

GŁÓWNY INSPEKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

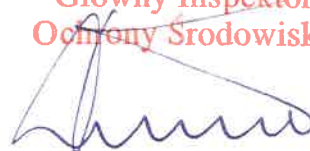
Akceptuję
Minister Środowiska

Z UP. MINISTRA
PODSEKRETARZ STANU
Sławomir Mazurek

INFORMACJA O REALIZACJI ZADAŃ INSPEKCJI OCHRONY ŚRODOWISKA W 2018 ROKU

Przedkładam do akceptacji
Główny Inspektor Ochrony Środowiska

Główny Inspektor
Ochrony Środowiska

Paweł Ciećko

Warszawa, maj 2019 r.

Spis treści

I. WSTĘP	8
II. DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNA	9
1. Charakterystyka najważniejszych zadań realizowanych w 2018 roku	9
2. Realizacja zadań kontrolnych	10
2.1 Ewidencja zakładów i planowanie kontroli	10
2.2 Liczba przeprowadzonych kontroli.....	13
3. Wyniki kontroli zakładów i stwierdzone naruszenia	17
3.1 Kontrola zakładów I kategorii ryzyka.....	21
3.1.1 Zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii (ZDR).....	21
3.1.2 Stacje demontażu pojazdów.....	22
3.1.3 Przedsiębiorcy, którzy wystąpili z wnioskiem o uzyskanie pozwolenia na prowadzenie stacji demontażu.....	23
3.1.4 Zakłady przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego	23
3.1.5 Fermy tuczu trzody chlewnej wymagające pozwolenia zintegrowanego	24
3.2 Kontrola zakładów II kategorii ryzyka	25
3.2.1 Zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR) ...	25
3.2.2 Strzępiarki	26
3.2.3 Instalacje wymagające posiadania pozwoleń zintegrowanych (tzw. Instalacje IED, dawniej IPPC)	26
3.3 Kontrole zakładów III, IV i V kategorii ryzyka.....	28
3.3.1 Utrzymanie czystości i porządku w gminach.....	28
3.3.2 Regionalne instalacje przetwarzania odpadów komunalnych.....	30
3.3.3 Instalacje do zastępczej obsługi regionów	32
3.3.4 Działania podejmowane w walce z „szarą strefą” w gospodarce odpadami	33
3.3.5 Obiekty unieszkodliwiania odpadów wydobywczych	35
3.3.6 Instalacje do termicznego przetwarzania odpadów.....	35
3.3.7 Oleje odpadowe.....	37
3.3.8 Podmioty zbierające odpady (tworzywa sztuczne, paliwo alternatywne, guma).....	40
3.3.9 Kontrole w zakresie substancji zubożających warstwę ozonową i fluorowych gazów cieplarnianych	41
3.3.10 Kontrola zawartości siarki w paliwach	42
3.3.11 Zdarzenia z udziałem substancji niebezpiecznych.....	43
3.3.12 Mikroorganizmy i organizmy genetycznie zmodyfikowane.....	44
3.3.13 Kontrole użytkowników zasobów genetycznych i kolekcji zasobów genetycznych....	45

3.3.14 Urządzenia w nadzorze rynku	45
3.3.15 Działalność kontrolna w miejscach zagrożonych wystąpieniem pożaru odpadów	46
3.3.16 Kontrole transportów odpadów	46
3.3.17 Biogazownie i kompostownie (z wyłączeniem RIPOK)	47
3.3.18 Kontrole stosowania i przechowywania nawozów, środków wspomagających uprawę roślin, komunalnych osadów ściekowych oraz kontrola rolniczego wykorzystania ścieków w produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego	48
3.3.19 Kontrole z pomiarami jakości ścieków przy wykorzystaniu laboratoriów mobilnych zakupionych w ramach Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”	49
3.3.20 Kontrole dotyczące ochrony wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych	50
3.3.21 Kontrole w zakresie wprowadzania do obrotu drewna i produktów z drewna	51
3.3.22 Kontrole w zakresie uchwalania i realizacji zdań określonych w programach ochrony powietrza i planach działań krótkoterminowych	52
3.3.23 Kontrole w zakresie PEM	52
3.3.24 Kontrole podmiotów w zakresie zgodności z warunkami decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach	54
3.3.25 Podmioty nie umieszczone w wykazie marszałka województwa, a podejrzane o prowadzenie demontażu pojazdów	54
3.3.26 Punkty zbierania pojazdów	55
3.4. Inne działania	56
3.4.1 Skargi	56
3.4.2 Interpelacje i zapytania parlamentarzystów	57
3.4.3 Rejestry prowadzone przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	57
4. Działania pokontrolne	59
4.1 Wnioski do organów ścigania	60
4.2 Wymierzanie kar	61
4.2.1 Wydane decyzje ogółem	61
4.2.2 Liczba decyzji dotycząca kar biegnących	62
4.2.3 Kary za okres trwania naruszenia i inne naruszenia	62
4.2.4 Kary odroczone, zawieszono lub rozłożono na raty	63
4.2.5 Kary rozliczone w związku z terminową realizacją przedsięwzięcia, które usunęło przyczynę wymierzenia kar	64
4.2.6 Decyzje ustalające koszty ponoszone w związku z prowadzeniem kontroli przestrzegania wymagań ochrony środowiska	64
4.2.7 Stan zadłużenia z tytułu nieściągniętych kar	65
4.3 Przyczyny niskiej efektywności i nieściągalności kar	66

4.4 Podział środków uzyskanych z tytułu nałożonych kar pieniężnych	66
4.5 Decyzje wstrzymujące działalność lub użytkowanie instalacji (w tym oddanie do użytkowania)	67
4.6 Postępowanie egzekucyjne w sprawie decyzji o charakterze niepieniężnym.....	68
4.7 Realizacja zadań organu II instancji	68
III. TRANSGRANICZNE PRZEMIESZCZANIE ODPADÓW	72
1. Decyzje w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów	72
1.1 Przywóz odpadów do Polski	73
1.2 Wywóz odpadów z Polski	74
1.3 Tranzyt odpadów przez terytorium kraju	75
2. Wzmocnienie kontroli i nadzoru nad transgranicznym przemieszczaniem odpadów	75
2.1 Udział w projektach IMPEL Odpady i TFS („Waste & TFS”)	75
2.2 Współpraca z innymi organami w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów	76
3 Kontrole krajowych instalacji przetwarzania odpadów	76
4 Nielegalne transgraniczne przemieszczanie odpadów	76
4.1. Odpady w postaci pojazdów i odpady z pojazdów	76
4.2 Pozostałe odpady	78
IV. MONITORING ŚRODOWISKA	80
1. Charakterystyka zadań Państwowego Monitoringu Środowiska.....	80
2. Monitoring jakości powietrza	81
2.1 Badania i ocena jakości powietrza	81
2.2 Wykorzystanie metod modelowania matematycznego w ocenie i prognozach jakości powietrza	84
2.3 Pomiary stanu zanieczyszczenia powietrza pyłem PM _{2,5} dla potrzeb monitorowania procesu osiągnięcia krajowego celu redukcji narażania	87
2.4 Monitoring tła regionalnego.....	89
2.5 Badania tła zanieczyszczenia atmosfery na stacjach w Łebie, Jarczewie, Puszczy Boreckiej i na Śnieżce według programów międzynarodowych	90
2.6 Badania chemizmu opadów atmosferycznych i ocena depozycji zanieczyszczeń do podłoża	91
2.7 Prezentowanie informacji o jakości powietrza poprzez portal jakości powietrza i aplikacje mobilne.....	92
2.8 Badania stanu warstwy ozonowej oraz pomiary natężenia promieniowania UV-B nad Polską	94
3. Monitoring jakości wód	96
3.1 Badania i ocena jakości wód w rzekach i zbiornikach zaporowych	96

3.2 Badania i ocena jakości wód w jeziorach	100
3.3 Badania osadów dennych w rzekach i jeziorach.....	103
3.4 Badania substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego znajdujących się na drugiej liście obserwacyjnej w 2018 roku.....	104
3.5 Badania i ocena jakości wód przejściowych i przybrzeżnych oraz Morza Bałtyckiego..	105
3.6 Monitoring jakości wód podziemnych.....	108
4. Monitoring jakości gleby i ziemi	108
5. Monitoring przyrody	109
5.1 Monitoring ptaków.....	109
5.2 Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych.....	109
5.3 Monitoring lasów	113
5.4 Zintegrowany Monitoring Środowiska Przyrodniczego	114
6. Monitoring hałasu	114
7. Monitoring pól elektromagnetycznych	117
8. Monitoring promieniowania jonizującego	118
9. Geoportal GIOŚInspire	119
V. ZADANIA LABORATORIÓW I AUTOMATYCZNYCH SIECI POMIAROWYCH.	120
VI. UPOWSZECHNIANIE INFORMACJI O ŚRODOWISKU I DZIAŁALNOŚCI INSPEKCJI OCHRONY ŚRODOWISKA.....	125
1. Charakterystyka zagadnienia	125
2. Informacje udzielone na podstawie wniosków	125
3. Informacje udzielone za pomocą nowych mediów.....	126
4. Informacje udzielone przedstawicielom tradycyjnych mediów - prasa, radio i telewizja .	128
5. Działalność wydawnicza.....	129
6. Inne formy upowszechniania informacji.....	131
VII. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA	133
1. Charakterystyka zadań	133
2. Współpraca Inspekcji Ochrony Środowiska z instytucjami i agendami Unii Europejskiej.	133
2.1 Udział IOŚ w pracach Europejskiej Agencji Środowiska (EEA)	133
2.2 Udział Inspekcji Ochrony Środowiska w pracach IMPEL	134
2.3 Udział w pracach komitetów i grup roboczych Unii Europejskiej oraz programach Komisji Europejskiej.....	136
3. Udział Inspekcji w wypełnianiu zadań wynikających dla Polski z konwencji i umów międzynarodowych	140
4. Współpraca dwustronna.....	143

4.1 Republika Białorusi.....	143
4.2 Republika Czeska.....	144
4.3 Republika Federalna Niemiec.....	145
4.4 Republika Litewska.....	147
4.5 Republika Słowacka.....	148
4.6 Ukraina.....	149
VIII KWESTIE ORGANIZACYJNE, PRAWNE I EKONOMICZNE	151
1. Omówienie zmian w organizacji Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska i wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska	151
2. Charakterystyka udziału GIOŚ w pracach legislacyjnych	154
3. Materiały przedkładane przez GIOŚ Ministrowi Środowiska i innym organom oraz konsultowane z Ministerstwem Środowiska.....	155
4. Szkolenia	156
5. Zagadnienia kadrowe	157
6. Zagadnienia ekonomiczno-finansowe.....	158
IX. PODSUMOWANIE I WNIOSKI.....	159

I. WSTĘP

Inspekcja Ochrony Środowiska jako organ administracji rządowej jest odpowiedzialna za realizację konstytucyjnej wartości bezpieczeństwa ekologicznego Rzeczypospolitej Polskiej.

Niniejszy dokument przedstawia realizację tej wartości poprzez wykonanie przez Inspekcję ustawowych zadań we wszystkich zakresach jej działania, takich jak: kontrola przestrzegania prawa ochrony środowiska, kontrola rynku, przeciwdziałanie poważnym awariom, transgraniczne przemieszczanie odpadów, badania i oceny stanu środowiska. Ponadto, omówione zostały obowiązki Inspekcji obejmujące upowszechnianie informacji o środowisku oraz współpracę międzynarodową, w tym realizację zadań powierzonych Głównemu Inspektorowi przez Ministra Środowiska. Zaakcentowano również udział Inspekcji w tworzeniu i opiniowaniu prawa, a także szkoleniu pracowników.

W roku 2018 najważniejszymi - określonymi przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska - zadaniami były:

- prowadzenie kontroli użytkowników środowiska, mającej na celu sprawdzenie przestrzegania wymagań ochrony środowiska poprzez ocenę: przestrzegania decyzji administracyjnych, wpływu zakładu na środowisko, skuteczności rozwiązań zabezpieczających środowisko oraz wyników pomiarów emisji,
- sporządzanie raportów i informacji oraz przekazywanie ich społeczeństwu i organom RP,
- podejmowanie działań mających na celu likwidację szarej strefy w ochronie środowiska oraz wykrywanie wykroczeń i przestępstw, zapewnienie danych i ocen stanu poszczególnych komponentów środowiska a także kontrola prawidłowości realizacji międzynarodowego przemieszczania odpadów.

Niektóre zadania realizowane były wspólnie z, między innymi, Państwową Strażą Pożarną, Policją, Służbą Celną, Strażą Graniczną, Inspekcją Transportu Drogowego, Urzędem Transportu Kolejowego, Państwową Agencją Atomistyki, Państwową Inspekcją Sanitarną, Krajowym Zarządem Gospodarki Wodnej, Narodowym i wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Wszystkim tym instytucjom serdecznie dziękuję.

Ostatnie miesiące 2018 roku stały również pod znakiem przygotowań do wdrożenia ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw, której większość przepisów weszła w życie z dniem 1 stycznia 2019r. Ustawa ta, mająca na celu zracjonalizowanie struktury Inspekcji Ochrony Środowiska przy jednoczesnej optymalizacji kosztów jej działania, przewiduje w szczególności przeniesienie realizacji zadań sieci pomiarowych oraz bazy laboratoryjnej z poziomu wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska na poziom – Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, co umożliwi osiągnięcie większej jednolitości i niezawodności systemu badań i pomiarów. Celem ustawy jest również zwiększenie skuteczności działań kontrolnych poprzez przyznanie Inspekcji nowych uprawnień kontrolnych i instrumentów sankcyjnych oraz jej wzmocnienie kadrowe i finansowe.

Należy się spodziewać, że rozpoczęta reorganizacja w istotny sposób zwiększy skuteczność Inspekcji i znacząco wzmocni bezpieczeństwo ekologiczne państwa.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska
mgr inż. Paweł Ciećko

II. DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNA

1. Charakterystyka najważniejszych zadań realizowanych w 2018 roku

Najważniejszym zadaniem Inspekcji Ochrony Środowiska w 2018 r. było prowadzenie kontroli realizacji obowiązków wynikających z przepisów prawa, sporządzanie raportów i informacji, a także podejmowanie działań mających na celu likwidację szarej strefy w ochronie środowiska oraz wykrywanie wykroczeń i przestępstw przeciwko środowisku.

Celem kontroli było sprawdzenie przestrzegania wymagań ochrony środowiska poprzez ocenę:

- przestrzegania decyzji administracyjnych,
- wpływu zakładu na środowisko,
- skuteczności rozwiązań zabezpieczających środowisko,
- wyników pomiarów emisji.

Prowadzone były również kontrole tematyczne dotyczące w szczególności:

- stosowania przepisów ustawy z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych,
- przestrzegania przepisów ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (kontynuacja cyklu z lat poprzednich, dalsze 10 % gmin),
- przestrzegania przez wytwórców komunalnych osadów ściekowych przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach,
- stosowania przepisów ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi, w zakresie realizacji obowiązków przez wprowadzających produkty w opakowaniach, podmioty przetwarzające odpady opakowaniowe i organizacje odzysku odpadów opakowaniowych,
- istniejących terenów zanieczyszczonych i zdegradowanych składowaniem niebezpiecznych odpadów przemysłowych,
- przeciwdziałania poważnym awariom,
- przestrzegania przepisów art. 29 ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach w zakresie przypisanym Inspekcji Ochrony Środowiska,
- przestrzegania przepisów, o których mowa w art. 136a ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- wykonywania zadań określonych w programach ochrony powietrza i planach działań krótkoterminowych,
- spełniania wymagań przez producentów i użytkowników produktów zawierających lotne związki organiczne – farby i lakiery przeznaczone do malowania budynków i ich elementów wykończeniowych, wyposażeniowych oraz związanych z budynkami i tymi elementami konstrukcji oraz mieszaniny do odnawiania pojazdów,
- przestrzegania przepisów dotyczących substancji kontrolowanych, nowych substancji oraz fluorowanych gazów cieplarnianych w 2017 r.,
- przestrzegania przepisów ustawy o odpadach z dnia 14 grudnia 2012 r.,
- przestrzegania przepisów ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach,

- przestrzegania warunków korzystania ze środowiska w zakresie ilości pobieranej wody oraz ilości i jakości ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi określonych w pozwoleniach wodnoprawnych i pozwoleniach zintegrowanych oraz przepisach ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne,
- stosowania Programu działań, o którym mowa w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, przez podmioty prowadzące produkcję rolną oraz działalność w ramach której są przechowywane odchody zwierzęce lub stosowane nawozy, obowiązane do stosowania Programu działań,
- zakresu określonego w ustawie z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu,
- zakresu wynikającego z Porozumienia z dnia 20 stycznia 2015 r. w sprawie współdziałania Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego,
- zawartości siarki w ciężkim oleju opałowym oraz w oleju do silników statków żeglugi śródlądowej,
- przestrzegania wymagań ochrony środowiska przez prowadzących instalacje wymagające uzyskania pozwolenia zintegrowanego,
- emisji hałasu do środowiska,
- emisji gazów i pyłów do powietrza,
- poziomów pól elektromagnetycznych,
- zgodności wykorzystania przez użytkowników zasobów genetycznych i tradycyjnej wiedzy związanej z zasobami genetycznymi z uzgodnionymi warunkami dostępu oraz podziału korzyści z ich wykorzystania zgodnie z ustawą z dnia 19 lipca 2016 r. o dostępie do zasobów genetycznych i podziale korzyści z ich wykorzystania,
- kolekcji lub ich części zarejestrowanych w rejestrze kolekcji zgodnie z ustawą z dnia 19 lipca 2016 r. o dostępie do zasobów genetycznych i podziale korzyści z ich wykorzystania.

Inspekcja Ochrony Środowiska prowadziła kontrole zgodnie z wytycznymi ustalonymi na 2018 r. przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w oparciu o ogólne kierunki działania Inspekcji Ochrony Środowiska. Kontrole prowadzone były zgodnie z obowiązującym w Inspekcji Ochrony Środowiska *Informatycznym Systemem Kontroli (ISK)*. System ten określa jednolite dla całej Inspekcji zasady planowania, przygotowania i prowadzenia kontroli oraz jednolite wzory formularzy stosowanych na potrzeby dokumentowania czynności kontrolnych oraz podejmowanych działań pokontrolnych, które uwzględniają Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej nr 2001/331/WE ustalające minimalne kryteria działania inspekcji ochrony środowiska w państwach członkowskich Unii Europejskiej.

2. Realizacja zadań kontrolnych

2.1 Ewidencja zakładów i planowanie kontroli

Na koniec 2018 r. w ewidencji Inspekcji Ochrony Środowiska było 128 970 zakładów. W porównaniu z rokiem 2017 liczba zakładów wzrosła o 13 060 (tj. o 10,1%), natomiast z rokiem 2009 wzrosła o 63 394 (tj. 49,1%).

Zakłady w ewidencji Inspekcji podzielone są na pięć kategorii ryzyka. Zaliczenie zakładu do określonej kategorii ryzyka wiąże się z częstotliwością kontroli danego zakładu. I tak zaliczenie do:

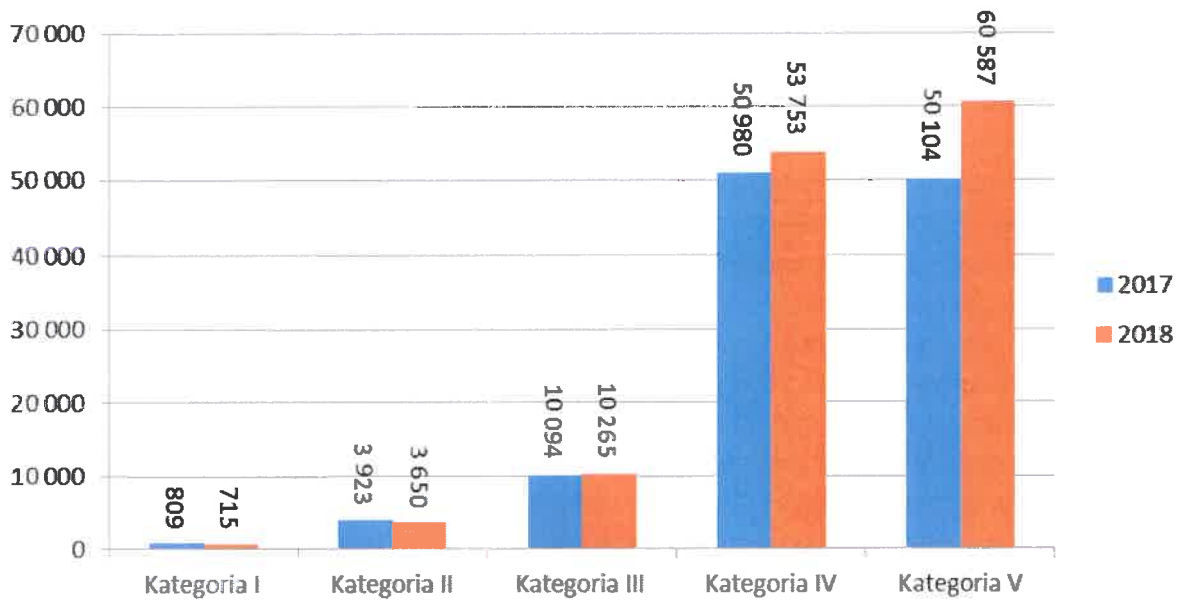
- I kategorii (715 zakładów) - kontrola raz w roku¹: np. zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii, zakłady przetwarzania zużytego sprzętu elektronicznego i elektrycznego, zakłady przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów, instalacje energetycznego spalania paliw stosujące ciężki olej opałowy, zakłady podlegające kontroli z zakresu transgranicznego przemieszczania odpadów w przypadku zezwolenia wstępnego na przywóz odpadów niebezpiecznych, wielkoprzemysłowe fermy tuczu trzody chlewnej, a także inne zakłady, dla których wykonana analiza ryzyka wykazała znaczące oddziaływanie na środowisko,
- II kategorii (3 650 zakładów) - kontrola co 3 lata: np. zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii, zakłady podlegające rozporządzeniu nr 166/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie PRTR, instalacje IPPC,
- III kategorii (10 265 zakładów) - kontrola co 4 lata: przyporządkowanie zakładu do tej kategorii następuje na podstawie wyniku analizy wielokryterialnej,
- IV kategorii (53 753 zakłady) - kontrola co 5 lat lub rzadziej, przyporządkowanie zakładu do tej kategorii następuje na podstawie wyniku analizy wielokryterialnej,
- V kategorii (60 587 zakłady) - częstotliwość kontroli nie jest określana; zakłady nieprowadzące instalacji np. zakłady kontrolowane w zakresie: wprowadzania baterii, wprowadzania sprzętu elektrycznego i elektronicznego, nadzoru rynku, substancji zubożających warstwę ozonową (SZWO), niektórych fluorowanych gazów cieplarnianych (F-gazów), genetycznie modyfikowanych organizmów (GMO); podmioty odpowiedzialne za realizację zadań określonych w programach ochrony powietrza i planach działań krótkoterminowych; instalacje emitujące pole elektromagnetyczne (PEM).

Inspekcja Ochrony Środowiska określa przynależność każdego kontrolowanego zakładu do właściwej grupy i kategorii zakładów przy użyciu narzędzia informatycznego zwanego analizą wielokryterialną, co ma następnie odzwierciedlenie w częstotliwości kontroli.

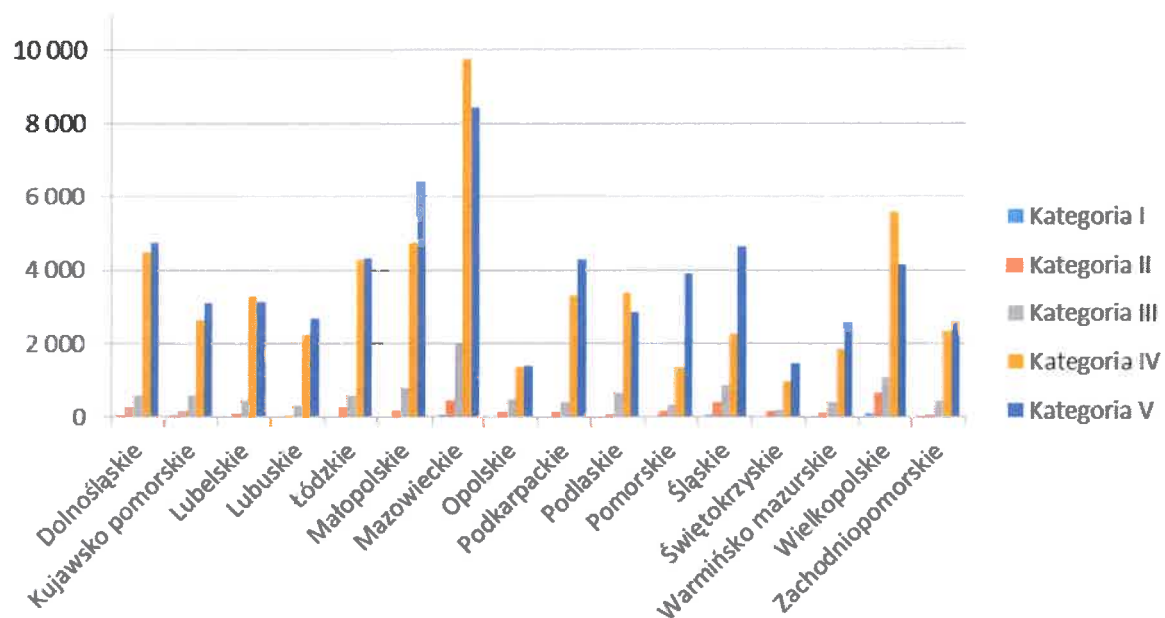
Częstotliwość kontroli określana jest w oparciu o wynik wielokryterialnej oceny ryzyka uwzględniającej następujące elementy:

- ryzyko wystąpienia poważnej awarii przemysłowej w związku z prowadzoną działalnością,
- skala oddziaływania na środowisko (rodzaj przedsięwzięcia lub instalacji, wprowadzanie ścieków do wód, do ziemi lub do urządzeń kanalizacyjnych należących do innego podmiotu, emisja pyłów lub gazów do powietrza, wytwarzanie odpadów niebezpiecznych lub innych niż niebezpieczne, emisja hałasu do środowiska, pobór wody podziemnej lub powierzchniowej),
- zastosowanie zabezpieczeń (wyposażenie w instalacje chroniące środowisko przed zanieczyszczeniem),
- wrażliwość otoczenia zakładu (lokalizacja, stan środowiska, częstotliwość wniosków o interwencję),
- wyniki ostatniej kontroli w zakładzie (stwierdzone naruszenia).

¹ Niezależnie od wyniku analizy wielokryterialnej - wymogi prawne (krajowe oraz unijne) oraz inne przesłanki generują listę zakładów, które muszą być kontrolowane co roku.

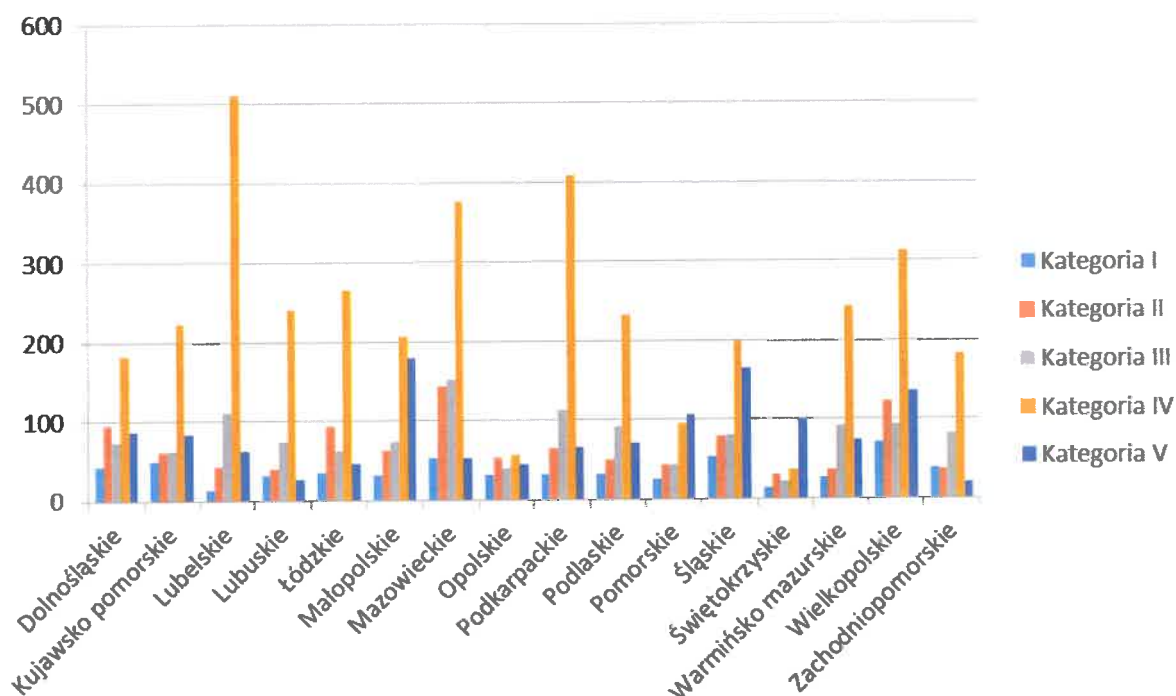
Porównanie liczby zakładów w ewidencji w 2017 i 2018 roku w podziale na kategorie ryzyka zakładów

Liczba zakładów w ewidencji Inspekcji Ochrony Środowiska z podziałem na kategorie ryzyka w 2018 r.

Najwięcej zakładów z I kategorii znajduje się w woj. wielkopolskim, mazowieckim oraz dolnośląskim i śląskim, najmniej natomiast na terenie woj. świętokrzyskiego, podkarpackiego oraz lubelskiego. Zakłady II kategorii najliczniej występują na terenie woj. wielkopolskiego, natomiast najmniej jest ich woj. lubuskim. Największa liczba zakładów z III, IV i V kategorii znajduje się w woj. mazowieckim.

Na podstawie wytycznych Głównego Inspektora Ochrony Środowiska wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska sporządzili roczne plany kontroli zakładów.

Liczba zakładów zaplanowanych do kontroli z wyjazdem w teren, w podziale na kategorie ryzyka zakładów (2018 r.)

Na wykresie została przedstawiona liczba zaplanowanych kontroli zakładów w terenie z podziałem na kategorie ryzyka oraz województwa. Największą liczbę kontroli zaplanowano w zakładach IV kategorii. Spowodowane jest to tym, iż zakłady IV kategorii stanowią najliczniejszą grupę zakładów, dla których określono częstotliwość kontroli, co opisano powyżej.

2.2 Liczba przeprowadzonych kontroli

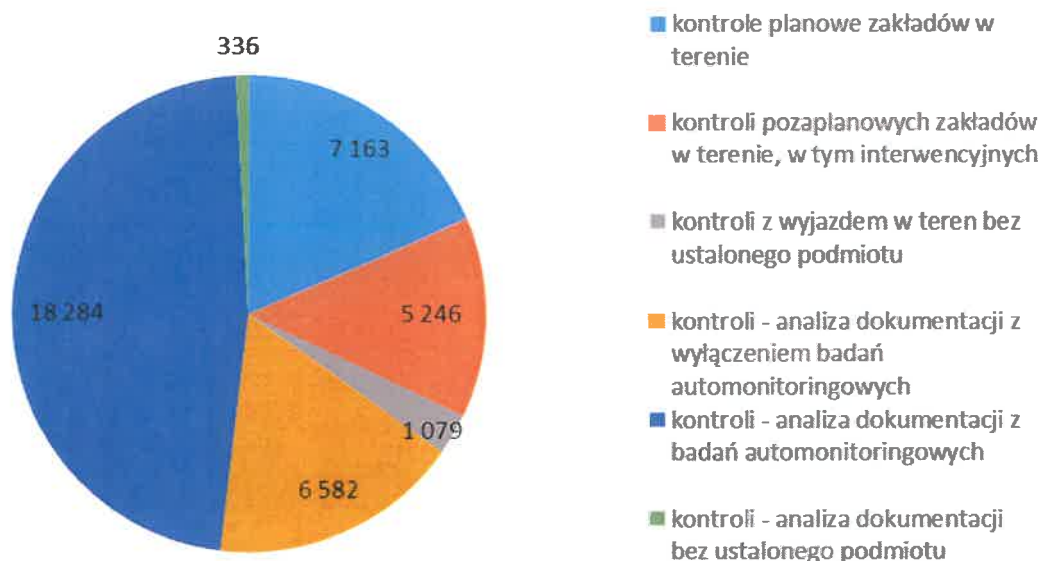
W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 38 690 kontroli, o 1 291 więcej niż w roku 2017, w tym:

- 7 163 kontrole planowe zakładów w terenie,
- 5 246 kontroli pozaplanowych zakładów w terenie, w tym interwencyjnych,
- 1 079 kontroli z wyjazdem w teren bez ustalonego podmiotu,
- 6 582 kontrole - analiza dokumentacji z wyłączeniem badań automonitoringowych²,
- 18 284 kontrole - analiza dokumentacji z badań automonitoringowych³,
- 336 kontroli - analiza dokumentacji bez ustalonego podmiotu⁴.

² Kontrole te polegają na ocenie przewożonego w ruchu międzynarodowym towaru pod kątem identyfikacji, czy jest odpadem w aspekcie rozporządzenia nr 1013/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady (TPO) oraz baterii wprowadzanych do obrotu.

³ Kontrole te polegają na analizie pomiarów automonitoringowych wykonanych na podstawie ustawy Poś przez prowadzących instalacje.

⁴ Porozumienie z dnia 7 lutego 2007 r. pomiędzy Ministrem Finansów, Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska oraz Komendantem Głównym Straży Granicznej w celu zapewnienia współdziałania w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami zakłada przeprowadzanie przez wioś oceny towarów mogących stanowić odpady na wniosek organów służby celnej oraz Straży Granicznej - w zakresie oceny towaru, przed wydaniem opinii dla urzędów celnych dotyczącej odpadów, baterii.

Liczbowy podział przeprowadzonych kontroli w 2018 roku

Liczba kontroli zakładów z wyjazdem w teren oraz dokumentacyjnych

Na wykresie został przedstawiony stosunek liczby kontroli zakładów z wyjazdem w teren do kontroli dokumentacyjnych. Od 2009 r. odnotowuje się ciągły spadek liczby kontroli zakładów wykonanych w terenie na rzecz wzrostu liczby kontroli dokumentacyjnych. Wzrost kontroli dokumentacyjnych spowodowany jest koniecznością prowadzenia coraz większej liczby kontroli dokumentacji z badań automonitoringowych (pomiarów), do wykonywania których obowiązanych jest coraz więcej prowadzących instalacje mogące powodować znaczne zanieczyszczenie środowiska.

W 2018 r. kontrole zakładów z wyjazdem w teren stanowiły 32%, natomiast kontrole dokumentacyjne stanowiły 64,3% wszystkich kontroli. Pozostałe 3,7% to kontrole z wyjazdem w teren bez ustalonego podmiotu (np. rozpoznanie zanieczyszczenia w terenie)

oraz kontrole dokumentacyjne bez ustalonego podmiotu (np. oceny towaru, przed wydaniem opinii dla urzędów celnych dotyczącej odpadów, baterii na podstawie okazanych dokumentów).

Wykonywanie odwiertów wiertnicą mechaniczną w m. Żeromin Drugi (gm. Gzy)

Oględziny miejsca zeskładowania w miejscu na ten cel nieprzeznaczonym zmieszanych odpadów przemysłowych

Zanieczyszczenie potoku Sekówka substancjami ropopochodnymi – pobór prób

Oględziny miejsca składowania odpadów tworzyw sztucznych

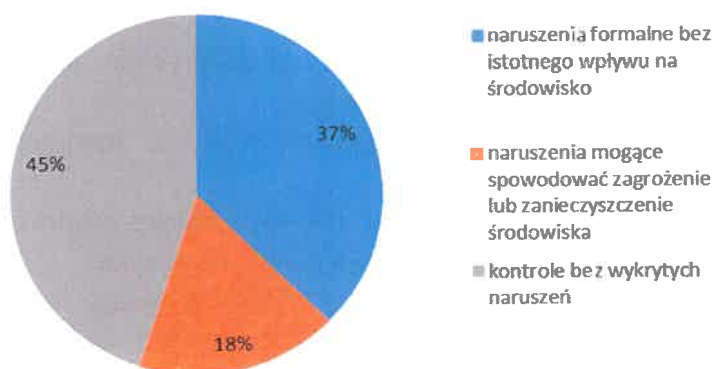

Pomiary powietrza podczas akcji gaszenia pożaru odpadów w Szczecinie.

3. Wyniki kontroli zakładów i stwierdzone naruszenia

W 2018 r. w trakcie kontroli zakładów przeprowadzonych w terenie wykryto 6 835 naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 4 648 naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko⁵,
- 2 187 naruszeń mogących spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska⁶.

Procentowy podział rodzaju naruszeń przepisów ochrony środowiska wykrytych w trakcie kontroli w terenie

⁵ Naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko - naruszenie kategorii I

⁶ Naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska – naruszenie kategorii II

Przykłady naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko:

- nieodbieranie odpadów komunalnych z określoną częstotliwością,
- nieutworzenie Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych,
- magazynowanie nawozów naturalnych z naruszeniem warunków pozwolenia zintegrowanego,
- nieprzekazanie do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska planu nawożenia wraz z opinią okręgowej stacji chemiczno-rolniczej,
- nieprzestrzeganie warunków pozwolenia zintegrowanego w zakresie niewykonywania lub nierzetelnego wykonywania pomiarów ilości wody pobieranej z ujęcia,
- niepoinformowanie wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o planowanym oddaniu do użytkowania instalacji do chowu drobiu,
- nieterminowe przekazanie zarządowi województwa sprawozdania z realizacji zadań określonych w programie ochrony powietrza,
- niesporządzenie i niewprowadzenie do Krajowej bazy o emisjach gazów cieplarnianych i innych substancji zarządzanej przez KOBiZE⁷ raportu o emisjach gazów cieplarnianych i innych substancji za 2017,
- nieprzekazywanie wyników okresowych pomiarów emisji,
- przekroczenie dopuszczalnej ilości zużycia oleju napędowego określonej w pozwoleniu zintegrowanym,

Przykłady naruszeń mogących spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska:

- znaczące przekroczenie stężenia dioksyn i furanów w gazach emitowanych do powietrza z instalacji do termicznego przekształcania odpadów medycznych i weterynaryjnych,
- niewłaściwa eksploatacja separatora substancji ropopochodnych polegająca na wykonywaniu przeglądów i czyszczenia z częstotliwością niezgodną z zaleceniami producenta,
- nieprowadzenie w latach 2016-2018 badań jakości gleby pobranej z wybiegów dla gęsi,
- nieprowadzenie procesu kompostowania pozwalającego na wytwarzanie produktu o właściwościach nawozowych lub środków wspomagających uprawę roślin lub materiał dopuszczony do odzysku w procesie R10,
- składowanie odpadów biodegradowalnych selektywnie zebranych na składowisku wbrew zakazowi, brak warstwy izolacyjnej,
- magazynowanie odpadów wielkogabarytowych z naruszeniem zasad ochrony środowiska,
- gospodarowanie odpadami w sposób niezapewniający ochrony środowiska. tj. ślady wypalania odpadów i wycieków płynów eksploatacyjnych,
- nagromadzenie osadów ściekowych przy wylocie rurociągu do rzeki,
- przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu w porze nocy,
- odprowadzanie ścieków z zakładu produkcyjnego do rzeki z naruszeniem warunków pozwolenia wodnoprawnego w zakresie najwyższych dopuszczalnych stężeń wskaźników zanieczyszczeń w odprowadzanych ściekach,

⁷ KOBiZE – Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami

- nieprawidłowa eksploatacja urządzeń oczyszczających na zakładowej oczyszczalni ścieków, niezapewnijająca osiągania zakładanych efektów oczyszczania ścieków oraz niedotrzymująca dopuszczalnych stężeń w odprowadzanych do środowiska ściekach,
- nieprzewodzenie okresowych pomiarów poziomu hałasu emitowanego do środowiska,
- zbieranie komunalnych osadów ściekowych poza miejscem wytworzenia,
- nieprzewodzenie pomiarów oraz niesporządzanie rocznego bilansu masy lotnych związków organicznych (LZO),
- zaniedbania w eksploatacji instalacji, w tym chroniących środowisko, powodujące przekroczenia warunków korzystania ze środowiska.

W 2018 r. w trakcie 10 196 kontroli stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, co stanowi 26,4% wszystkich kontroli. Przedsiębiorcy podczas kontroli wskazywali na różne problemy, które mogą być przyczyną wykrytych naruszeń. Są to między innymi:

- liczne zmiany w prawie,
- brak pracownika odpowiedzialnego za prowadzenie dokumentacji oraz spraw związanych z korzystaniem ze środowiska.

Procentowy udział kontroli zakładów, w których stwierdzono naruszenia, przedstawia się następująco:

Naruszenia stwierdzone w trakcie kontroli wg województw w 2018 r.

Województwo	Liczba kontroli zakładów		Liczba kontroli stwierdzających naruszenia ochrony środowiska		% udział kontroli stwierdzających naruszenia do liczby kontroli	
	w terenie	dokumentacyjnych	w terenie	dokumentacyjnych	w terenie	dokumentacyjnych
Dolnośląskie	740	2 350	432	179	58,1	7,6
Kujawsko-pomorskie	653	1 275	340	197	52,1	15,5
Lubelskie	1 107	1 663	556	118	50,2	7,1
Lubuskie	691	882	306	30	44,3	3,4
Łódzkie	781	2 841	427	77	54,7	2,7
Małopolskie	1 105	2 487	570	310	51,6	12,5
Mazowieckie	1 305	3 134	894	562	68,5	17,9
Opolskie	412	528	201	253	48,8	47,9
Podkarpackie	849	1 633	437	79	51,5	4,8
Podlaskie	695	1 228	258	185	37,1	15,1
Pomorskie	574	648	237	21	41,3	3,2
Śląskie	745	2 013	480	107	64,4	5,3
Świętokrzyskie	307	485	174	1	56,7	0,2
Warmińsko-mazurskie	681	1 689	377	50	55,4	3,0
Wielkopolskie	1 299	1 261	864	144	66,5	11,4
Zachodniopomorskie	465	749	284	642	61,1	85,7
Polska	12 409	24 866	6 837	2 955	55,1	11,9

Najwięcej kontroli zakładów w terenie wykonano w woj. mazowieckim, wielkopolskim, lubelskim oraz małopolskim. Średnio w Polsce co druga kontrola w terenie wykazała nieprawidłowości. Natomiast w kontrolach dokumentacyjnych była to co dziesiąta kontrola. Najwyższy udział kontroli w terenie z naruszeniami odnotowano w woj. wielkopolskim oraz mazowieckim. Najmniejszy natomiast w woj. podlaskim oraz lubuskim. Najwięcej kontroli dokumentacyjnych wykonano na terenie woj. mazowieckiego oraz łódzkiego. Najwięcej nieprawidłowości podczas tych kontroli wykryto w woj. zachodniopomorskim oraz opolskim, natomiast najmniej w woj. świętokrzyskim, łódzkim oraz warmińsko-mazurskim.

Procentowy udział kontroli w terenie bez ustalonego podmiotu, w których stwierdzono naruszenia przedstawia się następująco:

Liczba kontroli w terenie bez ustalonego podmiotu wraz z naruszeniami

Województwo	Liczba kontroli	Liczba kontroli stwierdzających naruszenia ochrony środowiska	% udział kontroli stwierdzających naruszenia do liczby kontroli
Dolnośląskie	121	17	14,0
Kujawsko-pomorskie	59	4	6,8
Lubelskie	49	5	10,2
Lubuskie	52	9	17,3
Łódzkie	83	17	20,5
Małopolskie	59	21	35,6
Mazowieckie	125	34	27,2
Opolskie	43	20	46,5
Podkarpackie	41	14	34,1
Podlaskie	64	1	1,6
Pomorskie	81	14	17,3
Śląskie	92	27	29,3
Świętokrzyskie	41	20	48,8
Warmińsko-mazurskie	59	13	22,0
Wielkopolskie	79	21	26,6
Zachodniopomorskie	31	17	54,8
Polska	1 079	254	23,5

W 2018 r. przeprowadzono 1 079 kontroli w terenie bez ustalonego podmiotu. Najwięcej kontroli przeprowadzono w woj. dolnośląskim oraz mazowieckim, natomiast najmniej w woj. zachodniopomorskim, świętokrzyskim oraz podkarpackim. Najwyższy udział kontroli z naruszeniami w stosunku do wszystkich kontroli miał miejsce w woj. świętokrzyskim oraz opolskim.

Liczba kontroli dokumentacyjnych bez ustalonego podmiotu wraz z naruszeniami

Województwo	Liczba kontroli	Liczba kontroli stwierdzających naruszenia ochrony środowiska	% udział kontroli stwierdzających naruszenia do liczby kontroli
Dolnośląskie	7	1	14,3
Kujawsko-pomorskie	7	2	28,6
Lubelskie	8	4	50,0
Lubuskie	6	3	50,0
Łódzkie	104	34	32,7
Małopolskie	5	3	60,0
Mazowieckie	83	43	51,8
Opolskie	1	1	100,0
Podkarpackie	56	35	62,5
Podlaskie	5	0	0
Pomorskie	29	12	41,4
Śląskie	11	6	54,5
Świętokrzyskie	1	0	0
Warmińsko-mazurskie	4	1	25,0
Wielkopolskie	0	0	0,0
Zachodniopomorskie	9	7	77,8
Polska	336	152	45,2

W 2018 r. przeprowadzono 336 kontroli dokumentacyjnych bez ustalonego podmiotu. Najwięcej kontroli przeprowadzono w woj. łódzkim, natomiast w woj. wielkopolskim nie prowadzono kontroli tego typu.

3.1 Kontrola zakładów I kategorii ryzyka

3.1.1 Zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii (ZDR)

W 2018 roku wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 172 kontrole zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZDR). Stwierdzono 26 przypadków naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 20 (77 %) – naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko,
- 6 (23 %) – naruszeń mogących spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- niezaktualizowania dokumentacji ZDR (zgłoszenie, program zapobiegania awariom, raport o bezpieczeństwie),
- braku lub niewłaściwego/niepełnego wdrożenia systemu zarządzania bezpieczeństwem,
- niedopełnienia obowiązku natychmiastowego zawiadomienia wioś o wystąpieniu poważnej awarii,
- nieprzećwiczenia przynajmniej raz na trzy lata wewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego,

- niepowiadomienia wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o przeprowadzonej analizie wewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego,
- niespełniania wymogów w zakresie udostępniania informacji o zagrożeniach poważnymi awariami społeczeństwu, braku zgodnego z wymogami oznakowania elementów instalacji.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami podjęto następujące działania:

- udzielono 7 pouczeń,
- nałożono 2 mandaty karne,
- wydano 21 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 8 wystąpień do organów administracji rządowej i samorządowej.

3.1.2 Stacje demontażu pojazdów

W wykazach marszałków województw wg stanu na 31 grudnia 2018 r. znajdowały się **1054** stacje demontażu pojazdów.

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy przeprowadzili **262** kontrole stacji demontażu pojazdów. W przypadku **131** kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

W przypadku pozostałych **131** kontroli stacji demontażu wykryto naruszenia, w tym:

- w **102** przypadkach (78%) były to naruszenia, w wyniku których nie nastąpiło zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska,
- w **29** przypadkach (22%) były to naruszenia, w wyniku których mogło nastąpić lub nastąpiło zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W zakresie tych ostatnich naruszeń stwierdzono w przypadku **28** stacji demontażu niespełnianie minimalnych wymagań dla stacji demontażu, m.in.:

- brak lub nieoznakowanie pojemników na odpady (**11** przypadków),
- prowadzenie określonych czynności poza wyznaczonymi sektorami (**10** przypadków),
- nieszczelne powierzchnie w sektorach (**4** przypadki),
- brak sorbentów do neutralizacji ewentualnych wycieków paliw i płynów eksploatacyjnych (**3** przypadki),
- brak separatora i systemu odprowadzania ścieków przemysłowych (**2** przypadki),
- brak wagi (**1** przypadek).

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- wydano **124** zarządzenia pokontrolne,
- udzielono **70** pouczeń,
- nałożono **59** mandatów karnych,
- skierowano **2** wnioski o ukaranie,
- wymierzono **9** kar pieniężnych za naruszenie przepisów ustawy o odpadach⁸, **3** kary pieniężne za naruszenie przepisów ustawy o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych i **1** karę pieniężną na podstawie przepisów ustawy Prawo ochrony Środowiska,
- skierowano **59** wystąpień do innych organów, w tym **35** do marszałków województw.

⁸ Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. z 2018 r. poz. 992 ze zm.)

3.1.3 Przedsiębiorcy, którzy wystąpili z wnioskiem o uzyskanie pozwolenia na prowadzenie stacji demontażu

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 22 kontrole podmiotów, które wystąpiły o wydanie pozwolenia na wytwarzanie odpadów w związku z prowadzeniem stacji demontażu. W przypadku 16 kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

W 6 kontrolowanych podmiotach stwierdzono naruszenia.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły głównie m.in.:

- braku pozwolenia wodno-prawnego na odprowadzanie ścieków przemysłowych do kanalizacji,
- nie spełniania minimalnych wymagań dla stacji demontażu.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- wydano 1 zarządzenie pokontrolne,
- nałożono 1 mandat karny,
- skierowano 6 wystąpień do innych organów.

3.1.4 Zakłady przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego

Ustawa o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym zobowiązuje wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska do przeprowadzenia co najmniej raz w roku kontroli zakładu przetwarzania.

Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska w 2018 r. przeprowadzili łącznie 153 kontrole zakładów przetwarzania. W wyniku działań kontrolnych stwierdzono 169 przypadków naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 164 (97%) naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,
- 5 (3%) naruszeń, w wyniku których może lub nastąpiło zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzono 2 przypadki prowadzenia działalności bez wymaganego zezwolenia (brak pozwolenia wodnoprawnego), w 3 przypadkach stwierdzono brak wymaganych urządzeń lub instalacji chroniących środowisko (brak separatora substancji ropopochodnych, brak instalacji do przetwarzania urządzeń chłodniczych oraz instalacji do przetwarzania kineskopów typu CTR).

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- wydano 62 zarządzenia pokontrolne,
- udzielono 54 pouczeń,
- nałożono 36 mandatów karnych,
- skierowano 18 wystąpień do innych organów, w tym 11 do marszałków województw.

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy skontrolowali 184 przedsiębiorców objętych przepisami ustawy o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (poza zakładami przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego), w tym:

- 77 zbierających zużyty sprzęt,
- 97 wprowadzających sprzęt,
- 4 dystrybutorów sprzętu,
- 3 organizacje odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego,
- 3 prowadzących punkty serwisowe.

Stwierdzono 253 przypadki naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 246 (97%) naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko,
- 7 (3%) naruszeń, w wyniku których może lub nastąpiło zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska. Dotyczyły one w większości prowadzenia działalności bez uregulowanego stanu formalno-prawnego w zakresie zbierania i transportu odpadów – 4 przypadki, w 2 przypadkach magazynowanie, w tym odpadów zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego stwarzających zagrożenie dla środowiska oraz 1 przypadek termicznego przekształcania odpadów.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- wydano 100 zarządzeń pokontrolnych,
- udzielono 106 pouczeń,
- nałożono 36 mandatów karnych,
- skierowano 28 wystąpień do innych organów, w tym 10 do marszałków województw.

W 2018 r. wymierzono kary pieniężne w związku z nieprzestrzeganiem przepisów o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym na łączną kwotę 521 tys. złotych.

3.1.5 Farmy tuczu trzody chlewnej wymagające pozwolenia zintegrowanego

Z uwagi na zagrożenie dla środowiska wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska co roku prowadzą kontrole ferm tuczu trzody chlewnej pod kątem posiadania/przestrzegania warunków korzystania ze środowiska określonych w pozwoleniach zintegrowanych oraz przepisach ustawy o nawozach i nawożeniu, w tym pod kątem posiadania i przestrzegania planów nawożenia.

Według stanu na 31 grudnia 2018 r., 93% ferm tuczu trzody chlewnej posiadało pozwolenie zintegrowane. W skali kraju funkcjonuje 187 instalacji do chowu i hodowli trzody chlewnej wymagających pozwolenia zintegrowanego, z czego 174 je uzyskało.

Stwierdzono 90 przypadków naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 64 (71%) – naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,
- 26 (29%) – naruszeń mogących spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- braku pozwolenia zintegrowanego,
- braku pozwolenia wodnoprawnego,
- naruszenia warunków eksploatacji instalacji określonych w posiadanym pozwoleniu zintegrowanym,
- stosowania i przechowywania nawozów niezgodnie z zasadami i warunkami określonymi w przepisach,
- przekroczenia dopuszczalnych dawek nawozów określonych w planie nawożenia,
- stosowania komunalnych osadów ściekowych niezgodnie z warunkami określonymi w przepisach,
- zmiany sposobu wentylacji budynków inwentarskich wraz ze zmianą liczby emitorów,
- przetwarzania i transportu odpadów bez zezwolenia,
- nieterminowego przekazywania do organu ochrony środowiska i do wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska pozytywnie zaopiniowanych planów nawożenia,
- braku zatwierdzonego planu nawożenia lub stosowania nawozów naturalnych bez pozytywnie zaopiniowanego planu nawożenia,

- braku informacji organu ochrony środowiska wydającego pozwolenie zintegrowane o zamiarze i dokonaniu rozbudowy instalacji, której charakter lub funkcjonowanie może mieć wpływ na środowisko,
- niepoinformowania wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o planowanym terminie oddania do użytkowania instalacji,
- naruszania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia,
- zbywania nawozów naturalnych bez zawartych w formie pisemnej umów,
- nieprzekazywania lub nieterminowego przekazywania właściwemu organowi wyników pomiarów ilości pobranej wody oraz odprowadzanych ścieków,
- braku ilościowej i jakościowej ewidencji zawierającej informacje o rodzaju i ilości gazów i/lub pyłów wprowadzanych do powietrza,
- braku ewidencji odpadów lub prowadzenia ewidencji odpadów na nieaktualnych wzorach dokumentów,
- braku rejestracji instalacji oraz niezłożenia lub nieterminowego złożenia sprawozdania o wielkości emisji do Krajowej Bazy KOBiZE,
- niewprowadzenia sprawozdań do Krajowego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń w wymaganym terminie,
- niedopełnienia obowiązku naliczenia opłat za korzystanie ze środowiska i terminowego przedkładania zbiorczego zestawienia informacji o zakresie korzystania ze środowiska oraz o wysokości należnych opłat,
- niesporządzenia i nieprzekazania marszałkowi województwa zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów,
- wprowadzenia do obrotu pozostałości pofermentacyjnych bez uzyskania pozwolenia wydanego przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- udzielono 59 pouczeń,
- nałożono 28 mandatów karnych,
- wydano 62 zarządzenia pokontrolne,
- skierowano 7 wniosków do sądów,
- skierowano 31 wystąpień do organów administracji rządowej i samorządowej,
- wydano 2 decyzje w sprawie wstrzymania użytkowania instalacji,
- nałożono 3 kary pieniężne.

3.2 Kontrola zakładów II kategorii ryzyka

3.2.1 Zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR)

W 2018 roku wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 110 kontroli w zakładach o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR).

Stwierdzono 34 przypadki naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 28 (82 %) – naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,

- 6 (18%) – naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- dokumentacji ZZR (zgłoszenie, program zapobiegania awariom) nieodpowiadającej stanowi faktycznemu bądź nieodpowiadającej wymogom;
- nieterminowego przedłożenia dokumentacji ZZR (programu zapobiegania awariom);
- nieopracowania i niewdrożenia systemu zarządzania bezpieczeństwem;
- nieprzeprowadzenia analizy programu zapobiegania awariom w celu oceny jego aktualności i skuteczności,
- niespełniania wymogów w zakresie udostępniania informacji o zagrożeniach poważnymi awariami społeczeństwu,
- niezgłoszenia istotnej zmiany w zakładzie związanej ze składowanymi na terenie zakładu substancjami niebezpiecznymi;
- braku zgodnego z wymogami oznakowania elementów instalacji.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami podjęto następujące działania:

- udzielono 25 pouczeń,
- nałożono 3 mandaty karne,
- wydano 28 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 16 wystąpień do organów administracji rządowej i samorządowej.

3.2.2 Strzeżniarki

W ewidencji wojewódzkich inspektorów wg stanu na 31 grudnia 2018 r. znajdowało się 8 strzeżniarek. W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska nie kontrolowali strzeżniarek.

3.2.3 Instalacje wymagające posiadania pozwoleń zintegrowanych (tzw. Instalacje IED, dawniej IPPC)

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ustalili, że w Polsce znajdują się 3 893 instalacje podlegające obowiązkowi uzyskania pozwolenia zintegrowanego, przy czym 3 846 (98,8%) instalacji posiada wymagane pozwolenia zintegrowane⁹. Liczba instalacji zwiększyła się o 83 w stosunku do roku poprzedniego. Jednocześnie odsetek liczby instalacji posiadających wymagane pozwolenie zintegrowane spadł o 0,3%. Liczba instalacji funkcjonujących bez pozwolenia zintegrowanego, wg. stanu na 31 grudnia 2018 r., wynosiła 47, zaś liczba instalacji wstrzymanych po wydanych przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska decyzjach wynosiła 15.

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 1 395 kontroli instalacji IED.

Stwierdzono 757 naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 532 (70,3%) naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,
- 225 (29,7%) naruszeń związanych z zagrożeniem lub zanieczyszczeniem środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

⁹ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 sierpnia 2014 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. z 2014r. poz. 1169)

- braku wymaganego pozwolenia zintegrowanego lub naruszenia jego warunków,
- braku wymaganego pozwolenia wodnoprawnego lub naruszenia jego warunków,
- nieterminowego przekazywania do organu ochrony środowiska i do wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska pozytywnie zaopiniowanych planów nawożenia,
- nieprzekazywania lub nieterminowego przekazywania właściwemu organowi wyników pomiarów ilości pobranej wody oraz odprowadzanych ścieków,
- braku prowadzenia wymaganych pomiarów emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz hałasu,
- braku rejestracji instalacji oraz niezłożenia sprawozdania o wielkości emisji do Krajowej Bazy KOBiZE,
- niewprowadzenie sprawozdań do Krajowego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń do bazy E-PRTR,
- nieprawidłowej eksploatacji urządzeń do odprowadzania ścieków.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- udzielono 540 pouczeń,
- nałożono 284 mandaty karne,
- wydano 530 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 14 wniosków do sądów,
- skierowano 4 wnioski do organów ścigania,
- skierowano 340 wystąpień do organów administracji rządowej i samorządowej,
- wydano 64 decyzje wymierzające administracyjne kary pieniężne,
- wydano 15 decyzji wstrzymujących użytkowanie instalacji bez wymaganego pozwolenia zintegrowanego.

Zestawienie zawierające liczbę zakładów, w których występują instalacje IED oraz liczbę skontrolowanych instalacji IED w 2018 r.

Województwo	Liczba zakładów, w których występują instalacje IED; stan na 31.12.2017 r.	Liczba instalacji podlegających obowiązkowi uzyskania pozwolenia zintegrowanego; stan na 31.12.2017 r.	Liczba zaplanowanych kontroli instalacji IED na 2018 r	Liczba wykonanych planowych kontroli instalacji IED wg stanu na 31.12.2018 r.	Liczba wykonanych planowych i pozaplanowych kontroli instalacji IED wg stanu na 31.12.2018 r.
Dolnośląskie	198	274	104	97	117
Kujawsko-pomorskie	200	281	93	76	101
Lubelskie	119	159	45	45	69
Lubuskie	97	115	54	54	67
Łódzkie	228	260	86	86	99
Małopolskie	142	233	73	58	98
Mazowieckie	331	411	151	141	181
Opolskie	118	206	79	71	102
Podkarpackie	115	153	52	51	57
Podlaskie	92	97	46	46	57

Pomorskie	108	148	44	51	44
Śląskie	304	459	38	36	37
Świętokrzyskie	71	87	27	19	29
Warmińsko-mazurskie	92	113	48	47	64
Wielkopolskie	493	587	166	130	197
Zachodniopomorskie	166	223	58	58	76
Suma	2874	3806	1164	1066	1395

3.3 Kontrole zakładów III, IV i V kategorii ryzyka

3.3.1 Utrzymanie czystości i porządku w gminach

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili, w ramach ogólnokrajowego cyklu kontrolnego przestrzegania przez gminy przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach¹⁰, kontrole kolejnych 10% gmin z każdego województwa.

Kontrolą objęto 254 gminy oraz 2 związki międzygminne, w tym ok. 68% gmin wiejskich, ok. 23% gmin wiejsko-miejskich oraz ok. 9% gmin miejskich. W trakcie 203 kontroli gmin i związków międzygminnych stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska, z czego w 194 przypadkach były to naruszenia formalne, bez istotnego wpływu na środowiska, natomiast w trakcie 9 kontroli stwierdzono naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Na podstawie wyników przeprowadzonych kontroli stwierdzono, iż od rozpoczęcia obowiązywania nowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w gminach, tj. od 2013 r., nastąpił dostrzegalny postęp w jego organizacji.

Nieprawidłowości stwierdzone podczas kontroli dotyczyły m.in.:

- nieosiągnięcia wymaganego poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami frakcji: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła:
 - a) 10% za 2012 r. – ok. 29% skontrolowanych gmin,
 - b) 12% za 2013 r. – ok. 11% skontrolowanych gmin,
 - c) 14% za 2014 r. – ok. 4% skontrolowanych gmin,
 - d) 16% za 2015 r. – ok. 4% skontrolowanych gmin,
 - e) 18% za 2016 r. – ok. 5% skontrolowanych gmin,
 - f) 20% za 2017 r. – ok. 5% skontrolowanych gmin.
- nieosiągnięcia wymaganego poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych:
 - a) 30% za 2012 r. – ok. 11% skontrolowanych gmin,
 - b) 36% za 2013 r. – ok. 11% skontrolowanych gmin,
 - c) 38% za 2014 r. – ok. 5% skontrolowanych gmin,
 - d) 40% za 2015 r. – ok. 5% skontrolowanych gmin,
 - e) 42% za 2016 r. – ok. 9% skontrolowanych gmin,
 - f) 45% za 2017 r. – ok. 6% skontrolowanych gmin.

¹⁰ Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2018 r., poz. 1454, z późn. zm.)

- nieosiągnięcia wymaganego poziomu ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania:
 - a) 75% za 2012 r. – ok. 22% skontrolowanych gmin,
 - b) 50% za 2013 r. – ok. 21% skontrolowanych gmin,
 - c) 50% za 2014 r. – ok. 20% skontrolowanych gmin,
 - d) 50% za 2015 r. – ok. 13% skontrolowanych gmin,
 - e) 45% za 2016 r. – ok. 2% skontrolowanych gmin.
 - f) 45% za 2017 r. – ok. 3% skontrolowanych gmin.
- nieterminowego przekazania rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi:
 - a) w 2013 r. – ok. 3% skontrolowanych gmin,
 - b) w 2014 r. – ok. 2% skontrolowanych gmin,
 - c) w 2015 r. – ok. 3% skontrolowanych gmin,
 - d) w 2016 r. – ok. 1% skontrolowanych gmin,
 - e) w 2017 r. – ok. 2% skontrolowanych gmin.
- nierzetelnego sporządzania rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi:
 - a) w 2013 r. – ok. 29% skontrolowanych gmin,
 - b) w 2014 r. – ok. 18% skontrolowanych gmin,
 - c) w 2015 r. – ok. 19% skontrolowanych gmin,
 - d) w 2016 r. – ok. 19% skontrolowanych gmin,
 - e) w 2017 r. – ok. 14% skontrolowanych gmin.
- braku weryfikacji sprawozdań półrocznych sporządzanych i przekazywanych przez podmioty odbierające odpady komunalne od właścicieli nieruchomości:
 - a) w 2013 r. – ok. 13% skontrolowanych gmin,
 - b) w 2014 r. – ok. 13% skontrolowanych gmin,
 - c) w 2015 r. – ok. 11% skontrolowanych gmin,
 - d) w 2016 r. – ok. 10% skontrolowanych gmin,
 - e) w 2017 r. – ok. 12% skontrolowanych gmin.
- niewykonania obowiązku utworzenia punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych – ok. 17% skontrolowanych gmin.
- nieprzeprowadzania kontroli podmiotów odbierających odpady od właścicieli nieruchomości udokumentowanych protokołami kontroli:
 - a) w 2013 r. – ok. 92% skontrolowanych gmin,
 - b) w 2014 r. – ok. 79% skontrolowanych gmin,
 - c) w 2015 r. – ok. 79% skontrolowanych gmin,
 - d) w 2016 r. – ok. 85% skontrolowanych gmin.
 - e) W 2017 r. – ok. 79% skontrolowanych gmin.
- niewywiązywania się z obowiązku dokonywania corocznej analizy gospodarki odpadami komunalnymi:
 - a) w 2013 r. – ok. 39% skontrolowanych gmin,
 - b) w 2014 r. – ok. 26% skontrolowanych gmin,
 - c) w 2015 r. – ok. 21% skontrolowanych gmin,
 - d) w 2016 r. – ok. 15% skontrolowanych gmin,
 - e) w 2017 r. – ok. 14% skontrolowanych gmin.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- udzielono 24 pouczeń,
- wydano 155 zarządzeń pokontrolnych,
- wydano 19 decyzji wymierzających administracyjne kary pieniężne,
- skierowano 50 wystąpień do innych organów administracji rządowej i samorządowej.

Na 1839 kontroli rocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi przekazanych przez gminy, w 404 przypadkach (ok. 22% skontrolowanych sprawozdań) stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska. Wszystkie stwierdzone nieprawidłowości zaliczono do naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko; dotyczyły one m.in.:

- nieosiągnięcia przez gminy wymaganych poziomów:
 - recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji odpadów komunalnych w postaci papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła – 61 skontrolowanych gmin,
 - recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych – 56 skontrolowanych gmin,
 - ograniczania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania – 38 skontrolowanych gmin.
- niewywiązywania się z obowiązku terminowego przekazywania rocznych sprawozdań z gospodarowania odpadami komunalnymi oraz ich nierzetelnego sporządzania.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami:

- wydano 64 decyzje wymierzające administracyjne kary pieniężne,
- skierowano 270 wystąpień do innych organów administracji rządowej i samorządowej,
- podjęto 97 innych działań, w tym wydano decyzje umarzające kary pieniężne wymierzone za nieosiągnięcie wymaganego poziomu ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania oraz decyzje zawieszające zapłatę kary pieniężnej na okres konieczny do podjęcia działań naprawczych, nie dłuższy jednak niż 5 lat, w przypadku przedstawienia przez gminę udokumentowanego wniosku dotyczącego podjętych działań naprawczych zmierzających do usunięcia przyczyny nałożenia tej kary, a także wszczęto postępowania administracyjne w sprawie wymierzenia kar pieniężnych, które nie zostały zakończone na dzień 31 grudnia 2018 r.

3.3.2 Regionalne instalacje przetwarzania odpadów komunalnych

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy przeprowadzili kontrole regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, zwanych dalej RIPOK, w tym 97 kontroli instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, 60 kontroli instalacji do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz 86 kontroli instalacji do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych.

Podczas 50 kontroli (ok. 52% przypadków) instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym w 37 przypadkach zostały one sklasyfikowane jako naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko, natomiast w 13 przypadkach jako naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W trakcie 15 kontroli (ok. 25% przypadków) instalacji do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym w 13 przypadkach zostały one sklasyfikowane jako naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko, natomiast w 2 przypadkach jako naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Podczas 38 kontroli (ok. 44%) instalacji do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym w 29 przypadkach zostały one sklasyfikowane jako naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko, natomiast w 9 przypadkach jako naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- naruszania warunków posiadanych decyzji (zezwoleń, pozwoleń, instrukcji prowadzenia składowiska),
- prowadzenia ewidencji i/lub sporządzania zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilościach odpadów, o sposobie gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania niezgodnie ze stanem rzeczywistym,
- braku okresowych pomiarów emisji hałasu do środowiska,
- nieprzestrzegania częstotliwości wykonywanych badań ścieków technologicznych,
- prowadzenia gospodarki odpadami w sposób powodujący uciążliwości zapachowe,
- naruszenia przepisów rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie składowisk odpadów (Dz. U. z 2013 r. poz. 523), m.in. poprzez wykonanie niekompletnego pasa zieleni izolacyjnej w części granicy składowiska (brak ciągłości i wymaganej szerokości pasa zieleni) lub niezapewnienie spalania biogazu w zamontowanych pochodniach.

W ramach działań pokontrolnych:

- 1) wobec prowadzących instalacje do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych:
 - udzielono 30 pouczeń,
 - nałożono 28 mandatów karnych,
 - wydano 35 zarządzeń pokontrolnych,
 - wydano 7 decyzji wymierzających administracyjne kary pieniężne,
 - wydano 2 decyzje wstrzymujące działalność,
 - skierowano 2 wnioski do sądu,
 - skierowano 2 wnioski do organów ścigania,
 - skierowano 29 wystąpień do innych organów administracji rządowej i samorządowej;
- 2) wobec prowadzących instalacje do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów:

- udzielono 8 pouczeń,
 - nałożono 9 mandatów karnych,
 - wydano 10 zarządzeń pokontrolnych,
 - wydano 2 decyzje wymierzające administracyjne kary pieniężne,
 - skierowano 9 wystąpień do innych organów administracji rządowej i samorządowej;
- 3) wobec prowadzących instalacje do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych:
- udzielono 18 pouczeń,
 - nałożono 18 mandatów karnych,
 - wydano 29 zarządzeń pokontrolnych,
 - skierowano 1 wniosek do sądu,
 - skierowano 9 wystąpień do innych organów administracji rządowej i samorządowej.

3.3.3 Instalacje do zastępczej obsługi regionów

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy skontrolowali również instalacje do zastępczej obsługi regionów, w tym 14 kontroli instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, 12 kontroli instalacji do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz 46 kontroli instalacji do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych.

W trakcie 9 kontroli instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym w 7 przypadkach zostały one sklasyfikowane jako naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko, natomiast w 3 przypadkach jako naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W trakcie 2 kontroli instalacji do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska sklasyfikowane jako naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko.

Podczas 30 kontroli instalacji do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym w 26 przypadkach zostały one sklasyfikowane jako naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko, natomiast w 5 przypadkach jako naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W ramach działań pokontrolnych:

- 1) wobec prowadzących instalacje do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych:
- udzielono 4 pouczeń,
 - nałożono 1 mandat karny,
 - wydano 9 zarządzeń pokontrolnych,
 - wydano 4 decyzje wymierzające administracyjne kary pieniężne,

- skierowano 6 wystąpień do innych organów administracji rządowej i samorządowej;
- 2) wobec prowadzących instalacje do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów:
 - udzielono 2 pouczeń,
 - nałożono 1 mandat karny,
 - wydano 2 zarządzenia pokontrolne,
 - skierowano 4 wystąpienia do innych organów administracji rządowej i samorządowej;
 - 3) wobec prowadzących instalacje do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych:
 - udzielono 20 pouczeń,
 - nałożono 9 mandatów karnych,
 - wydano 25 zarządzeń pokontrolnych,
 - wydano 2 decyzje wymierzające administracyjne kary pieniężne,
 - skierowano 1 wystąpienie do organów ścigania,
 - skierowano 21 wystąpień do innych organów administracji rządowej i samorządowej.

3.3.4 Działania podejmowane w walce z „szarą strefą” w gospodarce odpadami

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska sklasyfikowali łącznie 471 zdarzeń, jako przypadki „szarej strefy” w gospodarce odpadami, przy czym w 2017 r. stwierdzono 347 przypadków. Istotne jest, że gospodarowanie odpadami niezgodnie z przepisami prawa może być przyczyną strat zarówno dla środowiska, jak i dla budżetu państwa. Powyższe wynika m.in. z unikania opłat za korzystanie ze środowiska, a także kosztów ponoszonych w związku z usuwaniem odpadów zdeponowanych w miejscach nieprzeznaczonych do ich magazynowania bądź składowania.

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska stwierdzili nielegalne praktyki w gospodarce odpadami w następujących obszarach:

- 1) Spalanie odpadów wbrew obowiązującym przepisom w zakresie ochrony środowiska, np. w kotłowniach z piecami c.o., a także w wyniku pożarów odpadów, np. w miejscach magazynowania odpadów - 165 przypadków (ok. 35% wszystkich przypadków nielegalnego postępowania z odpadami), z czego najwięcej w województwach wielkopolskim (34), kujawsko-pomorskim (20) oraz małopolskim (18).

Z informacji posiadanych przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska wynika, że organy ścigania zajmują się 32 sprawami (ok. 19%), z czego na wniosek wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska – w 3 przypadkach.

- 2) Rekultywacja wyrobisk po wydobyciu złóż kopalnych, np. żwiru, poprzez odzysk odpadów nieujętych w posiadanej decyzji, wypełniania wyrobisk bez zezwolenia, naruszania warunków decyzji określających zakres prac rekultywacyjnych, porzucanie odpadów w miejscach na ten cel nieprzeznaczonych (np. w magazynach) itp. - 116 przypadków (ok. 25% wszystkich przypadków nielegalnego postępowania z odpadami), z czego najwięcej w województwach śląskim (20), kujawsko-pomorskim (17), łódzkim (16), dolnośląskim (15) i wielkopolskim (14).

Zgodnie z wiedzą organów Inspekcji Ochrony Środowiska, organy ścigania zajmują się 74 sprawami (ok. 64%), z czego na wniosek wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska – w 25 przypadkach.

- 3) Rażąco naruszanie warunków posiadanych decyzji, skutkujących znacznym zagrożeniem dla zdrowia, życia i środowiska oraz w sprawach będących przedmiotem licznych skarg i interwencji spowodowanych uciążliwościami (np. zapachowymi) itp. – 87 przypadków (ok. 18% wszystkich przypadków nielegalnego postępowania z odpadami), z czego najwięcej w województwie łódzkim (21).

Zgodnie z wiedzą organów Inspekcji Ochrony Środowiska organy ścigania zajmują się 34 sprawami (ok. 39%), z czego na wniosek wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska – w 16 przypadkach.

- 4) Niewłaściwa klasyfikacja odpadów m.in. kierowanych na składowiska, do rekultywacji wyrobisk, uznania za paliwo alternatywne, uznania za produkt oraz za produkt uboczny, wykorzystanie osadów ściekowych - w celu nielegalnego pozbycia się odpadów m.in. niebezpiecznych pod nadanym niewłaściwie kodem innych niż niebezpieczne, np. jako odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych itp. – 17 przypadków

Zgodnie z wiedzą wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska 7 sprawami zajmują się organy ścigania, z czego na wniosek wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska – w 4 przypadkach.

- 5) Unikanie opłat za korzystanie ze środowiska, polegające m.in. na niewłaściwej klasyfikacji odpadów kierowanych na składowisko celem ponoszenia mniejszej opłaty, porzucania odpadów celem uniknięcia opłaty za korzystanie ze środowiska, uznawania odpadów za produkty celem uniknięcia opłat związanych z procesami przetwarzania odpadów (utrata statusu odpadu, uznanie za produkt uboczny, biomasę, ustabilizowany komunalny osad ściekowy) itp. – 6 przypadków na terenie województw małopolskiego (3), dolnośląskiego (2) i mazowieckiego (1).

W jednym przypadku zostało złożone zawiadomienie do Prokuratury.

- 6) Fałszowanie dokumentacji, m.in. kart przekazania czy ewidencji odpadów, polegające na niewłaściwej klasyfikacji odpadów, przekodowywaniu odpadów wyłącznie na papierze, potwierdzaniu fikcyjnego dokonania odzysku/recyklingu odpadów celem osiągnięcia korzyści majątkowych itp. - 9 przypadków.

W każdym przypadku stwierdzenia naruszenia polegającego na fałszowaniu dokumentacji w zakresie gospodarki odpadami wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska złożyli zawiadomienie do Prokuratury.

- 7) Inne, ujawnione przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, przypadki nielegalnych praktyki w zakresie gospodarowania odpadami. Zidentyfikowane w tym obszarze naruszenia dotyczyły m.in. prowadzenia gospodarki odpadami przy nieuregulowanym stanie formalnoprawnym, tj. bez wymaganych zezwoleń itp. – 71 przypadków.

Zgodnie z wiedzą organów Inspekcji Ochrony Środowiska organy ścigania zajmują się 23 sprawami, z czego na wniosek wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska – w 4 przypadkach.

Przeprowadzone w 2018 roku kontrole w zakresie gospodarki odpadami, zarówno planowe jak i pozaplanowe, ujawniły największą liczbę naruszeń prawa w stosunku do innych kontrolowanych komponentów środowiska. Znajduje to odzwierciedlenie w liczbie kar pieniężnych wymierzonych w 2018 roku. Najwięcej kar dotyczyło nieprzestrzegania przepisów ustawy o odpadach - ok. 53,2 % wszystkich wydanych decyzji karnych. Dodatkowo wymierzono kary pieniężne za nieprzestrzeganie przepisów innych ustaw odnoszących się do odpadów (np. w zakresie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, międzynarodowego przemieszczania odpadów czy gospodarki opakowaniami i odpadami opakowaniowymi), co stanowiło łącznie 3368 decyzji - ok. 70% liczby wszystkich decyzji karnych wydanych przez Wojewódzkich Inspektorów Ochrony Środowiska w 2018 roku.

3.3.5 Obiekty unieszkodliwiania odpadów wydobywczych

Wg stanu na 31 grudnia 2018 r. eksploatowanych było 113 obiektów unieszkodliwiania odpadów wydobywczych, zlokalizowanych na terenie 6 województw: dolnośląskiego (58), lubelskiego (1), małopolskiego (6), opolskiego (1), śląskiego (2), świętokrzyskiego (45).

W 2018 r. przeprowadzono 17 kontroli obiektów unieszkodliwiania odpadów wydobywczych.

Wojewódzcy Inspektorzy Ochrony Środowiska nie stwierdzili naruszeń mogących spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska. Niemniej jednak ujawnili 3 naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- braku sporządzenia sprawozdania z monitoringu odpadów wydobywczych za 2016 i 2017 r., co stanowi naruszenie warunków decyzji lub zgłoszenia niemających istotnego wpływu na stan środowiska,
- naruszenia warunków decyzji w postaci przekroczenia ilości wytworzonego odpadu o kodzie 01 01 02 – odpady z wydobywania kopalin innych niż rudy metali; trwa postępowanie w sprawie wydania administracyjnej kary pieniężnej,
- braku pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzanie wód odciekowych do rowu opaskowego i dalej do ciekłu wodnego; wystąpienie do organu – Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

W ramach działań pokontrolnych:

- udzielono 1 pouczenia,
- nałożono 1 mandat karny,
- wydano 2 zarządzenia pokontrolne,
- skierowano 1 wystąpienie do innych organów administracji rządowej i samorządowej.

3.3.6 Instalacje do termicznego przetwarzania odpadów

Według stanu na 31 grudnia 2018 r. eksploatowanych było 88 instalacji do spalania i współspalania odpadów, zlokalizowanych na obszarze wszystkich województw, w tym

9 instalacji do termicznego przekształcania odpadów komunalnych, 37 instalacji do termicznego przekształcania odpadów niebezpiecznych i 42 instalacje do współspalania odpadów.

Najwięcej instalacji zlokalizowanych jest w województwach: warmińsko-mazurskim (16), podkarpackim (14), kujawsko-pomorskim (7), świętokrzyskim (7) oraz opolskim (6). Najmniej instalacji zlokalizowanych jest w województwie łódzkim (2) oraz w województwach: dolnośląskim, lubuskim, wielkopolskim i zachodniopomorskim (po 3).

Na terenie pozostałych województw, tj. lubelskiego, małopolskiego, mazowieckiego, podlaskiego, pomorskiego i śląskiego liczba instalacji wynosi 4.

W 2018 r. przeprowadzono łącznie 50 kontroli instalacji do spalania i współspalania odpadów, w tym 32 kontrole planowe oraz 18 kontroli pozaplanowych. W wyniku 22 kontroli stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym 14 naruszeń bez istotnego wpływu na środowisko i 8 naruszeń, w wyniku których mogło nastąpić zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- eksploatacji instalacji z naruszeniem warunków pozwolenia zintegrowanego oraz innych pozwoleń i zezwoleń w zakresie m.in.: naruszenia standardów emisyjnych, przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu, przekroczenia dopuszczalnej ilości wytwarzanego odpadu, magazynowania odpadów niezgodnie z warunkami pozwolenia,
- braku wymaganej decyzji określającej warunki korzystania ze środowiska,
- niewykonania badań właściwości fizycznych i chemicznych odpadów powstałych w wyniku termicznego przekształcania odpadów, w tym w szczególności rozpuszczalnych frakcji metali ciężkich oraz całkowitej zawartości węgla w popiołach paleniskowych,
- nieprzeprowadzenia w terminie określonym prawem pomiarów kalibracyjnych w ramach procedury QAL2, do przeprowadzenia których podmiot był zobowiązany w związku z eksploatacją systemu pomiarów ciągłych,
- niezatrudnienia przez zarządzającego instalacją do termicznego przekształcania odpadów osoby, która posiadała świadectwo kwalifikacji w zakresie gospodarowania odpadami, w tym termicznego przekształcania odpadów,
- niezłożenia lub nieterminowego złożenia raportu o wielkości gazów cieplarnianych i innych substancji wprowadzanych do powietrza do KOBiZE,
- nieterminowego przekazania do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska okresowych wyników pomiarów emisji,
- braku ewidencjonowania wyników pomiaru monitoringu ciągłego przez okres 5 lat w latach 2013 – 2017,
- przekazania informacji nt. realizacji zarządzenia pokontrolnego do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska niezgodnie ze stanem rzeczywistym,
- nierzetelnego prowadzenia ewidencji odpadów,
- nierzetelnego sporządzenia zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania tych odpadów oraz nieterminowego jego złożenia do marszałka województwa,
- naliczania opłat z tytułu korzystania ze środowiska niezgodnie ze stanem rzeczywistym.

W ramach działań pokontrolnych:

- udzielono 16 pouczeń,
- nałożono 15 mandatów karnych,
- wydano 20 zarządzeń pokontrolnych,
- wydano 1 decyzję wymierzającą administracyjną karę pieniężną,
- skierowano 2 wnioski do sądów
- skierowano 13 wystąpień do innych organów administracji rządowej i samorządowej.

3.3.7 Oleje odpadowe

Według stanu na 31 grudnia 2018 r. działalność w zakresie wytwarzania olejów odpadowych prowadzona była przez 4 516 podmiotów.

Najwięcej podmiotów prowadziło działalność w województwach: pomorskim (870), mazowieckim (838), podlaskim (730), podkarpackim (513) oraz zachodniopomorskim (416), najmniej natomiast w województwach: opolskim (16), lubuskim (26), wielkopolskim (41), warmińsko-mazurskim (54), lubelskim (61), małopolskim (77) oraz świętokrzyskim (79). W pozostałych województwach liczba ta wynosiła: w województwie śląskim 129, w województwie dolnośląskim 160, w województwie kujawsko-pomorskim 168, w województwie łódzkim 338.

W 2018 r. zaplanowanych było 570 kontroli wytwórców olejów odpadowych. Łącznie przeprowadzonych zostało, według stanu na 31 grudnia 2018 r., 761 kontroli, w tym 557 planowanych oraz 204 pozaplanowe. W wyniku 385 kontroli stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska, z czego 304 stanowiły naruszenia bez istotnego wpływu na środowisko oraz 81 stanowiło naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- braku wymaganych uregulowań formalno-prawnych (m.in. pozwolenia wodnoprawnego, pozwolenia na wytwarzanie odpadów, pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, zezwolenia na zbieranie i przetwarzanie odpadów),
- prowadzenia działalności niezgodnie z posiadanymi pozwoleniami i zezwoleniami (m.in.: magazynowanie odpadów w sposób nieselektywny, bez oznakowania kodem odpadu oraz bez zabezpieczenia przed wpływem czynników atmosferycznych, a także z przekroczeniem 3-letniego terminu czasowego przechowywania odpadów nieprzeznaczonych do składowania, magazynowanie zużytych akumulatorów w pojemniku na otwartym terenie, niezgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, magazynowanie olejów odpadowych niezgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie, naruszenie warunków posiadanej decyzji w zakresie usuwania płynów eksploatacyjnych z demontowanych pojazdów, przekroczenia ilości odpadów dopuszczonych do odzysku w ciągu roku),
- zanieczyszczenia środowiska (dna rowu melioracyjnego w wyniku wprowadzenia wylotem kanalizacji deszczowej oleju transformatorowego oraz zanieczyszczenie rzeki substancjami ropopochodnymi w wyniku wytwarzania i niewłaściwego gromadzenia przetworzonego oleju),
- niespełniania minimalnych wymagań dla stacji demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- prowadzenia demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji poza stacją demontażu,

- niewykonywania badań jakości wprowadzanych ścieków oraz nieprzedkładania wyników pomiarów właściwym organom, tj. wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska, marszałkowi województwa oraz Państwowemu Gospodarstwu Wodnemu Wody Polskie,
- niezłożenia lub nieterminowego złożenia wymaganych sprawozdań i dokumentów (m.in. zaświadczenia o demontażu pojazdów do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania tych odpadów do marszałka województwa, sprawozdania o produktach, opakowaniach i o gospodarowaniu odpadami z nich powstającymi oraz o wytwarzanych odpadach i o gospodarowaniu odpadami do marszałka województwa przez organizację odzysku),
- nieprowadzenia lub nierzetelnego prowadzenia ewidencji odpadów,
- nieosiągnięcia ustawowych poziomów odzysku i recyklingu dla pojazdów przyjętych do stacji demontażu,
- wytwarzania odpadów bez wpisu do rejestru BDO.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami podjęto następujące działania pokontrolne:

- udzielono 323 pouczeń,
- nałożono 147 mandatów karnych,
- wydano 346 zarządzeń pokontrolnych,
- wydano 29 decyzji wymierzających administracyjne kary pieniężne,
- skierowano 113 wystąpień do innych organów administracji rządowej i samorządowej.

Według stanu na 31 grudnia 2018 r., zgodnie z ewidencją prowadzoną przez wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska, działalność w zakresie zbierania olejów odpadowych prowadzona była przez 573 podmioty.

Najwięcej podmiotów prowadziło działalność w województwach: zachodniopomorskim (169) i świętokrzyskim (89), najmniej natomiast w województwach: warmińsko-mazurskim (1), lubelskim (2), lubuskim (2), śląskim (2), wielkopolskim (3), opolskim (5), podkarpackim (8) i pomorskim (9). W pozostałych województwach liczba ta wynosiła: w województwie kujawsko-pomorskim 13, w województwie podlaskim 39, w województwie łódzkim 43, w województwie małopolskim 59, w województwie dolnośląskim 60, w województwie mazowieckim 69.

W 2018 r. zaplanowano 34 kontrole podmiotów zbierających oleje odpadowe. Łącznie przeprowadzonych zostało, według stanu na 31 grudnia 2018 r., 77 kontroli, w tym 33 kontrole planowane oraz 44 pozaplanowe. W wyniku 36 kontroli stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska, z czego 23 stanowiły naruszenia nie mające istotnego wpływu na środowisko, a 13 stanowiły naruszenia, w wyniku których mogło wystąpić zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- braku wymaganych uregulowań formalno-prawnych (zezwolenia na zbieranie i przetwarzanie odpadów),

- prowadzenia działalności niezgodnie z posiadanymi pozwoleńiami i zezwoleniami (m.in.: magazynowanie odpadów w sposób nieselektywny, bez oznakowania kodem odpadu oraz z naruszeniem innych warunków zezwolenia na zbieranie odpadów, magazynowanie olejów odpadowych w nieodpowiednich pojemnikach),
- przekazywania odpadów niebezpiecznych nieuprawnionym odbiorcom,
- niewłaściwej eksploatacji urządzeń,
- braku wymaganych urządzeń lub instalacji chroniących środowisko (brak zabezpieczeń chroniących przed nagłą awarią i wyciekiem),
- niezłożenia lub nieterminowego złożenia zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania tych odpadów do marszałka województwa,
- nierzetelnego prowadzenia ewidencji odpadów.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami podjęto następujące działania pokontrolne:

- udzielono 13 pouczeń,
- nałożono 16 mandatów karnych,
- wydano 28 zarządzeń pokontrolnych,
- wydano 2 decyzje wymierzające administracyjne kary pieniężne,
- skierowano 3 wnioski do Sądów,
- skierowano 10 wniosków do organów ścigania,
- skierowano 26 wystąpień do innych organów administracji rządowej i samorządowej.

Zgodnie z ewidencją, według stanu na 31 grudnia 2018 r. działalność w zakresie regeneracji olejów odpadowych prowadzona była przez 12 podmiotów w łącznie 13 lokalizacjach.

Najwięcej podmiotów prowadziło działalność w województwie podkarpackim (4), w województwie małopolskim były to 2 podmioty, w województwie pomorskim 1 podmiot prowadził działalność w 2 lokalizacjach, a w województwach: łódzkim, opolskim, śląskim, świętokrzyskim i zachodniopomorskim działalność prowadzona była w pojedynczych lokalizacjach przez 1 podmiot.

Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili w 2018 r. wszystkie z zaplanowanych 6 kontroli, a także 3 kontrole pozaplanowe. Podczas 2 kontroli stwierdzone zostały naruszenia wymagań ochrony środowiska (z zakresu naruszeń nieposiadających istotnego wpływu na środowisko).

Powyższe naruszenia dotyczyły:

- nieterminowego przekazania wyników pomiarów emisji hałasu do środowiska do właściwego organu,
- naruszenia warunków pozwolenia zintegrowanego m.in. w zakresie: ilości prowadzonych pomiarów okresowych dot. emisji do powietrza oraz przekroczenia emisji dopuszczalnej.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami podjęto następujące działania pokontrolne:

- udzielono 1 pouczenia,
- nałożono 1 mandat karny,

- wydano 2 zarządzenia pokontrolne,
- skierowano 1 wystąpienie do innych organów administracji rządowej i samorządowej.

3.3.8 Podmioty zbierające odpady (tworzywa sztuczne, paliwo alternatywne, guma)

Według stanu na 31 grudnia 2018 r. działalność polegająca na zbieraniu odpadów takich jak tworzywa sztuczne, paliwo alternatywne oraz guma prowadzona była przez 2582 podmioty.

Najwięcej podmiotów prowadziło działalność w województwach: wielkopolskim (440), małopolskim (401), mazowieckim (295), łódzkim (247) oraz lubuskim (230), najmniej zaś w województwach: opolskim (2), lubelskim (37) oraz śląskim (37). W pozostałych województwach liczby te były następujące: w województwie warmińsko-mazurskim 52, w województwie pomorskim 66, w województwie zachodniopomorskim 67, w województwie podkarpackim 95, w województwie kujawsko-pomorskim 96, w województwie dolnośląskim 146, w województwie podlaskim 174 oraz w województwie świętokrzyskim 197.

W 2018 r. zaplanowano 298 kontroli podmiotów zbierających w/w odpady. Według stanu na 31 grudnia 2018 r. przeprowadzone zostały 283 kontrole planowe i 320 kontroli pozaplanowych. Podczas 363 kontroli stwierdzono naruszenia przepisów ochrony środowiska, w tym 245 naruszeń bez istotnego wpływu na środowisko oraz 119 naruszeń mogących spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- braku wymaganych uregulowań formalno-prawnych (m.in. pozwolenia wodnoprawnego, pozwolenia zintegrowanego, zezwolenia na zbieranie i przetwarzanie odpadów, decyzji określającej warunki korzystania ze środowiska),
- prowadzenia działalności niezgodnie z posiadanymi pozwoleniami i zezwoleniami (m.in.: magazynowanie odpadów w sposób nieselektywny, bez zabezpieczenia przed wpływem czynników atmosferycznych, bez oznaczenia kodem odpadu, na niebezpiecznym placu oraz z naruszeniem innych warunków zezwolenia na zbieranie odpadów),
- gospodarowania odpadami w sposób niezapewniający ochrony środowisku (m.in. zakopywanie w czynnym zakładzie górniczym odpadów pochodzenia komunalnego m.in. tworzyw sztucznych, przetwarzanie odpadów poza instalacją poprzez spalanie w piecu),
- magazynowania olejów odpadowych niezgodnie z wymaganiami określonymi w obowiązujących przepisach prawa,
- magazynowania odpadów przez okres powyżej 3 lat,
- przekazywania odpadów nieuprawnionym odbiorcom,
- braku wymaganych urządzeń chroniących środowisko (plac, na którym magazynowano odpady nie posiadał urządzeń do oczyszczania wód opadowych),
- niezłożenia wniosku aktualizacyjnego dotyczącego wpisu do rejestru podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujących odpadami (BDO) lub braku wpisu do BDO,
- braku rejestracji w Krajowym Ośrodku Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE) oraz nieskładania w związku z tym wymaganych raportów,
- niezłożenia lub nieterminowego złożenia wymaganych sprawozdań (m.in. zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi

oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania tych odpadów do marszałka województwa, sprawozdań zerowych podmiotów prowadzących działalność w zakresie odbioru odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, którzy nie odbierali odpadów komunalnych w danym półroczu),

- braku lub nierzetelnego prowadzenia ewidencji odpadów,
- nieterminowego oraz niezgodnego z prawdą poinformowania o realizacji zarządzenia pokontrolnego, a także nierealizowania wszystkich punktów zarządzeń pokontrolnych.

W ramach działań pokontrolnych:

- udzielono 223 pouczeń,
- nałożono 159 mandatów karnych,
- wydano 277 zarządzeń pokontrolnych,
- wydano 79 decyzji wymierzających administracyjne kary pieniężne,
- skierowano 30 wniosków do sądów,
- skierowano 48 wniosków do organów ścigania,
- skierowano 222 wystąpienia do innych organów administracji rządowej i samorządowej.

3.3.9 Kontrole w zakresie substancji zubożających warstwę ozonową i fluorowych gazów cieplarnianych

W 2018 r. kontrole przestrzegania przepisów w zakresie substancji kontrolowanych i fluorowanych gazów cieplarnianych były wykonywane na podstawie przepisów ustawy z dnia 15 maja 2015 r. o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych¹¹.

W okresie sprawozdawczym wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska skontrolowali 351 zakładów w ww. zakresie. Stwierdzono 276 przypadków naruszeń przepisów ochrony środowiska, w tym:

- 196 (71%) naruszeń formalnych, niezwiązanych z bezpośrednim oddziaływaniem na środowisko,
- 80 (29 %) naruszeń związanych z bezpośrednim oddziaływaniem na środowisko.

Naruszenia dotyczyły:

- dla pierwszej kategorii: nieprowadzenia lub niewłaściwego prowadzenia dokumentacji, niesporządzania lub sporządzania kart urządzeń po terminie, nieprzekazywania lub nieprzekazywania w terminie danych do Kart Urządzeń lub ich korekt, nieprzekazywania sprawozdań do bazy danych lub przekazywania ich po terminie lub w nieprawidłowej formie, nieetykietowania lub niewłaściwego etykietowania urządzeń, braku opłat za emisje do środowiska substancji kontrolowanych lub F-gazów,
- dla drugiej kategorii: nieprowadzenia kontroli szczelności lub prowadzenia jej niezgodnie z wymaganiami, wykonywania czynności wymagających certyfikatu bez jego posiadania, nieprawidłowości przy obrocie F-gazami .

Zastosowano następujące działania:

- wydano 123 zarządzenia pokontrolne,

¹¹ (Dz. U. z 2017 r. poz. 1951)

- wszczęto 281 postępowań administracyjnych w celu nałożenia kar pieniężnych,
- udzielono 18 instruktaży,
- skierowano 1 wniosek o podjęcie stosownych działań do Biura Ochrony Warstwy Ozonowej i Klimatu.

Podczas kontroli inspektorzy Inspekcji Ochrony Środowiska informowali przedsiębiorców o obowiązkach wynikających z przepisów prawa unijnego i krajowego.

Organy Inspekcji Ochrony Środowiska, przy wykonywaniu swoich obowiązków, na bieżąco współpracowały z Ministerstwem Środowiska i Biurem Ochrony Warstwy Ozonowej i Klimatu w Instytucie Chemii Przemysłowej w celu skutecznego wdrażania przepisów dotyczących czynników chłodniczych.

3.3.10 Kontrola zawartości siarki w paliwach

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili kontrole 88 instalacji stosujących ciężki olej opałowy, o którym mowa w ustawie o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw¹², zlokalizowanych na terenie 78 zakładów, podczas których w przypadku:

- 24 instalacji pobrane zostały próbki ciężkiego oleju opałowego do analizy,
- 28 instalacji przeprowadzona została analiza wyników pomiarów ciągłych lub okresowych emisji dwutlenku siarki pod kątem dotrzymania standardów emisyjnych dwutlenku siarki lub dopuszczalnych stężeń dwutlenku siarki w gazach odlotowych,
- 19 instalacji przeprowadzona została analiza świadectw jakości zakupionego paliwa.

W przypadku 17 instalacji stwierdzono, że kotły olejowe nie były eksploatowane w 2018 r. Przeprowadzone kontrole wykazały, iż 1 instalacja stosowała ciężki olej opałowy niespełniający wymagań jakościowych dotyczących zawartości siarki¹³. W związku ze stwierdzonym naruszeniem wojewódzki inspektor ochrony środowiska skierował zawiadomienie do właściwej Prokuratury Rejonowej o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, polegającego na stosowaniu ciężkiego oleju opałowego niespełniającego wymagań jakościowych, dotyczących zawartości siarki oraz wydał zarządzenie pokontrolne.

Ponadto w 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili kontrole zawartości siarki w oleju do silników statków żeglugi śródlądowej. Skontrolowano 111 statków żeglugi śródlądowej, podczas których pobrane zostały 63 próbki paliwa i w 9 przypadkach dokonano analizy dokumentów zakupionego paliwa.

56 próbek pobranego paliwa spełniało wymagania jakościowe określone dla tego oleju¹⁴. 7 próbek nie spełniało wymagań jakościowych dotyczących zawartości siarki. W przypadku 9 statków, analiza dokumentów jakości zakupionego paliwa wykazała, iż zakupione paliwo spełniało wymagania jakościowe dotyczące zawartości siarki.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska skierowali 4 zawiadomienia do właściwych Prokuratur Rejonowych o podejrzeniu popełnienia przestępstwa polegającego na stosowaniu w 7 statkach, oleju niespełniającego wymagań jakościowych, dotyczących zawartości siarki oraz wydali 3 zarządzenia pokontrolne.

¹² Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw (Dz. U. z 2019 r. poz. 660).

¹³ Określone w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 1 grudnia 2016 r. w sprawie wymagań jakościowych dotyczących zawartości siarki dla olejów oraz rodzajów instalacji i warunków, w których będą stosowane ciężkie oleje opałowe (Dz. U. poz. 2008).

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 1 grudnia 2016 r. w sprawie wymagań jakościowych dotyczących zawartości siarki dla olejów oraz rodzajów instalacji i warunków, w których będą stosowane ciężkie oleje opałowe (Dz. U. poz. 2008).

3.3.11 Zdarzenia z udziałem substancji niebezpiecznych

W 2018 r. zarejestrowano 48 zdarzeń o znamionach poważnej awarii, z których 9 było objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska¹⁵.

Spośród 48 zdarzeń 28 wystąpiły na terenie zakładów, a 11 podczas transportu (1 drogowego, 8 rurociągowego, 1 lotniczego oraz 1 wodnego).

Wśród zarejestrowanych zdarzeń były m.in.:

- wyciek amoniaku z instalacji technologicznej na terenie zakładów przetwórstwa spożywczego;
- wyciek szlamu pokaustycznego z rurociągu technologicznego poza zakład na grunt leśny i jego zanieczyszczenie;
- wyciek kwasu fluorowodorowego ze zbiornika na terenie zakładu produkcji szkła;
- awaryjny zrzut ścieków nieoczyszczonych do wód powierzchniowych;
- wycieki substancji ropopochodnych z rozszczelnionych rurociągów;

Inspektorzy wioś pobrali łącznie 110 prób wody, ścieków i gleby w celu przeprowadzenia analiz fizyko-chemicznych. Pobór prób dotyczył 16 zdarzeń.

Nadzorowanie usuwania skutków zanieczyszczenia rzeki Wisły olejem napędowym wraz z poborem próbek wody do badań

¹⁵ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2003 r., Nr 5, poz. 58), zmienione rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 18 maja 2016 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (Dz. U. 2016 poz. 799).

Pobór prób wody w związku z zanieczyszczeniem potoku substancjami ropopochodnymi

3.3.12 Mikroorganizmy i organizmy genetycznie zmodyfikowane

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 18 kontroli w zakresie postępowania z mikroorganizmami genetycznie zmodyfikowanymi (GMM) i organizmami genetycznie zmodyfikowanymi (GMO)¹⁶. W przypadku 14 kontroli ustalono, że podmioty prowadziły badania w zakresie zamkniętego użycia GMM i GMO. Działania kontrolne w tym obszarze polegały przede wszystkim na sprawdzaniu wymogów formalno-prawnych związanych z prowadzeniem działalności w zakresie GMM/GMO oraz kontroli w zakresie gospodarki odpadami, w tym kontroli postępowania z odpadami, powstającymi podczas zamkniętego użycia mikroorganizmów i organizmów genetycznie zmodyfikowanych.

W przypadku 3 kontroli stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska. Stwierdzone naruszenia, dotyczyły m.in.: prowadzenia zamkniętego użycia GMO zaliczonych do I kategorii zagrożenia bez uzyskania uprzednio wymaganej zgody Ministra Środowiska, nieprawidłowej klasyfikacji odpadów, braku wymaganych widocznych oznakowań na pojemnikach lub workach z odpadami medycznymi oraz nieprzekazaniu w ustawowym terminie zbiorczych zestawień danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania tych odpadów za 2015 r. i 2016 r.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- udzielono 2 pouczeń,
- wydano 3 zarządzenia pokontrolne,
- skierowano 2 wnioski o ukaranie do sądu, w tym 1 wniosek dotyczył kontroli przeprowadzonej w 2017 roku.

¹⁶ Inspekcja Ochrony Środowiska kontroluje przestrzeganie przepisów ustawy z dnia 22 czerwca 2001r. o mikroorganizmach i organizmach genetycznie zmodyfikowanych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2134 z późn. zm.)

3.3.13 Kontrole użytkowników zasobów genetycznych i kolekcji zasobów genetycznych

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska po raz pierwszy prowadzili działania kontrolne wynikające z przepisów regulujących dostęp do zasobów genetycznych i podział korzyści z ich wykorzystania¹⁷. Kontrolą objęto podmioty z sektorów: nauki (uczelnie wyższe, ośrodki naukowo-badawcze, ogrody botaniczne) oraz przemysłu (farmaceutycznego, kosmetycznego, biotechnologii, spożywczego i in.). Z uwagi na krótki okres obowiązywania przepisów dotyczących dostępu do zasobów genetycznych oraz uczciwego i sprawiedliwego podziału korzyści wynikających z ich wykorzystania, kontrole te miały przede wszystkim charakter instruktażowy.

W wyniku przeprowadzonych kontroli, których łącznie w 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 74:

- wydano 4 zarządzenia pokontrolne,
- udzielono 74 instruktaży.

Dodatkowe działania organów Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie realizacji obowiązków wynikających z przepisów krajowych i unijnych wdrażających postanowienia Protokołu z Nagoi o dostępie do zasobów genetycznych oraz sprawiedliwym i równym podziale korzyści wynikających z wykorzystania tych zasobów, skupiły się na dokonaniu rozpoznania rynku w zakresie identyfikacji potencjalnych użytkowników zasobów genetycznych, którzy ujęci zostaną w planach kontroli użytkowników zasobów genetycznych w kolejnych latach.

3.3.14 Urządzenia w nadzorze rynku

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 228 kontroli urządzeń używanych na zewnątrz pomieszczeń w zakresie emisji hałasu do środowiska¹⁸, w trakcie których skontrolowali 862 urządzenia. W przypadku 205 kontroli (90% kontroli) nie stwierdzono nieprawidłowości.

W przypadku 23 kontroli (10%) stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska, zakwestionowano 35 wyrobów. Wszystkie stwierdzone naruszenia, to naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko; dotyczyły m.in.:

- niekompletnej deklaracji zgodności WE dołączonej do urządzenia (24 przypadki),
- braku oznaczenia gwarantowanego poziomu mocy akustycznej LWA na urządzeniu (8 przypadków),
- rozbieżności pomiędzy wartością gwarantowanego poziomu mocy akustycznej LWA umieszczoną na urządzeniu a podaną w deklaracji zgodności WE (6 przypadków),
- braku tłumaczenia deklaracji zgodności WE na język polski (6 przypadków).

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- wydano 4 zarządzenia pokontrolne,
- wydano 1 decyzję nakazującą wycofanie wyrobów z obrotu,
- skierowano 1 zawiadomienie do prokuratury.

¹⁷ Inspekcja Ochrony Środowiska kontroluje przestrzeganie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2016 r. o dostępie do zasobów genetycznych i podziale korzyści z ich wykorzystania (Dz. U. z 2016 r. poz. 1340).

¹⁸ Inspekcja Ochrony Środowiska prowadzi kontrole spełniania przez wyroby zasadniczych lub innych wymagań w oparciu o przepisy ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz. U. z 2019 r. poz. 155).

3.3.15 Działalność kontrolna w miejscach zagrożonych wystąpieniem pożaru odpadów

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili łącznie 454 kontrole miejsc zagrożonych wystąpieniem pożaru, w tym 115 kontroli przy współudziale innych organów (np. Policji, Państwowej Straży Pożarnej, organów samorządowych itp.).

Najwięcej kontroli przeprowadzonych zostało w województwie łódzkim (101), mazowieckim (62) oraz małopolskim (57), najmniej natomiast w województwie opolskim (3), lubuskim (8), śląskim (9) oraz zachodniopomorskim (10). W pozostałych województwach przeprowadzono następującą liczbę kontroli w powyższym zakresie: w województwie świętokrzyskim 18, w województwie pomorskim 20, w województwie dolnośląskim 23, w województwie lubelskim 23, w województwie wielkopolskim 25, w województwie kujawsko-pomorskim 27, w województwie podlaskim 27, w województwie podkarpackim 41. W województwie warmińsko-mazurskim nie przeprowadzono w 2018 r. kontroli w tym zakresie.

W wyniku 273 kontroli stwierdzone zostały naruszenia, w tym 175 naruszeń z zakresu naruszeń nieposiadających istotnego wpływu na środowisko oraz 102 naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska. Ponadto podczas 97 kontroli (ok. 36% przeprowadzonych kontroli) stwierdzono zagrożenie wystąpienia pożarem na danym terenie.

Naruszenia dotyczyły głównie magazynowania oraz przetwarzania odpadów bez wymaganego zezwolenia lub z naruszeniem jego warunków. Inne stwierdzone nieprawidłowości polegały na:

- przekazaniu odpadów nieuprawnionemu odbiorcy,
- odprowadzaniu ścieków przemysłowych do kanalizacji bez uregulowań formalno-prawnych,
- braku lub nierzetelnym prowadzeniu ewidencji odpadów oraz sprawozdawczości w tym zakresie.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami podjęto następujące działania pokontrolne:

- udzielono 160 pouczeń,
- nałożono 119 mandatów karnych,
- wydano 186 zarządzeń pokontrolnych,
- wydano 48 decyzji wymierzających administracyjne kary pieniężne,
- wydano 5 decyzji w zakresie wstrzymania działalności podmiotu.
- skierowano 40 wystąpień do Państwowej Straży Pożarnej w związku ze stwierdzeniem zagrożenia wystąpienia pożaru,
- skierowano 11 wniosków do sądów,
- skierowano 26 wniosków do organów ścigania.

3.3.16 Kontrole transportów odpadów

W II półroczu 2018r. Wojewódzcy Inspektorzy Ochrony Środowiska, na mocy nowych uprawnień wynikających z nowelizacji ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska, przeprowadzili, przy udziale organów ścigania i innych organów kontroli, 55 kontroli transportów odpadów. Kontrole przeprowadzone zostały na terenie 9 województw:

małopolskim (1), łódzkim (2), zachodniopomorskim (2), kujawsko-pomorskim (3), opolskim (3), mazowieckim (4), dolnośląskim (7), śląskim (8) oraz świętokrzyskim (25).

Naruszenia stwierdzono w toku 15 kontroli, w tym podczas 8 kontroli ujawniono naruszenia polegające na nieprawidłowej klasyfikacji odpadów. W 14 przypadkach pojazdy wraz z odpadami skierowane zostały na wyznaczony parking (w tym w 10 przypadkach na podstawie art. 24a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach oraz w 4 przypadkach na podstawie art. 24a ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach).

3.3.17 Biogazownie i kompostownie (z wyłączeniem RIPOK)

Według stanu na 31 grudnia 2018 r. eksploatowanych było 25 kompostowni (na terenie 9 województw) i 85 biogazowni (na terenie 15 województw).

Liczba kompostowni eksploatowanych w poszczególnych województwach wynosiła: w województwie mazowieckim (13), zachodniopomorskim (5), kujawsko-pomorskim (2), lubelskim (2), dolnośląskim (1), łódzkim (1), podkarpackim (1).

Natomiast liczba biogazowni eksploatowanych w poszczególnych województwach wynosiła: w województwie zachodniopomorskim (20), podlaskim (13), pomorskim (8), dolnośląskim (7), lubelskim (7), warmińsko-mazurskim (7), łódzkim (4), mazowieckim (4), kujawsko-pomorskim (3), lubuskim (3), śląskim (3), małopolskim (2), podkarpackim (2), opolskim (1), świętokrzyskim (1). Na terenie województwa wielkopolskiego brak było funkcjonujących biogazowni.

Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska w 2018 r. zaplanowali 5 kontroli kompostowni, przeprowadzili natomiast 12 kontroli. W wyniku 8 z nich stwierdzono naruszenia ochrony środowiska (w tym 4 bez istotnego wpływu na środowisko oraz w 4 przypadkach naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska).

W 2018 r. zaplanowane zostały 22 kontrole biogazowni, przeprowadzono natomiast 38 kontroli. W wyniku 30 z nich stwierdzono naruszenia, w tym 20 naruszeń bez istotnego wpływu na środowisko oraz 10 naruszeń mogących spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- braku wymaganych uregulowań formalno-prawnych (m.in. pozwolenia wodnoprawnego, zezwolenia na zbieranie i przetwarzanie odpadów),
- prowadzenia działalności niezgodnie z posiadanymi pozwoleniami i zezwoleniami (m.in.: magazynowanie odpadów w sposób nieselektywny, bez zabezpieczenia przed wpływem czynników atmosferycznych oraz z naruszeniem innych warunków zezwolenia na zbieranie odpadów, przekroczenia ilości odpadów dopuszczonych do wytworzenia w ciągu roku, przekroczenie dopuszczalnych wartości wskaźników zanieczyszczeń w wodach opadowo-roztopowych odprowadzanych do zbiornika ziemnego-odparowującego),
- przyjęcia odpadów o kodzie 20 02 01 – odpady ulegające biodegradacji, spoza regionu gospodarowania odpadami,
- przekazywania odpadów nieuprawnionym odbiorcom,
- zanieczyszczenia rowu melioracyjnego przez odprowadzanie ścieków,

- niewłaściwej eksploatacji urządzeń,
- nieutrzymywania urządzeń we właściwym stanie technicznym i eksploataowanie ich bez stosownych instrukcji, a także nieprzewodzenia regularnej kontroli stanu zabezpieczeń tych urządzeń,
- nieprzedłożenia wyników pomiarów automonitoringowych - emisji z kogeneratorów biogazowni właściwemu organowi,
- niezłożenia lub nieterminowego złożenia zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania tych odpadów do marszałka województwa,
- nierzetelnego prowadzenie ewidencji odpadów.

W ramach działań pokontrolnych w wyniku kontroli kompostowni:

- udzielono 3 pouczeń,
- nałożono 1 mandat karny,
- wydano 6 zarządzeń pokontrolnych,
- wydano 1 decyzję wymierzającą administracyjną karę pieniężną,
- skierowano 2 wnioski do organów ścigania,
- skierowano 6 wystąpień do innych organów administracji rządowej i samorządowej.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami podczas kontroli biogazowni wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska:

- udzieliли 29 pouczeń,
- nałożyli 16 mandatów karnych,
- wydali 20 zarządzeń pokontrolnych,
- wydali 3 decyzje wymierzające administracyjne kary pieniężne,
- skierowali 15 wystąpień do innych organów administracji rządowej i samorządowej.

3.3.18 Kontrole stosowania i przechowywania nawozów, środków wspomagających uprawę roślin, komunalnych osadów ściekowych oraz kontrola rolniczego wykorzystania ścieków w produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego

W 2015 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska zawarł porozumienie w sprawie współdziałania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego.

W 2018 r. realizacja ww. porozumienia odbywała się na podstawie *Planu działania na 2018 r.*, i polegała na prowadzeniu kontroli, w tym wspólnych kontroli z innymi organami uczestniczącymi w porozumieniu, producentów żywności przeznaczonej do bezpośredniego spożycia na surowo.

Ogółem w 2018 r. skontrolowano 223 zakłady, przy czym 169 kontroli przeprowadzono wspólnie z innymi organami będącymi sygnatariuszami ww. porozumienia, a pozostałe 54 były przeprowadzone tylko przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska. Kontrolami objęto nie tylko producentów owoców miękkich (malin, truskawek, borówek, porzeczek, agrestu i jeżyn) oraz warzyw liściastych jedzonych na surowo (sałaty, szpinaku, rukoli), pomidorów i ogórków, wskazanych w *Planie działania na 2018 r.*, ale także producentów innych rodzajów produkcji roślinnej.

Z zakresu kompetencji Inspekcji Ochrony Środowiska kontrole obejmowały sprawdzenie przestrzegania warunków stosowania i przechowywania nawozów, środków wspomagających uprawę roślin, oraz przestrzegania zakazów stosowania komunalnych osadów ściekowych oraz rolniczego wykorzystania ścieków. Podczas kontroli oceniano również przestrzeganie przepisów i decyzji administracyjnych określających warunki korzystania ze środowiska w zakresie pozostałych komponentów.

W wyniku przeprowadzonych czynności kontrolnych stwierdzono naruszenie wymagań ochrony środowiska:

- 11 przypadków – naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko,
- 3 przypadki – naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

Stwierdzone naruszenia to m.in.:

- brak umowy nabycia oraz zbycia nawozów,
- brak kart ewidencji wytwarzanych odpadów,
- nieterminowa sprawozdawczość w zakresie opłat za korzystanie ze środowiska,
- brak opomiarowania ilości pobieranej wody,
- brak planu nawożenia,
- brak umowy na odbiór ścieków bytowych,
- brak zezwolenia odbiorcy ścieków bytowych na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości płynnych,
- pozbywanie się ścieków ze zbiornika bezodpływowego w miejscu na ten cel nieprzeznaczonym,
- naruszenie warunków pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód podziemnych.

W ramach sankcji karnych zastosowanych podczas kontroli udzielono 9 pouczeń.

W stosunku do podmiotów, które dopuściły się naruszeń, podjęto przewidziane przepisami działania pokontrolne, tj.

- wydano 9 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 17 wniosków pokontrolnych do innych organów.

3.3.19 Kontrole z pomiarami jakości ścieków przy wykorzystaniu laboratoriów mobilnych zakupionych w ramach Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”

W 2018 r. inspektorzy wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska, podczas kontroli planowych, pozaplanowych oraz interwencyjnych, pobrali do badań 140 próbek ścieków odprowadzanych z oczyszczalni.

Próbki zostały pobrane średniodobowo, proporcjonalnie do przepływu, za pomocą laboratoriów mobilnych zakupionych w ramach Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”, a następnie poddane badaniom w akredytowanych laboratoriach wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska.

Badania jakości ścieków przeprowadzane były nie tylko w celu weryfikacji wiarygodności wyników pomiarów wykonywanych i przedkładanych przez podmioty zobowiązane do ich wykonania, ale również:

- w celu oceny dokonania zasadności interwencji zgłaszanych do wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska,

- na potrzeby kontroli oczyszczalni ujętych w KPOŚK¹⁹,
- w przypadku podejrzenia, że przedkładane przez zakład wyniki pomiarów nasuwają zastrzeżenia,
- podczas kontroli związanych ze zgłoszonym do wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska zamiarem przystąpienia do użytkowania lub zakończenia rozruchu nowozbudowanej, przebudowanej lub zmodernizowanej oczyszczalni,
- w celu oceny wniosku o rozliczenie odroczonej płatności kar pieniężnych,
- w innych celach (np. monitoring zanieczyszczeń na potrzeby bilansu ładunku zanieczyszczeń wprowadzanych do Bałtyku).

Wyniki badań 51 próbek wykazały przekroczenia dopuszczalnych stężeń wskaźników zanieczyszczeń, określonych w przepisach lub decyzjach administracyjnych.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami podjęto następujące działania:

- podczas kontroli nałożono grzywny w drodze mandatu karnego,
- a w ramach działań pokontrolnych:
 - wydano zarządzenia pokontrolne,
 - skierowano wnioski i wystąpienia do innych organów, w tym do organów administracji samorządowej, do Wód Polskich jako organów właściwych w sprawach pozwoleń wodnoprawnych o cofnięcie lub ograniczenie pozwolenia wodnoprawnego oraz do organów ścigania w związku z zanieczyszczeniem wód powierzchniowych lub do sądu o ukaranie za wykroczenie polegające na niezapewnieniu ochrony wód przed zanieczyszczeniem.

3.3.20 Kontrole dotyczące ochrony wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych

Ogłoszona w dniu 23 sierpnia 2017 r. ustawa Prawo wodne²⁰, nałożyła na wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska od dnia 24 sierpnia 2017 r. obowiązek kontroli stosowania Programu działań²¹ przez podmioty prowadzące działalność rolniczą, w tym działy specjalne produkcji rolnej oraz działalność, w której są stosowane lub przechowywane nawozy.

Na koniec 2018 r. w ewidencji wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska znalazło się 296 698 podmiotów prowadzących działalność rolniczą, w tym działy specjalne produkcji rolnej oraz działalność, w której są stosowane lub przechowywane nawozy.

Podczas kontroli stosowania i przestrzegania wszystkich wymagań określonych w Programie działań, wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska sprawdzali, tam gdzie było to uzasadnione, również przestrzeganie przepisów ustaw odrębnych, np. ustawy o nawozach i nawożeniu, ustawy o odpadach, ale także wymagań *cross-compliance* (kontrolowanych w związku z realizacją Porozumienia GIOŚ-ARiMR).

Ogółem w 2018 r. skontrolowano 684 podmiotów. Podczas 54 kontroli, stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska, a wśród nich także nieprawidłowości dotyczące:

¹⁹ Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych. Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2017 r. w sprawie ogłoszenia aktualizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (M.P. z 2017 r. poz. 1183).

²⁰ Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2018 r. poz. 2268 z późn. zm.)

²¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 czerwca 2018 r. w sprawie przyjęcia „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu (Dz. U. z 2018 r. poz. 1339).

- warunków przechowywania nawozów naturalnych płynnych lub stałych oraz postępowania z odciekami,
- wielkości rocznych dawek nawozów naturalnych oraz sposobów nawożenia,
- przekroczenia maksymalnych dawek azotu określonych w planie nawożenia azotem,
- nieopracowania planu nawożenia lub jego przestrzegania,
- przekroczenia maksymalnych dawek azotu określonych w planie nawożenia azotem,
- braku dokumentowania realizacji Programu działań lub niewłaściwy sposób dokumentowania realizacji Programu działań.

W ramach działań pokontrolnych:

- skierowano 19 wniosków do innych organów administracji rządowej oraz samorządowej,
- wydano 65 zarządzeń pokontrolnych oraz
- 11 decyzji administracyjnych, w tym:
 - 6 decyzji nakazujących usunięcie w określonym terminie naruszeń stwierdzonych w trakcie kontroli,
 - 5 decyzji ustalających obowiązek uiszczenia opłaty oraz jej wysokość:
 - 4 za przechowywanie odchodów zwierzęcych niezgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 106 ust. 4 Prawa wodnego,
 - 1 za brak planu nawożenia azotem, który był wymagany na podstawie art. 106 ust. 4 Prawa wodnego.

3.3.21 Kontrole w zakresie wprowadzania do obrotu drewna i produktów z drewna

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 112 kontroli w zakresie obrotu drewnem²². Kontrolą objęto podmioty importujące drewno i produkty z drewna do Polski spoza UE, podmioty pozyskujące drewno na terenie kraju, w tym nadleśnictwa, podmioty handlowe, organizacje monitorujące oraz podmioty prowadzące więcej niż jeden rodzaj działalności (np. zarówno import jak i handel). W trakcie dwóch kontroli stwierdzono, że kontrolowane podmioty nie podlegają pod przepisy regulujące obrót drewnem.

Najważniejszym kierunkiem importu drewna w 2018 roku była Ukraina, natomiast w dalszej kolejności były m. in. Białoruś, Rosja, Chiny, Stany Zjednoczone.

Wśród 112 przeprowadzonych kontroli 84 to kontrole podmiotów w terenie jako kontrola dokumentacji, a 28 to kontrole mieszane – kontrola dokumentacji wraz z oględzinami drewna/produktów z drewna.

Na 112 przeprowadzonych kontroli w 98 nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie przestrzegania przepisów rozporządzenia EUTR²³.

W przypadku 14 kontroli podmiotów wykryto 17 naruszeń, wszystkie naruszenia dotyczyły naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko. Stwierdzone naruszenia dotyczyły w 12 przypadkach nieopracowania i niestosowania systemu zasad należytej staranności (SZNS) ani nie korzystania z SZNS ustanowionego przez organizację monitorującą, 3 przypadki braku regularnych ocen stosowanego SZNS, 1 przypadek braków w opracowanym SZNS oraz 1 przypadek nieprzechowywania przez okres co najmniej 5 lat

²² Inspekcja Ochrony Środowiska wykonuje zadania wynikające z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 995/2010 z dnia 20 października 2010 r. ustanawiającego obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu drewno (Dz. Urz. UE L 295 z 12.11.2010, str. 23)

²³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 995/2010 ustanawiające obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu drewno i produkty z drewna

informacji pozwalających zidentyfikować podmioty handlowe, dostarczające produkty z drewna.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- udzielono 20 instruktaży,
- wydano 12 zarządzeń pokontrolnych,
- wydano 7 decyzji wymierzających administracyjne kary pieniężne, w tym 1 decyzja dotyczyła kontroli przeprowadzonej w 2017 roku.

3.3.22 Kontrole w zakresie uchwalania i realizacji zdań określonych w programach ochrony powietrza i planach działań krótkoterminowych

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 257 kontroli podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań określonych w programach ochrony powietrza i planach działań krótkoterminowych tj. wójtów prezydentów miast, burmistrzów, starostów oraz podmiotów korzystających ze środowiska. Ponadto skontrolowano 4 sejmiki wojewódzkie w zakresie terminowego uchwalania programu ochrony powietrza lub jego aktualizacji i planów działań krótkoterminowych.

W przypadku 150 kontroli stwierdzono nieprawidłowości, polegające między innymi na:

- nieprzekazywaniu lub nieterminowym przekazywaniu zarządowi województwa sprawozdań z realizacji działań naprawczych określonych w programie ochrony powietrza,
- przekazywaniu nieprawidłowych sprawozdań z realizacji działań naprawczych np. poprzez błędne określenie osiągniętego efektu ekologicznego dla zrealizowanych zadań,
- nieopracowaniu w terminie Programów Ograniczania Niskiej Emisji (PONE),
- niestworzeniu systemu zachęt do wymiany systemów grzewczych,
- braku działań edukacyjnych i informacyjnych o tematyce związanej z poprawą jakości powietrza,
- niedotrzymaniu terminów realizacji zadań określonych w programie ochrony powietrza (np. nie przeprowadzono termomodernizacji obiektów, nie budowano ścieżek rowerowych, nie rozbudowywano infrastruktury zielonej, nie dokonywano wymian niskosprawnych kotłów na paliwa stałe),
- nieopracowaniu zestawów działań, które należy wdrożyć w przypadku wystąpienia poziomów alarmowych określonych w Planie działań krótkoterminowych,
- nieinformowaniu społeczeństwa o wystąpieniu poziomów alarmowych.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- nałożono 14 kar pieniężnych,
- wydano 138 zaleceń pokontrolnych,
- skierowano 12 wystąpień do innych organów.

3.3.23 Kontrole w zakresie PEM

Liczba instalacji emitujących pola elektromagnetyczne (PEM)²⁴, pozostających w ewidencji wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, wg. stanu na dzień 31 grudnia

²⁴ Instalacje emitujące pola elektromagnetyczne (PEM) - stacje elektroenergetyczne lub napowietrzne linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym nie niższym niż 110 kV, lub instalacje radiokomunikacyjne, radionawigacyjne lub radiolokacyjne, emitujące pola elektromagnetyczne, których równoważna moc promieniowana izotropowo wynosi nie mniej niż 15 W, emitujące pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 30 kHz do 300 GHz

2018 r., wynosiła 23 409 obiektów. Z liczby tej 21 891 to stacje bazowe telefonii komórkowej, zaś 1518 stanowiły pozostałe obiekty.

W 2018 roku przeprowadzono 54 kontrole planowe oraz 72 kontrole pozaplanowe w zakresie ochrony środowiska przed polami elektromagnetycznymi, w tym 39 kontroli planowych stacji bazowych telefonii komórkowej oraz 15 kontroli planowych pozostałych obiektów, 66 kontroli pozaplanowych stacji bazowych telefonii komórkowej oraz 6 kontroli pozaplanowych pozostałych obiektów. W trzech przypadkach na podstawie przeprowadzonych przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska pomiarów elektromagnetycznego promieniowania jonizującego stwierdzono przekroczenie wartości dopuszczalnych pól elektromagnetycznych dla miejsc dostępnych dla ludności w związku z funkcjonowaniem stacji bazowej telefonii komórkowej.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- udzielono 2 pouczeń,
- wydano 4 zarządzenia pokontrolne,
- w 2 przypadkach nałożono grzywnę w drodze mandatu karnego,
- skierowano 7 wniosków pokontrolnych do innych organów administracji rządowej i samorządowej, dotyczących stacji bazowej telefonii komórkowej,

W 2018 roku zrealizowano 9 820 kontroli dokumentacyjnych z pomiarów automonitoringowych w zakresie weryfikacji wyników pomiarów PEM przedkładanych wojewódzkim inspektorom ochrony środowiska na podstawie art. 122a ust. 2 Poś., w tym 9 532 kontrole dokumentacyjne z pomiarów automonitoringowych dotyczących stacji bazowych telefonii komórkowej i 288 kontroli pozostałych obiektów. W wyniku wykonanych kontroli dokumentacyjnych zakwestionowano 32 wyniki pomiarów automonitoringowych, w tym 18 dotyczących stacji bazowych telefonii komórkowej i 14 kontroli pozostałych obiektów.

W sprawie zakwestionowanych sprawozdań z pomiarów pól elektromagnetycznych każdorazowo skierowano pismo do prowadzącego instalację. W każdym przypadku otrzymano korektę sprawozdania lub pismo wyjaśniające.

W wyniku pomiarów kontrolnych wykonanych przez Inspekcję Ochrony Środowiska stwierdzono 3 przekroczenia wartości dopuszczalnej pól elektromagnetycznych. W związku ze stwierdzonym przekroczeniem w jednym przypadku przekazano informację do organu administracji samorządowej o wynikach pomiarów, wnioskując jednocześnie o wydanie decyzji zobowiązującej do sporządzenia i przedłożenia przeglądu ekologicznego. W pozostałych przypadkach dotyczących tej samej stacji bazowej telefonii komórkowej po stwierdzeniu przekroczenia poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, operatorzy niezwłocznie podjęli działania naprawcze, w wyniku których obniżone zostały poziomy pole elektromagnetycznych w środowisku. Wyniki pomiarów przekazane przez operatora SBTk nie wykazały przekroczeń. Kontrola sprawdzająca została zaplanowana na II kwartał 2019 r. Powodem zakwestionowania przedłożonych sprawozdań był brak zamieszczenia w sprawozdaniach z pomiarów niezbędnych informacji wymaganych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów²⁵ oraz wymaganiami dokumentu Polskiego Centrum Akredytacji „DAB-18”²⁶.

²⁵ Dz.U. 2003 nr 192 poz. 1883.

²⁶ Program akredytacji Laboratorium Badawczych wykonujących pomiary pola elektromagnetycznego w środowisku

3.3.24 Kontrole podmiotów w zakresie zgodności z warunkami decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili łącznie 242 kontrole w zakresie przestrzegania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach²⁷ Przeprowadzone kontrole miały na celu weryfikację działalności podmiotów prowadzących przedsięwzięcia (będące na etapie realizacji, eksploatacji oraz likwidacji) w zakresie zgodności z warunkami, wymogami i obowiązkami nałożonymi na dane przedsięwzięcie w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

W przypadku 37 skontrolowanych podmiotów stwierdzono występowanie naruszeń warunków, wymogów i obowiązków określonych w decyzjach o środowiskowych uwarunkowaniach. Stwierdzone naruszenia dotyczyły m.in.:

- braku zastosowania wszystkich wymaganych w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach rozwiązań technologicznych, w tym zwłaszcza rozwiązań minimalizujących oddziaływanie przedsięwzięcia na środowisko;
- niezgodności w zakresie warunków określających zasady realizacji i eksploatacji przedsięwzięcia, ustalone w celu ochrony cennych wartości przyrodniczych, zasobów naturalnych i zabytków oraz ograniczenia uciążliwości dla terenów sąsiednich;
- nieskładania lub nieterminowego składania właściwym organom wyników analizy porealizacyjnej wymaganej dla przedsięwzięcia;
- nieterminowego wykonania pomiarów emisji substancji i energii do środowiska oraz nieskładania właściwym organom wyników prowadzonego przez podmiot monitoringu.

W wyniku przeprowadzonych kontroli:

- wydano 17 zarządzeń pokontrolnych,
- wydano 9 decyzji wymierzających administracyjne kary pieniężne,
- skierowano 23 wystąpienia do innych organów (m.in. do organów samorządowych, regionalnych dyrektorów ochrony środowiska),
- w przypadku 3 podmiotów wstrzymano użytkowanie instalacji w trybie art. 365 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska.

3.3.25 Podmioty nie umieszczone w wykazie marszałka województwa, a podejrzane o prowadzenie demontażu pojazdów

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy przeprowadzili 177 kontroli podmiotów podejrzanych o nielegalny demontaż pojazdów, w których skontrolowano 155 podmiotów. W przypadku 63 kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

W wyniku 114 kontroli wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wykryli naruszenia, w tym w 82 przypadkach potwierdzili podejrzenia o nielegalne zbieranie lub demontaż pojazdów.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- wydano 65 zarządzeń pokontrolnych,
- udzielono 70 pouczeń,
- nałożono 36 mandatów karnych,
- skierowano 3 wnioski o ukaranie,

²⁷ Inspekcja Ochrony Środowiska kontroluje przestrzeganie przepisów art. 136a ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2018 r. poz. 2081 z późn. zm.).

- nałożono 48 kar pieniężnych, w tym:
 - a) 3 decyzje w sprawie wymierzenia kary pieniężnej za naruszenie przepisów o odpadach,
 - b) 45 decyzji w sprawie wymierzenia kary pieniężnej za naruszenie przepisów ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- wydano 3 decyzje dotyczące wstrzymania nielegalnej działalności,
- skierowano 100 wystąpień do innych organów, w tym: 29 do burmistrzów/wójtów, 13 do marszałków województw, 11 do Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego,
- skierowano 11 zawiadomień do prokuratury w związku z popełnieniem przestępstwa (nielegalny przywóz odpadów w postaci uszkodzonych pojazdów, utrudnianie przeprowadzenia kontroli).

3.3.26 Punkty zbierania pojazdów

W wykazach marszałków województw wg stanu na 31 grudnia 2018 r. znajdowało się ogółem 119 punktów zbierania pojazdów.

Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili w 2018 r. 7 kontroli punktów zbierania pojazdów. W 3 kontrolach wojewódzcy inspektorzy wykryli naruszenia; były to naruszenia, w wyniku których nie nastąpiło zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami zastosowano następujące działania:

- wydano 2 zarządzenia pokontrolne,
- nałożono 3 mandaty karne,
- skierowano 2 wystąpienia do innych organów.

3.3.27 Postępowanie z bateriami i akumulatorami oraz zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy przeprowadzili 99 kontroli podmiotów wpisanych do rejestru prowadzonego przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, w ramach których skontrolowali:

- 75 podmiotów wprowadzających baterie lub akumulatory,
- 24 zakłady przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów.

W 38 kontrolach stwierdzono naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko, które dotyczyły m. in.:

- wprowadzania do obrotu baterii i akumulatorów bez wpisu do rejestru,
- nieumieszczania numeru rejestrowego na dokumentach związanych z obrotem bateriami i akumulatorami,
- nieskładania lub nieterminowego składania sprawozdań do marszałków województw,
- braku zawartej umowy pomiędzy wprowadzającym baterie i akumulatory a podmiotem zbierającym zużyte baterie lub zużyte akumulatory i podmiotem prowadzącym zakład przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów.

W wyniku stwierdzonych naruszeń zastosowano następujące działania:

- wydano 33 zarządzenia pokontrolne,
- udzielono 28 pouczeń,
- skierowano 14 wystąpień do innych organów administracji rządowej i samorządowej,

- nałożono 13 mandatów karnych,
- wydano 3 decyzje wymierzające administracyjne kary pieniężne.

3.4. Inne działania

3.4.1 Skargi

Organy inspekcji ochrony środowiska w 2018 r. rozpatrzyły łącznie 210 skarg:

- Główny Inspektor Ochrony Środowiska rozpatrzył 130 skarg, w tym:
 - 94 we własnym zakresie,
 - 36 przekazał zgodnie z właściwością.
- wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska rozpatrzyli 80 skarg, w tym:
 - 21 we własnym zakresie,
 - 59 przekazali zgodnie z właściwością.

Wśród 210 skarg rozpatrzonych przez organy inspekcji ochrony środowiska w 2018 r. były: 74 skargi na działalność wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, 21 skarg na nienależyte wykonanie zadań kontrolnych przez pracowników wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska, 17 skarg na sposób rozpatrzenia lub nierozpatrzenie w terminie przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska skarg na działalność wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, a także 17 skarg dotyczących działalności organów Inspekcji Ochrony Środowiska, które przekazano organom nadzorującym lub wyższego stopnia. 77 skarg dotyczących działań innych organów administracji lub ich pracowników przekazano wg właściwości, a w przypadku 4 skarg dotyczących działalności innych organów administracji, trzy przyjęto do wiadomości, natomiast odnośnie do czwartej udzielono wyjaśnień co do kompetencji organów wynikających z przepisów prawa.

Zarzuty podnoszone przez skarżących na działalność wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska w 64,9% skarg (48) nie potwierdziły się. W 13,5% przypadków skarg (10 skarg) uznanych za zasadne, Główny Inspektor Ochrony Środowiska skierował wystąpienia do wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska o podjęcie działań zapobiegawczych w celu niedopuszczenia do podobnych nieprawidłowości w przyszłości. Sposób załatwienia 13 skarg zakwalifikowano jako inny tj. nie dający się jednoznacznie zdefiniować jako pozytywny ani negatywny, a 3 skargi przyjęto do wiadomości.

W 2018 r. organy Inspekcji rozpatrzyły łącznie 11941 wniosków o podjęcie interwencji:

- Główny Inspektor Ochrony Środowiska rozpatrzył 1265 wniosków, w tym:
 - 391 we własnym zakresie,
 - 874 przekazał zgodnie z właściwością,
- wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska rozpatrzyli 10676 wniosków, w tym:
 - 8055 we własnym zakresie,
 - 2621 przekazali zgodnie z właściwością.

Rozpatrywane sprawy dotyczyły: ochrony powietrza (3348), gospodarki odpadami (3159), ochrony przed hałasem (1977), ochrony wód i gospodarki ściekowej (1938), ochrony przyrody (247), ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym niejonizującym (111), działalności inwestycyjnej i eksploatacji urządzeń wodnych (49), stosunków wodnych i podtapiania gruntów (75), stosowania prawa górniczego i geologicznego (20), leśnictwa (2), łowiectwa (2) oraz innych (1223).

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska przeprowadzili 3835 kontroli interwencyjnych, w wyniku których:

- wydano 2128 zarządzeń pokontrolnych,
- nałożono 1026 mandatów karnych,
- skierowano wnioski do:
 - organów administracji samorządowej - 1069,
 - organów administracji rządowej - 523,
 - organów ścigania - 82,
 - sądów powszechnych – 78,
- wszczęto 573 postępowania administracyjne,
- wydano 60 decyzji nakładających zobowiązania niepieniężne.

3.4.2 Interpelacje i zapytania parlamentarzystów

Parlamentarzyści zwracali się do organów Inspekcji Ochrony Środowiska w sprawach z zakresu ochrony środowiska, dotyczących m.in.: eksploatacji składowisk odpadów, nielegalnego magazynowania odpadów, nieprawidłowości w unieszkodliwianiu odpadów niebezpiecznych, kompostowania odpadów, emisji zanieczyszczeń do środowiska w wyniku eksploatacji instalacji do przetwarzania odpadów, niewłaściwego gospodarowania nawozami naturalnymi, uciążliwości zapachowej powodowanej hodowlą trzody chlewnej i hodowlą drobiu, a także eksploatacją oczyszczalni ścieków, planowanej budowy oraz funkcjonowania ferm trzody chlewnej, ferm drobiu i hodowli bydła oraz zanieczyszczenia środowiska w wyniku odprowadzania nieoczyszczonych ścieków, zanieczyszczanie powietrza ze źródeł emisji niezorganizowanej, a także uciążliwości hałasowej. Główny Inspektor Ochrony Środowiska udzielił odpowiedzi na 18 interwencji parlamentarzystów, przekazał zgodnie z właściwością 2 interwencje oraz przygotował i przekazał do Ministerstwa Środowiska 87 projektów odpowiedzi w zakresie swoich kompetencji w sprawach zgłaszanych przez parlamentarzystów do Ministra Środowiska. Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska udzielili odpowiedzi na 38 interwencji parlamentarzystów.

3.4.3 Rejestry prowadzone przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Rejestr zakładów, których działalność może być przyczyną wystąpienia poważnej awarii, w tym zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii i o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii

W rejestrze²⁸ gromadzone są dane na temat zakładów o dużym oraz zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej oraz zakładów, na terenie których występują substancje niebezpieczne w ilościach co najmniej 5% ilości, która kwalifikuje zakład do grupy zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej²⁹. W rejestrze znajdują się dane dotyczące: lokalizacji zakładów, profilu działalności, rodzaju i ilości substancji niebezpiecznych oraz informacje na temat przeprowadzonych przez wojewódzkich inspektorów kontroli.

²⁸ Art. 29 pkt 4 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2016 r. poz. 1688 z późn. zm.)

²⁹ Rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 26 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 138)

Wg stanu na 31 grudnia 2018 r. w rejestrze znajdowały się łącznie 1223 zakłady, w tym 251 ZZR oraz 186 ZDR. W porównaniu do roku 2017, liczba ZZR zwiększyła się o 7, a liczba ZDR pozostała bez zmian.

Rejestr poważnych awarii

Rejestr poważnych awarii prowadzony jest na podstawie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska³⁰. W 2018 r. łącznie zarejestrowano w nim 48 zdarzeń, w tym 9 poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, tj. spełniających kryteria z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska³¹, zmienionego rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 18 maja 2016 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska³².

W rejestrze gromadzone są dane na temat rozpoznawanych przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska poważnych awarii oraz zdarzeń o znamionach poważnych awarii, w tym dane dotyczące miejsca i daty zdarzenia, substancji niebezpiecznych biorących udział w zdarzeniu, skutków zdarzenia oraz działań podjętych w celu ograniczenia bądź likwidacji jego skutków.

Działania Inspekcji Ochrony Środowiska związane z prowadzeniem rejestru:

- wprowadzanie do rejestru danych dotyczących zdarzeń o znamionach poważnych awarii i poważnych awarii w oparciu o informacje pozyskane w trakcie rozpoznawania zdarzenia,
- przygotowywanie sprawozdań, raportów i analiz dotyczących zdarzeń o znamionach poważnej awarii i poważnych awarii.

Krajowy Rejestr Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń

Rejestr prowadzony jest na podstawie art. 236a ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska oraz rozporządzenia (WE) Nr 166/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 stycznia 2006 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń i zmieniającego dyrektywę Rady 91/689/EWG i 96/61/WE.

Rejestr obejmuje dane dotyczące zakładów określonych w art. 236b ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, tj. prowadzących co najmniej jedną z działalności wymienionych w załączniku I do rozporządzenia (WE) Nr 166/2006. Gromadzone dane obejmują oprócz danych identyfikacyjnych wszystkich zakładów, dane dotyczące uwolnień i transferów zanieczyszczeń i odpadów w przypadku zakładów, które objęte są obowiązkiem sprawozdawczym, tj. przekroczyły wartości progowe określone w załączniku II i art. 5 rozporządzenia (WE) Nr 166/2006 dla uwolnień i transferów zanieczyszczeń i odpadów.

W 2018 r. rejestr obejmował 3 350 zakładów.

³⁰ Art. 31 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2016 r. poz. 1688 z późn. zm.).

³¹ Dz. U. z 2003 r. poz. 58.

³² Dz.U. z 2016 r. poz. 799

4. Działania pokontrolne

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska po stwierdzeniu naruszeń wymagań ochrony środowiska oraz na podstawie ustaleń kontroli:

- nakładali grzywny w drodze mandatu karnego lub pouczali za wykroczenia dotyczące naruszenia przepisów z zakresu ochrony środowiska,
- wydawali decyzje wstrzymujące działalność powodującą naruszenie wymagań ochrony środowiska lub ustalenia terminu usunięcia naruszenia,
- wymierzali administracyjne kary pieniężne za przekroczenie dopuszczalnej ilości gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza, za przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu, za przekroczenie warunków poboru wody ustalonych w pozwoleniach, za przekroczenia warunków dotyczących wprowadzania ścieków do wód oraz do ziemi, określonych w pozwoleniach, za składowanie odpadów w miejscu na ten cel niewyznaczonym lub niezgodnie z wymaganiami,
- wymierzali kary pieniężne za naruszenie przepisów: związanych z międzynarodowym przemieszczaniem odpadów, ustawy o odpadach, ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, ustawy o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, ustawy o bateriach i akumulatorach, ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, ustawy o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych czy ustawy prawo ochrony środowiska w ramach uwalniania i transferu zanieczyszczeń (PRTR),
- wydawali zarządzenia i zalecenia pokontrolne zobowiązujące do usunięcia stwierdzonych naruszeń,
- kierowali wystąpienia do organów ścigania w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa lub wykroczenia,
- kierowali wystąpienia do organów administracji rządowej i samorządowej z wnioskami o podjęcie stosownych działań w celu usunięcia występujących nieprawidłowości w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie środowiska,
- ustalali koszty kontroli, na podstawie których stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska.

Ponadto, w ramach działalności pokontrolnej wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska prowadzili postępowania egzekucyjne mające doprowadzić do wykonania obowiązku wynikającego z mocy prawa lub z decyzji administracyjnej. Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska stosowali również pouczenia w przypadkach naruszeń formalnych bez istotnego wpływu na środowisko oraz udzielali instruktażu, w przypadku nowych obowiązków nałożonych przepisami prawa.

Szczegółowe informacje o tych działaniach zawarte są w podrozdziale trzecim, opisującym wyniki kontroli i stwierdzane naruszenia w zakładach poszczególnych kategorii ryzyka. W niniejszym podrozdziale przedstawiono zbiorcze informacje o poszczególnych rodzajach działań pokontrolnych.

W związku z naruszeniami wymagań ochrony środowiska stwierdzonymi w wyniku przeprowadzonych kontroli wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska podjęli 26 032 działania pokontrolne.

Najczęściej stosowanym działaniem pokontrolnym były zarządzenia pokontrolne. Wymierzono ich 5 525, co stanowi 23,88% wszystkich działań pokontrolnych. Kolejnymi działaniami, jakie stosowali wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska były: pouczenia (22,43%), decyzje administracyjne o charakterze pieniężnym (21,05%), wystąpienia do

innych organów (17,41 %), mandaty karne (9,78%), postanowienia (3,71%), zalecenia pokontrolne (0,7%), wnioski do organów ścigania (0,67%), wnioski do sądów (0,37%).

Wybrane sankcje i inne działania pokontrolne

Województwo	Liczba podmiotów w ewidencji wioś	Liczba przeprowadzonych kontroli	Liczba udzielonych pouczeń	Liczba nałożonych mandatów karnych	Liczba wydanych zaleceń pokontrolnych	Liczba postanowień	Liczba wydanych zarządzeń pokontrolnych	Liczba wniosków skierowanych do					Liczba wydanych decyzji ostatecznych o charakterze pieniężnym
								organów ścigania	sądów powszechnych	admin. rządowej	admin. samorządowej		
Dolnośląskie	10 141	3 218	374	92	7	80	314	14	7	74	233	347	
kujawsko-pomorskie	6 587	1 994	222	154	17	171	259	11	0	31	84	431	
Lubelskie	6 950	2 827	462	128	12	42	512	8	2	30	81	216	
Lubuskie	5 293	1 631	235	114	0	21	262	4	2	24	27	122	
Łódzkie	9 521	3 809	269	93	16	34	302	9	10	129	294	224	
Małopolskie	12 172	3 656	442	183	22	54	454	8	14	124	184	343	
Mazowieckie	20 709	4 647	617	257	31	85	776	20	20	190	525	785	
Opolskie	3 470	984	50	87	4	21	167	8	4	94	182	245	
podkarpackie	8 202	2 579	246	110	10	72	380	6	0	70	149	165	
Podlaskie	7 008	1 992	174	27	1	12	203	1	0	55	69	236	
Pomorskie	5 798	1 332	191	97	4	35	171	5	4	16	57	97	
Śląskie	8 229	2 861	379	206	14	65	405	10	18	76	172	232	
świętokrzyskie	2 844	834	103	64	0	22	132	15	10	38	43	91	
warmińsko-mazurskie	4 998	2 433	449	89	4	29	343	8	7	52	201	142	
wielkopolskie	11 542	2 639	692	455	14	91	653	27	62	132	468	481	
zachodniopomorskie	5 506	1 254	281	107	7	25	192	1	2	40	85	714	
Polska	128 970	38 690	5 186	2 263	163	859	5 525	155	162	1 175	2 854	4 871	

4.1 Wnioski do organów ścigania

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska skierowali do organów ścigania 139³³ wniosków w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa, w tym 117 do prokuratury oraz 34 do policji. W 34 przypadkach prokuratorzy umorzyli śledztwo, natomiast w 12 odmówiono wszczęcia postępowania. W 23 przypadkach prokuratorzy skierowali sprawę do sądów, z czego w 7 przypadkach orzeczono winę.

Przykłady przyczyn umorzenia spraw przez prokuratorów:

- brak danych dostatecznie uzasadniających popełnienie przestępstwa,
- brak znamion czynu zabronionego w przypadku udaremnienia przeprowadzenia kontroli przez inspektorów,
- zebrany materiał dowodowy nie dawał dostatecznych podstaw uzasadniających poświadczenie nieprawdy i fałszowanie dokumentacji w zakresie ewidencji odpadów medycznych,
- z powodu niewykrycia sprawców czynu zabronionego,

³³W tabeli sankcje i inne działania pokontrolne liczba wniosków skierowanych do organów wynosi 155. Różnica ta spowodowana jest tym, iż 16 wniosków wystawionych w 2018 r. dotyczyło kontroli wykonanych w 2017 r.

- brak znamion czynu zabronionego wobec składowania odpadów oraz ich usuwania w sposób mogący zagrażać życiu lub zdrowiu człowieka lub spowodować istotne obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi.

4.2 Wymierzanie kar

4.2.1 Wydane decyzje ogółem

Wydane decyzje ogółem ³⁴

Kary za przekroczenia ustalonych warunków korzystania ze środowiska, w tym:	Liczba wydanych decyzji
nieprzestrzeżenie przepisów ustawy o odpadach ^{35, 36}	2 592
wprowadzanie do wód lub do ziemi ścieków	704
nieprzestrzeżenie przepisów w zakresie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach	549
przekroczenie dopuszczalnego poziomu emisji hałasu	295
przekroczenie dopuszczalnej ilości gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza	143
przekroczenie ustalonych warunków poboru wody	38
nieprzestrzeżenie przepisów w zakresie recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji	60
składowanie i magazynowanie odpadów	42
nieprzestrzeżenie przepisów w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów	20
nieprzestrzeżenie przepisów w zakresie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego	73
nieprzestrzeżenie przepisów z zakresu gospodarki opakowaniami i odpadami opakowaniowymi	29
nieterminowe przedkładanie sprawozdania lub niezapewnienie jakości przekazywanych danych – PRTR	19
nieprzestrzeżenie przepisów o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowych gazach cieplarnianych	259
nieprzestrzeżenie ustawy o bateriach i akumulatorach	3
nieprzestrzeżenie przepisów o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych	2
nieprzestrzeżenie przepisów o lasach	12
nieprzestrzeżenie przepisów w zakresie przygotowania i realizacji programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych	20

³⁴ Na wydane decyzje ogółem składają się: decyzje dotyczące kar bieżących, kary za okres trwania naruszenia i inne naruszenia, kary rozliczne w związku z terminową realizacją przedsięwzięcia, które usunęło przyczynę ponoszenia kar, kary wymierzone w związku z niezrealizowaniem przedsięwzięcia w terminie lub nieusunięciem przyczyn wymierzenia odroczonej kary, kary odroczone w trybie art. 317 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz.U z 2018 r., poz. 799 z późn. zm.), kary odroczone na podstawie innych ustaw, kary zawieszane na podstawie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U z 2018 r., poz. 1454 z późn. zm.), kary rozłożone na raty w trybie ustawy Ordynacja podatkowa (Dz. U z 2018 r., poz. 800 z późn. zm.), koszty ponoszone w związku z prowadzeniem kontroli przestrzegania wymagań ochrony środowiska.

³⁵Ustawa dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach (Dz.U z 2010 r. Nr 185, poz.1243 z późn. zm.) - 9 decyzji.

³⁶Ustawa dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2018 r., poz. 922 z późn. zm.) – 2 583 decyzji.

nieprzestrzegania przepisów art. 136a ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko	12
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie szacowania wielkości emisji z instalacji albo z operacji lotniczej	3
Ogółem	4 871

Na 4 871 kar pieniężnych wymierzonych w 2018 r. najwięcej - 2 592 (53,2%) wymierzono za nieprzestrzeganie przepisów ustawy o odpadach, najmniej - 2 za nieprzestrzeganie przepisów o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych.

Liczba wydanych decyzji ostatecznych za przekroczenia ustalonych warunków korzystania ze środowiska w porównaniu do 2017 r. zmalała o 2 194.

4.2.2 Liczba decyzji dotycząca kar biegnących

Liczba decyzji dotycząca kar biegnących

Kary za przekroczenia ustalonych warunków korzystania ze środowiska, w tym:	Liczba wydanych decyzji
przekroczenie dopuszczalnego poziomu emisji hałasu	72
przekroczenie dopuszczalnej ilości gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza	37
składowanie i magazynowanie odpadów	25
wprowadzanie do wód lub ziemi ścieków nieodpowiadających wymaganym warunkom	17
Ogółem	151

Na 151 decyzji dotyczących kar biegnących - 72 (47,7%) wydano za przekroczenie dopuszczalnego poziomu emisji hałasu, natomiast najmniej (17 decyzji) dotyczyło wprowadzania do wód lub ziemi ścieków nieodpowiadających wymaganym warunkom.

Liczba wydanych decyzji dotyczących kar biegnących w porównaniu do 2017 r. wzrosła o 2.

4.2.3 Kary za okres trwania naruszenia i inne naruszenia

Kary za okres trwania naruszenia i inne naruszenia³⁷

Kary za przekroczenia ustalonych warunków korzystania ze środowiska za:	Liczba wydanych decyzji	Kwota [zł]
nieprzestrzeganie przepisów ustawy o odpadach ^{38 39}	2 578	5 869 000,00 zł
wprowadzanie do wód lub ziemi ścieków nieodpowiadających wymaganym warunkom	346	18 561 734,12 zł

³⁷Kara za okres trwania naruszenia - wojewódzki inspektor ochrony środowiska na podstawie ostatecznych decyzji określających wymiar kary biegnącej ustala decyzją karę pieniężną za okres do ustania przekroczenia lub naruszenia lub do końca roku kalendarzowego, w którym stwierdzono naruszenie – art. 302 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz. U z 2018 r., poz. 799 z późn. zm.). Ponadto w przypadku stwierdzenia przekroczenia warunków korzystania ze środowiska na podstawie pomiarów prowadzonych przez podmiot korzystający ze środowiska wojewódzki inspektor ochrony środowiska wymierza karę za rok kalendarzowy, którego dotyczą pomiary zgodnie z art. 305 ust. 4 ustawy Prawo ochrony środowiska.

³⁸Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2018 r., poz. 992 z późn. zm.) – 2 570 decyzji na kwotę 5 759 000,00 zł.

³⁹Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2010 r., Nr 185, poz. 1243 z późn. zm.) – 8 na kwotę 110 000 zł.

nieprzestrzeganie przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach	236	4 760 771,00 zł
przekroczenie dopuszczalnego poziomu emisji hałasu	92	1 407 608,00 zł
przekroczenie dopuszczalnej ilości gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza	50	2 319 332,00 zł
przekroczenie ustalonych warunków poboru wody	22	337 443,69 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji	46	770 000,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów	20	1 235 000,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego	65	578 000,00 zł
magazynowanie lub składowanie odpadów	11	10 968 692,01 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie gospodarki opakowaniami i odpadami opakowaniowymi	27	150 000,00 zł
nieterminowe przedkładanie sprawozdania lub niezapewnienie jakości przekazywanych danych – PRTR	19	190 000,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowych gazach cieplarnianych	259	314 700,00 zł
nieprzestrzeganie ustawy o bateriach i akumulatorach	1	10 000,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych	2	3 338 962,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie przygotowania i realizacji programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych	20	222 500,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów o lasach	12	15 500,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów art. 136a ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska i o ocenach oddziaływania na środowisko	12	41 400,00 zł
Ogółem	3 818	51 090 642,82 zł

Na 3 814 kar za okres trwania naruszenia i inne naruszenia najwięcej kar – 2 578 nałożono za nieprzestrzeganie przepisów ustawy o odpadach, natomiast największą kwotę 18 561 734,12 zł ustalono za nieprzestrzeganie przepisów w zakresie wprowadzania do wód lub ziemi ścieków nieodpowiadających wymaganym warunkom. W porównaniu z 2017 r. liczba wydanych decyzji zmalała o 2 224, natomiast kwota o 337 501,42 zł.

4.2.4 Kary odroczone, zawieszono lub rozłożono na raty

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wydali 617 decyzji odraczających, zawieszających lub rozkładających kary na raty na kwotę 37 414 829,85 zł. Decyzje odraczające wydane w 2018 r. dotyczyły kar pieniężnych wymierzonych w 2017 r. oraz w latach ubiegłych, w tym:

Kary odroczone w trybie art. 317 ustawy Poś

Kary za przekroczenia ustalonych warunków korzystania ze środowiska za:	Liczba wydanych decyzji	Kwota [zł]
wprowadzanie do wód lub ziemi ścieków nieodpowiadających wymaganym warunkom	211	14 454 262,65 zł
przekroczenie dopuszczalnego poziomu emisji hałasu	30	695 889,00 zł
przekroczenie ustalonych warunków poboru wody	11	239 730,20 zł
przekroczenie dopuszczalnej ilości gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza	19	1 753 491,00 zł

magazynowanie lub składowanie odpadów	3	5 197 666,00 zł
Ogółem	274	22 341 038,85 zł

Na 274 decyzje odraczające termin płatności kary na podstawie art. 317 ustawy Poś, najczęściej (77%) decyzji dotyczyło wprowadzania do wód lub ziemi ścieków nieodpowiadających wymaganym warunkom.

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wydali 127 decyzji zawieszających wymiar kary na podstawie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach na kwotę 7 572 737,00 zł.

Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska w 2018 r. umorzyli 171 kar na podstawie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach na łączną kwotę 6 467 000,00 zł.

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska rozłożyli na raty 45 kar na kwotę 1 034 054,00 zł w trybie ustawy Ordynacja podatkowa.

Ponadto w 2018 r. Inspekcja Ochrony Środowiska rozłożyła na raty na podstawie ustawy Kodeks postępowania administracyjnego jedną karę pieniężną w wysokości 50 000 zł.

4.2.5 Kary rozliczone w związku z terminową realizacją przedsięwzięcia, które usunęło przyczynę wymierzenia kar

Kary rozliczone w związku z terminową realizacją przedsięwzięcia, które usunęło przyczynę wymierzenia kar

Kary rozliczone w związku z terminową realizacją przedsięwzięcia, które usunęło przyczynę wymierzenia kar tj.	Liczba decyzji	Kwota [zł]
wprowadzanie do wód lub ziemi ścieków nieodpowiadających wymaganym warunkom	101	12 434 850,87 zł
przekroczenie dopuszczalnego poziomu emisji hałasu	31	1 236 450,20 zł
przekroczenie dopuszczalnej ilości gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza	12	1 688 898,00 zł
przekroczenie ustalonych warunków poboru wody	5	62 695,36 zł
magazynowanie lub składowanie odpadów	3	5 406 593,00 zł
Ogółem	152	20 829 487,43 zł

W 2018 r. w związku z terminową realizacją przedsięwzięć, które usunęły przyczyny wymierzenia kar wydano 152 decyzje. Najwięcej za wprowadzanie do wód lub ziemi ścieków nieodpowiadających wymaganym warunkom.

4.2.6 Decyzje ustalające koszty ponoszone w związku z prowadzeniem kontroli przestrzegania wymagań ochrony środowiska

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wydali 96 decyzji ustalających wysokość kosztów za pobieranie próbek oraz wykonywanie pomiarów i analiz, na podstawie których stwierdzono naruszenie wymagań ochrony środowiska na łączną kwotę 183 229,47 zł.

W porównaniu z 2017 r. liczba decyzji ustalających wysokość kosztów za pobieranie próbek oraz wykonywanie pomiarów i analiz wzrosła o 1.

4.2.7 Stan zadłużenia z tytułu nieściągniętych kar

Kwota niewyegzekwowanych należności na koniec 2018 r. wyniosła ponad 87,8 mln zł, w tym ponad 23,6 mln zł, dotyczyło kar niewyegzekwowanych w okresie sprawozdawczym.

Stan zadłużenia z tytułu nieściągniętych kar

Kary niewyegzekwowane za:	Ogółem		W okresie sprawozdawczym	
	Liczba decyzji	Kwota niewyegzekwowanych należności [zł]	Liczba decyzji	Kwota niewyegzekwowanych należności [zł]
nieprzestrzeganie przepisów ustawy o odpadach ⁴⁰ ,	1 662	7 846 094,56 zł	437	3 835 061,99 zł
wprowadzanie do wód lub ziemi ścieków nieodpowiadających wymaganym warunkom	246	15 502 283,07 zł	83	7 131 779,77 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji	242	3 074 754,81 zł	42	582 846,51 zł
przekroczenie dopuszczalnego poziomu emisji hałasu	81	1 174 449,08 zł	14	335 327,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów	83	4 702 290,93 zł	19	1 221 900,44 zł
magazynowanie lub składowanie odpadów	58	18 639 905,78 zł	5	6 432 588,01 zł
przekroczenie dopuszczalnej ilości gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza	47	2 251 994,05 zł	6	284 252,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego	44	375 189,93 zł	20	141 807,36 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych	19	33 915 423,40 zł	3	3 380 860,00 zł
przekroczenie ustalonych warunków poboru wody	3	97 287,00 zł	2	97 259,00 zł
nieprzestrzeganie ustawy o bateriach i akumulatorach	3	17163,6 zł	0	0 zł
nieprzestrzeganie przepisów w zakresie gospodarki opakowaniami i odpadami opakowaniowymi	21	139 132,31 zł	15	108 611,31 zł
nieterminowe przedkładanie sprawozdania lub niezapewnienie jakości przekazywanych danych – PRTR	5	46 710,00 zł	3	30 000,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach	2	5729,00 zł	1	1 767,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowych gazach cieplarnianych	13	17 432,91 zł	13	17 432,91 zł
nieprzestrzeganie przepisów o lasach	1	5 000,00 zł	1	5 000,00 zł
nieprzestrzeganie przepisów art. 136a ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko	3	12 500,00 zł	1	1 500,00 zł
Ogółem	2 533	87 823 340,43 zł	665	23 607 993,00 zł

⁴⁰Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach (Dz. U z 2010 r., Nr 185, poz.1243 z późn. zm.) – 2 383 773,37zł - ogółem, Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2018, poz.992 z późn. zm.) - 5 462 321,19zł - ogółem

Główną przyczyną braku egzekucji administracyjnych kar pieniężnych nakładanych przez Inspekcję Ochrony Środowiska jest stosowanie procedury upadłościowej przez dłużników. W takiej sytuacji inspekcja ma ograniczone możliwości wyegzekwowania kary.

4.3 Przyczyny niskiej efektywności i nieściągalności kar

Wojewódzki inspektor ochrony środowiska w celu wyegzekwowania należności z tytułu kar pieniężnych podejmuje następujące działania:

- wystawienie upomnienia do dłużnika,
- wystawienie tytułu wykonawczego do właściwego miejscowo Urzędu Skarbowego,
- zgłoszenie do organu prowadzącego egzekucję wierzytelność. W przypadku długotrwałego postępowania egzekucyjnego, wojewódzki inspektor ochrony środowiska występuje (kilka razy w roku) do właściwego organu egzekucyjnego, z prośbą o udzielenie informacji na temat etapu zaawansowania ściągania należności.

Problemy mające istotne znaczenie przy egzekucji kar:

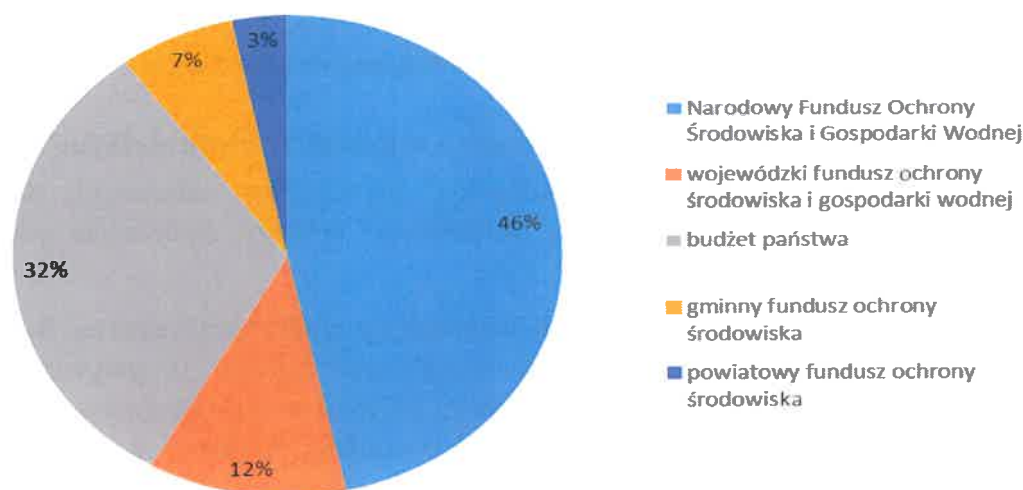
- wieloetapowość w procesie wyegzekwowania kar pieniężnych, co przekłada się na długi czas spłaty kary, a w konsekwencji jej przedawnienia,
- w przypadku nieuregulowania kary pieniężnej przez przedsiębiorcę wojewódzki inspektor ochrony środowiska może jedynie wystawić tytuł wykonawczy i przekazać go do miejscowego organu egzekucyjnego lub do komornika sądowego,
- naczelnicy urzędów skarbowych umarzają postępowania egzekucyjne z uwagi na brak możliwości realizacji tytułu wykonawczego,
- w wielu przypadkach z ustaleń organów egzekucyjnych wynika, że dłużnicy nie posiadają majątku i źródeł dochodu wystarczających do skutecznego przeprowadzenia egzekucji. Wówczas Naczelnik Urzędu Celno-Skarbowego wydaje postanowienie w sprawie umorzenia postępowania egzekucyjnego wobec stwierdzenia, że nie uzyska się kwoty przewyższającej wydatki egzekucyjne,
- bezskuteczne zajęcia rachunków bankowych przez Naczelników Urzędów Skarbowych oraz Komorników Sądowych,
- stosowanie procedury upadłościowej przez dłużników.

4.4 Podział środków uzyskanych z tytułu nałożonych kar pieniężnych

Środki uzyskane z tytułu kar pieniężnych wpłacone w 2018 r. były przekazywane przez wojewódzkich inspektorów funduszom ekologicznym oraz do budżetów w samorządach i budżetu państwa. W 2018 r. przekazano ogółem 9 365 021,96 zł⁴¹, w tym do:

- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – 4 365 484,71 zł,
- wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej – 1 096 910,24 zł,
- budżetu państwa – 2 965 269,60 zł,
- budżetów gmin – 636 780,86 zł,
- budżetów powiatów – 303 576,55 zł.

⁴¹Różnica w kwocie wpływów i środków przekazanych wynika z zasad przekazywania przez WIOŚ środków do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, budżetu właściwych powiatów, budżetu właściwych gmin, budżetu państwa określonych w art. 402 Prawo ochrony środowiska (w terminie do końca następnego miesiąca po ich wpływie). (Dz. U z 2017 r., poz. 519 z późn. zm.)

% podział środków uzyskanych oraz przekazanych z tytułu nałożonych kar pieniężnych

4.5 Decyzje wstrzymujące działalność lub użytkowanie instalacji (w tym oddanie do użytkowania)

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wydali łącznie 47 decyzji wstrzymujących, w tym:

- 15 decyzji wstrzymujących działalność⁴²;
- 32 decyzje wstrzymujące użytkowanie instalacji (w tym oddanie do użytkowania)⁴³;

Decyzje wstrzymujące działalność lub użytkowanie instalacji dotyczyły m.in.:

- przetwarzania odpadów w postaci pojazdów wycofanych z eksploatacji poza instalacją spełniającą wymagania w zakresie ochrony środowiska,
- przekazywania odpadów niebezpiecznych podmiotom nieposiadającym wymaganego zezwolenia na zbieranie lub przetwarzanie odpadów,
- zanieczyszczenia powierzchni ziemi ściekami sanitarnymi, przy złym stanie technicznym obiektów oczyszczalni oraz braku pozwolenia wodnoprawnego,
- odzysku odpadów poprzez wypełnianie terenów niekorzystnie przekształconych odpadami, które nie są dopuszczone do takiego odzysku,
- braku pozwolenia zintegrowanego,
- braku pozwolenia wodnoprawnego,
- niespełnienia wymagań ochrony środowiska, o których mowa w art. 76 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, tj. nieuzyskanie decyzji określających zakres i warunki korzystania ze środowiska,
- brak zezwolenia na przetwarzanie odpadów niebezpiecznych,

⁴² Liczba decyzji wydanych na podstawie art. 364 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U z 2017 r., poz. 519 z późn. zm.) lub na podstawie art. 32, art. 140 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2018, poz.21 z późn. zm.) lub na podstawie art. 33, art. 34 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz.U. z 2017 r. poz. 668 z późn. zm.).

⁴³ Liczba decyzji wydanych na podstawie art. 365 ust. 1 i 2, art. 367 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U z 2017 r., poz. 519 z późn. zm.) oraz na podstawie art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 12 czerwca 2015 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych (Dz.U. z 2017r. poz. 568 z późn. zm.).

- brak pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza. W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska, na wniosek prowadzącego instalację, wydali 36 decyzji wyznaczających termin usunięcia naruszenia.

4.6 Postępowanie egzekucyjne w sprawie decyzji o charakterze niepieniężnym

W 2018 r. w związku z niewykonaniem obowiązków nałożonych decyzjami o charakterze niepieniężnym, wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska prowadzili 10 postępowań egzekucyjnych.

W ramach prowadzonych postępowań wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wystosowali 8 upomnień, 8 tytułów wykonawczych oraz nałożyli 10 grzywnien w celu przymuszenia, na łączną kwotę 122 000 zł, z czego 2 000 zł w woj. kujawsko pomorskim, 10 000 zł w woj. lubuskim, 30 000 zł w woj. mazowieckim, 50 000 zł w woj. opolskim, 20 000 zł w woj. pomorskim oraz 10 000 zł w woj. wielkopolskim.

4.7 Realizacja zadań organu II instancji

W 2018 r. do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska wpłynęło 1015 spraw dotyczących: odwołań od decyzji wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, zażalenia na postanowienie wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, wniosków o stwierdzenie nieważności decyzji wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, wniosków o ponowne rozpatrzenie spraw zakończonych decyzją lub postanowieniem Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, skarg do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie na decyzje lub postanowienia Głównego Inspektora Ochrony Środowiska oraz skarg kasacyjnych złożonych do Naczelnego Sądu Administracyjnego od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, zażaleń do Naczelnego Sądu Administracyjnego na postanowienia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie oraz sprzeciwu do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie od decyzji Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Sprawy, jakie wpłynęły do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, w podziale na komponenty przedstawiają się następująco:

- gospodarka odpadami – 417,
- gospodarka wodno-ściekowa – 130,
- międzynarodowe przemieszczanie odpadów – 72
- recykling pojazdów wycofanych z eksploatacji – 33,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny – 27,
- ochrona przed hałasem – 21,
- wstrzymanie użytkowania lub oddania do użytkowania – 27,
- wstrzymanie działalności – 7,
- uwalnianie i transfer zanieczyszczeń (PRTR)⁴⁴ – 7,
- baterie i akumulatory – 54,
- opakowania i odpady opakowaniowe – 25,
- opłata produktowa – 15,
- niezorganizowanie przetargu na odbiór odpadów komunalnych – 6,

⁴⁴ PRTR- Europejski Rejestr Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń

- ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach - 39,
- ochrona powietrza – 43,
- dostęp do informacji publicznej oraz udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie 12,
- postępowanie egzekucyjne w administracji - 20,
- ordynacja podatkowa – 12,
- rozpatrzenie sprzeciwu i wydanie postanowienia o odstąpieniu od czynności kontrolnych lub kontynuowaniu czynności kontrolnych – 2,
- substancje zubożające warstwę ozonową – 16,
- decyzje środowiskowe – 5;
- pozostałe – 25 (np. odmowa wydania zaświadczenia, odmowa wszczęcia postępowania, wydanie opinii, drewno i produkty z drewna).

Liczba spraw jakie wpłynęły do GIOŚ jako organu II instancji w poszczególnych latach

Główny Inspektor Ochrony Środowiska w 2018 r. wydał 1085 decyzji i postanowień z czego:

- utrzymał w mocy 724 rozstrzygnięć organu I instancji,
- uchylił 72 rozstrzygnięcia organu I instancji i umorzył postępowanie administracyjne,
- uchylił 38 decyzji organu I instancji i przekazał sprawy do ponownego rozpatrzenia,
- uchylił 109 decyzji organu I instancji i orzekł,
- uchylił 4 postanowienia organu I instancji,
- stwierdził 40 uchybień terminu do wniesienia odwołania lub zażalenia,
- umorzył 16 postępowań odwoławczych,
- odmówił wstrzymania wykonania zaskarżonych decyzji w 18 sprawach,
- wstrzymał wykonanie 11 zaskarżonych decyzji,
- stwierdził niedopuszczalność 13 wniesionych odwołań lub zażeń,
- stwierdził nieważność 2 rozstrzygnięć organu I instancji,

- odmówił przywrócenia terminu do wniesienia odwołania czy też zażalenia w 10 sprawach,
- w 6 sprawach stwierdził, że WIOŚ nie pozostawał w beczynności,
- odmówił zawieszenia postępowania w 2 sprawach,
- podjął zawieszony postępowanie w 4 sprawach,
- zawiesił postępowanie w 4 sprawach,
- uchylił decyzję w całości, odstąpił od nałożenia administracyjnej kary pieniężnej i poprzestał na pouczeniu (art. 189f k.p.a.) – 2 sprawy,
- przyjął 10 innych rozstrzygnięć (np. przywrócenie terminu do wniesienia odwołania, sprostowanie omyłki pisarskiej).

Liczba wydanych orzeczeń przez GIOŚ jako organ II instancji

Do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie w 2018 r. zostały złożone skargi na 158 decyzji i 26 postanowień Głównego Inspektora Ochrony Środowisk, 2 sprzeciwy od decyzji GIOŚ oraz 3 skargi na beczynność organu.

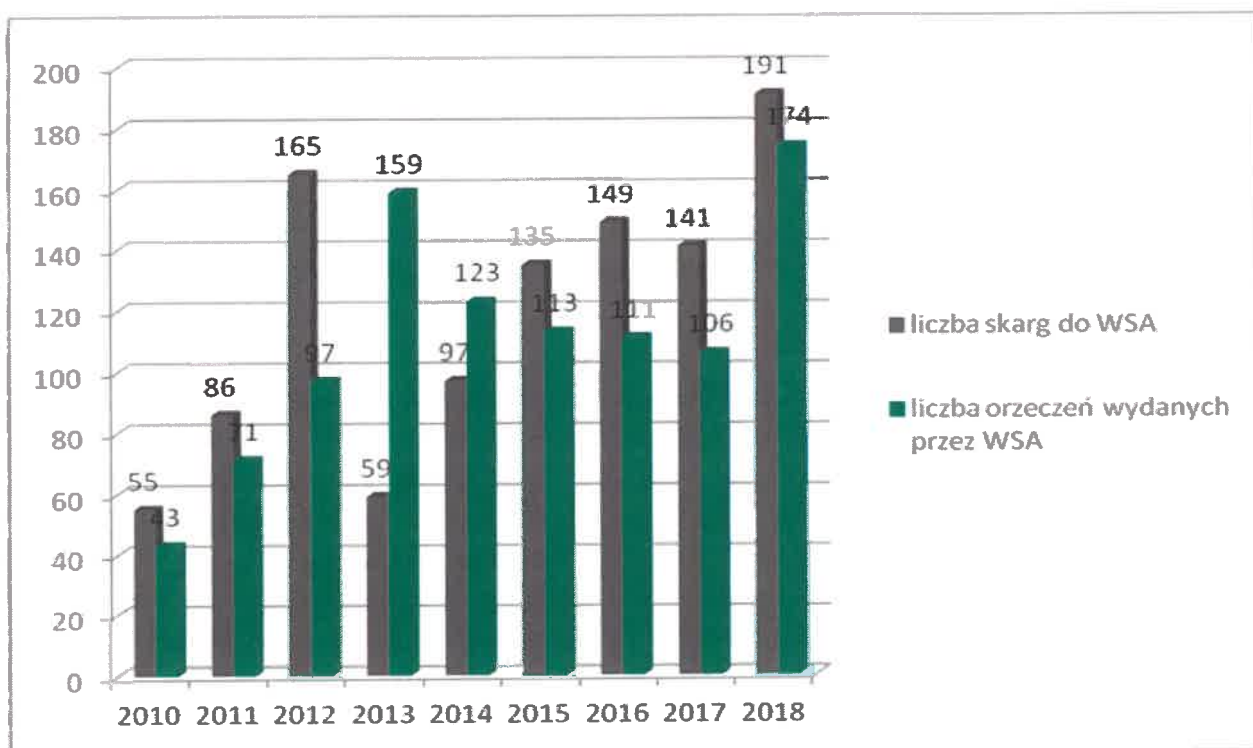
Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w 2018 roku rozpatrzył 172 skargi (skargi złożone w 2018 roku jak i z lat ubiegłych) i podjął następujące rozstrzygnięcia w:

- 116 sprawach oddalił skargę na rozstrzygnięcia GIOŚ,
- 29 sprawach odrzucił skargę,
- 18 sprawach uchylił rozstrzygnięcia GIOŚ,
- 6 sprawach uchylił decyzję GIOŚ i WIOŚ,
- 1 umorzono postępowanie sądowe,
- 2 sprawach oddalił sprzeciw.

Podsumowując, Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w 148 sprawach wydał rozstrzygnięcia korzystne dla Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, co stanowi 86% zaskarżonych spraw.

W skargach na bezczynność organu Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie podjął następujące rozstrzygnięcia:

- 1 - umorzono postępowanie w przedmiocie zobowiązania Głównego Inspektora Ochrony Środowiska do rozpatrzenia wniosku i stwierdzono bezczynność organu oraz wymierzono grzywnę,
- 1 - zobowiązano Głównego Inspektora Ochrony Środowiska do rozpatrzenia wniosku i stwierdzono bezczynność organu oraz wymierzono grzywnę.

**Liczba skarg złożonych do WSA
na rozstrzygnięcie GIOŚ oraz wydanych rozstrzygnięć przez WSA**

W 12 sprawach Główny Inspektor Ochrony Środowiska złożył skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz 4 zażalenia na postanowienia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego.

Strony postępowania wniosły 32 skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego od wyroków Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie oraz 8 zażaleń na postanowienia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego.

Naczelny Sąd Administracyjny rozpatrzył w 2018 r. 35 skarg kasacyjnych od wyroków WSA oraz rozpatrzył 12 zażaleń na postanowienia WSA, w tym:

- oddalił 23 skargi kasacyjne złożone przez stronę,
- oddalił 3 skargi kasacyjne złożone przez GIOŚ,
- uchylił 1 wyrok WSA oraz orzeczenie GIOŚ,

- uchylił w 2 sprawach wyrok WSA i przekazał do ponownego rozpoznania przez sąd I instancji - skargi złożone przez GIOŚ,
- w 1 sprawie uchylił wyrok WSA i oddalił skargę - skarga złożona przez GIOŚ,
- umorzył 4 postępowania kasacyjne ze skargi strony,
- w 1 przypadku skarga kasacyjna Głównego Inspektora Ochrony Środowiska została odrzucona (postanowienie WSA),
- oddalił 7 zażaleń na postanowienia WSA,
- uchylił zaskarżone postanowienia WSA w 5 sprawach.

III. TRANSGRANICZNE PRZEMIESZCZANIE ODPADÓW

W 2018 r. najważniejsze zadania Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów to kontrola prawidłowości realizacji transgranicznego przemieszczania odpadów, w tym niebezpiecznych, w szczególności poprzez kontrolę instalacji wytwarzających lub przetwarzających te odpady, a także szkolenie służb kontrolujących transgraniczne przemieszczanie odpadów oraz prowadzenie wspólnych akcji inspekcyjnych ze Służbą Celną, Strażą Graniczną, Inspekcją Transportu Drogowego, Policją.

Ponadto, Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydawał decyzje na przywóz odpadów do kraju, ich wywóz za granicę oraz tranzyt przez Polskę jak również prowadził postępowania w celu zwrotu odpadów nielegalnie przywiezionych do Polski lub zagospodarowania w kraju. Inspekcja Ochrony Środowiska współpracowała z właściwymi organami innych państw oraz organizacjami międzynarodowymi w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów, realizowała zadania wynikające z udziału Polski w Konwencji Bazylejskiej, w tym prowadziła Krajowy Sekretariat Konwencji Bazylejskiej.

1. Decyzje w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów

Główny Inspektor Ochrony Środowiska jest organem właściwym w sprawach udzielania zezwoleń na przywóz, wywóz i tranzyt odpadów, a także w sprawach udzielania zezwoleń wstępnych polskim instalacjom odzysku odpadów przetwarzającym odpady z zagranicy. Większość zezwoleń na transgraniczne przemieszczanie odpadów przeznaczonych do odzysku wydawanych przez GIOŚ związana jest z zapotrzebowaniem rynku na odpady stosowane jako surowce wtórne przy produkcji, głównie odpady metalonośne, takie jak np. odpady akumulatorów wykorzystywane do produkcji nowych akumulatorów.

W 2018 r. wydano ogółem 275 decyzji dotyczących przemieszczania odpadów. Ponadto, na wniosek zainteresowanych podmiotów w 2018 r. zmieniono 28 wcześniej wydanych zezwoleń na międzynarodowe przemieszczanie odpadów, w zakresie wykazu przewoźników uprawnionych do transportu odpadów.

Decyzje zezwalające na międzynarodowe przemieszczanie odpadów mają charakter koncesji, tzn. firma, która otrzyma zezwolenia na wysyłkę określonej ilości odpadów nie ma obowiązku realizacji tej wysyłki i zrealizować może ją w części, nie przekraczając ilości odpadów dozwolonych do wysłania, określonej w decyzji GIOŚ.

W 2018 r. obowiązywały 32 zezwolenia wstępne wydane dla instalacji odzysku odpadów, w przypadku których GIOŚ stosował uproszczoną procedurę wydawania zezwoleń na przywóz odpadów.

Informacje o zgłoszeniach i wydanych decyzjach, a także instalacjach, które uzyskały zezwolenia wstępne, zawiera rejestr zgłoszeń i decyzji w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów oraz rejestr instalacji, którym udzielono zezwolenia wstępnego, prowadzony przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Oba rejestry są udostępniane na stronie internetowej GIOŚ www.gios.gov.pl.

Nadal większość wydawanych decyzji dotyczy przywozu odpadów do kraju (77 %).

Liczba decyzji	Wydane decyzje – rodzaje rozstrzygnięć			„Milczące zgody”
	Ogółem	zezwalające na przemieszczanie odpadów	sprzeciwiające się przemieszczaniu odpadów	
Przywóz do kraju	213	202	11	0
Wywóz z kraju	41	41	0	0
Tranzyt	21	21	0	0
Ogółem	275	264	11	0

Zestawienie liczby ostatecznych decyzji wydanych w 2018 r. w rozbiciu na rodzaje przemieszczeń

1.1 Przywóz odpadów do Polski

Główny Inspektor Ochrony Środowiska w 2018 r. wydał 213 decyzji dotyczących przywozu odpadów do instalacji zlokalizowanych na terenie Polski, w tym 202 zezwolenia na przywóz odpadów oraz 11 decyzji sprzeciwiających się przywozowi odpadów. Zezwolenia oraz sprzeciw dotyczyły głównie przywozu odpadów z krajów Unii Europejskiej.

W ramach realizacji zezwoleń GIOŚ na przywóz odpadów, w 2018 r. przywieziono do Polski ok. 434,4 tys. ton odpadów.

Analizując dane dotyczące rzeczywistej ilości przywożonych odpadów, należy wziąć pod uwagę, że GIOŚ wydaje zezwolenia przez cały rok. Ważność zezwoleń to zazwyczaj jeden rok kalendarzowy. Dlatego część odpadów przywiezionych do Polski w 2018 r. odnosi się do zezwoleń wydanych w latach poprzednich i podobnie zezwolenia wydane w 2018 r. realizowane mogą być w części w kolejnych latach.

Ponadto Główny Inspektor wyraził sprzeciw wobec przywozu do Polski odpadów na łączną masę ok. 158,8 tys. ton, w tym 91,5 tys. ton paliwa alternatywnego, 56,3 tys. ton odpadów drewna oraz 8 tys. ton odpadów z mechanicznej przeróbki odpadów (w tym mieszaniny materiałów).

Przyczyną zgłoszenia sprzeciwów wobec wysyłki ww. odpadów do Polski było: nieprzestrzeganie przez odbiorcę odpadów wymogów ochrony środowiska w okresie poprzedzającym przywóz odpadów; przemieszczenie, niezgodne ze środkami przyjętymi

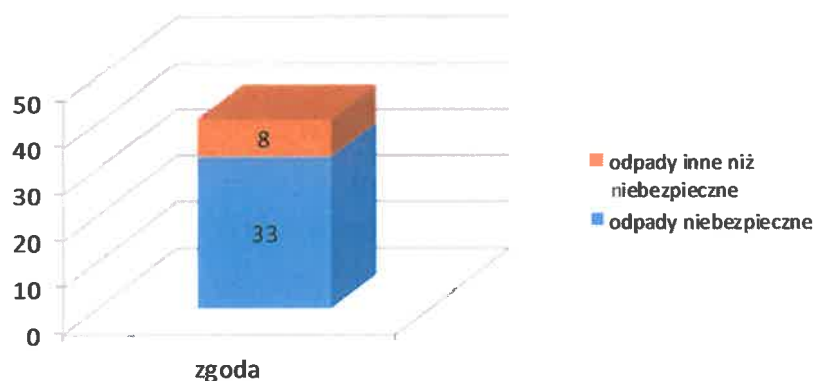
w celu realizacji zasad bliskości, priorytetu dla odzysku odpadów i samowystarczalności na poziomie krajowym; odpady objęte zgłoszeniem zaklasyfikowane jako zmieszane odpady komunalne o kodzie 20 03 01; zagospodarowanie odpadów w instalacji spowodowałoby naruszenie warunku pozwolenia zintegrowanego posiadanego przez odbiorcę odpadów; zgłaszający uprzednio pociągnięty do odpowiedzialności za nielegalne przemieszczanie odpadów.

1.2 Wywóz odpadów z Polski

W 2018 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydał 41 decyzji zezwalających na wywóz odpadów z kraju, w tym 33 dotyczące odpadów niebezpiecznych.

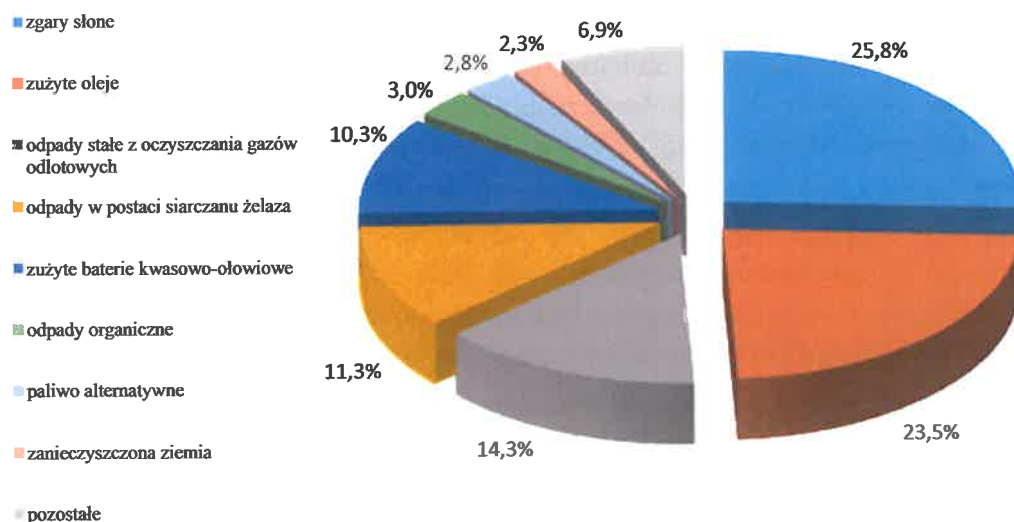
Główny Inspektor Ochrony Środowiska nie wyraził sprzeciwu wobec wywozu odpadów z Polski.

Najwięcej wydanych zezwoleń dotyczyło wywozu odpadów do Republiki Federalnej Niemiec (18 zezwoleń) na łączną masę ponad 86,8 tys. ton, m.in. zgarów słonych (27,5 tys. ton), olejów odpadowych (25 tys. ton), odpadów stałych z oczyszczania gazów odlotowych (15,2 tys. ton), a w dalszej kolejności do Holandii – 7 decyzji.

Struktura decyzji dotyczących wywozu odpadów z Polski

W ramach realizacji zezwoleń GIOŚ na wywóz odpadów, w 2018 r. wywieziono z Polski 76,6 tys. ton odpadów.

Główne rodzaje odpadów w zezwoleniach na wywóz odpadów w 2018 r. (w % masy)

1.3 Tranzyt odpadów przez terytorium kraju

W 2018 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydał 21 decyzji zezwalających na przewóz prawie 568 tys. ton odpadów przez terytorium Polski, w tym 12 zezwoleń na przewóz prawie 39,7 tys. ton odpadów niebezpiecznych.

Największe ilości przewożonych odpadów przez terytorium Polski zgłosiły:

- Wielka Brytania (512,5 tys. ton paliwa alternatywnego, w tym 500 tys. ton do Szwecji i 12,5 tys. ton do Republiki Federalnej Niemiec),
- Republika Litewska (30 tys. ton, w tym 15 tys. ton odpadów, w tym mieszanin materiałów, z mechanicznej przeróbki odpadów zawierających substancje niebezpieczne do Czech oraz 9 tys. ton odpadów w postaci olejów mineralnych nienadających się do pierwotnie zamierzonego użytku oraz 6 tys. ton odpadów drewna do Republiki Federalnej Niemiec),
- Królestwo Belgii (15 tys. ton paliwa alternatywnego na Słowację).

2. Wzmocnienie kontroli i nadzoru nad transgranicznym przemieszczaniem odpadów

2.1 Udział w projektach IMPEL Odpady i TFS („Waste & TFS”)

W 2018 r. polska Inspekcja Ochrony Środowiska, podobnie jak w latach ubiegłych, aktywnie uczestniczyła w projekcie IMPEL Odpady i TFS pn. Europejskie Akcje Inspekcyjne. Kontrole drogowe oraz w portach morskich, prowadzone wspólnie przez inspektorów WIOŚ, przedstawicieli Straży Granicznej, Służby Celnej oraz Inspekcji Transportu Drogowego odbyły się w marcu, w czerwcu oraz w październiku 2018 r. Podczas wspólnych działań łącznie skontrolowano 1252 ładunki, z czego 75 transportów stanowiło transgraniczne przemieszczanie odpadów. Podczas kontroli stwierdzono 8 naruszeń przepisów transgranicznego przemieszczania odpadów.

2.2 Współpraca z innymi organami w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów

W 2018 r. przeprowadzono kolejny cykl szkoleń w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów. W szkoleniach uczestniczyli przedstawiciele WIOŚ, Straży Granicznej, Krajowej Administracji Celnej, Inspekcji Transportu Drogowego, Policji i Prokuratury.

Ponadto, w ramach współpracy ze służbami zaangażowanymi w kontrole transgranicznego przemieszczania odpadów, wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska wspierali inne służby kontrolujące poprzez dokonywanie, na wniosek służb, oceny towarów, w stosunku do których istniało podejrzenie, że stanowią odpady.

W 2018 r. inspektorzy WIOŚ udzielili 385 odpowiedzi na 407 wniosków o ocenę towaru oraz przeprowadzili 69 oględzin towarów, głównie na wniosek KAS.

3 Kontrole krajowych instalacji przetwarzania odpadów

W 2018 r. roku inspektorzy z wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska przeprowadzili 169 kontroli w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów, w tym skontrolowali instalacje odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

W ramach ww. kontroli zrealizowano m.in.:

- 27 kontroli sprawdzających przestrzeganie warunków decyzji Głównego Inspektora Ochrony Środowiska,
- 33 kontrole przed sporządzeniem opinii WIOŚ na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów,
- 1 kontrolę związaną z wydaniem zezwolenia wstępnego.

W wyniku kontroli stwierdzono 52 przypadki nielegalnie przemieszczanych odpadów oraz 118 naruszeń przestrzegania warunków decyzji Głównego Inspektora, przepisów dotyczących gospodarowania odpadami oraz międzynarodowego przemieszczania odpadów.

W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości, wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska, w ramach działań pokontrolnych:

- wydali 43 zarządzenia pokontrolne,
- skierowali 24 wniosków do innych organów (m.in. skierowano wystąpienia do marszałków województw),
- skierowali 11 wniosków do prokuratury,
- w 16 przypadkach podjęto inne działania pokontrolne, w tym nałożono kary pieniężne.

4 Nielegalne transgraniczne przemieszczanie odpadów

4.1. Odpady w postaci pojazdów i odpady z pojazdów

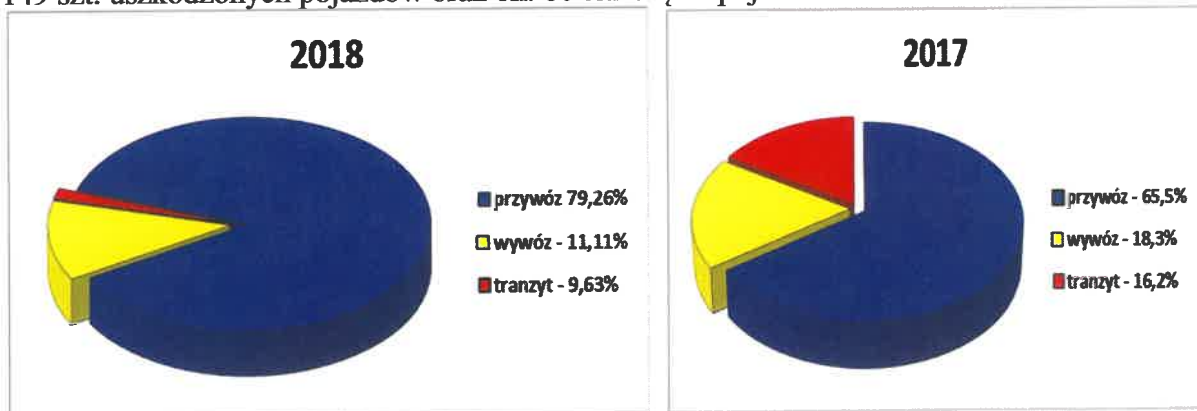
W 2018 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska otrzymał 174 zgłoszenia dotyczące nielegalnego międzynarodowego przemieszczania odpadów w postaci uszkodzonych pojazdów, w tym w 18 przypadkach ww. zgłoszeń dokonali wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska w wyniku przeprowadzanych kontroli podmiotów gospodarczych. W 135 przypadkach Główny Inspektor wszczął z urzędu postępowanie administracyjne w sprawie określenia sposobu gospodarowania nielegalnie przemieszczonymi odpadami. W 2018 roku liczba zawiadomień o nielegalnym przemieszczaniu odpadów, w odniesieniu do poprzedniego

okresu sprawozdawczego, wzrosła ze 121 zgłoszeń w 2017 r. do 174 w roku 2018. Postępowania administracyjne wszczęte w 2018 r. objęły łącznie 246 sztuk uszkodzonych pojazdów (240 sztuk pojazdów w 2017 r.) oraz ok. 80 ton części pojazdów (ok. 52 tony części pojazdów w 2017 r.).

Odpady w postaci uszkodzonych pojazdów i części pojazdów ujawnione przez służby kontrolne w 2018 r.

Spośród wszystkich odpadów, będących przedmiotem ww. postępowań, 97 sztuk uszkodzonych pojazdów ujawnili wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska w wyniku przeprowadzonych kontroli. Odpady ujawnione przez inne organy stanowiły odpowiednio 149 szt. uszkodzonych pojazdów oraz ok. 80 ton części pojazdów.

Udział procentowy przypadków wywozu, przywozu i tranzytu odpadów w postaci pojazdów w ogólnej liczbie ujawnionych nielegalnych międzynarodowych przemieszczeń

Główny Inspektor Ochrony Środowiska w roku 2018 wydał 29 postanowień i decyzji wzywających posiadacza odpadów do ich przekazania do uprawnionego odbiorcy. Ponadto, Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydał 20 decyzji umarzających postępowanie jako bezprzedmiotowe. Przyczyny umorzenia postępowań były następujące:

- zgromadzony w toku postępowania materiał dowodowy nie potwierdził, iż pojazdy objęte postępowaniem są odpadami (1 przypadek);
- strona pozbyła się pojazdów przed zakończeniem postępowania (7 przypadków);
- inne przyczyny (12 przypadków).

4.2 Pozostałe odpady

W roku 2018 ujawniono 55 przypadków nielegalnego przemieszczania odpadów o łącznej masie 14 362 Mg.

Wśród ww. 55 przypadków nielegalnego przemieszczania odpadów odnotowano 53 przypadki nielegalnego przywozu odpadów do Polski, na łączną masę 14 336 Mg., w tym:

- 14 przypadków nielegalnego przywozu odpadów z listy zielonej o łącznej masie 175,4 Mg. Odpady z listy zielonej zostały przywiezione do Polski bez wypełnionego załącznika VII do rozporządzenia nr 1013/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006r. w sprawie przemieszczania odpadów lub zostały wysłane do odbiorców, którzy nie mieli zezwolenia na odzysk odpadów. W 7 przypadkach nielegalnego przywozu dokonały osoby fizyczne z Ukrainy, które przywoziły odpady złomu do Polski w celach zarobkowych;
- 38 przypadków nielegalnego przywozu odpadów zaklasyfikowanych jako odpady spoza listy o masie 14070 Mg., w tym 1 przypadek przywozu odpadów niebezpiecznych z Niemiec w postaci zbiorników zanieczyszczonych substancjami niebezpiecznymi o łącznej masie 3,72 Mg. Wśród ww. odpadów największy udział pod względem masy miało 31 przypadków nielegalnego przywozu odpadów komunalnych, głównie z Niemiec o łącznej masie 14 047 Mg.
- 1 przypadek przywozu odpadów z listy bursztynowej w postaci tlenku glinu (A2030) ze Szwecji o masie 16,56 Mg.

Ponadto stwierdzono:

- 2 przypadki nielegalnego tranzytu odpadów przez terytorium Polski w postaci granulowanego żużla oraz szlamów wodnych zawierających farby lub lakiery zawierające rozpuszczalniki organiczne lub inne substancje niebezpieczne o łącznej masie 26,02 Mg. Nie odnotowano nielegalnych wysyłek z terenu Polski.

Zmieszane odpady pochodzenia komunalnego (spoza listy) wysłane z Wielkiej Brytanii do Polski, łącznie w 45 kontenerach

Zmieszane odpady o kodzie 19 12 12 wysłane nielegalnie z Niemiec do Polski

Odpady komunalne o kodzie 20 03 01 nielegalnie wysłane z Niemiec do Polski

W porównaniu z rokiem 2017 wzrosła masa odpadów nielegalnie przywiezionych do Polski z 4 515 Mg do 14 362 Mg. Na powyższy wzrost decydujący wpływ miało wykrycie 31 przypadków nielegalnego przywozu odpadów komunalnych, w głównej mierze z Niemiec, o łącznej masie 14 047 Mg. W większości przypadków dokumentacja dołączona do ww. transportów była albo niepełna, albo zawierała nieprawdziwe informacje co do charakteru wysłanych do Polski odpadów. Często odpady były klasyfikowane jako odpady tworzyw sztucznych, podczas gdy faktycznie były to odpady komunalne lub o składzie zbliżonym do komunalnych, których przywóz do Polski wymaga uzyskania zezwolenia właściwych organów w kraju wysyłki i w Polsce. Inne nieprawidłowości charakterystyczne dla nielegalnych transportów odpadów wysłanych do Polski to wysyłka odpadów do nieuprawnionych odbiorców. Firmy z terenu Polski, które były wskazane w dokumentach transportowych jako odbiorcy często nie posiadały wymaganych zezwoleń na gospodarowanie odpadami, ani instalacji do odzysku przywiezionych odpadów.

Warto wskazać, że w 2018 r. 31 przypadków nielegalnego przywozu odpadów do Polski zakończyło się ich zwrotem do kraju wysyłki, z czego 25 przypadków dotyczyło odpadów przywiezionych w 2018 r., a pozostałe odpadów przywiezionych w latach ubiegłych. W pozostałych przypadkach, z uwagi na zawiły charakter spraw, organy IOŚ nadal prowadzą działania zmierzające do zwrotu odpadów do krajów ich pochodzenia.

IV. MONITORING ŚRODOWISKA

1. Charakterystyka zadań Państwowego Monitoringu Środowiska

Inspekcja Ochrony Środowiska (IOŚ) w 2018 r. realizowała zadania Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ) zgodnie z Programem PMŚ na lata 2016–2020, zatwierdzonym przez Ministra Środowiska 1 października 2015 r. oraz opracowanymi na jego podstawie wojewódzkimi programami monitoringu środowiska.

Priorytetowym zadaniem w 2018 r. było zapewnienie danych i ocen stanu poszczególnych komponentów środowiska na poziomie wojewódzkim i krajowym.

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska prowadzili pomiary w zakresie jakości powietrza, analiz fizyko-chemicznych prób opadów atmosferycznych, wód powierzchniowych i podziemnych, gleb, poziomu hałasu i pól elektromagnetycznych (PEM) oraz wykonywali oceny jakości poszczególnych komponentów środowiska za rok 2017.

Główny Inspektor koordynował realizację programów pomiarowo-badawczych, w szczególności poprzez zapewnienie wytycznych, wskazówek metodycznych, organizację szkoleń oraz weryfikację danych na poziomie krajowym. Realizował jednocześnie krajowe programy badawcze w zakresie monitoringu jakości wód podziemnych, Morza Bałtyckiego, osadów dennych w rzekach i jeziorach, ichtiofauny, gleb, przyrody i skażeń promieniotwórczych⁴⁵ oraz gromadził wyniki pomiarów i obserwacji w krajowych bazach danych. Na podstawie zgromadzonych danych wykonywał oceny jakości poszczególnych komponentów środowiska w skali kraju z zastosowaniem określonych prawem standardów imisyjnych lub – w przypadku ich braku – kryteriów opracowywanych przez jednostki naukowo-badawcze na potrzeby PMŚ.

⁴⁵ W zakresie określonym w Programie PMŚ na lata 2016–2020.

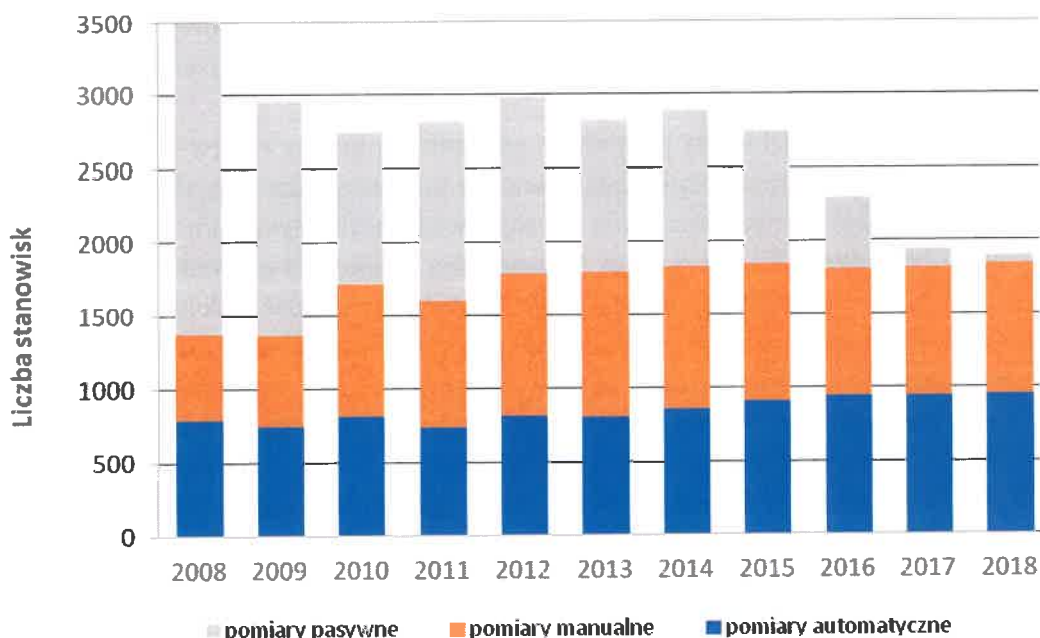
Główny Inspektor i wojewódzcy inspektorzy przekazali wyniki badań i ocen właściwym organom odpowiedzialnym za zarządzanie i ochronę środowiska do systemu statystyki publicznej oraz właściwym agendum międzynarodowym zgodnie z przepisami Unii Europejskiej (UE) i umowami międzynarodowymi.

2. Monitoring jakości powietrza

2.1 Badania i ocena jakości powietrza

W 2018 r. wojewódzkie inspektoraty prowadziły monitoring stężeń dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, benzenu, tlenku węgla, ozonu, pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 w powietrzu, a także pomiary ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu (B(a)P) w pyłe PM10⁴⁶.

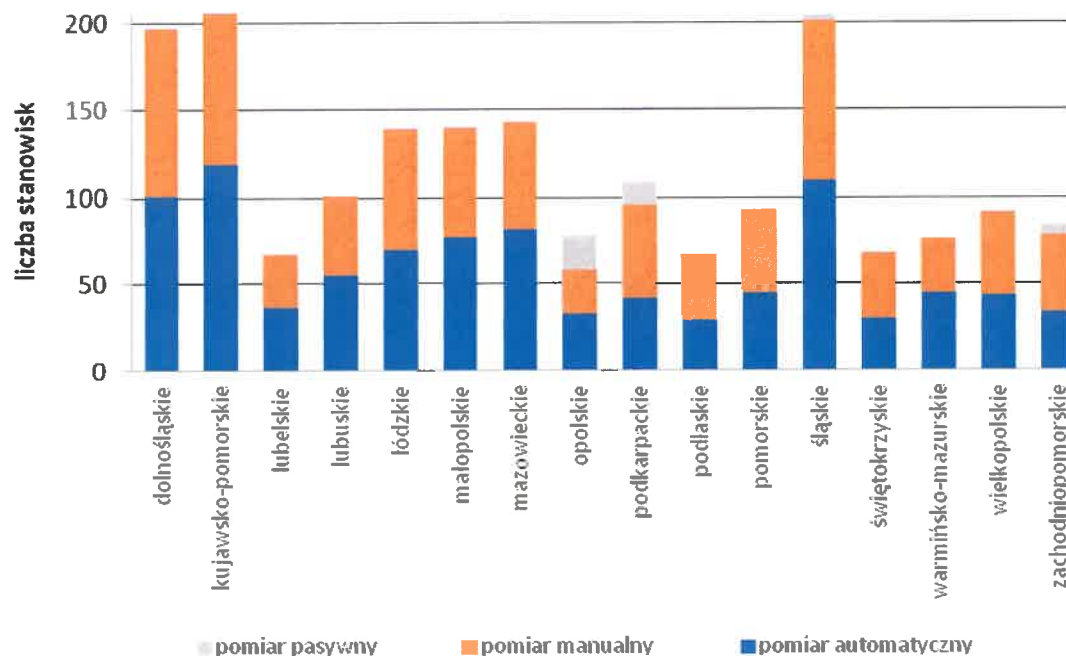
Na wybranych stacjach miejskich wojewódzkie inspektoraty kontynuowały również pomiary składu pyłu PM10 pod kątem zawartości wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA). Ponadto na pięciu stacjach w Polsce prowadzone były badania składu pyłu PM2,5 pod kątem wybranych kationów i anionów oraz węgla organicznego i elementarnego. Pomiary prowadzono metodami aspiracyjnymi na 952⁴⁷ stanowiskach automatycznych i 888 stanowiskach manualnych oraz metodami pasywnymi na 51 stanowiskach. Sumaryczna liczba stanowisk pomiarowych funkcjonujących w 2018 r. zmniejszyła się w stosunku do liczby stanowisk działających w 2017 r. ze względu na postępującą redukcję stanowisk pasywnych (niereferencyjna metody pomiarowe). Jednocześnie, w stosunku do 2017 roku, liczba stanowisk automatycznych i manualnych, na których wykonywane są pomiary metodami referencyjnymi i równoważnymi referencyjnym wzrosła.

Stanowiska pomiarowe monitoringu jakości powietrza wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska działające w ramach PMŚ w latach 2008–2018 z podziałem na metody pomiaru

⁴⁶ Zgodnie z art. 90 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018 r. poz. 799 z późn. zm.) i rozporządzeniami wykonawczymi.

⁴⁷ Liczba stanowisk automatycznych nie uwzględnia stanowisk pomiarów prekursorów ozonu ze stacji „Zielonka”.

Stanowiska pomiarowe monitoringu jakości powietrza wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska działające w ramach PMŚ w 2018 r.

Liczba stanowisk do pomiarów jakości powietrza w poszczególnych województwach zależy przede wszystkim od wielkości tych województw, liczby mieszkańców i poziomu zanieczyszczenia powietrza. Zgodnie z wymogami dyrektyw i krajowego prawodawstwa na terenach, na których jakość powietrza jest dobra, monitoring jakości powietrza może być mniej intensywny.

Wojewódzkie inspektoraty na bieżąco gromadziły dane w wojewódzkich bazach danych CAS i dane te były automatycznie przesyłane do krajowej bazy danych JPOAT2,0. Zgodnie z wymaganiami UE wyniki pomiarów ze stanowisk automatycznych były w trybie on-line przesyłane z bazy JPOAT2,0 na serwer Europejskiej Agencji Środowiska (EEA).

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska dokonali oceny poziomu substancji w powietrzu za 2017 r. oddzielnie dla kryteriów ochrony zdrowia i oddzielnie dla kryteriów ochrony roślin. Ocena została wykonana dla wszystkich 46 stref, tj. dla: aglomeracji powyżej 250 000 mieszkańców (12), miast powyżej 100 000 mieszkańców (18) oraz pozostałych obszarów województw (16).

Główny Inspektor dokonał zbiorczej oceny jakości powietrza w strefach w skali kraju. Z oceny wynika, że w 43 strefach na 46 podlegających rocznej ocenie ze względu na ochronę zdrowia występują przekroczenia norm jakości powietrza dla jednego lub więcej niż jednego zanieczyszczenia. Strefy, w których nie zanotowano przekroczeń norm jakości powietrza to Aglomeracja Trójmiejska, miasto Olsztyn i miasto Koszalin. Najwięcej przekroczeń odnotowano w odniesieniu do wartości normatywnej dla benzo(a)pirenu - przekroczenia wystąpiły w 43 strefach. W 34 strefach przekroczony był standard dobowy dla pyłu zawieszonego PM10 (standard roczny przekroczony był w 10 strefach). Liczba stref z przekroczeniami poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM2,5 wyniosła 19. Zarówno w przypadku średniorocznego poziomu dopuszczalnego pyłu PM10, jak i średniorocznego

poziomu dopuszczalnego pyłu PM_{2,5} liczba stref z przekroczeniami wzrosła o 1 strefę w stosunku do 2016 roku.

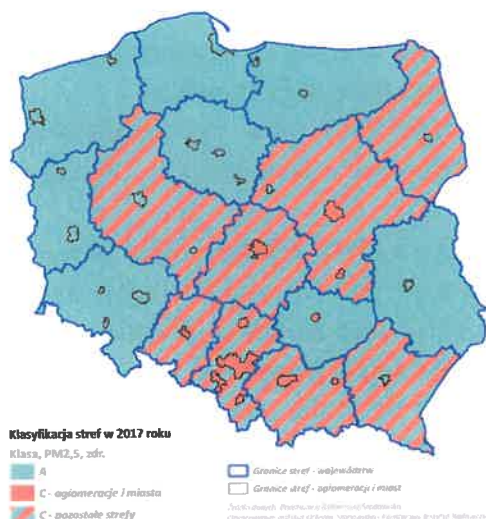
Utrzymujące się przekroczenia wartości normatywnych dla pyłu PM₁₀, pyłu PM_{2,5} i benzo(a)pirenu spowodowane są głównie przez wysoki poziom emisji tych zanieczyszczeń i ich prekursorów z procesów spalania, zwłaszcza w piecach domowych i niskosprawnych ciepłowniach lokalnych.

Klasyfikacja stref w Polsce dla pyłu zawieszonego PM₁₀ na podstawie oceny jakości powietrza za 2017 r. (klasa strefy, ochrona zdrowia)

Klasa A – poziom stężeń pyłu PM₁₀ nie przekracza poziomu dopuszczalnego

Klasa C - poziom stężeń pyłu PM₁₀ przekracza poziom dopuszczalny

Klasyfikacja stref w Polsce dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} na podstawie rocznej oceny jakości powietrza za 2017 r. (ochrona zdrowia)

Klasa A – poziom stężeń pyłu PM_{2,5} nie przekracza poziomu dopuszczalnego

Klasa C - poziom stężeń pyłu PM_{2,5} przekracza poziom dopuszczalny

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy przekazali wyniki rocznej oceny zanieczyszczenia powietrza w województwach za 2017 r. zarządom województw, które odpowiadają za sporządzanie i aktualizację programów ochrony powietrza.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska, realizując obowiązki sprawozdawcze Ministra Środowiska wynikające z dyrektyw i decyzji⁴⁸, opracował i przekazał do Komisji Europejskiej w 2018 r.: informacje o działającym w 2017 r. systemie oceny jakości powietrza, wyniki pomiarów zanieczyszczenia powietrza uzyskane na stacjach monitoringu jakości powietrza (do europejskiej bazy danych EEA), wyniki modelowania matematycznego wykorzystane w rocznej ocenie jakości powietrza, a także wyniki rocznej oceny jakości powietrza za 2017 r. i raport dotyczący systemu oceny jakości powietrza planowanego na 2019 r. Jednocześnie w 2018 r. przekazywał na bieżąco (co godzinę) dane o zanieczyszczeniu powietrza z automatycznych stacji pomiarowych do EEA.

2.2 Wykorzystanie metod modelowania matematycznego w ocenie i prognozach jakości powietrza

Modelowanie na potrzeby rocznych ocen jakości powietrza

Główny Inspektor kontynuował prace mające na celu wzmocnienie systemu rocznych ocen jakości powietrza metodami matematycznego modelowania stężeń zanieczyszczeń. W 2018 r., dla potrzeb wykonania rocznej oceny jakości powietrza za 2017 rok, wykonano modelowanie w zakresie: ozonu troposferycznego, PM₁₀, PM_{2,5}, SO₂, NO₂, benzo(a)pirenu dla wszystkich stref w kraju. Wyniki modelowania zrealizowanego na poziomie krajowym przez Główny Inspektorat zostały przekazane wojewódzkim inspektoratom ochrony środowiska i wykorzystane do przygotowania oceny jakości powietrza za 2017 rok.

Modelowanie wykonano w dwóch wariantach:

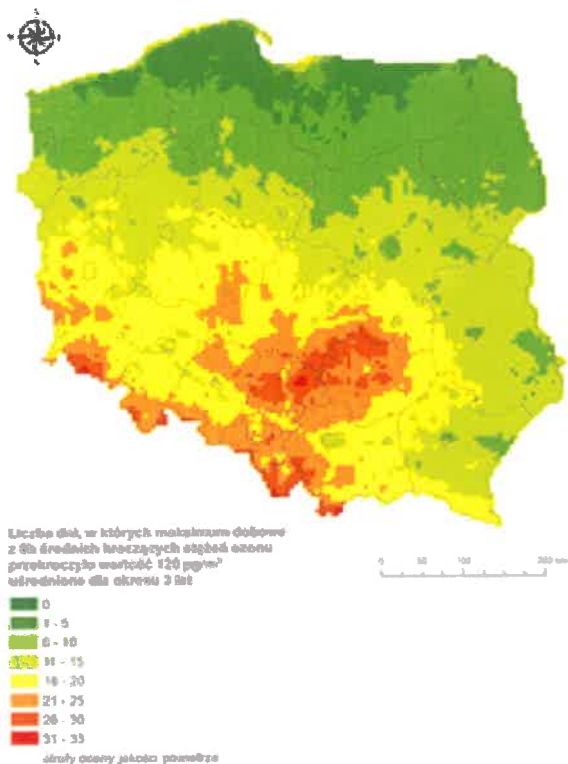
- wariant I – metody modelowania rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń dla obszaru całego kraju oraz dla poszczególnych województw,
- wariant II – metody łączenia wyników modelowania z wariantu I z pomiarami jakości powietrza wykonywanymi w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

Do oceny sprawdzalności wyników modelowania dla 2017 roku wykorzystano wyniki pomiarów stacji działających w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, z wykorzystaniem narzędzia Delta Tool⁴⁹.

W ramach oceny dla 2017 roku pod kątem: O₃, PM₁₀, PM_{2,5}, SO₂, NO₂, B(a)P wykonano m.in. aktualizację bazy emisyjnej, oszacowano i wyznaczono wielkości obszarów przekroczeń (km²) wraz z określeniem liczby ludności (tys.) narażonej na ponadnormatywne stężenia, oszacowano wpływ transportu transgranicznego zanieczyszczeń na kształtowanie się poziomów stężeń: O₃, PM₁₀, PM_{2,5}, SO₂, NO₂, B(a)P w kraju oraz oszacowano udział poszczególnych źródeł emisji w zanieczyszczeniu: O₃, PM₁₀, PM_{2,5}, SO₂, NO₂, B(a)P.

⁴⁸ Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady: 2004/107/WE z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu (Dz. Urz. L 23 z 26.01.2005, str. 4) i 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (Dz. Urz. L 152 z 11.06.2008 r., str. 2); Decyzja Komisji Europejskiej 2011/850/UE z dnia 12 grudnia 2011 r. ustanawiająca zasady stosowania dyrektyw 2004/107/WE i 2008/50/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do systemu wzajemnej wymiany informacji oraz sprawozdań dotyczących jakości otaczającego powietrza (Dz. Urz. L 335 z 17.12.2011, str. 86).

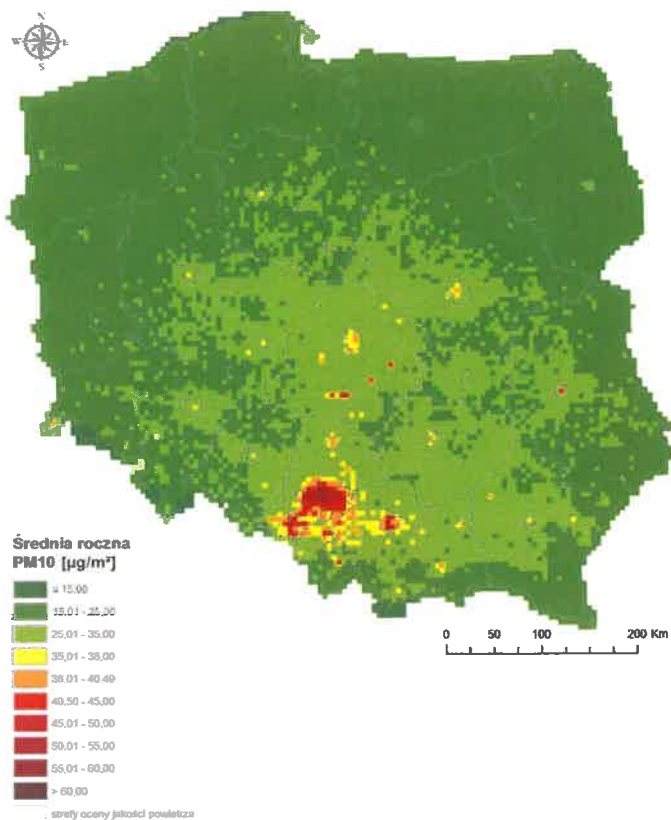
⁴⁹ Narzędzie do weryfikacji wyników modelowania względem wyników z pomiarów, rekomendowane przez Komisję Europejską.

Liczba dni, w których maksimum dobowe ze stężeń ozonu 8 h średnich kroczących przekroczyło wartość 120 µg/m³ uśrednioną dla lat 2015–2017 dla obszaru Polski – wariant II; modelowanie w siatce 5 km x 5 km

Rozkład stężeń średniorocznych dwutlenku azotu w 2017 roku w skali kraju, określony na podstawie łączenia wyników modelowania (model CAMx) z wynikami pomiarów

Rozkład stężeń średniorocznych pyłu zawieszonego PM10 w roku 2017, określony na podstawie łączenia wyników modelowania (model CAMx) z wynikami pomiarów

Dodatkowo, w 2018 r. wojewódzki inspektorat ochrony środowiska we Wrocławiu wykonał modelowanie na potrzeby rocznej oceny jakości powietrza za 2017 r. dla: PM10, PM2,5, SO₂, NO₂, NO_x, CO, B(a)P.

Modelowanie na potrzeby prognoz krótkoterminowych

W 2018 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska kontynuował, z wykorzystaniem modelu GEM-AQ, prezentowanie prognoz krótkoterminowych dla ozonu troposferycznego w okresie od 1 kwietnia do 30 września. Prognozy były wykonywane i prezentowane zarówno w skali kraju, jak i dla poszczególnych województw. Ponadto, każdego dnia prezentowana była 24-godzinna animacja zmienności rozkładu 1-godzinnych stężeń ozonu.

W powyższym okresie wyniki prognoz były udostępniane na portalu jakości powietrza Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (<http://powietrze.gios.gov.pl>) z możliwością ich powielania i prezentacji przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska. Każdego dnia była dostarczana prognoza stężeń ozonu na kolejne trzy doby w siatce o rozdzielczości 5 km. Na podstawie stężeń jednogodzinnych obliczane były dla każdej doby pola odpowiednich wartości średnich:

- średnia 24-godzinna,
- najwyższa 8-godzinna średnia krocząca,
- najwyższe wartości stężeń ozonu w ciągu doby.

Podobnie jak w latach ubiegłych, w 2018 r. wybrane wojewódzkie inspektoraty prowadziły prognozowanie krótkoterminowe stężeń zanieczyszczeń:

- WIOŚ w Łodzi - w zakresie pyłu PM10, a od października 2018 r. - w zakresie pyłu PM2,5, NO₂, SO₂, O₃ również w postaci indeksu jakości powietrza w województwie łódzkim ze szczególnym uwzględnieniem Aglomeracji Łódzkiej, Piotrkowa Trybunalskiego, Skierniewic i Sieradza,
- WIOŚ w Katowicach - w zakresie pyłu PM10, PM2,5, SO₂, NO₂, O₃ i CO na obszarze województwa śląskiego,
- WIOŚ w Warszawie - w zakresie pyłu PM10, PM2,5, NO₂, B(a)P i O₃ na obszarze województwa mazowieckiego.

Ponadto:

- WIOŚ w Rzeszowie prezentował prognozy: O₃, PM10, NO₂, SO₂ realizowane na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego,
- WIOŚ w Krakowie udostępniał na swojej stronie internetowej link do prognoz krótkoterminowych pyłu PM10, PM2,5, NO₂ z portalu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego Wrota Małopolski,
- WIOŚ we Wrocławiu prezentował na swojej stronie internetowej prognozy dla pyłu PM10, PM2,5, SO₂, NO₂, NO_x, O₃, CO, NH₃ wykonywane w ramach projektu LIFE-APIS/PL wspólnie z Uniwersytetem Wrocławskim.

2.3 Pomiary stanu zanieczyszczenia powietrza pyłem PM2,5 dla potrzeb monitorowania procesu osiągnięcia krajowego celu redukcji narażenia

W 2018 r. wojewódzkie inspektoraty prowadziły pomiary pyłu PM2,5 pod kątem monitorowania krajowego wskaźnika średniego narażenia⁵⁰ i wskaźników średniego narażenia dla aglomeracji i miast powyżej 100 tys. mieszkańców⁵¹. Pomiary były prowadzone na 32 stanowiskach, które przeszły proces weryfikacji i uzyskały akceptację Głównego Inspektora.

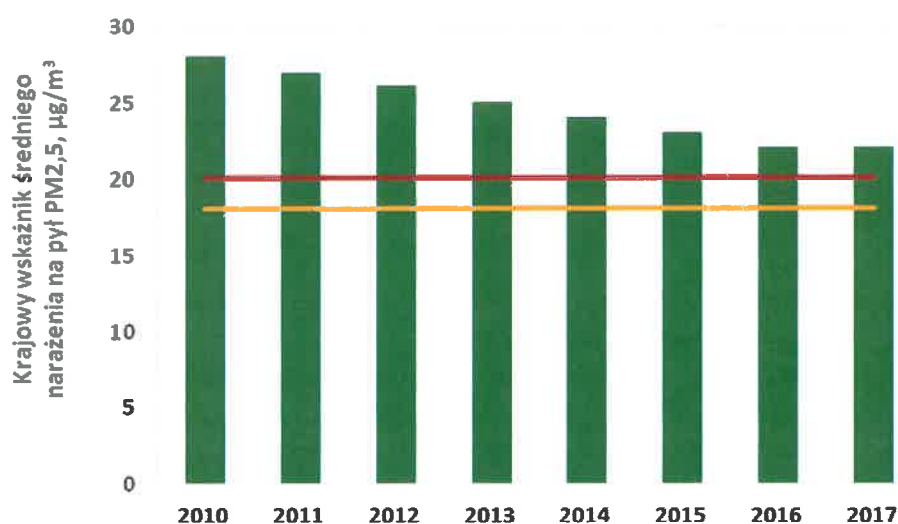
Stacja monitoringu jakości powietrza w Zielonej Górze przy ulicy Krótkiej

⁵⁰ Krajowy wskaźnik średniego narażenia – średni poziom substancji w powietrzu wyznaczony na podstawie pomiarów przeprowadzonych na obszarach tła miejskiego w miastach o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys. i aglomeracjach na terenie całego kraju, wykorzystywany do określenia i dotrzymania krajowego celu redukcji narażenia oraz dotrzymania pułapu stężenia ekspozycji.

⁵¹ Wskaźnik średniego narażenia dla miasta powyżej 100 tys. mieszkańców i aglomeracji – średni poziom substancji w powietrzu wyznaczony na podstawie pomiarów przeprowadzonych na obszarach tła miejskiego w mieście powyżej 100 tys. i aglomeracji.

W 2018 r., na podstawie pomiarów przeprowadzonych w latach 2015–2017, Główny Inspektorat obliczył krajowy wskaźnik średniego narażenia oraz wskaźniki średniego narażenia dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców i aglomeracji. Wskaźniki te zostały opublikowane w Monitorze Polskim⁵².

Krajowy wskaźnik średniego narażenia na pył PM_{2,5} dla 2017 roku wynosi 22 µg/m³. Jest to wartość równa wartości wskaźnika dla 2016 r. i o 1 µg/m³ niższa od wartości wskaźnika z 2015 r. Wartość krajowego wskaźnika średniego narażenia dla 2017 r. przekroczyła jednak o 11% pułap stężenia ekspozycji (20 µg/m³), będący standardem jakości powietrza⁵³, który należało dotrzymać do roku 2015. Wskaźnik ten również znacząco przekroczył krajowy cel redukcji narażenia na pył PM_{2,5} (18 µg/m³), który należy osiągnąć do roku 2020⁵⁴.

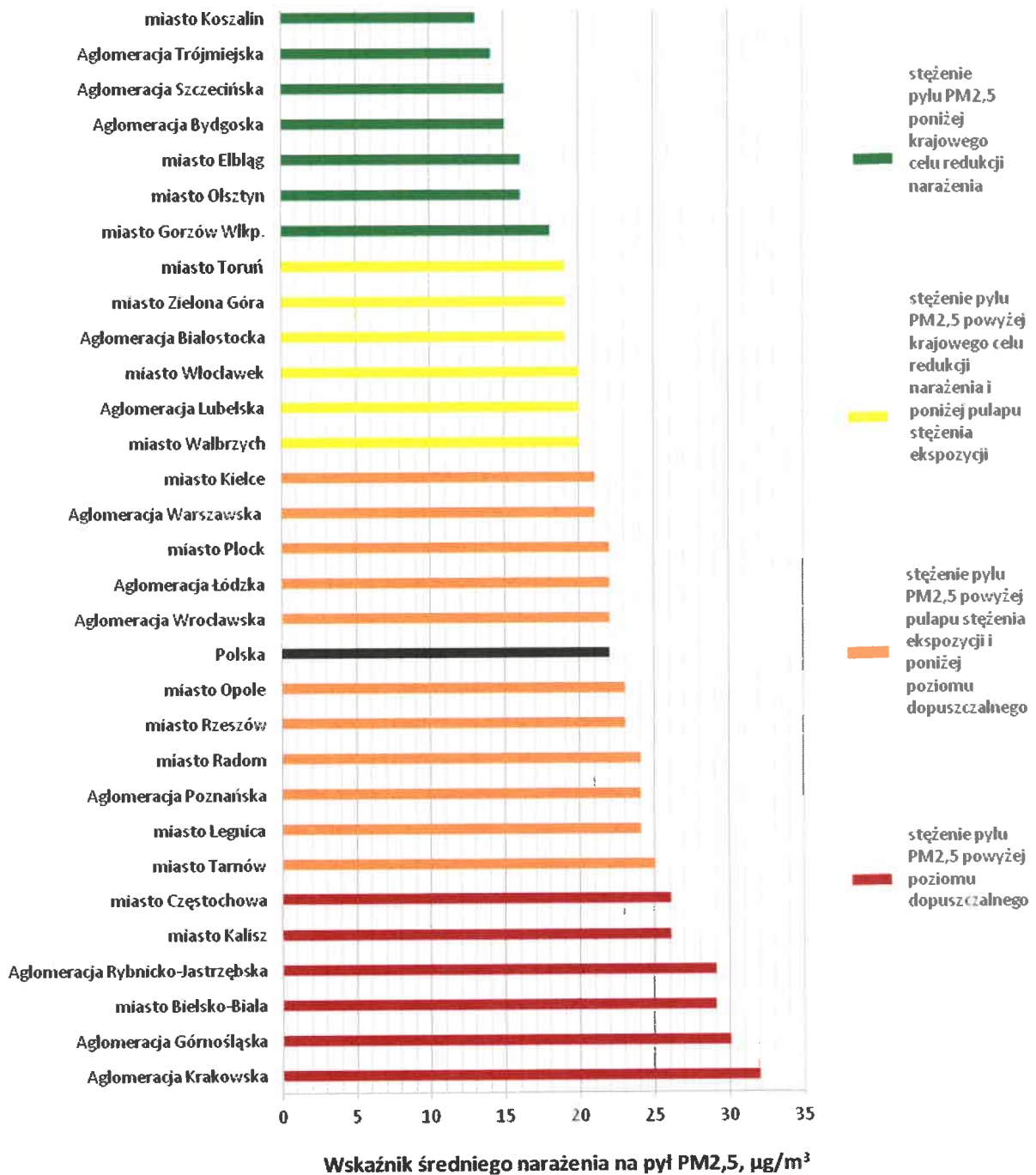

Krajowe wskaźniki średniego narażenia na pył PM_{2,5} w latach 2010–2017 w odniesieniu do: (a) krajowego celu redukcji narażenia (linia żółta); (b) pułapu stężenia ekspozycji (linia czerwona)

⁵² Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2017 r. w sprawie wykazu miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy i aglomeracji, w których wartość wskaźnika średniego narażenia dla miasta o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy i aglomeracji przekracza wartość pułapu stężenia ekspozycji, oraz wykazu miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy i aglomeracji, w których wartość wskaźnika średniego narażenia dla miasta o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy i aglomeracji nie przekracza wartości pułapu stężenia ekspozycji (M.P. 2017 poz. 843).

⁵³ Pułap stężenia ekspozycji jest to poziom substancji w powietrzu wyznaczony na podstawie wartości krajowego wskaźnika średniego narażenia w celu ograniczenia szkodliwego wpływu danej substancji na zdrowie ludzi, który powinien być osiągnięty do 2015 roku. Wartość pułapu stężenia ekspozycji określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. poz. 1031).

⁵⁴ Krajowy cel redukcji narażenia – jest to procentowe zmniejszenie krajowego wskaźnika średniego narażenia dla roku odniesienia, w celu ograniczenia szkodliwego wpływu danej substancji na zdrowie ludzi, które ma być osiągnięte w określonym terminie. Wartość krajowego celu redukcji narażenia określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 sierpnia 2012 r. w sprawie krajowego celu redukcji narażenia (Dz. U. 2012 poz. 1030).

Wartości wskaźnika średniego narażenia na pył zawieszony PM_{2,5} dla poszczególnych miast i aglomeracji oraz krajowy wskaźnik średniego narażenia dla 2017 r.

2.4 Monitoring tła regionalnego

W ramach monitoringu tła regionalnego w 2018 r. wojewódzkie inspektoraty kontynuowały pomiary:

- rtęci w stanie gazowym na stacjach: „Osieczów” w województwie dolnośląskim, „Zielonka” w województwie kujawsko-pomorskim, „Złoty Potok” w województwie śląskim i „Granica” w województwie mazowieckim;
- prekursorów ozonu na stacji „Zielonka”;

- składu pyłu PM10 pod kątem zawartości metali ciężkich i WWA oraz depozycji całkowitej tych zanieczyszczeń do podłoża na stacjach „Osieczów” i „Zielonka”;
- składu pyłu PM2,5 pod kątem podstawowych kationów i anionów na stacjach: „Osieczów”, „Złoty Potok” i „Zielonka”;
- zawartości węgla elementarnego i organicznego w pyłe PM2,5 na stacjach „Osieczów” i „Zielonka”.

Jednocześnie Główny Inspektor kontynuował pomiary składu pyłu PM10 oraz PM2,5, rtęci w stanie gazowym i depozycji całkowitej pod kątem zawartości metali ciężkich i WWA na stacji „Puszcza Borecka”.

2.5 Badania tła zanieczyszczenia atmosfery na stacjach w Łebie, Jarczewie, Puszczy Boreckiej i na Śnieżce według programów międzynarodowych

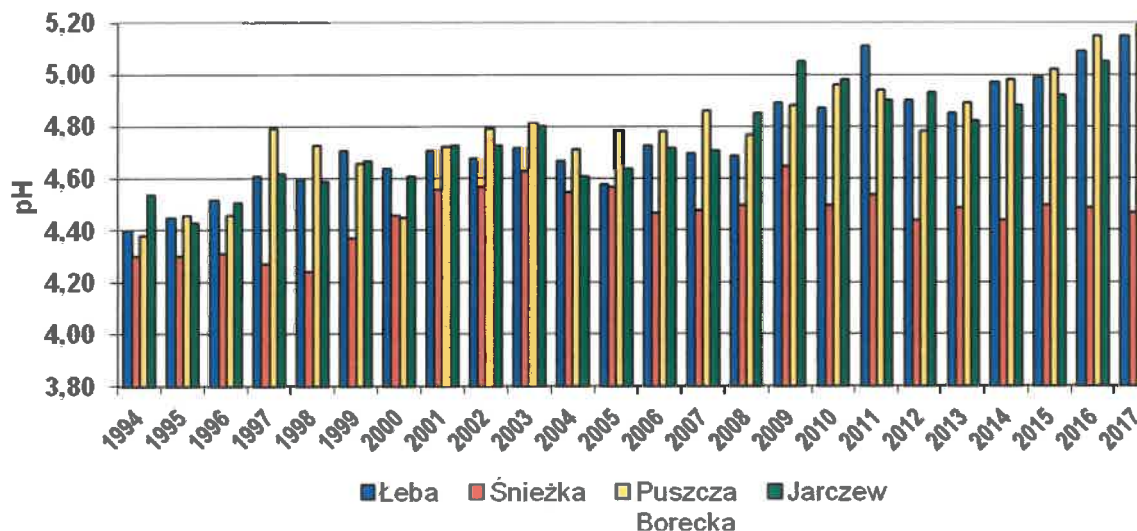
W 2018 r. Główny Inspektor kontynuował pomiary tła zanieczyszczenia atmosfery na stacjach w Łebie, Jarczewie, Puszczy Boreckiej i na Śnieżce według „Wspólnego programu monitoringu i oceny przenoszenia zanieczyszczeń powietrza na dalekie odległości” (EMEP). Dodatkowo – na stacji w Łebie – były wykonywane pomiary dla potrzeb Komisji Helsińskiej, a na stacji w Puszczy Boreckiej – dla potrzeb Komisji Europejskiej⁵⁵. Program badań obejmował pomiary stężeń substancji zakwaszających, fotoutleniających i toksycznych (WWA i metale ciężkie).

Ze stacji stowarzyszonej z EMEP w Zielonce (na której pomiary były prowadzone przez WIOŚ w Bydgoszczy) przekazano do bazy danych EMEP dane dotyczące pyłu zawieszonego PM10 i zawartych w nim metali ciężkich oraz wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, a także dane dotyczące pyłu zawieszonego PM2,5 i zawartych w nim wybranych kationów i anionów oraz węgla organicznego i elementarnego za 2017 r.

W 2018 r. wykonano analizę serii danych uzyskanych w poprzednim roku i porównano z wynikami uzyskanymi w latach wcześniejszych.

Na stacjach w Łebie, Puszczy Boreckiej i Jarczewie zmniejszyła się kwasowość opadów atmosferycznych (wyrażona wzrostem wartości pH opadów), natomiast na stacji na Śnieżce nieznacznie zwiększyła się ta wartość. Od wielu lat pH opadów atmosferycznych na Śnieżce oscyluje wokół wartości 4,5. Na pozostałych stacjach monitoringu tła zanieczyszczenia atmosfery wieloletni przebieg wartości pH wody opadowej świadczy o utrzymaniu się korzystnej wzrostowej tendencji tego wskaźnika, czyli spadku kwasowości opadów.

⁵⁵ W związku z przepisami dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/107/WE z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu (Dz. Urz. L 23 z 26.1.2005, str. 4) i 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (Dz. Urz. L 152 z 11.6.2008 r., str. 2).

Zmiany kwasowości opadów atmosferycznych na stacjach EMEP w latach 1994–2017

W 2018 r. wyniki pomiarów ze stacji EMEP za 2017 r. zostały przekazane do Chemicznego Centrum Koordynacyjnego EMEP w Norwegii. Dane zasiliły: Centrum Danych Programu Monitoringu Bałtyku (wyniki ze stacji w Łebie), Światowe Centrum Danych o Aerosolach GAW/WMO/WDCA w Norwegii i światowe centrum danych o składzie chemicznym opadów atmosferycznych GAW/WMO/WDCPC w USA. Na bieżąco wyniki uzyskane w 2018 r. przekazywano również do Światowego Centrum Danych o Gazach Ciepłarnianych GAW/WMO/WDCGG w Japonii.

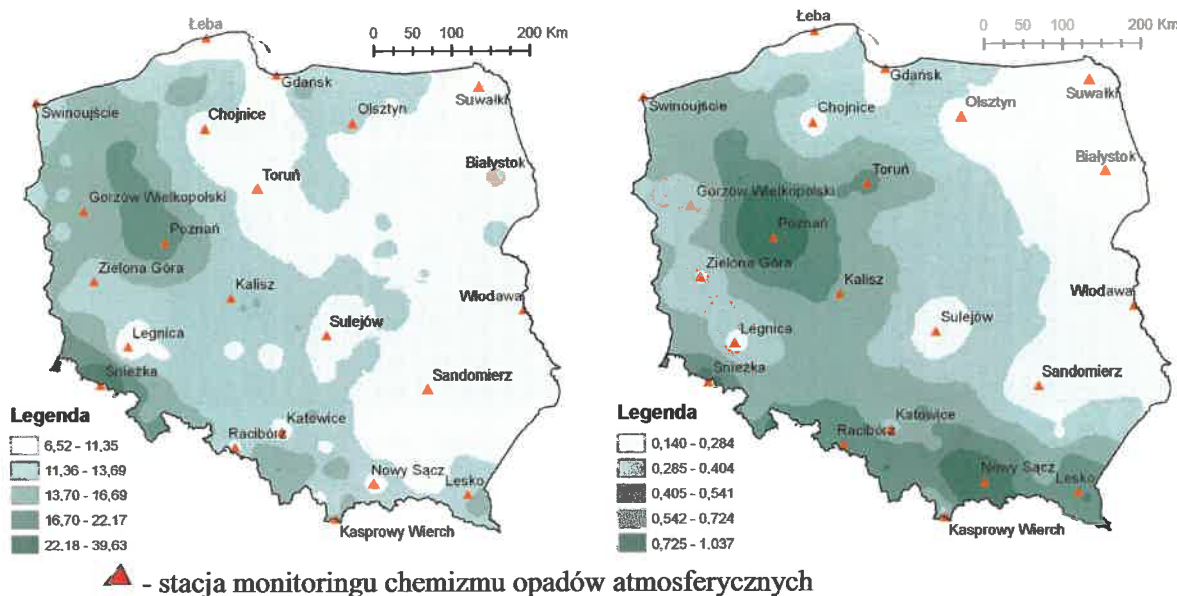
2.6 Badania chemizmu opadów atmosferycznych i ocena depozycji zanieczyszczeń do podłoża

W 2018 r. Główny Inspektor kontynuował badania chemizmu opadów atmosferycznych wraz z oceną depozycji zanieczyszczeń do podłoża w skali całego kraju w oparciu o krajową sieć 22 stacji monitoringu chemizmu opadów. Laboratoria wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska wykonywały na bieżąco analizy fizyko-chemiczne miesięcznych prób opadów pobranych przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy (IMGW-PIB) w zakresie 21 wskaźników. W realizacji programu wykorzystano dane o opadach ze 162 posterunków IMGW-PIB.

Ponadto Główny Inspektor dokonał oceny depozycji zanieczyszczeń za 2017 rok, w tym przestrzennego rozkładu ładunków zanieczyszczeń wprowadzanych z opadami atmosferycznymi do podłoża w powiązaniu z kierunkami cyrkulacji mas powietrza. W ocenie wykazano, że największe obciążenie azotem ogólnym wystąpiło w województwie dolnośląskim, a najmniejsze – w województwie lubelskim. W przypadku fosforu ogólnego największe obciążenie wystąpiło w województwie małopolskim, a najmniejsze – w województwie podlaskim.

azot ogólny [kg/ha]

fosfor ogólny [kg/ha]

Rozkład przestrzenny rocznych ładunków azotu ogólnego i fosforu ogólnego deponowanych wraz z opadami na obszarze Polski w 2017 r.

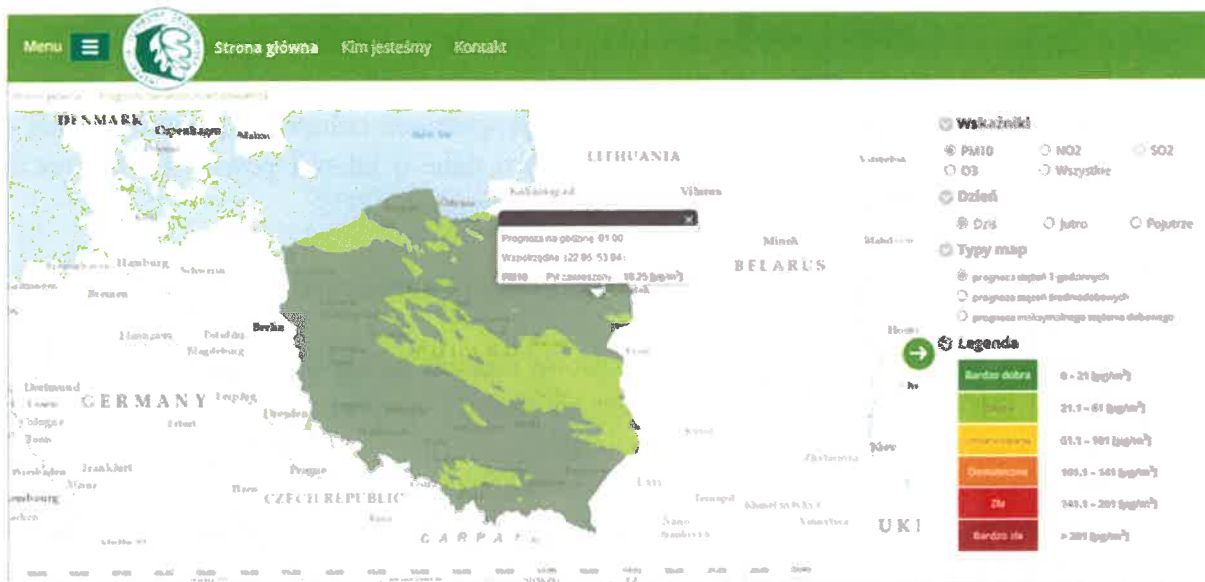
Depozycja związków biogenych, przyczyniających się do zmian warunków troficznych i stymulacji procesu eutrofizacji wód powierzchniowych, w 2017 r. kształtowała się średnio na poziomie 11,99 kg/ha-rok azotu ogólnego i 0,399 kg/ha-rok fosforu ogólnego (wartości wyższe niż w 2016 r.).

Główny Inspektor udostępniał dane o depozycji zanieczyszczeń m.in. na potrzeby analizy presji w gospodarce wodnej i oceny wpływu tej depozycji na ekosystemy glebowe i leśne.

2.7 Prezentowanie informacji o jakości powietrza poprzez portal jakości powietrza i aplikacje mobilne

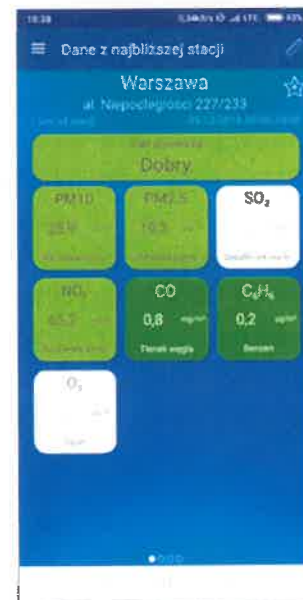
W 2018 r. Główny Inspektorat rozbudował portal „Jakość Powietrza” o nowy moduł dotyczący prognoz zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM10, dwutlenkiem siarki, dwutlenkiem azotu i ozonem troposferycznym. Od dnia 1 stycznia 2019 r. na portalu prezentowane są prognozy jakości powietrza⁵⁶ w skali kraju, jak i dla poszczególnych województw dla kolejnych trzech dni, przy czym część z nich jest prezentowana dynamicznie (animacje 1-godzinnych stężeń zanieczyszczenia powietrza), a część statycznie (mapy stężeń maksymalnych i średniodobowych).

⁵⁶ Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2018 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz. U. z 2018 r. poz. 1120).

Prognozy jakości powietrza na portalu GIOŚ

Na portalu były prezentowane na bieżąco dane o jakości powietrza pochodzące z około 180 automatycznych stacji pomiarowych Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ). Wyniki z pomiarów manualnych były udostępniane na portalu po wprowadzeniu ich do krajowej bazy danych JPOAT2,0. Oprócz bieżących danych o jakości powietrza, na portalu były również prezentowane archiwalne wyniki pomiarów jakości powietrza z każdej stacji pomiarowej w Polsce, a także informacje o tych stacjach, wyniki ocen jakości powietrza, prognozy krótko- i długoterminowe, analizy i raporty z przeprowadzonych w ramach PMŚ badań jakości powietrza oraz informacje na temat uchwalonych programów ochrony powietrza.

Aplikacja mobilna „Jakość powietrza w Polsce”

Jednocześnie w 2018 r. zwiększyła się liczba użytkowników aplikacji mobilnych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska pn. „Jakość powietrza w Polsce”.

Poprzez efektywne formy udostępniania danych o jakości powietrza, wiele informacji publikowanych przez media w 2018 r. w prasie, programach radiowych i telewizyjnych czy na innych portalach internetowych było opartych o dane o jakości powietrza, wytworzone przez Inspekcję Ochrony Środowiska i udostępnianych przez GIOŚ.

2.8 Badania stanu warstwy ozonowej oraz pomiary natężenia promieniowania UV-B nad Polską

Główny Inspektor Ochrony Środowiska w ramach umów z Polską Akademią Nauk (PAN) oraz IMGW–PIB realizował program pomiarowy zgodnie z Konwencją Wiedeńską⁵⁷ o ochronie warstwy ozonowej, który obejmował:

Pomiary całkowitej zawartości i profilu pionowego ozonu:

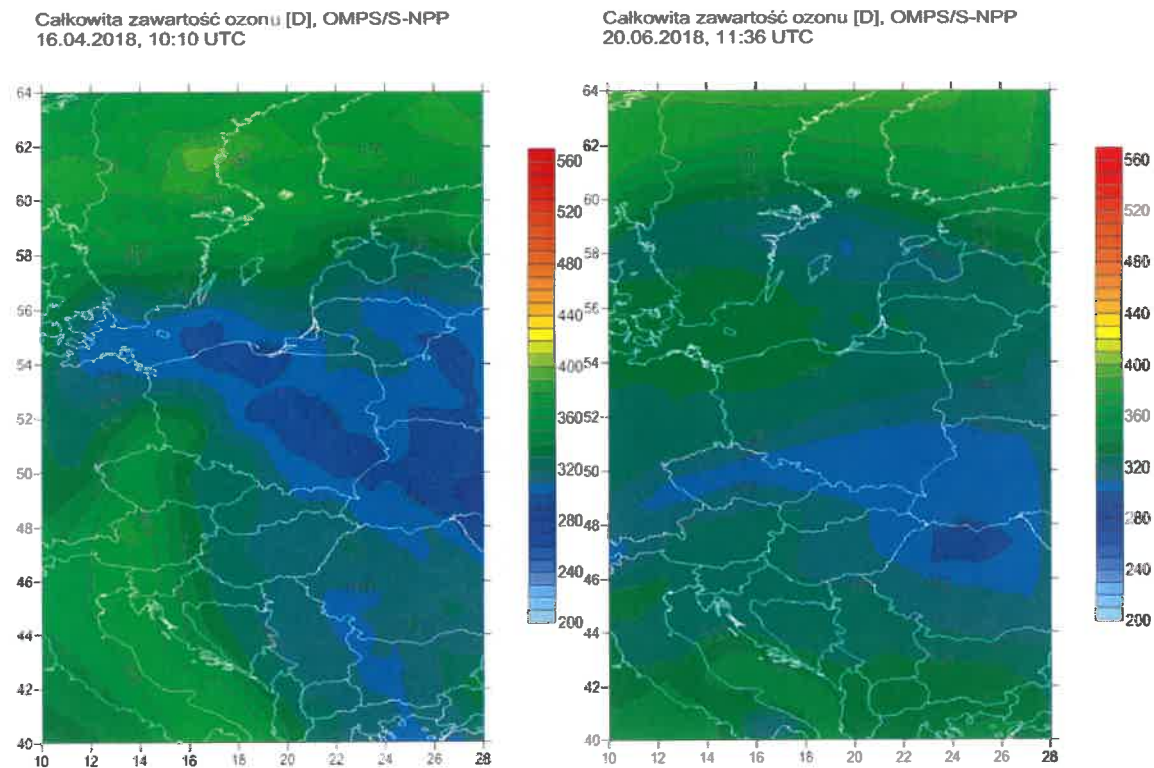
- codzienne spektrofotometryczne (spektrofotometry Dobsona i Brewera) pomiary całkowitej zawartości ozonu w atmosferze oraz rozkładu pionowego ozonu metodą Umkehr w wybrane dni, wykonywane na stacji PAN w Belsku. W 2018 r. wykonano 200 serii pomiarowych, przy pomocy spektrofotometru Dobsona, pozwalających wyznaczyć rozkład pionowy ozonu w warstwie atmosfery leżącej poniżej 50 km (w dziesięciu warstwach o grubości około 5 km),
- pomiary profili ozonowych metodą sondażową średnio raz w tygodniu, wykonywane na stacji IMGW–PIB w Legionowie. W 2018 r. wykonywano 63 sondaże ozonu, osiągając średnią wysokość 34,5 km,
- codzienny monitoring całkowitej zawartości ozonu nad Europą Środkową metodą obserwacji satelitarnych prowadzonych przez IMGW-PIB z wykorzystaniem danych z czujnika Ozone Mapping and Profiler Suite - OMPS;

Pomiary promieniowania UV-B:

- pomiary natężenia promieniowania UV-B wykonywano na stacji Instytutu Geofizyki PAN w Belsku i trzech stacjach IMGW–PIB: Łeba, Legionowo i Zakopane.

Analiza danych o całkowitej zawartości ozonu w atmosferze uzyskanych w ramach realizacji pomiarów spektrofotometrycznych w Belsku, profili ozonowych metodą sondażową w Legionowie oraz satelitarnego monitoringu ozonu z wykorzystaniem danych z czujnika OMPS pozwala stwierdzić, że w kwietniu, maju, czerwcu, sierpniu, wrześniu i grudniu 2018 r. wartości całkowitej zawartości ozonu były niższe od średniej wieloletniej z lat 1963–2017. Podczas epizodów w kwietniu i czerwcu obserwowano ujemne anomalie ozonu w pomiarach satelitarnych OMPS i w sondażach ozonowych w Legionowie oraz wzrost promieniowania UV-B na stacjach w Polsce. W sezonie zimowo-wiosennym 2018 r. nad Polską zaobserwowano dwie mini-dziury ozonowe.

⁵⁷ Konwencja Wiedeńska o ochronie warstwy ozonowej sporządzona w Wiedniu dnia 22 marca 1985 r. (Dz. U. z 1992 r. Nr 98, poz.488).

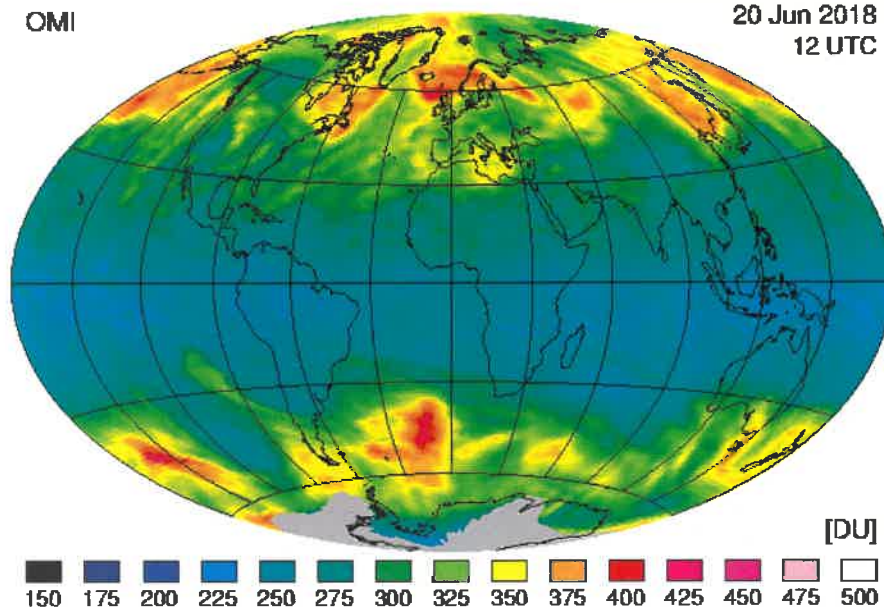
Satelitarny monitoring ozonu nad Polską z wykorzystaniem danych z czujnika OMPS

Wyniki pomiarów z IGF PAN całkowitej zawartości ozonu, rozkładu pionowego ozonu metodą Umkehr były systematycznie przekazywane do Światowego Centrum Danych Ozonowych w Toronto w Kanadzie. Średnie dzienne wartości całkowitej zawartości ozonu przekazywane do Światowego Centrum Danych Ozonowych w Toronto i do Laboratorium Fizyki Atmosfery Uniwersytetu w Salonikach w Grecji były wykorzystywane do codziennego sporządzania map ozonu dla półkuli północnej.

Wyniki pomiarów z IMGW-PIB profili ozonu zostały przekazane do Norweskiego Instytutu Ochrony Powietrza (NILU) oraz po ich weryfikacji do Światowego Centrum Ozonowego (WOUDC) w Toronto w Kanadzie i do Globalnej Sieci Detekcji Zmian Składu Atmosfery (NDACC) w Maryland (USA).

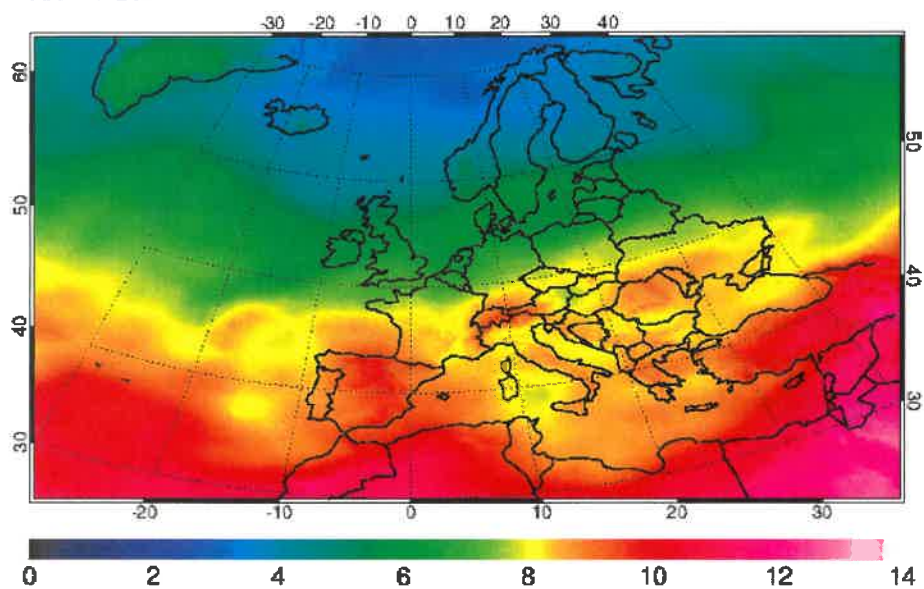
KNMI / NASA
OMI

Assimilated total ozone
20 Jun 2018
12 UTC

Erythemat UV index
KNMI / ESA

Clear-sky
20 June 2018

**Całkowita zawartość ozonu stratosferycznego [w jednostkach Dobsona - D]
i indeks promieniowania UV-B w dniu 20 czerwca 2018 r.**

Źródło: <http://www.temis.nl/protocols/O3global.html>

3. Monitoring jakości wód

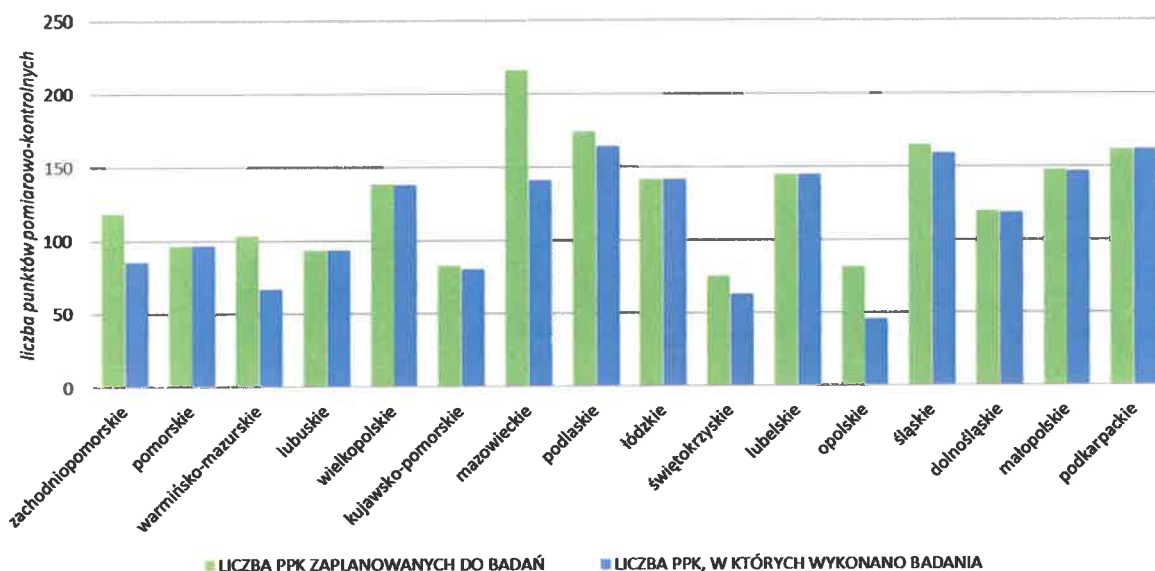
3.1 Badania i ocena jakości wód w rzekach i zbiornikach zaporowych

W 2018 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska prowadzili monitoring wód w rzekach i zbiornikach zaporowych w 1844 punktach pomiarowo - kontrolnych (ppk) położonych w 1773 jednolitych częściach wód powierzchniowych (JCWP) rzecznych wg programu obejmującego monitoring diagnostyczny, operacyjny, badawczy i monitoring

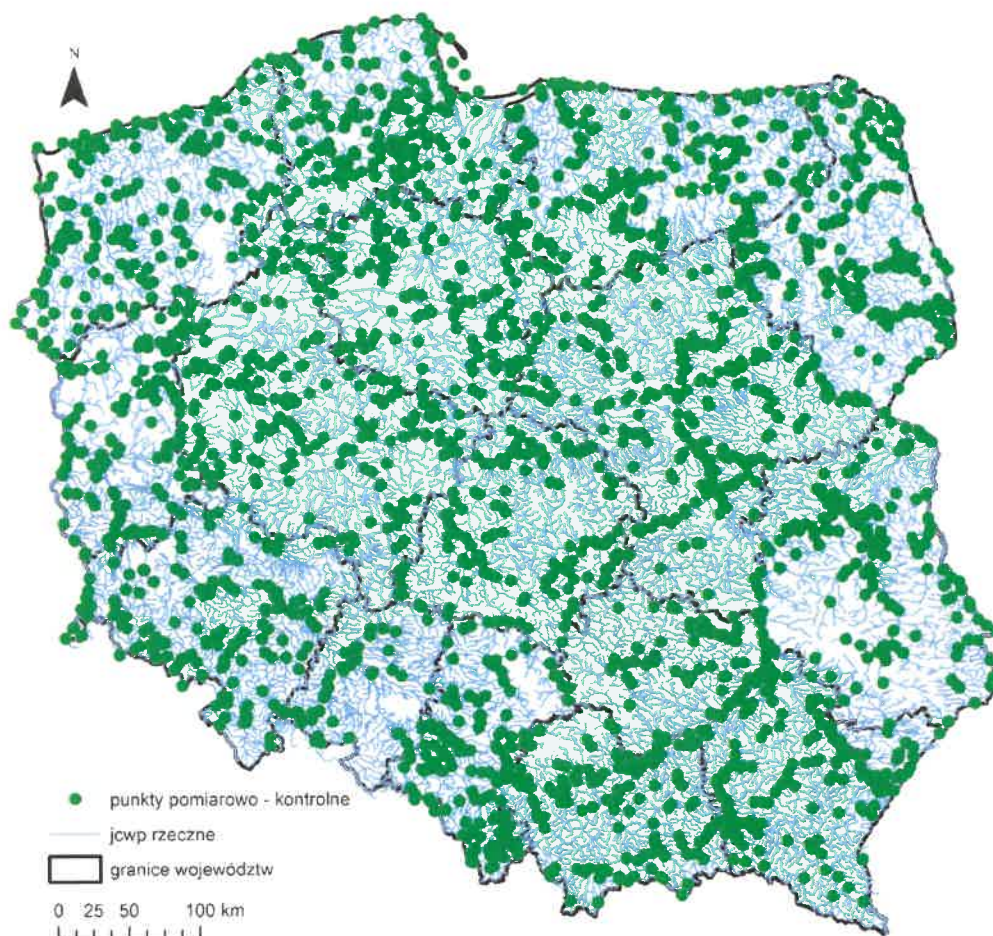
obszarów chronionych. Był to trzeci rok realizacji monitoringu wód w ramach trzeciego cyklu gospodarowania wodami na lata 2016–2021.

Spośród zaplanowanych do badań na 2018 r. 2066 punktów pomiarowo-kontrolnych (2017 ppk na ciekach i 49 ppk na zbiornikach zaporowych) zlokalizowanych w 1993 JCWP poboru prób dokonano w 1844 ppk.

Ponadto WIOŚ w Warszawie pobrał próby w 8 ppk, które nie były ujęte w wojewódzkim programie monitoringu środowiska.

Liczba punktów pomiarowo-kontrolnych, w których wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska w 2018 r. wykonały badania w stosunku do liczby punktów pomiarowo-kontrolnych zaplanowanych do badań

Rozmieszczenie punktów pomiarowo-kontrolnych wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska zaplanowanych do badań jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych w roku 2018 na tle podziału administracyjnego na województwa

Spośród 2066 ppk zaplanowanych przez wojewódzkie inspektoraty do badań, w 432 ppk, wykonano badania wskaźników w liczbie mniejszej niż zaplanowano. Były to zarówno wskaźniki opisujące stan lub potencjał ekologiczny oraz stan chemiczny. Najczęstszym powodem realizacji mniejszej liczby badań w głównej mierze była występująca w roku 2018 susza hydrologiczna (brak lub zbyt mały przepływ wody).

Punktów dla których nie udało się wykonać żadnych badań przynajmniej jednego wskaźnika było 222. Wynikało to najczęściej ze zbyt małej ilości wody w korycie, problemów z dojazdem do stanowiska pomiarowego oraz braków w zasobach osobowych, finansowych oraz technicznych wioś.

Komplet zaplanowanych badań wykonano w 1622 ppk położonych na obszarze wszystkich województw.

Równocześnie Główny Inspektor wykonał badania substancji priorytetowych w tkankach organizmów żywych⁵⁸. Badania wykonano w 325 JCWP rzecznych W pobranych próbach oznaczono 11 substancji priorytetowych: difenyletery bromowane, fluoranten, heksachlorobenzen (HCB), heksachlorobutadien (HCBd), rtęć i jej związki, benzo(a)piren, dikofol, kwas perfluorooktanosulfonowy (PFOS), dioksyny, heksabromocyklododekan, heptachlor i epoksyd heptachloru.

⁵⁸ Zgodnie z art. 116 ustawy z dnia 20 lipca 20017 r. – Prawo wodne (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 2268, z późn. zm.).

Wśród wykonanych badań największą częstotliwość przekroczeń dopuszczalnej normy dla stężenia w tkankach biologicznych (EQS) wykazały 3 substancje priorytetowe. We wszystkich przebadanych 325 JCWP rzecznych stwierdzono w tkankach biologicznych przekroczenie EQS bromowanych difenylesterów. Około 39% prób wykazało wartości powyżej dopuszczalnych norm dla rtęci i jej związków (w 126 punktach pomiarowych). W niewiele mniejszej ilości prób (114) zaobserwowano przekroczenia dopuszczalnej ilości heptachloru.. We wszystkich 325 próbach nie stwierdzono (uzyskując wartości poniżej granicy oznaczalności) występowania heksachlorobenzenu, heksachlorobutadienu, dikofolu oraz. sumy PCDD + PCDF + PCB+DL. Badania stężeń substancji priorytetowych w organizmach wodnych będą kontynuowane w następnych latach, w kolejnych JCWP.

W roku 2018 wykonano klasyfikację wskaźników jakości wód na podstawie danych pomiarowych pozyskanych w roku 2017⁵⁹. Łącznie ocenę stanu wód, klasyfikację stanu ekologicznego, klasyfikację potencjału ekologicznego i klasyfikację stanu chemicznego uzyskało 1159 JCWP. Oceny i klasyfikacje uzyskano na podstawie wyników monitoringu diagnostycznego, operacyjnego, a w niektórych przypadkach – monitoringu badawczego. Klasyfikację stanu ekologicznego określono dla 512 JCWP rzecznych. Potencjał ekologiczny sklasyfikowano dla 327 JCWP. Klasyfikację stanu chemicznego otrzymało 896 JCWP, zaś ocenę stanu wód – 1159 JCWP. Na ocenę stanu wód składa się klasyfikacja stanu/potencjału ekologicznego oraz klasyfikacja stanu chemicznego. Można ją też określić dla JCWP, w których stan chemiczny nie był badany. Dotyczy to jednak tylko JCWP o stanie/potencjale ekologicznym poniżej dobrego, dla których bez badania stanu chemicznego stwierdzić można zły stan wód.

Tabela 1. Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych monitorowanych w 2017 roku

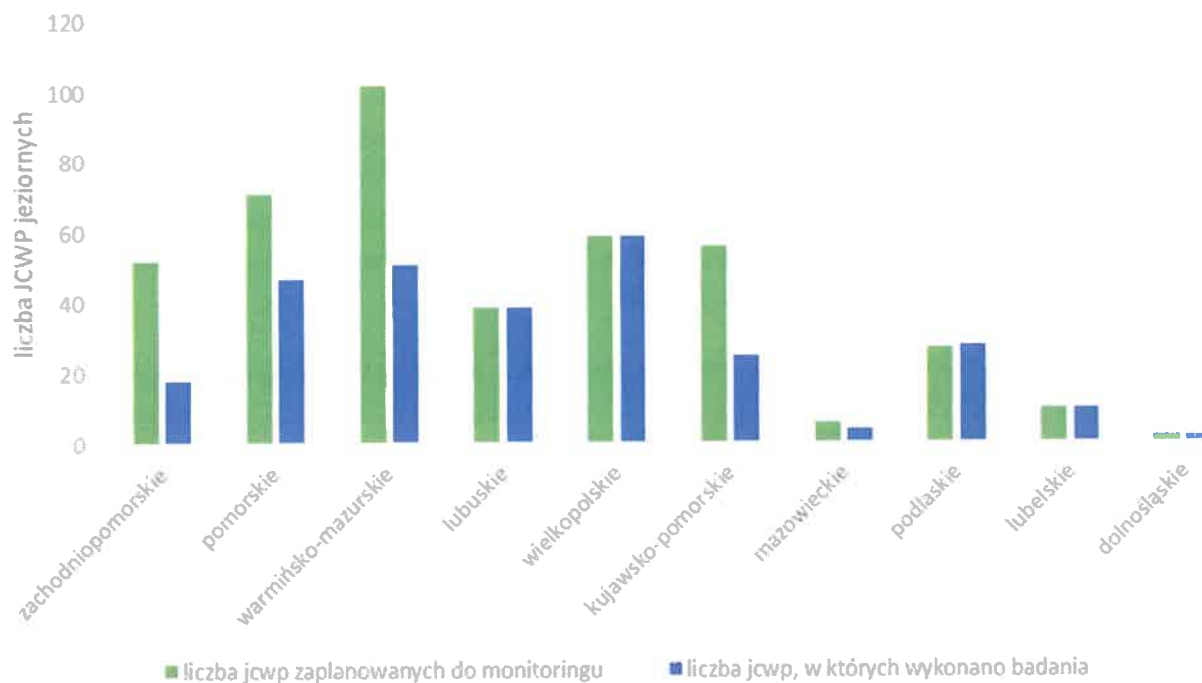
OCENY JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH RZECZNYCH		DORZECZE									
		WISŁA	ODRA	DNIESTR	DUNAJ	JARFT	ŁABA	NIEMEN	PREGOŁA	ŚWIEŻA	ŁĄCZNIE
STANU	Barażo dobry	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
	Dobry	22	10	0	1	0	0	1	0	0	34
	Umiarkowany	195	105	1	2	0	0	8	14	1	326
	Słaby	80	34	0	0	0	1	2	2	0	119
	Zły	21	5	0	0	0	0	1	1	0	28
KLASYFIKACJA	LICZBA SKLASYFIKOWANYCH NATURALNYCH JCWP	318	155	1	3	0	1	12	17	1	508
	KLASYFIKACJA	MAKSYMALNY	0	0	0	0	0	0	0	0	0

⁵⁹ Ocenę wykonano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz.U. z 2016 r., poz. 1187).

OCENY JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH RZECZNYCH		DORZECZE									
		WISŁA	ODRA	DNIESTR	DUNAJ	JARFT	ŁABA	NIEMEN	PREGOŁA	ŚWIEŻA	ŁĄCZNIE
DOBRY		19	14	0	0	0	0	0	0	0	33
UMIARKOWANY		79	92	0	0	0	0	0	0	0	171
SŁABY		39	43	0	0	0	0	0	0	0	82
ZŁY		20	25	0	0	0	0	0	0	0	45
LICZBA SKLASYFIKOWANYCH SILNIE ZMIENIONYCH LUB SZTUCZNYCH JCWP		157	174	0	0	0	0	0	0	0	331
STANU	DOBRY	72	22	0	0	0	0	0	0	0	92
	POWIŻEJ DOBREGO	391	379	1	2	2	2	12	12	1	804
OCENA	LICZBA SKLASYFIKOWANYCH JCWP	463	401	1	2	2	2	12	12	1	896
OCENA STANU	DOBRY	3	1	0	0	0	0	0	0	0	4
	ZŁY	601	511	1	3	2	2	14	20	1	1155
	LICZBA OCENIONYCH JCWP	604	512	1	3	2	2	14	20	1	1159

3.2 Badania i ocena jakości wód w jeziorach

W 2018 r. dziewięć wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska prowadziło monitoring jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych (JCWP jeziornych). Spośród 424 JCWP jeziornych zaplanowanych do monitoringu w roku 2018, badania wykonano w 283 jezior. Liczba monitorowanych JCWP jeziornych w poszczególnych województwach uzależniona była od ich zagęszczenia i możliwości technicznych wojewódzkich inspektoratów.

JCWP jeziorne monitorowane w 2018 r. przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska

Badania w celu określenia stanu lub potencjału ekologicznego i stanu chemicznego całego jeziora prowadzone były w jednym reprezentatywnym punkcie pomiarowo-kontrolnym (ppk)⁶⁰.

W 86 jeziorach wykonano mniej badań niż zaplanowano, a w 147 JCWP jeziornych nie wykonano żadnych badań. Powodem był przede wszystkim brak możliwości finansowych oraz kadrowych.

Ponadto wykonano badania ichtiofauny w 6 jeziorach, które nie były zaplanowane do monitoringu w 2018 r. Realizacja połowów w tych jeziorach wynikała z postanowień umowy z wykonawcą.

Równocześnie Główny Inspektor wykonał badania substancji priorytetowych w tkankach organizmów żywych. Badania wykonano w 60 JCWP jeziornych. W pobranych próbach oznaczono 11 substancji priorytetowych: difenyloetery bromowane, fluoranten, heksachlorobenzen (HCB), heksachlorobutadien (HCBd), rtęć i jej związki, benzo(a)piren, dikofol, kwas perfluorooktanosulfonowy (PFOS), dioksyny, heksabromocyklododekan, heptachlor i epoksyd heptachloru.

Wśród wykonanych badań największa częstotliwość przekroczeń dopuszczalnej normy dla stężenia w tkankach biologicznych (EQS), analogicznie do badań w rzekach, wykazały 3 substancje priorytetowe. We wszystkich przebadanych 60 JCWP jeziornych stwierdzono przekroczenie EQS w tkankach biologicznych bromowanych difenyloeterów. Około 67% prób wykazała wartości powyżej dopuszczalnych norm dla rtęci i jej związków (w 40 punktach pomiarowych). W prawie połowie ilości prób (28) zaobserwowano przekroczenia dopuszczalnego ilości heptachloru.. We wszystkich 60 próbach nie stwierdzono za to (uzyskując wartości poniżej granicy oznaczalności) występowania heksachlorobenzenu,

⁶⁰ Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2016r., poz. 1178)

heksachlorobutadienu, dikofolu, kwasu perfluorooktanosulfonowego i jego pochodnych (PFOS) oraz. sumy PCDD + PCDF + PCB+DL.

W 2018 r. wykonano ocenę stanu JCWP jezior badanych w 2017 roku⁶¹. Ocena ta została opracowana na podstawie pozytywnie zweryfikowanych danych pozyskanych w ramach monitoringu środowiska prowadzonego przez wojewódzkie inspektoraty, została też uzupełniona o ekspercką ocenę stanu lub potencjału ekologicznego niemonitorowanych jezior, wykonaną na zamówienie Głównego Inspektoratu przez Instytut Ochrony Środowiska – PIB zgodnie z odebraną w 2015 r metodą.

Tabela 2. Zweryfikowana ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych monitorowanych w 2017 r.

OCENY JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH JEZIORNYCH		DORZECZE					
		WISŁA	ODRA	NIEMEN	PREGOŁA	ŚWIEŻA	ŁĄCZNIE
KLASYFIKACJA STANU EKOLOGICZNEGO	BARDOZO DOBRY	50	28	9	14	0	101
	DOBRY	109	70	14	18	0	211
	UMIARKOWANY	165	103	9	29	1	307
	SŁABY	39	36	0	10	0	85
	ZŁY	99	79	3	28	0	209
	LICZBA OCENIONYCH NATURALNYCH JCWP	462	316	35	99	1	913
KLASYFIKACJA POTENCJAŁU EKOLOGICZNEGO	MAKSYMALNY	0	6	0	0	0	6
	DOBRY	4	15	0	1	0	20
	UMIARKOWANY	9	29	0	0	0	38
	SŁABY	4	11	0	0	0	15
	ZŁY	3	40	0	0	0	43
	LICZBA OCENIONYCH SILNIE ZMIENIONYCH JCWP	20	101	0	1	0	122
OCENA STANU CHEMICZNEGO	DOBRY	161	101	12	33	0	307
	PONIŻEJ DOBREGO	38	86	1	2	0	127
	LICZBA OCENIONYCH JCW	199	187	13	35	0	434
OCENA STANU	DOBRY	65	40	9	12	0	126
	ZŁY	326	327	13	67	1	734
	LICZBA OCENIONYCH JCWP	391	367	22	79	1	860

⁶¹ Ocena została wykonana w oparciu rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2016 r., poz. 1187).

3.3 Badania osadów dennych w rzekach i jeziorach

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska zrealizował monitoring osadów dennych rzek i jezior w 2018 r., polegający na pobraniu próbek osadów, wykonaniu ich analiz laboratoryjnych oraz przygotowaniu zestawienia bazodanowego zawierającego wyniki pomiarów.

Badania przeprowadzono łącznie w 422 punktach pomiarowo-kontrolnych (ppk) zlokalizowanych na rzekach (194 ppk), kanałach rzecznych (12 ppk), zbiornikach zaporowych (9 ppk) i jeziorach (207 ppk), znajdujących się na terenie całego kraju.

Dla próbek osadów pochodzących z 339 punktów pomiarowo kontrolnych wykonano oznaczenia laboratoryjne w zakresie podstawowym, obejmującym:

- 26 pierwiastków głównych i śladowych (w tym metale zaliczane do grupy substancji priorytetowych – kadm, nikiel, ołów i rtęć),
- 19 wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA),
- 7 kongenerów polichlorowanych bifenyli (PCB),
- pentachlorobenzen i heksachlorobenzen,
- pestycydy chloroorganiczne (w tym substancje priorytetowe – endosulfan, heksachlorocykloheksan, heptachlor i epoksyd heptachloru, oraz aldrynę, dieldrynę, endrynę, izodrynę i DDT).

Dla próbek osadów pochodzących z pozostałych 83 ppk wykonano oznaczenia w zakresie rozszerzonym, obejmującym oprócz wskaźników z zakresu podstawowego:

- związki organiczne z grupy substancji priorytetowych: ftalan di(2-etyloheksyłu), chloroalkany C₁₀₋₁₃, chlorfenwinfos, bromowane difenyletery (kongenery nr 28, 47, 99, 100, 153 i 154), związki tributylcyny (kation tributylcyny), heksachlorobutadien, trichlorobenzeny, nonylofenole (4-nonylofenol), oktylofenole (4-(1,1',3,3'-tetrametylobutylo)fenol), pentachlorofenol, trifluralinę, dikofol, kwas perfluorooktanosulfonowy i jego pochodne (PFOS), chinoksyfen, dioksyny i związki dioksynopodobne, cypermetrynę, heksabromocykłododekany, alachlor, chloropiryfos, aktonifen, bifenoks i cybutrynę,
- inne trwałe zanieczyszczenia organiczne: chlordekon, heksabromodifenol i toksafen,
- fluorki.

Badania monitoringowe wykazały obecność – w dających się oznaczyć stężeniach – głównie metali ciężkich, wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) i polichlorowanych bifenyli (PCB). W przypadku metali ciężkich najwyższe zawartości dotyczyły ołowiu w osadach dolnej Odry (185 mg/kg suchej masy) oraz kilku jezior (105-879 mg/kg suchej masy). Znaczne stężenia metali utrzymywały się w osadach Wisły i niektórych jej dopływów, stwierdzono je też w osadach niektórych kanałów i zbiorników zaporowych. Największe stężenia wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych odnotowano w osadach Jeziora Urzędowego (10,7-47,4 mg/kg suchej masy) oraz w osadach Sanu od Wołosatego do zbiornika Solina (10,6-16,8 mg/kg suchej masy) Wysokie zawartości WWA utrzymywały się również w osadach Odry. Osady Sanu powyżej zbiornika Solina cechowały się – oprócz dużej ilości związków z grupy WWA – także najwyższym stężeniem polichlorowanych bifenyli (0,36 mg/kg suchej masy). Stosunkowo wysokie zawartości PCB stwierdzono także w osadach Wisłoka powyżej zbiornika Rzeszów oraz w osadach niektórych jezior.

Stężenia pozostałych substancji znajdowały się w większości poniżej granicy oznaczalności. Jedynie w niektórych próbkach wykryto chloroalkany C₁₀₋₁₃, endosulfan,

ftalan di(2-etyloheksylu), heksachlorobenzen, heksachlorocykloheksan, związki tributyllocyny, trichlorobenzeny, kwas perfluorooktanosulfonowy i jego pochodne (PFOS), dioksyne i związki dioksynopodobne oraz chinoksyfen.

W ramach drugiego etapu realizacji monitoringu osadów dennych rzek i jezior w 2018r. zostanie dokonana ocena stanu zanieczyszczenia osadów w oparciu o uzyskane wyniki pomiarów. Działanie to zaplanowane jest na pierwszy kwartał 2019 r.

Realizacja monitoringu osadów dennych w rzekach i jeziorach pozwala wypełnić wymagania Ramowej Dyrektywy Wodnej, dyrektywy 2008/105/WE (zmienionej dyrektywą 2013/39/UE) oraz Konwencji Sztokholmskiej w sprawie trwałych zanieczyszczeń organicznych. Stosowne postanowienia dyrektyw unijnych zostały wdrożone do prawa krajowego przez ustawę z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2018 r. poz. 2268, z późn. zm.) oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 1178).

Wyniki monitoringu osadów dennych są wykorzystywane m. in. na potrzeby sporządzania i aktualizacji profili wody w kąpieliskach oraz zapewnienia informacji do operatów wodnoprawnych i innych dokumentów planistycznych z zakresu gospodarowania wodami.

3.4 Badania substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego znajdujących się na drugiej liście obserwacyjnej w 2018 roku

W 2018 roku Główny Inspektorat Ochrony Środowiska rozpoczął monitoring substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego zawartych na drugiej liście obserwacyjnej⁶². Zadanie to stanowi realizację zobowiązań wynikających z dyrektywy 2008/105/WE⁶³ transponowanej ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne⁶⁴. Mechanizm listy obserwacyjnej pozwala na gromadzenie danych z monitorowania obejmującego całą Unię Europejską, w celu wspierania przyszłych działań Komisji Europejskiej i Wspólnotowego Centrum Badawczego (JRC) w zakresie szeregowania substancji pod względem ich negatywnego wpływu na ekosystemy wodne i zdrowie ludzi oraz opracowywania nowych aktów legislacyjnych w tym zakresie.

Pomiary stężeń substancji znajdujących się na drugiej liście obserwacyjnej przeprowadzono w rzekach, w czwartym kwartale 2018 r. Badania wykonane zostały w dwóch seriach pomiarowych, w 20 punktach pomiarowo-kontrolnych. Wszystkie substancje oznaczono w matrycy wodnej.

⁶² Decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2018/840 z dnia 5 czerwca 2018 r. ustanawiająca listę obserwacyjną substancji do celów monitorowania obejmującego całą Unię w zakresie polityki wodnej na podstawie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/105/WE i uchylająca decyzję wykonawczą Komisji (UE) 2015/495 (Dz. Urz. UE L 141 z 07.06.2018, str. 9).

⁶³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/105/WE z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie środowiskowych norm jakości w dziedzinie polityki wodnej, zmieniająca i w następstwie uchylająca dyrektywy Rady 82/176/EWG, 83/513/EWG, 84/156/EWG, 84/491/EWG i 86/280/EWG oraz zmieniająca dyrektywę 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz. Urz. UE L 348 z 24.12.2008, str. 84), zmieniona dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/39/UE z dnia 12 sierpnia 2013 r. (Dz. Urz. UE L 226 z 24.08.2013, str. 1).

⁶⁴ t. j. Dz. U. z 2018 r., poz. 2268, z późn. zm.

Tabela 3. Zestawienie substancji objętych drugą listą obserwacyjną

L.p.	Nazwa substancji	Nr CAS dla substancji
1	17- α -etynyloestradiol	57-63-6
2	17- β -estradiol	50-28-2
3	Estron	53-16-7
4	Erytromycyna	114-07-8
5	Klarytromycyna	81103-11-9
6	Azytromycyna	83905-01-5
7	Metiokarb	2032-65-7
8	Imidachlopryd	105827-78-9/138261-41-3
9	Tiaklopryd	111988-49-9
10	Tiametoksam	153719-23-4
11	Chlotianidyna	210880-92-5
12	Acetamipryd	135410-20-7/160430-64-8
13	Metaflumizon	139968-49-3
14	Amoksycylina	26787-78-0
15	Cyprofloksacyna	85721-33-1

W obu seriach pomiarowych (600 oznaczeń) wyniki powyżej granicy oznaczalności otrzymano w 45 przypadkach. Zanotowano je dla następujących związków:

- 17- β -estradiol (18 wyników),
- estron (27 wyników).

Najwyższe zmierzone stężenie 17- β -estradiolu wyniosło 0,00186 $\mu\text{g/l}$, natomiast maksymalna zmierzona zawartość estronu wyniosła 0,00981 $\mu\text{g/l}$.

Na 2019 r. zaplanowano kontynuację badań substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego zawartych na drugiej liście obserwacyjnej. Badania zostaną wykonane w tych samych 20 punktach pomiarowo-kontrolnych co w 2018 r., w czterech seriach pomiarowych.

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska przekazał Europejskiej Agencji Środowiska uzyskane w czwartym kwartale 2018 r. wyniki badań substancji z drugiej listy obserwacyjnej. Opracował również sprawozdanie z badań i przedłożył do zatwierdzenia Ministrowi Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej. Zatwierdzony raport został przesłany do Komisji Europejskiej.

3.5 Badania i ocena jakości wód przejściowych i przybrzeżnych oraz Morza Bałtyckiego
W 2018 r. Inspekcja Ochrony Środowiska realizowała równoległe dwa programy monitoringu:

- monitoring strefy płytkowodnej Bałtyku w obrębie wód przejściowych i przybrzeżnych⁶⁵ wykonywany przez wojewódzkie inspektoraty w Szczecinie, Gdańsku, i Olsztynie:
 - monitoring wód przejściowych,
 - monitoring wód przybrzeżnych w strefie do jednej mili morskiej,

⁶⁵ Zgodnie z art. 350 ust. 1 pkt 1), art. 349 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 2268z późn. zm.) i rozporządzeniami wykonawczymi.

- monitoring strefy głębokomorskiej Bałtyku⁶⁶ uwzględniający wytyczne HELCOM COMBINE oraz HELCOM MORS koordynowany przez Główny Inspektorat:
 - monitoring strefy głębokowodnej,
 - uzupełniający program badań strefy przybrzeżnej, zatok i zalewów.

W 2018 r. badania jakości wód przejściowych i przybrzeżnych były prowadzone według programu monitoringu diagnostycznego, operacyjnego i badawczego, w ramach których były badane parametry biologiczne, elementy jakości fizykochemicznej oraz chemicznej. Poboru prób na wodach przejściowych i przybrzeżnych wojewódzkie inspektoraty dokonały w 19 punktach pomiarowo-kontrolnych.

W województwie zachodniopomorskim został zrealizowany zaplanowany program badań zgodnie z WPMŚ.

W województwie pomorskim w dwóch jcwp, Władysławowo-Jastrzębia Góra oraz Rowy-Jarosławiec Wschód nie pobrano prób i nie wykonano badań stężenia substancji priorytetowych z przekroczeniami w organizmach i wodzie, ze względu na brak środków na wykonanie rejsów w celu pobrania prób. Ze względu na głębokość do dna stanowisk w jcwp ujście Wisły oraz Zatoka Gdańska Wewnętrzna próby do oznaczenia fitoplanktonu oraz stężenia chlorofilu-a zostały pobrane tylko z powierzchni.

W województwie warmińsko-mazurskim zaplanowany program badań został zrealizowany zgodnie z WPMŚ.

Ponadto, na potrzeby oceny stanu ekologicznego wód zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną, Główny Inspektorat w 2018 r. przeprowadził badania ichtiofauny w dziewięciu jednolitych częściach wód (JCWP) przejściowych (Zalew Wiślany, Zalew Szczeciński, ujście Wisły – przekop, Zatoka Pucka zewnętrzna, Zalew Pucki, Zatoka Gdańska wewnętrzna, Zalew Kamieński, Ujście Dziwny, Ujście Świny). Przeprowadzone zostały również badania substancji priorytetowych w organizmach żywych (ryby i makrobezkręgowce bentosowe) w pięciu JCWP przejściowych (Zalew Wiślany i Zalew Szczeciński, Zatoka Gdańska wewnętrzna, Zatoka Pucka zewnętrzna i Zalew Pucki) oraz jednej JCW przybrzeżnej (Rowy – Jarosławiec Wschód)⁶⁷. Spośród 11 substancji priorytetowych w rybach przekroczenie środowiskowych norm jakości (EQS) zanotowano dla trzech: bromowanych difenyleterów, rtęci i jej związków oraz heptachloru i epoksydu heptachloru.

W 2018 r. wykonano oraz opublikowano ocenę stanu wód przejściowych i przybrzeżnych badanych w 2017 roku⁶⁸. Wszystkie jednolite części wód przejściowych i przybrzeżnych zostały sklasyfikowane w stanie (lub potencjale – dla silnie zmienionej części wód) złym.

W ramach monitoringu strefy głębokomorskiej (8 stacji badawczych w rejonie Głębi Gotlandzkiej, Bornholmskiej i Gdańskiej) oraz uzupełniającego programu badań strefy przybrzeżnej, zatok i zalewów (16 stacji badawczych w rejonie Zatoki Gdańskiej i Pomorskiej oraz Zalewu Wiślanego) oraz wysokiej częstotliwości (1 stacja w rejonie Zatoki Puckiej zewnętrznej), wykonano pomiary parametrów fizycznych oraz pobrano próby i wykonano analizy chemiczne w wodach polskiej strefy głębokomorskiej Bałtyku w zakresie zawartości soli biogenicznych oraz określono warunki tlenowe. W ramach wdrożonego monitoringu

⁶⁶ Zgodnie z art. 351 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 2268 z późn.zm.).

⁶⁷ Zgodnie z art. 349 i art. 350 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2268, z późn. zm.).

⁶⁸ Ocena wykonana na podstawie wytycznych Głównego Inspektora i Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1187).

kontynuowano, rozpoczęte w 2015 roku, pomiary hałasu podwodnego oraz obserwacje odpadów na powierzchni morza na 6 stacjach i 2 transektach, a także liczenie odpadów na brzegu morza na wyznaczonych na plażach 10 transektach w skład których wchodzi 15 odcinków. Pobrano również próby do oznaczeń zmiennych biologicznych (fitoplanktonu, zooplanktonu, makrozoobentosu, fitobentosu oraz ichtiofauny) w ramach realizacji zobowiązań Polski względem HELCOM na podstawie zrewidowanego programu monitoringu Morza Bałtyckiego HELCOM COMBINE uwzględniającego nowe wymagania Ramowej Dyrektywy ws. Strategii Morskiej⁶⁹ i przyjęty na jej podstawie przez Radę Ministrów 3 czerwca 2015 r. Program Monitoringu Wód Morskich.

W ramach projektu pn. „Pilotażowe wdrożenie monitoringu gatunków i siedlisk morskich w latach 2015–2018”, zgodnie z zaleceniami HELCOM oraz wytycznymi Decyzji Komisji (UE) 2017/848 z dnia 17 maja 2017 r. ustanawiającej kryteria i standardy metodologiczne dotyczące dobrego stanu środowiska wód morskich oraz specyfikacje i ujednolicone metody monitorowania i oceny, oraz uchylająca decyzję 2010/477/UE⁷⁰ w sprawie kryteriów i standardów dobrego stanu ekologicznego, zakończono prace nad weryfikacją programu monitoringu gatunków i siedlisk morskich oraz metodykami prowadzenia badań.

W 2018 r. opracowano dane dotyczące monitoringu Bałtyku z rejsów wykonanych w 2017 roku oraz wykonano i opublikowano ocenę stanu środowiska morskiego Bałtyku pt. „Ocena stanu środowiska morskiego polskich obszarów morskich Bałtyku na podstawie danych monitoringowych z 2017 roku na tle dziesięciolecia 2007–2016”. Dokonano oceny danych hydrochemicznych i biologicznych za 2017 rok. Ocenie poddano wszystkie 8 akwenów. Ze względu na eutrofizację (cecha 5 zgodnie z Ramową Dyrektywą ws. Strategii Morskiej) wszystkie akweny zostały ocenione poniżej stanu dobrego. Elementy biologiczne również zostały sklasyfikowane poniżej stanu dobrego.

Dane fizyko-chemiczne oraz biologiczne, jak również dane w zakresie zawartości trwałych zanieczyszczeń organicznych oraz metali ciężkich w tkankach organizmów i osadach dennych za 2017 rok przekazano w 2018 r. do bazy danych HELCOM, prowadzonej przez Międzynarodową Radę Badań Morza (ICES) w Kopenhadze.

Ponadto w 2018 r. na potrzeby przeprowadzenia drugiej holistycznej oceny stanu środowiska wód morskich Bałtyku (HELCOM HOLAS II) zweryfikowano wskaźniki opracowane na podstawie danych za okres 2011-2016 – zarówno ze strefy otwartego morza (HELCOM COMBINE) jak i pozyskane przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska w ramach monitoringu zgodnego z Ramową Dyrektywą Wodną – w zakresie parametrów fizycznych, biologicznych, substancji szkodliwych.

W 2018 roku kontynuowano proces aktualizacji wstępnej oceny stanu środowiska wód morskich polskich obszarów morskich Morza Bałtyckiego oraz proces aktualizacji zestawu właściwości typowych dla dobrego stanu środowiska wód morskich⁷¹. Oba dokumenty zostały poddane 21-dniowym konsultacjom publicznym. Po zakończeniu uzgadniania uwag, zgłoszonych w trakcie konsultacji publicznych, oba dokumenty zostały przekazane ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej do dalszego procedowania. Inspekcja

⁶⁹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiająca ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (Dz. Urz. L 164 z 25.06.2008, str. 19).

⁷⁰ Decyzja Komisji (2010/477/UE) z dnia 1 września 2010 r. w sprawie kryteriów i standardów metodologicznych dotyczących dobrego stanu środowiska wód morskich (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 5956) (Dz. Urz. L 232 z 02.09.2010, str. 14).

⁷¹ Zgodnie z art. 151 ust. 13 oraz art. 154 ust. 11 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2018r., poz. 2268, z późn.zm.).

uczestniczyła w udzielaniu odpowiedzi merytorycznych podczas dalszego procedowania projektów uchwał.

W 2018 r. Główny Inspektorat zapewnił udział polskich ekspertów w bałtyckim ćwiczeniu interkalibracyjnym w zakresie oznaczania fitoplanktonu morskiego jak również kontynuował prace w zakresie zapewnienia obsługi merytorycznej projektów HELCOM: PEG, FISH-PRO II, HOLAS II i SPICE oraz grup roboczych: MORS, IN-EUTRO, Hazardous Substances, Marine Litter.

3.6 Monitoring jakości wód podziemnych

Monitoring jakości wód podziemnych w 2018 roku był realizowany w oparciu o program krajowy, koordynowany przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska oraz badania wykonywane przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska⁷².

W 2018 roku został przeprowadzony monitoring operacyjny, w ramach którego pobrano dwukrotnie próbki wody - wiosną z 383 punktów, a jesienią z 382 punktów pomiarowych sieci krajowej. W każdej próbkce wód podziemnych wykonano oznaczenia ok. 40 wskaźników nieorganicznych, a w części z nich także oznaczenia wskaźników organicznych. Badania przeprowadzono w punktach pomiarowych zlokalizowanych na terenie 39 jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) uznanych za zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych, ale zostały także uwzględnione punkty z obszaru 6 JCWPd, których stan chemiczny wg danych z 2016 roku był słaby oraz punkty z terenu 3 JCWPd, w których w latach poprzednich stwierdzano wysokie stężenia azotanów.

W 2018 roku została opracowana ocena stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych⁷³ zagrożonych nieosiągnięciem dobrego stanu w oparciu o wyniki badań uzyskane w ramach monitoringu operacyjnego przeprowadzonego w 2017 roku. Wyniki oceny za rok 2017 wykazują, że w 32 JCWPd stwierdzono dobry stan chemiczny, a w 7 JCWPd stwierdzono słaby stan chemiczny.

W uzupełnieniu do badań przeprowadzonych na poziomie krajowym wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska wykonały badania jakości wód podziemnych w ramach monitoringów regionalnych. Łącznie zostały wykonane badania w 189 punktach pomiarowych.

4. Monitoring jakości gleby i ziemi

Badania gleb w ramach programu krajowego prowadzone są w cyklu pięcioletnim począwszy od 1995 r. Próbki gleb są pobierane z warstwy 0–20 cm w 216 stałych punktach pomiarowych zlokalizowanych na gruntach ornych całego kraju. W próbach jest oznaczanych około 40 wskaźników.

W 2018 r. badania gleb w monitoringu regionalnym były prowadzone przez WIOŚ we Wrocławiu w 42 punktach pomiarowych na obszarze województwa dolnośląskiego.

⁷² Monitoring jest realizowany zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz.U. z 2016 r., poz. 1178).

⁷³ Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 roku w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 85).

5. Monitoring przyrody

5.1 Monitoring ptaków

Na przełomie 2017/2018 r. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska kontynuował realizację programu monitoringu ptaków w ramach 5 podprogramów przedstawionych w poniższej tabeli:

Program	Podprogram	Liczba gatunków	Liczba powierzchni	Liczba pow. w granicach OSOP
Monitoring Gatunków Średniolicznych (MGŚ)	Monitoring Zimujących Ptaków Morskich (MZPM) – <i>transekty</i>	15	56	28
	Monitoring Zimujących Ptaków Wodnych (MZPW)	30	378	195
	Monitoring Zimujących Ptaków Wód Przejściowych (MZPWP)	30	31	27
Monitoring Gatunków Przelotnych (MGP)	Monitoring Noclegowisk Żurawia (MNŻ)	1	99	73
	Monitoring Noclegowisk Gęsi - 4 liczenia (MNG)	3	54-99	35-68

Przeprowadzone prace monitoringowe dostarczyły wiarygodnych informacji na temat wartości wskaźników liczebności i rozpowszechnienia oraz ich trendów, na podstawie których można ocenić stan krajowej populacji ok. 3 gatunków przelotnych i ok. 30 zimujących. Dane te pozwoliły na oszacowanie liczebności populacji 4 gatunków przelotnych i 14 zimujących.

Dane uzyskiwane z MZPM i MZPWP służą do obliczeń wskaźnika liczebności zimujących ptaków wodnych, wykorzystywanego w projekcie HOLAS II oraz w raporcie do Komisji Europejskiej z wdrażania Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiającej ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej).

Ponadto, wszystkie dane zbierane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska – Monitoringu Ptaków Polski służą do przygotowania informacji do cyklicznego raportu, składanego co 6 lat do Komisji Europejskiej na podstawie art. 12 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (dyrektywa ptasia).

Dodatkowo na początku 2018 r. zaktualizowano stronę internetową i Bazę Danych MPP o wyniki wymienionych na wstępie podprogramów monitoringowych dotyczących ptaków przelotnych i zimujących (monitoringptakow.gios.gov.pl).

5.2 Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych

W 2018 r. realizowano IV etap projektu pt. „Monitoring roślin, zwierząt i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk

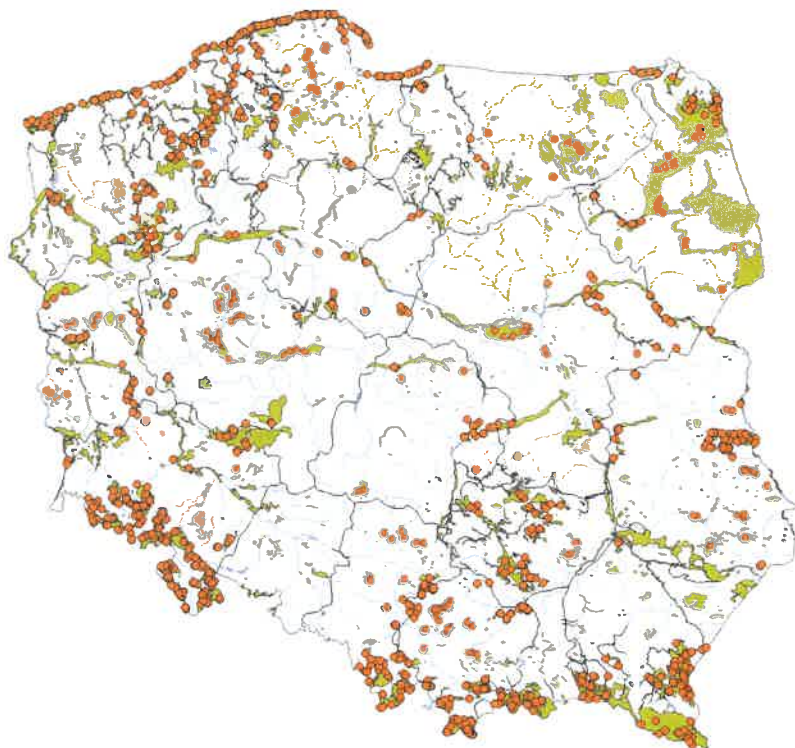
Natura 2000” zaplanowany na lata 2015–2018. Monitoringiem⁷⁴ objęte są głównie te gatunki bądź siedliska przyrodnicze, które są uważane za zagrożone w krajach Unii Europejskiej, a także w Polsce, a więc wymienione w załącznikach Dyrektywy Siedliskowej⁷⁵ i/lub w polskich czerwonych listach.

W ramach realizacji projektu opracowano raport podsumowujący wyniki prac monitoringowych przeprowadzonych w 2017 r. zawierający ocenę stanu ochrony badanych gatunków i siedlisk przyrodniczych, obejmujący:

- 26 typów siedlisk przyrodniczych (3 siedliska morskie i nadmorskie, 3 siedliska wodne i nadwodne, 6 siedlisk łąkowych, 3 siedliska torfowiskowe, 4 siedliska naskalne i 7 siedlisk leśnych) monitorowanych na 1633 stanowiskach;
- 17 taksonów roślin, tj. widłaki, 4 gatunki mchów oraz 12 gatunków roślin kwiatowych, monitorowanych łącznie na 185 stanowiskach, wszystkie poza 1 gatunkiem miały stanowiska w obszarach Natura 2000;
- 35 gatunków zwierząt (2 gatunki ważek, 4 gatunki chrząszczy, 7 gatunków motyli, 2 gatunki mięczaków, 1 gatunek skorupiaka (rak szlachetny), 1 gatunek minoga, 1 gatunek ryb, 13 gatunków płazów, 3 gatunki gadów oraz 1 gatunek ssaka) badanych na 1 910 stanowiskach, w tym 24 gatunki w 168 obszarach siedliskowych Natura 2000.

Równocześnie realizowano prace terenowe w zakresie monitoringu, wymienionych w załącznikach Dyrektywy Siedliskowej, siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, które objęły:

- 24 typy siedlisk przyrodniczych badanych na 1399 stanowiskach, znajdujących się między innymi w 20 parkach narodowych i 195 obszarach Natura 2000;

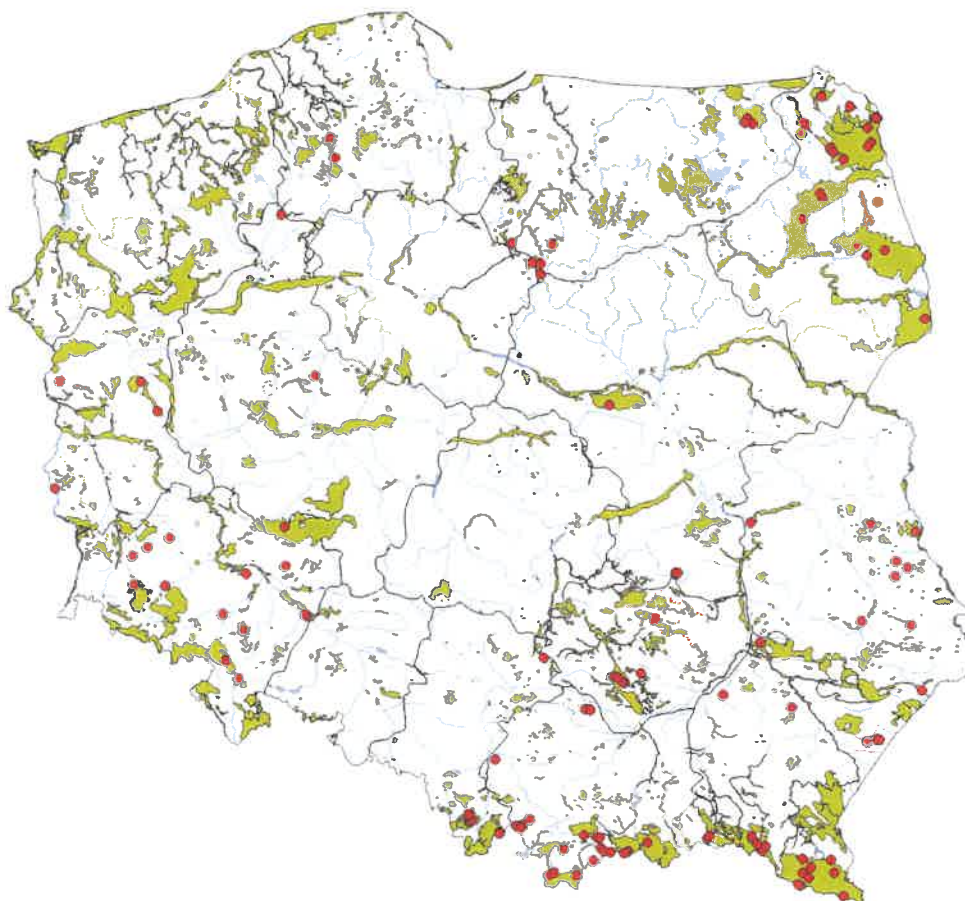

Rozmieszczenie stanowisk monitoringu siedlisk przyrodniczych (żółte punkty) w 2018 roku

⁷⁴ Na podstawie art. 112 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U z 2016 r. poz. 2134, z późn. zm.).

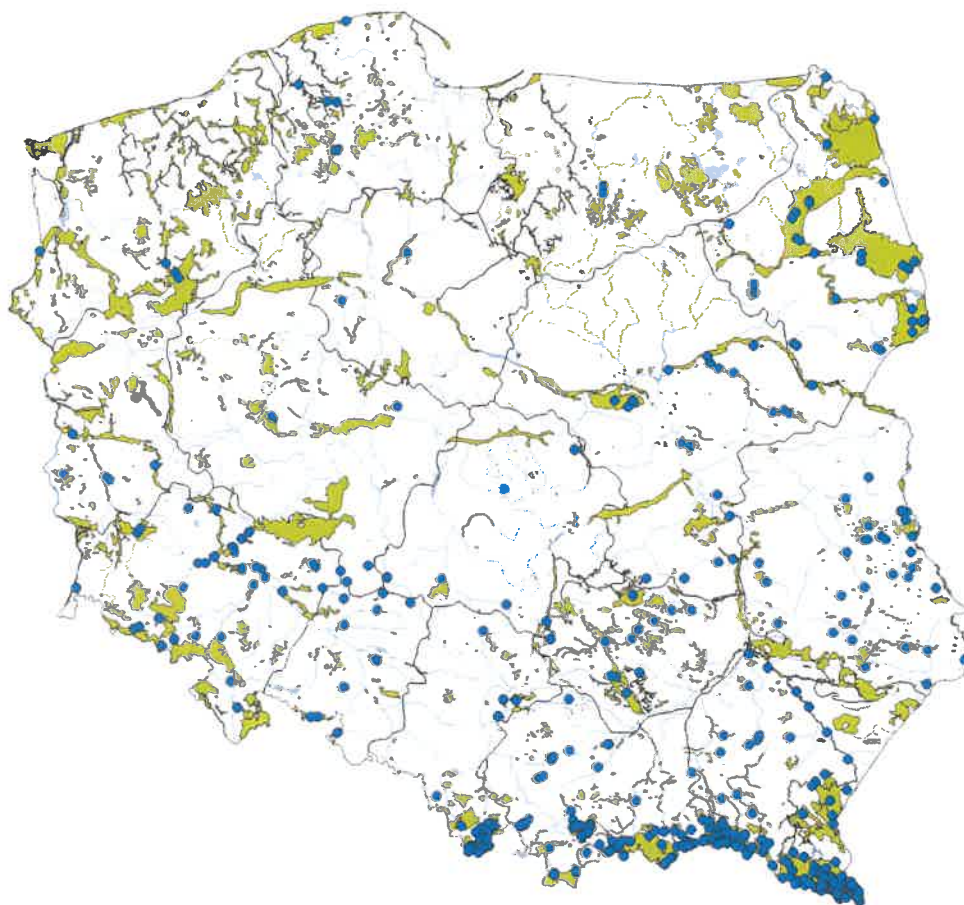
⁷⁵ Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. L 206 z 22.07.1992, str. 7).

- 19 taksonów roślin, w tym 1 gatunek mchu, 3 gatunki paproci i 14 gatunków roślin kwiatowych, monitorowanych łącznie na 139 stanowiskach; wszystkie poza 1 gatunkiem miały stanowiska w obszarach Natura 2000;

Rozmieszczenie stanowisk monitoringu gatunków roślin (czerwone punkty) w 2018 roku

- 23 gatunki zwierząt (6 gatunków chrząszczy, 10 gatunków motyli, 3 gatunki mięczaków, 2 gatunki płazów i 1 gatunek gada oraz 1 gatunek ssaka) badanych na 601 stanowiskach, w tym 20 gatunków w 94 obszarach siedliskowych Natura 2000.

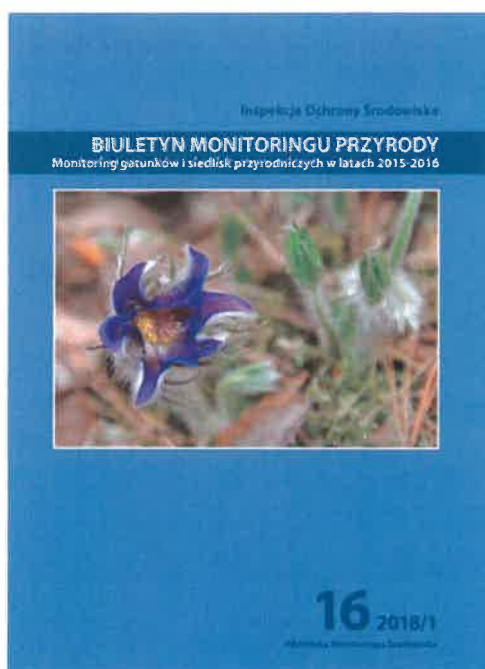

Rozmieszczenie stanowisk monitoringu gatunków zwierząt (niebieskie punkty) w 2018 roku

Niektóre z siedlisk bądź gatunków były monitorowane w ciągu dwóch, a nawet trzech lat trwania projektu, co było związane m.in. z dużą liczbą stanowisk przewidzianych do monitoringu dla danego gatunku bądź siedliska. Na poszczególnych stanowiskach monitoringowych badano wskaźniki dotyczące wielkości i struktury populacji gatunków, jakości siedliska, w którym występują oraz powierzchni i stopnia zachowania charakterystycznych cech siedlisk przyrodniczych. Zgromadzone zostały także informacje o różnego rodzaju zagrożeniach, a także stosowanych sposobach ochrony, pozwalające na

określenie perspektyw zachowania gatunków i siedlisk w ciągu najbliższych 10-20 lat. Dodatkowo, tak jak w poprzednich latach, w 2018 r. na każdym stanowisku badawczym zbierano informacje o występowaniu gatunków obcych. Lista zaobserwowanych gatunków dostępna jest na stronie internetowej www.siedliska.gios.gov.pl w zakładce Wyniki Monitoringu.

W 2018 roku wydano również kolejny numer Biuletynu Monitoringu Przyrody (nr 16), którego główną część stanowią syntetyczne podsumowania dotyczące stanu ochrony krajowych gatunków roślin i zwierząt, a także siedlisk przyrodniczych, których

monitoring został ukończony w latach 2015-2016. W roku 2019 planowane jest wydanie numeru poświęconego wynikom monitoringu prowadzonego w latach 2017-2018.

Więcej informacji o realizowanych pracach i ich wynikach można znaleźć na stronie internetowej Głównego Inspektoratu poświęconej monitoringowi gatunków i siedlisk przyrodniczych www.siedliska.gios.gov.pl.

5.3 Monitoring lasów

Główny Inspektor realizował program monitoringu lasów zgodnie z zasadami określonymi w Międzynarodowym Programie Koordynującym ICP-Forests funkcjonującym w ramach Konwencji w sprawie transgranicznego przemieszczania się zanieczyszczeń powietrza na dalekie odległości⁷⁶ wypełniając jednocześnie postanowienia Konwencji o różnorodności biologicznej⁷⁷.

Monitoring lasów był prowadzony w oparciu o sieć stałych powierzchni obserwacyjnych (SPO) założonych w drzewostanach w wieku powyżej 20 lat w lasach wszystkich kategorii własności. W 2018 r. łączna liczba SPO I rzędu wynosiła 2330 (w tym: 2023 to powierzchnie czynne z obserwacjami, 302 – powierzchnie oczekujące na prowadzenie obserwacji, 5 – powierzchnie niedostępne), SPO II rzędu – 148 (w tym: 135 to powierzchnie czynne z obserwacjami, 13 – powierzchnie oczekujące), a SPO MI (powierzchnie monitoringu intensywnego) – 12.

Główny Inspektorat w 2018 r. odpowiadał za realizację badań stanu zdrowotnego lasów na 1222 stałych powierzchniach obserwacyjnych I rzędu. Natomiast badania na pozostałych powierzchniach obserwacyjnych I rzędu pozostawały w gestii Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, a badania na powierzchniach obserwacyjnych II rzędu i monitoringu intensywnego – w gestii Ministerstwa Środowiska.

W ramach badań wykonanych w 2018 r. na SPO I rzędu zostały przeprowadzone obserwacje cech morfologicznych koron drzew (przede wszystkim defoliacja i odbarwienie aparatu asymilacyjnego drzew), obserwacje symptomów uszkodzeń drzew oraz pomiary pierśnic drzew. Wyniki badań z SPO I rzędu wskazują, że stan zdrowotny lasów Polski (gatunki razem) w skali kraju w porównaniu do 2017 r. nie zmienił się w sposób istotny. Udział drzew zdrowych (defoliacja do 10%) wynosił 11,3% (wzrost o 1,3 punktu procentowego), a udział drzew uszkodzonych (defoliacja powyżej 25%) wynosił 18,7% (spadek o 1,5 punktu procentowego), średnia defoliacja wynosiła 22,4% (spadek o 0,4 punktu procentowego).

Ogółem gatunki liściaste charakteryzowały się większym zróżnicowaniem kondycji zdrowotnej niż gatunki iglaste. Wśród gatunków liściastych zanotowano wyższy udział drzew zdrowych (14,8%) jak również wyższy udział drzew uszkodzonych (21,1%) niż wśród gatunków iglastych (odpowiednio: 9,3% i 17,2%). Wśród gatunków iglastych najniższym poziomem defoliacji charakteryzowała się jodła, a najwyższym – świerk. Wśród gatunków liściastych najzdrowszy okazał się buk, a najwyższym uszkodzeniem charakteryzował się dąb.

W 2018 r. zostało wykonane opracowanie pt. „Stan uszkodzenia lasów w Polsce w 2017 roku na podstawie badań monitoringowych”. Na jego podstawie przygotowano także opracowanie syntetyczne pt. „Stan zdrowotny lasów Polski w 2017 roku” (w wersji polskiej i angielskiej).

⁷⁶ Konwencja w sprawie transgranicznego przemieszczania się zanieczyszczeń powietrza na dalekie odległości sporządzona w Genewie dnia 13 listopada 1979 r. (Dz. U. z 1985 r., Nr 60, poz. 311).

⁷⁷ Konwencja o różnorodności biologicznej sporządzona w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz. U. z 2002 r. Nr 184, poz. 1532).

Podobnie jak w latach poprzednich wyniki badań stanu zdrowotnego lasów z 2017 roku zostały przesłane za pośrednictwem Instytutu Badawczego Leśnictwa do Centrum Koordynacyjnego programu ICP-Forests na potrzeby raportu pt. „The Condition of Forests in Europe 2017 Executive Report”.

5.4 Zintegrowany Monitoring Środowiska Przyrodniczego

Program Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego (ZMŚP) był realizowany w 2018 r. na jedenastu stacjach bazowych: Wigry, Puszcza Borecka, Parsęta (dawna nazwa Storkowo), Pojezierze Chełmińskie (d. Koniczynka), Kampinos, Łysogóry (d. Święty Krzyż), Beskid Niski (d. Szymbark), Wolin, Roztocze, Karkonosze, Poznań-Morasko (d. Różany Strumień).

Przedmiotem badań w ramach ZMŚP były zlewnie rzeczne (względnie jeziorne) obejmujące różne typy geosystemów reprezentatywnych dla struktur krajobrazowych Polski. Do zlewni badawczych ZMŚP należą: górna Parsęta (Stacja Bazowa Parsęta), Czarna Hańcza (Stacja Bazowa Wigry), jezioro Łękuk (Stacja Bazowa Puszcza Borecka), Struga Toruńska (Stacja Bazowa Pojezierze Chełmińskie), Kanał Olszowiecki (Stacja Bazowa Kampinos), Bystrzanka (Stacja Bazowa Beskid Niski), jezioro Gardno (Stacja Bazowa Wolin), Wieniec (Stacja Bazowa Łysogóry), Świerszcz (Stacja Bazowa Roztocze), Wrzosówka (Stacja Bazowa Karkonosze), Różany Strumień (Stacja Bazowa Poznań-Morasko).

Stacje bazowe realizowały w 2018 r. program badawczo-pomiarowy ZMŚP obejmujący badania elementów abiotycznych i biotycznych badanych geosystemów, takie jak: pomiary meteorologiczne, badania chemizmu powietrza i opadów atmosferycznych, badania wód powierzchniowych i podziemnych, badania chemizmu roztworów glebowych, badania uszkodzeń drzew i drzewostanów, badania chemizmu opadu podkoronowego i spływu po pniach, badania gatunków inwazyjnych roślin obcego pochodzenia, badania chemizmu opadu organicznego oraz badania epifitów nadrzewnych (porostów) jako bioindykatorów zmian zachodzących w środowisku przyrodniczym.

Ponadto w 2018 r. na stacjach bazowych: Wolin, Parsęta, Kampinos i Pojezierze Chełmińskie wykonano badania makrofitów w rzekach wraz z oceną hydromorfologiczną koryta rzeczno, a na stacji bazowej Pojezierze Chełmińskie także badania glebowe. Zostały również przeprowadzone międzylaboratoryjne badania porównawcze metod oznaczania składników chemicznych w próbkach wody oraz szkolenie przedstawicieli stacji bazowych ZMŚP. Dokonano również analizy i oceny usług geosystemów w stacjach bazowych: Puszcza Borecka, Wigry, Pojezierze Chełmińskie, Kampinos. W 2018 roku zostało także opracowane sprawozdanie o stanie geosystemów Polski w 2017 roku.

6. Monitoring hałasu

W 2018 r. wojewódzkie inspektoraty prowadziły pomiary hałasu przemysłowego i komunikacyjnego⁷⁸ od dróg, linii kolejowych, tramwajowych oraz lotnisk (nieobjętych procesem opracowania map akustycznych⁷⁹).

W przypadku hałasu przemysłowego wojewódzkie inspektoraty wyznaczały poziomy wskaźników krótkookresowych L_{AeqD} ⁸⁰ oraz L_{AeqN} ⁸¹, których wartości są wykorzystywane

⁷⁸Zgodnie z art. 117 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2018 poz. 799 z późn. zmianami).

⁷⁹O którym mowa w art. 118 i 179 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2018 poz. 799 z późn. zmianami).

do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska. Dodatkowo, inspektoraty wykonywały pomiary tych wskaźników dla hałasu drogowego, kolejowego oraz niektóre dla hałasu lotniczego.

W wybranych punktach wojewódzkie inspektoraty wykonywały również pomiary służące do wyliczania wartości poziomów długookresowych L_{DWN} ⁸² oraz L_N ⁸³ dla hałasu drogowego, których wartości mają zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem.

Do końca marca 2018 r. wojewódzkie inspektoraty wprowadziły do bazy EHAŁAS wyniki pomiarów własnych wykonanych w 2017 r. oraz dane pozyskane od prowadzących instalację oraz użytkowników urządzeń i wyniki okresowych pomiarów lub pomiarów do map akustycznych wykonywanych przez starostów i zarządzających drogami, liniami kolejowymi, lotniskami lub portami.

Ponadto w 2018 r. wojewódzkie inspektoraty kontynuowały gromadzenie wykonanych z opóźnieniem map akustycznych, które zostały przygotowane przez podmioty prawnie zobligowane do ich wykonania w ramach III rundy mapowania akustycznego.

W 2018 r. na podstawie danych zgromadzonych w bazie EHAŁAS wojewódzcy inspektorzy wykonali oceny stanu akustycznego w województwach za 2017 rok. Główny Inspektor Ochrony Środowiska wykonał również ocenę klimatu akustycznego w skali kraju za 2017 rok na podstawie wyników zgromadzonych w ww. bazie.

Ocenę hałasu przemysłowego wykonano na podstawie badań kontrolnych planowanych, jak i będących efektem interwencji w odpowiedzi na skargi mieszkańców na hałaśliwą działalność. Spośród 1230 zakładów skontrolowanych w 2017 r. w 22,9% przypadkach przekroczone były dopuszczalne poziomy hałasu. Wśród obiektów najbardziej uciążliwych można wymienić obiekty prowadzące działalność rozrywkową, gastronomiczną czy kulturalną, obiekty prowadzące działalność handlową oraz zakłady usługowe i produkcyjne.

Badania hałasu drogowego były wykonywane:

- przy źródłach (badania emisji), w ramach których były zbierane dane na temat charakterystyki źródła, jego zmienności w czasie (wskaźniki $L_{Aeq D}$, $L_{Aeq N}$, L_{DWN} i L_N). Badania te były prowadzone w celu znalezienia najbardziej uciążliwych akustycznie odcinków dróg,
- w środowisku zamieszkania na terenach chronionych akustycznie przy elewacjach budynków mieszkalnych. Celem tych badań było znalezienie terenów o dużej uciążliwości akustycznej (wskaźniki $L_{Aeq D}$, $L_{Aeq N}$, L_{DWN} i L_N).

Wyniki krótkookresowych badań emisji hałasu pochodzącego od dróg, wykonanych w 2017 r. dla 319 odcinków dróg, wykazały, że 207 z nich charakteryzowało się poziomem powyżej 65 dB w porze dnia, a 237 – poziomem powyżej 56 dB w porze nocy.

⁸⁰ $L_{Aeq D}$ - równoważny poziom dźwięku A dla pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6 do godz. 22) – art. 112a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2018 poz. 799 z późn. zmianami).

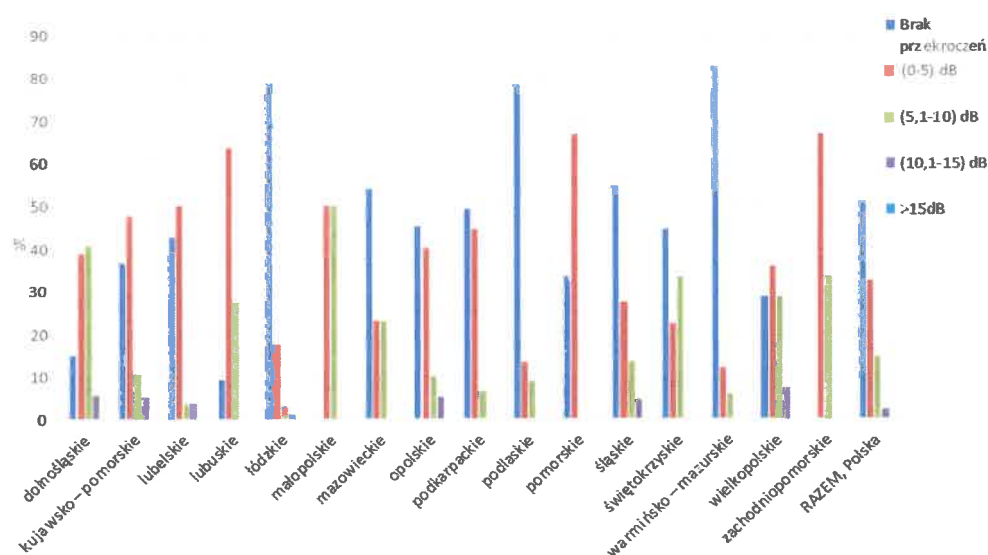
⁸¹ $L_{Aeq N}$ – równoważny poziom dźwięku A dla pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22 do godz. 6) - art. 112a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2018 poz. 799 z późn. zmianami).

⁸² L_{DWN} – długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku, z uwzględnieniem pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6 do godz. 18), pory wieczoru (rozumianej jako przedział czasu od godz. 18 do godz. 22) oraz pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22 do godz. 6) - art. 112a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2018 poz. 799 z późn. zmianami).

⁸³ L_N – długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich pór nocy w roku (rozumianych jako przedział czasu od godz. 22 do godz. 6) - art. 112a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2018 poz. 799 z późn. zmianami).

W ramach PMŚ w 2017 roku pomiary hałasu na terenach chronionych akustycznie wykonano w 517 punktach pomiarowych, z czego pomiary w porze dnia wykonano w 515 punktach pomiarowych, a w porze nocy w 499 punktach pomiarowych. Przekroczenia dopuszczalnych poziomów dźwięku w porze dnia stwierdzono w 204 punktach pomiarowych na terenach chronionych akustycznie przy budynkach, a w porze nocy – w 242 punktach pomiarowych.

Badania długookresowe hałasu od dróg w 2017 r. wykonano ogółem w 51 punktach pomiarowych. Pomiary emisji wykonano w 41 punktach pomiarowych usytuowanych przy jednorodnych odcinkach dróg. Emisję powyżej 68 dB dla wskaźnika L_{DWN} stwierdzono 23 punktów pomiarowych. Długookresowe pomiary hałasu drogowego na terenach mieszkalnych wykonano w 38 punktach pomiarowych. W 17 punktach pomiarowych stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów dźwięków dla wskaźnika L_{DWN} i dla wskaźnika L_N .

Udział procentowy liczby punktów pomiarowych w ogólnej liczbie punktów pomiarowych, w poszczególnych zakresach przekroczeń poziomów dopuszczalnych L_{AeqN} - pora nocy

W 2017 r. pomiary hałasu kolejowego w odniesieniu do jednej doby, które zostały wykonane w 87 punktach na terenach chronionych, wykazały, że poziomy dopuszczalne zostały przekroczone w 23 punktach pomiarowych w porze dnia i w 45 punktach w porze nocy.

W roku 2017 pomiary hałasu lotniczego były wykonywane głównie przez zarządzających lotniskiem na podstawie art.175 ustawy Poś oraz w jednostkowych przypadkach przez służby WIOŚ w ramach monitoringu środowiska lub kontroli:

- W trybie art.175 ust.2 ustawy Poś wykonywane były pomiary ciągłe zarówno metodami pomiarowymi (lotniska: Łódź, Kraków-Balice, Modlin, Katowice-Pyrzowice, Ławica-Poznań, Warszawa, Gdańsk, Modlin), jak również wg metody obliczeniowej - pomiar ciągły wg Dz.U. z 2011 r.) dla lotniska Wrocław;
- W trybie art.175 ust.1 ustawy Poś (pomiary okresowe) wykonywane były pomiary w Dęblinie (loty bojowe);
- Pomiary w trybie art.147 ust.1 ustawy Poś (pomiary okresowe) były wykonywane metodą ciągłą (wg Dz.U. z 2011 r.) – lotniska: Inowrocław – Latkowo;
- W ramach Państwowego monitoringu środowiska, art. 26 ustawy Poś, (pomiary okresowe) wykonywane były pomiary w Mielcu, Lesznie (Aeroklub);

- W ramach kontroli prowadzonej przez WIOŚ (pomiar okresowy) - pomiary w Koninie (Aeroklub).

Wokół 8 najbardziej uciążliwych lotnisk utworzone są obszary ograniczonego użytkowania, wyniki oceny wskazują, że w przypadku pomiarów hałasu krótkookresowego wykonanych w 2017 r. poza obszarami ograniczonego użytkowania dla dwóch punktów pomiarowych (przy Międzynarodowym Porcie Lotniczym im. Jana Pawła II Kraków- Balice Sp. z o.o. i przy Lotnisku 41 Bazy Lotnictwa Szkolnego w Dęblinie) stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów dźwięku w porze dnia, a przekroczenia w porze nocy odnotowano od lotnisk we Wrocławiu, Krakowie, Łodzi i Poznaniu. W 1 punkcie wystąpiło przekroczenie dopuszczalnego poziomu dźwięku dla wskaźników długookresowych L_{DWN} i L_N .

7. Monitoring pól elektromagnetycznych

Wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska w 2018 r. wykonały pomiary poziomów pól elektromagnetycznych (PEM) w środowisku, w czwartym trzyletnim cyklu pomiarowym obejmującym lata 2017–2019. Pomiary wykonano w przedziale częstotliwości co najmniej od 3 MHz do 3000 MHz. W 2018 r. pomiary PEM w środowisku wykonano łącznie w 720 punktach, po 240 na każdym typie obszarów: centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców powyżej 50 tysięcy, pozostałych miastach, obszarach wiejskich.

W 2018 roku program pomiarowy w zakresie PEM został w pełni zrealizowany. W kilku województwach zweryfikowano sieć pomiarową w zakresie lokalizacji oraz współrzędnych geograficznych części punktów pomiarowych.

W 2018 roku w Departamencie Monitoringu, Ocen i Prognoz Stanu Środowiska GIOŚ wykonano ocenę PEM w środowisku w skali kraju za rok 2017.

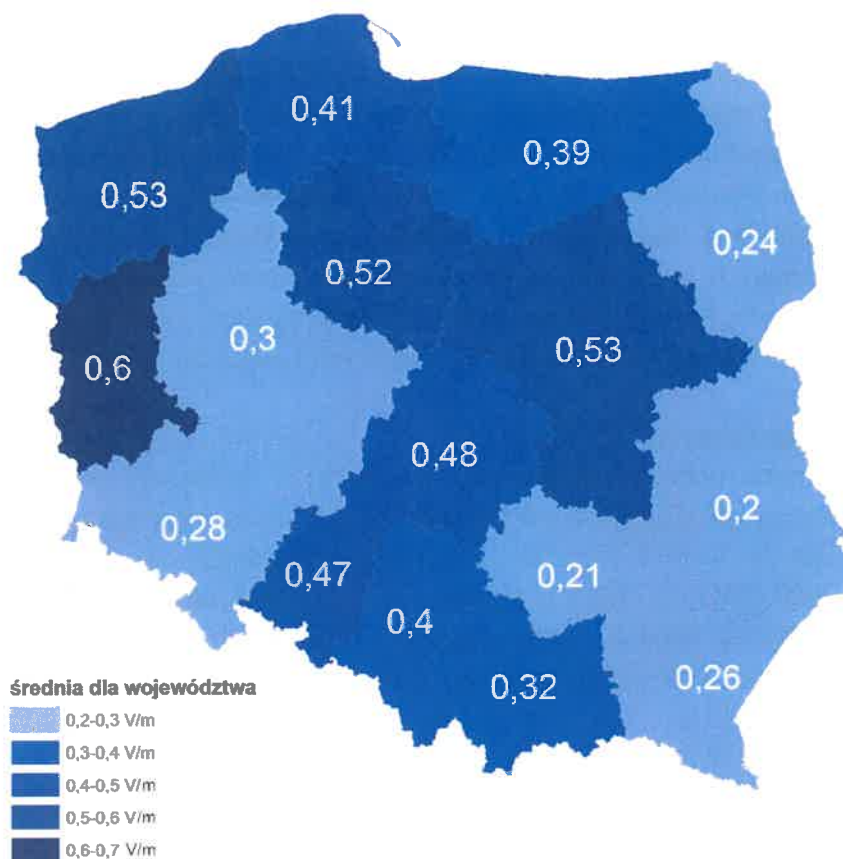
Poziom pól elektromagnetycznych w środowisku (tło elektromagnetyczne) na terenie Polski utrzymuje się na niskim poziomie. Średnia arytmetyczna ze wszystkich pomiarów wykonanych przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska w roku 2017 wyniosła 0,38 V/m, co stanowi zaledwie 5,4% wartości dopuszczalnej (7 V/m) określonej prawem.

W podziale na poszczególne typy obszarów, dla których prowadzony jest monitoring wartości kształtują się następująco:

- dla centralnych dzielnic lub osiedli miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys. – 0,55 V/m;
- dla pozostałych miast – 0,39 V/m;
- dla terenów wiejskich – 0,21 V/m.

W żadnym z przekazanych do GIOŚ sprawozdań z monitoringu PEM w środowisku nie odnotowano przekroczenia poziomów dopuszczalnych.

Najwyższe wartości zmierzono w woj. wielkopolskim i mazowieckim w punktach pomiarowych zlokalizowanych na obszarze centralnych dzielnic i osiedli miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys., które wyniosły kolejno 2,59 V/m oraz 2,38 V/m.

Średnie natężenie pól elektromagnetycznych w środowisku uzyskane w ramach PMŚ w 2017 roku.

8. Monitoring promieniowania jonizującego

W 2018 r. w ramach monitoringu promieniowania jonizującego Główny Inspektor realizował poniższe programy:

- wykonywanie pomiarów na stacjach wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych IMGW–PIB,
- monitoring stężenia cezu-137 w glebie,
- monitoringu skażeń promieniotwórczych wód powierzchniowych i osadów dennych.

Na 9 stacjach wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych IMGW–PIB w 2018 r. były prowadzone odpowiednio pomiary mocy dawki promieniowania gamma na wysokości 1 m od podłoża, średnich dobowych aktywności aerozoli powietrza, aktywności beta opadu całkowitego, aktywności cezu-137 i wybranych naturalnych radioizotopów gamma promieniotwórczych oraz aktywności strontu-90 opadu całkowitego. Wyniki prowadzonych pomiarów wskazują na utrzymywanie się wartości mierzonych parametrów w granicach wartości notowanych w latach ubiegłych.

Monitoring stężenia cezu-137 w glebie jest prowadzony w 2-letnim cyklu pomiarowym. Pobór prób wykonywany jest w 254 punktach o stałych lokalizacjach na obszarze całego kraju. Próbkę gleb są pobrane z warstwy powierzchniowej o grubości 10 cm oraz dodatkowo pobieranych jest 10 próbek z warstwy o grubości 25 cm. W roku 2018 został opracowany raport omawiający wyniki badań próbek pobranych w 2016 roku. Z prowadzonych badań monitoringu skażeń promieniotwórczych gleby w latach 1988-2016 wynika, iż średnie dla

Polski stężenie Cs-137 wyrażone w [kBq/m²] malało od wartości 4,64 w roku 1988 do 1,52 w roku 2016.

Z powodu braku środków finansowych nie wykonano poboru prób gleb jesienią 2018r. Próby zostaną pobrane jesienią 2019 r.

W ramach monitoringu skażeń promieniotwórczych wód powierzchniowych i osadów dennych w 2018 r. pobrano dwukrotnie – w sezonie wiosennym i jesiennym – próbki wody i osadów dennych w 18 punktach, zlokalizowanych w dorzeczu Wisły (7 punktów poboru), w dorzeczu Odry (5 punktów poboru) i w wybranych jeziorach (6 jezior). W pobranych próbkach wody wykonano analizy cezu-137 i strontu-90 oraz w próbkach osadów dennych wykonano analizy cezu-137, plutonu-238, plutonu-239,240. Uzyskane wyniki pozwalają na stwierdzenie, że skażenie wód powierzchniowych cezem-137 i strontem-90 jest niewielkie i kształtuje się na poziomie z lat ubiegłych. Również skażenie cezem-137 i plutonem-239,240 osadów dennych pozostaje na niskim poziomie.

Uzyskane wyniki monitoringu powietrza, wód, osadów i gleb wskazują, że nie wystąpiły nowe uwolnienia izotopów promieniotwórczych do środowiska.

9. Geoportale GIOŚInspire

W 2018 r. w zakresie kompetencji GIOŚ kontynuowano działania dot. infrastruktury informacji przestrzennej GIOŚ INSPIRE, w tym dostosowywania zasobów PMŚ do wymagań wynikających z dyrektywy INSPIRE. Działania te realizowano w ramach kolejnego etapu przedsięwzięcia pn.: „*Utrzymanie i rozwój infrastruktury informacji przestrzennej GIOŚ. Wdrożenie wymagań dyrektywy INSPIRE. Dostosowanie zasobów danych przestrzennych GIOŚ do wymagań dyrektywy INSPIRE – Etap IP*”, którego głównym celem jest zapewnienie ciągłości działania i rozwój węzła GIOŚ INSPIRE w temacie „urządzenia do monitorowania środowiska”, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa w zakresie INSPIRE, wymaganiami formalnymi oraz geostandardami wraz z kontynuacją dostosowywania zasobów danych będących w kompetencji GIOŚ, jako organu wiodącego i organu administracji publicznej, do wymagań standaryzacyjnych i harmonizacyjnych wynikających z dyrektywy INSPIRE.

W 2018 r. GIOŚ współpracował w zakresie INSPIRE z Krajowym Punktem Kontaktowym ds. INSPIRE, ulokowanym w GUGiK, oraz jako członek zespołu ds. infrastruktury informacji przestrzennej w resorcie środowiska, współdziałał z Ministerstwem Środowiska (koordynatorem działań dot. INSPIRE w resorcie środowiska) oraz innymi jednostkami resortowymi. W wyniku prac zespołu skoncentrowanych m.in. na zadaniach związanych z określeniem potrzeb szkoleniowych i wsparcia eksperckiego w zakresie INSPIRE, przedstawiciele resortu, w tym przedstawiciele GIOŚ, czynnie uczestniczyli w szkoleniach dotyczących INSPIRE oraz korzystali z wsparcia eksperckiego na potrzeby wybranych prac realizowanych w ramach PMŚ i powiązanych z wdrażaniem wymagań dyrektywy INSPIRE.

Jednocześnie GIOŚ, jako organ wiodący, czynnie uczestniczył w pracach Rady Infrastruktury Informacji Przestrzennej (Rady IIP) działającej przy ministrze właściwym do spraw informatyzacji, zgodnie z wprowadzoną zmianą w ustawie o infrastrukturze informacji przestrzennej (ustawa o IIP). W dniu 12 lutego 2018 r. na posiedzeniu Rady IIP przedstawiona została prezentacja dotycząca „Przeglądu stanu IIP wraz z przyjęciem zaleceń - temat danych przestrzennych Głównego Inspektora Ochrony Środowiska”. Poza przedstawieniem stanu infrastruktury informacji przestrzennej GIOŚ podkreślono również rolę i znaczenie zasobów danych w zakresie monitoringu jakości środowiska.

Należy zaznaczyć, że od 21 czerwca 2018 r. zadania wynikające z ustawy o IIP zostały przejęte przez ministra właściwego do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa i od tego też czasu Rada ds. IIP działa przy Ministrze Inwestycji i Rozwoju.

V. ZADANIA LABORATORIÓW I AUTOMATYCZNYCH SIECI POMIAROWYCH

W 2018 r. laboratoria i automatyczne sieci pomiarowe Inspekcji Ochrony Środowiska wykonały badania i pomiary na potrzeby monitoringu środowiska, działalności kontrolnej oraz w sytuacjach wystąpień poważnych awarii. W strukturze Inspekcji Ochrony Środowiska funkcjonowało 16 wojewódzkich laboratoriów (posiadających także pracownie w niektórych delegaturach wojewódzkich inspektoratów) i 16 automatycznych sieci monitoringu powietrza atmosferycznego znajdujących się w strukturach organizacyjnych laboratoriów.

Badania były wykonywane zgodnie z metodykami i procedurami analityczno-pomiarowymi przy zastosowaniu metod referencyjnych w oparciu o posiadaną aparaturę zgodnie z Wojewódzkimi Programami Monitoringu Środowiska oraz zleceniami Wydziałów Inspekcji w obszarach:

a) w ramach **kontroli** w zakresie:

- gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami oraz ochrony gleb,
- emisji zanieczyszczeń do powietrza (pył, dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla i inne),
- emisji hałasu,
- pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych,
- w przypadku wystąpienia poważnych awarii.

b) w ramach monitoringu środowiska w zakresie:

1. monitoringu jakości wód powierzchniowych i podziemnych

2. monitoringu jakości powietrza, w tym:

- imisji zanieczyszczeń powietrza (pył PM10 i PM 2,5, SO₂, NO₂, CO, ozon, benzen),
- oznaczenia wykonywane w próbkach pyłu zawieszonego: metale ciężkie, WWA,
- chemizmu opadów atmosferycznych,
- weryfikacji wyników pomiarów z sieci i przekazywanie komunikatów drogą elektroniczną wybranym adresatom.

3. w ramach **monitoringu hałasu i PEM** w zakresie:

- prowadzenia pomiarów hałasu, w szczególności na obszarach nie objętych obowiązkiem mapowania akustycznego,
- wdrażania metod przestrzennej analizy zagrożeń hałasem w środowisku do oceny stanu akustycznego,
- opracowania mapy akustycznej,
- prowadzenia pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

4. Udział we wprowadzaniu zasobów danych do baz danych SI EKOINFONET

Laboratoria WIOS w 2018r. wykonały sumarycznie 1 847 948 oznaczeń. Struktura wykonanych oznaczeń wskazuje na przewagę oznaczeń w ramach PMS (około 93,5 % całkowitej ilości oznaczeń) w stosunku do oznaczeń dla potrzeb kontroli (około 5,5%). Laboratoria wykonały też 18 340 oznaczeń w ramach zleceń zewnętrznych (około 1% wszystkich oznaczeń).

Najważniejszym zadaniem laboratoriów w obszarze badań wód w ramach PMS w 2018 r., była kontynuacja wdrażania wymagań dotyczących monitoringu substancji priorytetowych⁸⁴. W związku z wymaganiami tej dyrektywy w 2018 roku Główny Inspektorat Ochrony Środowiska doposażył laboratoria wojewódzkich inspektoratów w aparaturę wysokiej klasy, niezbędną do wykonania monitoringu substancji o zastrzonych normach jakości środowiska zgodnie z wymaganiami zawartymi w dyrektywie 2009/90/WE⁸⁵. W związku z tym GIOŚ zakupił i przekazał wojewódzkim inspektoratom 6 chromatografów cieczowych z tandemową spektrometrią mas LC-MS/MS do oznaczeń związków wielkocząsteczkowych w monitoringu diagnostycznym i operacyjnym wód powierzchniowych na niskich granicach oznaczalności.

Fot.1 Chromatograf cieczowy z tandemową spektrometrią mas LC-MS/MS do oznaczeń związków wielkocząsteczkowych w monitoringu

Doposażenie sfinansowane zostało ze środków europejskich Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 w ramach projektu „Wzmocnienie monitoringu wód w zakresie procedur zapewnienia i kontroli jakości pomiarów, i ocen stanu wód powierzchniowych oraz infrastruktury badawczej, pomiarowej i informatycznej”.

Ponadto, 11 laboratoriów doposażono w wysokorozdzielczy chromatograf cieczowy z detekcją diodową i fluorescencyjną HPLC-DAD/FLD Nexera X2 Shmiedzu

⁸⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/39/UE z dnia 12 sierpnia 2013 r. zmieniająca dyrektywy 2000/60/WE i 2008/105/WE w zakresie substancji priorytetowych w dziedzinie polityki wodnej (Dz.U. UE L 226 z 24.08.2013, str. 1).

⁸⁵ Dyrektywa ustanawiająca, na mocy dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, specyfikacje techniczne w zakresie analizy i monitorowania stanu chemicznego wód (Dz.U. UE L 201 z 1.08.2009, str. 36).

przeznaczonych do oznaczania substancji ujętych w Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/39/WE o numerach 2, 3, 13, 15, 19, 22, 28, 29. Zakup był współfinansowany ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 w ramach projektu pt. „Wzmocnienie monitoringu wód w zakresie procedur zapewnienia i kontroli jakości pomiarów i ocen stanu wód powierzchniowych oraz infrastruktury badawczej, pomiarowej i informatycznej”.

Dodatkowo w 2018 r. kontynuowano wzbogacanie laboratoriów w sprzęt niezbędny do badań biologicznych. W związku z tym zakupiono 8 mikroskopów odwróconych Nikon Ts2R oraz komory Utermohla, czerpacze hydrobiologiczne i sprzęt do poboru organizmów żywych zawierający siatki planktonowe, hydrobiologiczne, kotwice makrofitowe w ilości po 35 sztuk.

Fot.2 Mikroskop odwrócony Nikon Ts2R

W roku 2018 laboratoria WIOŚ, w ramach których funkcjonowały sieci pomiarowe monitoringu jakości powietrza, prowadziły badania zanieczyszczeń powietrza zgodnie z Programami PMŚ dla danych województw. Badania realizowano w sposób ciągły stosując metodyki referencyjne i równoważne referencyjnym dla poszczególnych oznaczeń. W ciągu całego roku wykonywane były rutynowe działania w sieciach takie jak sprawdzenia i wzorcowania analizatorów automatycznych, kalibratorów wielogazowych, poborników, utrzymanie ciągłej transmisji danych ze stacji, weryfikacja danych, wykonywanie codziennej obsługi stacji monitoringu powietrza. Realizując te badania poszczególne wojewódzkie sieci monitoringu powietrza uczestniczyły w działaniach związanych z zapewnieniem jakości badań w nich prowadzonych. W ich ramach zostały zorganizowane badania biegłości w zakresie pomiarów stężeń zanieczyszczeń powietrza (SO₂, CO, NO_x, O₃), badania

porównawcze pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz metali ciężkich i benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM10. Dodatkowo wybrane sieci monitoringu powietrza zostały poddane sprawdzeniu układów poboru prób; wykonano ponadto kalibracje analizatorów na stacjach monitoringu jakości powietrza. Przedstawiciele sieci monitoringu uczestniczyli w seminarium-szkoleniu dla 50 uczestników podsumowującym wykonane sprawdzenia i kalibracje aparatury na stacjach oraz badania porównawcze pyłu zawieszonego.

W roku 2018 sieci pomiarowe oraz Krajowe Laboratorium Referencyjne i Wzorcujące pozyskały, w ramach projektu POIŚ 2014-2020, nowe wyposażenie:

- ✓ kontenery dla automatycznych stacji pomiarowych - 8 szt.
- ✓ analizatory do pomiarów zanieczyszczeń gazowych - 20 szt.
- ✓ automatyczne mierniki pyłu PM10/PM2,5 - 16 szt.
- ✓ mobilne stacje monitoringu powietrza - 20 szt.

Fot.3 Mobilna stacja monitoringu powietrza na terenie Zespołu Szkół przy ul. Z. Kazikowskiego w Mińsku Mazowieckim

- ✓ ekstraktory do WWA - 16 szt.
- ✓ automatyczny systemu ważenia filtrów - 1 szt.
- ✓ urządzenie do kalibracji pyłomierzy EDM 180 PM10/PM2,5 Grimm Aerosol Technik - 1 szt.

Zadania realizowane przez KLRiW

W roku 2018 Krajowe Laboratorium Referencyjne i Wzorcujące (KLRiW) Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska prowadziło działania związane z nadzorem nad jakością badań prowadzonych przez sieci monitoringu jakości powietrza dostarczające wyniki na potrzeby Państwowego Monitoringu Środowiska. W ramach utrzymywania wysokiej jakości badań, KLRiW zorganizowało:

- ✓ Badania biegłości w zakresie pomiarów stężeń zanieczyszczeń powietrza (SO₂, CO, NO_x, O₃), w których udział wzięło 11 laboratoriów – 9 laboratoriów WIOŚ (Bydgoszcz, Gdańsk, Katowice, Kraków, Lublin, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Wrocław), Zakład Fizyki Atmosfery – Instytut Geofizyki PAN oraz Laboratorium Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy;
- ✓ Badania biegłości w zakresie pomiarów stężeń zanieczyszczeń powietrza (C₆H₆), w których udział wzięło 12 laboratoriów WIOŚ (Białystok, Kielce, Kraków, Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Wrocław, Zielona Góra);
- ✓ Badania porównawcze pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz metali ciężkich i benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 – badania podzielone były na dwie sesje: letnią i jesienno-zimową. W sesji letniej udział wzięło 17 laboratoriów – 16 laboratoriów WIOŚ oraz Laboratorium Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy. W sesji jesienno-zimowej wzięło udział 18 laboratoriów – oprócz tych, które brały udział w sesji letniej dodatkowo niemieckie laboratorium Staatlichen Betriebsgesellschaft für Umwelt und Landwirtschaft Sachsen.
- ✓ Sprawdzenia układów poboru prób i kalibracje analizatorów na stacjach monitoringu jakości powietrza w województwach małopolskim, łódzkim, śląskim – łącznie dokonano przeglądu, sprawdzeń i kalibracji na 24 stacjach w 3 sieciach monitoringu jakości powietrza;
- ✓ Seminarium-szkolenie dla 50 uczestników podsumowujące wykonane sprawdzenia i kalibracje aparatury na stacjach monitoringu jakości powietrza oraz badania porównawcze pyłu zawieszonego.

W ramach rutynowych działań KLRiW, na potrzeby sieci monitoringu jakości powietrza, wykonywało wzorcowania analizatorów ozonu, kalibratorów wielogazowych, sprawdzenia przepływomierzy oraz butli z gazami wzorcowymi.

Od września 2018 r. KLRiW prowadzi kolejną turę badań służących wyznaczeniu współczynników korekcyjnych dla mierników pomiarów ciągłych pyłu zawieszonego. Badania odbywają się w trzech lokalizacjach na terenie Polski (Zabrze, Poznań, Szczecin) i potrwać do końca 2019 r.

W ramach osobnych porozumień KLRiW od października oraz od grudnia 2018 r. prowadzi badania jakości powietrza w miejscowościach Mielec i Zabierzów. Badania potrwać przez cały rok 2019.

Kontynuując współpracę w ramach projektu LIFE, we współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Małopolskiego, Akademią Górniczo-Hutniczą w Krakowie oraz Krakowskim Alarmem Smogowym KLRiW w roku 2018, prowadziło badania

porównawcze dla niskokosztowych mierników pyłu zawieszonego PM10, które zlokalizowane zostały w Dobczycach i trwały od 7 grudnia 2017 r. do 15 marca 2018 r. Podsumowaniem badań było sprawozdanie, które zostało opublikowane na stronach Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego.

VI. UPOWSZECHNIANIE INFORMACJI O ŚRODOWISKU I DZIAŁALNOŚCI INSPEKCJI OCHRONY ŚRODOWISKA

1. Charakterystyka zagadnienia

Proces cyfryzacji oraz rozwój społeczeństwa informacyjnego wpłynął na potrzebę dostosowania technik udostępniania informacji przez Główny i wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska. Z kolei wzrost świadomości ekologicznej i obywatelskiej powoduje rosnące zainteresowanie działalnością tych organów i wytwarzanymi przez nie informacjami o środowisku. Statystyki Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska potwierdzają, że społeczeństwo chętniej korzysta z opracowań i danych umieszczanych w Biuletynach Informacji Publicznej⁸⁶ oraz na stronach internetowych Głównego i wojewódzkich inspektoratów, niż z możliwości uzyskania informacji na podstawie wniosków papierowych czy e-mailowych. Liczba wejść na te strony jest ponad trzydzieści pięć razy wyższa od liczby wpływających wniosków. Niemniej jednak, od 2010 r. liczba tych ostatnich dalej rośnie. Stałą też popularnością cieszą się publikacje tematyczne, opracowane i wydane przez organy Inspekcji.

W 2018 roku zgodnie z ustawami o dostępie do informacji publicznej⁸⁷ i o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie⁸⁸ organy Inspekcji dostarczyły społeczeństwu, organom administracji publicznej, uczelniom, organizacjom ekologicznym i innym zainteresowanym informacji o działalności Inspekcji oraz o środowisku, w tym wyniki badań i obserwacji oraz oceny stanu środowiska, jak również rezultaty kontroli przestrzegania przez podmioty wymagań dotyczących ochrony środowiska. Popularyzowano również działania podejmowane przez organy Inspekcji podczas różnego rodzaju spotkań, konferencji i imprez masowych.

2. Informacje udzielone na podstawie wniosków

W 2018 r. organy Inspekcji udzieliły 9624⁸⁹ informacji, w zakresie i formie wskazanej przez wnioskodawców. Zdecydowana większość z nich (blisko 9100) dotyczyła stanu środowiska, wśród których dominowały informacje o zanieczyszczeniu powietrza, jakości wód powierzchniowych i podziemnych, zanieczyszczeniu hałasem komunikacyjnym i przemysłowym, jakości środowiska na terenie gmin oraz o natężeniu promieniowania elektromagnetycznego, a także z zakresu monitoringu przyrodniczego na potrzeby wykonywanych ocen oddziaływania na środowisko oraz projektów planów ochrony i planów zadań ochronnych. Przekazywano również informacje o wynikach kontroli podmiotów korzystających ze środowiska i wymierzonych karach pieniężnych, zakładach, których

⁸⁶ Obowiązek wskazany w Ustawie z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198, z późn. zm.).

⁸⁷ Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198, z późn. zm.).

⁸⁸ Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.).

⁸⁹ Nie uwzględniono wniosków przedstawicieli mediów. Dane te zostały podane w oddzielnym podrozdziale.

działalność może być źródłem poważnej awarii, wynikach monitoringu składowisk odpadów komunalnych, ilościach oraz rodzajach importowanych i eksportowanych odpadów.

Pozostałe udostępnione informacje dotyczyły działalności organów Inspekcji. Stanowiły one niecałe 5,5% wszystkich wpływających wniosków.

3. Informacje udzielone za pomocą nowych mediów

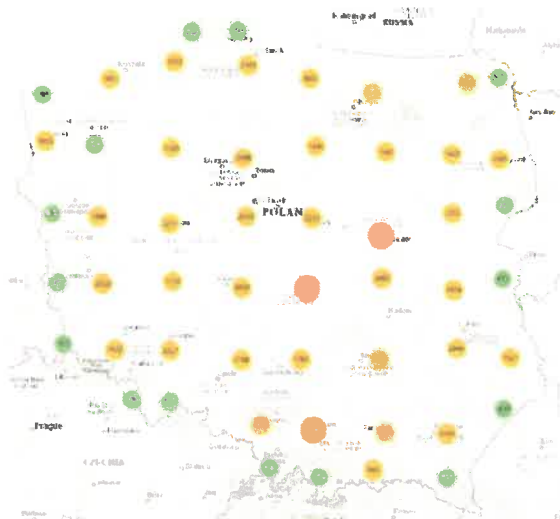
W celu ułatwienia dostępu zarówno do informacji publicznych, jak i informacji o środowisku i jego ochronie, w 2018 roku Główny Inspektor i wojewódzcy inspektorzy na bieżąco aktualizowali i dostosowywali narzędzia internetowe do aktualnie obowiązujących standardów prezentacji informacji. W 2018 roku Główny Inspektorat zanotował ponad 350 000⁹⁰ wejść na witrynę www.gios.gov.pl, w tym na stronę BIP.

Oprócz stron głównych i BIP organy Inspekcji zarządzają również portalami, stronami tematycznymi oraz produktami internetowymi, z których najwyższy wynik wejść osiągnął portal „Jakość Powietrza” (<http://powietrze.gios.gov.pl/pjp/home>) – blisko 1 100 000⁹¹. Portal ten zawiera prezentacje danych bieżących (z ok. 160 automatycznych stacji pomiarowych) i archiwalnych jakości powietrza, prezentacje danych na mapach oraz krótko- i długoterminowe prognozy jakości powietrza. Ponadto wymienić należy:

- Aplikacja mobilna „Jakość powietrza w Polsce” na urządzenia z systemem Android i iOS, prezentująca dane bieżące o jakości powietrza (dane aktualizowane co godzinę), którą w 2018r. pobrało blisko 100 000 osób (dane dla platformy Android);
- Mapy PRTR (<http://mapy.gios.gov.pl/prtr/>) – serwis mapowy umożliwiający społeczeństwu dostęp do informacji o zakładach znajdujących się w krajowym Rejestrze Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń i ich lokalizacji;
- Portal „Kontrola Inspekcji Ochrony Środowiska” (<http://iswk.gios.gov.pl/>) – serwis mapowy umożliwiający społeczeństwu dostęp do informacji o przeprowadzonych przez IOŚ kontrolach podmiotów korzystających ze środowiska;
- Geoportal GIOŚ INSPIRE (<http://inspire.gios.gov.pl/portal/>) – serwis branżowy stanowiący węzeł Infrastruktury Informacji Przestrzennej w zakresie urządzeń do monitorowania środowiska;
- CLC Corine Land Cover (<http://clc.gios.gov.pl/>) – serwis internetowy poświęcony wszystkim dotychczas realizowanym projektom CLC (1990, 2000, 2006 i 2012), które są jednym z podstawowych źródeł informacji o pokryciu terenu/użytkowaniu ziemi w krajach Europy. Serwis zapewnia dostęp do usług przeglądania (WMS) i wyszukiwania (katalog metadanych) oraz daje możliwość pobrania wyników poszczególnych krajowych projektów CLC bez konieczności składania papierowego wniosku;
- Monitoring jakości wód podziemnych (<http://mjwp.gios.gov.pl/>);
- Osady wodne rzek i jezior (<http://ekoinfonet.gios.gov.pl/osady/mapa/wprowadzenie.html>);
- Monitoring chemizmu gleb ornych Polski (http://www.gios.gov.pl/chemizm_gleb/);
- Monitoring Ptaków Polski (<http://monitoringptakow.gios.gov.pl/>);
- Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych (<http://siedliska.gios.gov.pl/>);
- Monitoring lasów (<http://www.gios.gov.pl/monlas/index.html>);
- Zintegrowany Monitoring Środowiska Przyrodniczego (<http://zmsp.gios.gov.pl/>).

⁹⁰ Źródło: google analytics.

⁹¹ Tamże.

Portal Kontrole Inspekcji Ochrony Środowiska

Niektóre wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska w ramach swoich serwisów internetowych prowadzą geoportale umożliwiające przeglądanie danych o środowisku z obszaru danego województwa.

Geoportal monitoringu środowiska województwa lubelskiego

W 2018 r. organy Inspekcji zamieszczały na stronach internetowych również informacje gromadzone w bazach danych i rejestrach Inspekcji takich jak:

1. Informatyczny System Kontroli (ISK);
2. Baza Orzecznictwa administracyjnego;
3. Rejestr zdarzeń o znamionach poważnej awarii i poważnych awarii;
4. Baza informacji o korzystaniu ze środowiska;
5. Krajowy Rejestr Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń;
6. Rejestr instalacji, którym udzielono zezwolenia wstępnego;
7. Rejestr zgłoszeń i decyzji w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów.

Ponadto Wojewódzcy inspektorzy kontynuowali udostępnianie w trybie on-line wyników ciągłych pomiarów zanieczyszczenia powietrza z automatycznych sieci monitoringu zanieczyszczeń powietrza w województwach oraz modernizowali je w celu lepszej

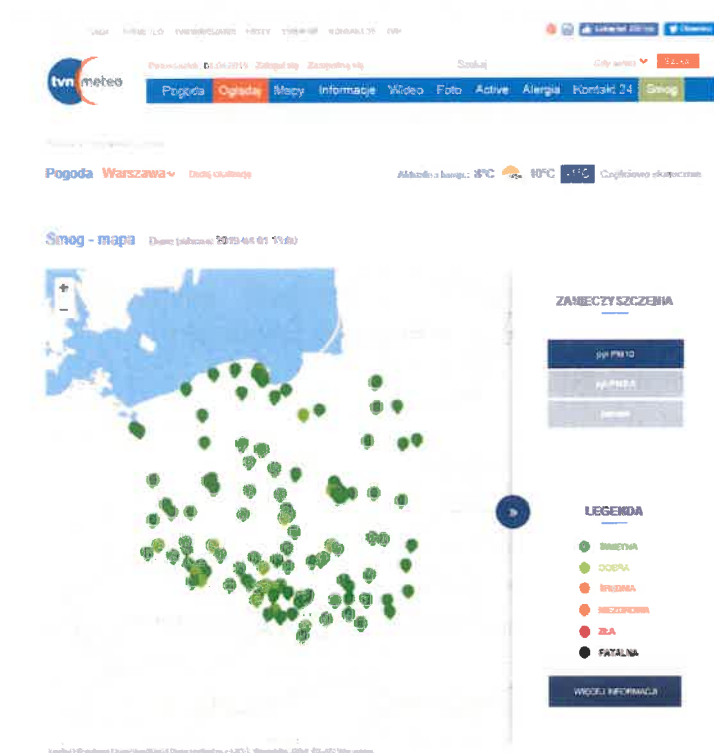
prezentacji danych i szybszego powiadamiania o stanie jakości powietrza. Dostęp do odpowiednich stron internetowych WIOŚ jest możliwy ze strony GIOŚ:

http://powietrze.gios.gov.pl/pjp/content/air_quality_online.

4. Informacje udzielone przedstawicielom tradycyjnych mediów - prasa, radio i telewizja

Organy Inspekcji w roku 2018 udzieliły 651 wywiadów i odpowiedzi na zapytania w prasie oraz 576 wywiadów w radio i telewizji. Przedstawiciele mediów najbardziej interesowali się tematem stanu środowiska, zanieczyszczenia powietrza i problemów związanych z emisjami do powietrza, zanieczyszczenia wód, badań i stanu jakości wód, pożarów składowisk odpadów, nielegalnego magazynowania odpadów, uciążliwości odorowych, śnięcia ryb, nielegalnego transgranicznego przemieszania odpadów, działalności kontrolnej WIOŚ, nielegalnych składowisk odpadów. Przedstawiciele redakcji przez cały rok obserwowali i szeroko opisywali początkowo projekt, a następnie ustawę reformującą Inspekcję Ochrony Środowiska.

Przykładowo, w 2018 r. z danych Inspekcji korzystała stacja telewizyjna TVN, w której redaktorzy, w cyklu „Raport smogowy - poznaj kolory powietrza”, codziennie po prognozie pogody omawiali stan jakości powietrza w miastach, a TVN24 zamieszczała aktualne informacje o zanieczyszczeniu powietrza z podaniem źródła GIOŚ na pasku informacyjnym. Z kolei na stronie TVN Meteo umieszczono „smog – mapę”⁹² z portalu Głównego Inspektoratu „Jakość Powietrza”. Ciekawą formą współpracy z regionalnymi mediami był program Eko-pogoda, emitowany codziennie w TVP w Katowicach, w którym informowano o przewidywanej jakości powietrza na kolejną dobę (tzw. „Eko – prognoza”).

Portal TVN Meteo z mapą Głównego Inspektoratu ze strony „Jakość Powietrza”

⁹² Nazwa mapy ze strony <https://tvnmeteo.tvn24.pl/smog>

5. Działalność wydawnicza

W 2018 r. organy Inspekcji opracowały i udostępniły społeczeństwu w wersji drukowanej lub elektronicznej 93 publikacje tematyczne, 58 biuletynów dotyczących szerokiego spektrum zagadnień ekologicznych oraz działalności w regionach i 1867 komunikatów, m.in. na temat przekroczeń lub braku przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczenia powietrza, przekroczeń poziomu alarmowego oraz prognozy informowania dla pyłu zawieszonego PM10 i ozonu, wyników pomiarów hałasu, monitoringu pól elektromagnetycznych, stanu czystości wód rzek i jezior, składowisk odpadów, gospodarki komunalnymi osadami ściekowymi, współpracy z Europejską Agencją Środowiska.

Przykłady publikacji, opracowanych i upowszechnionych w 2018 r.:

1. Europejska Agencja Środowiska w roku 2017 - udział Polski w realizacji zadań.
2. Stan klimatu akustycznego w Polsce w 2017 r..
3. Ocena poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku w roku 2017 - w oparciu o wyniki pomiarów Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Środowiska.
4. Wykonywanie pomiarów w sieci wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych” - Raport przedstawiający wyniki i analizy za rok 2017.
5. Monitoring skażeń promieniotwórczych wód powierzchniowych i osadów dennych - Raport za rok 2016.
6. Monitoring stężenia Cs-137 w glebie Raport za rok 2016.
7. Trendy liczebności ptaków w Polsce.
8. Monitoring tła zanieczyszczenia atmosfery w Polsce dla potrzeb EMEP, GAW/ WMO i Komisji Europejskiej. Raport syntetyczny za 2017 rok.
9. Ocena zanieczyszczenia powietrza na stacjach monitoringu tła regionalnego w Polsce w roku 2017 w zakresie składu pyłu PM10 i PM2,5 oraz depozycji metali ciężkich i WWA.
10. Ocena zanieczyszczenia powietrza rtęcią na stacjach tła regionalnego w Polsce za 2017 rok.
11. Ocena jakości powietrza w strefach w Polsce za rok 2017.
12. Jakość powietrza w Polsce w roku 2017 w świetle wyników pomiarów prowadzonych w ramach PMŚ.
13. Zanieczyszczenie powietrza wielopierścieniowymi węglowodorami aromatycznymi w Polsce w 2017 r.
14. Ocena stanu środowiska polskich obszarów morskich Bałtyku na podstawie danych monitoringowych z roku 2017 na tle dziesięciolecia 2007-2016.
15. Stan uszkodzenia lasów w Polsce w 2017 roku na podstawie badań monitoringowych.
16. Stan geosystemów Polski w 2017 roku.
17. Stan i przemiany środowiska przyrodniczego geosystemów Polski w latach 1994-2015 w oparciu o realizację programu Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego.
18. Raport o stanie chemicznym jednolitych części wód podziemnych zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych za rok 2017.
19. Raport z przeprowadzonego przez Inspekcję Ochrony Środowiska w 2017 r. ogólnokrajowego cyklu kontrolnego przestrzegania przez gminy przepisów

ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz kontroli punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych.

20. Raport o funkcjonowaniu gospodarki bateriami i akumulatorami oraz zużytymi bateriami i akumulatorami za rok 2017.
21. Fizykochemiczne elementy oceny stanu lub potencjału ekologicznego wód powierzchniowych w Polsce.

Przykłady publikacji wydanych przez WIOŚ w 2018 roku

Większość wydanych publikacji zostało udostępnionych na stronach internetowych organów Inspekcji, jak również przekazanych w formie papierowej. Odbiorcami były przede wszystkim organy administracji rządowej i samorządowej, odpowiedzialne za strategiczne planowanie i operacyjne zarządzanie środowiskiem. Z publikacji korzystają również jednostki naukowo-badawcze, uczelnie, podmioty wykonujące opracowania z zakresu ochrony środowiska, organizacje ekologiczne, studenci i uczniowie.

6. Inne formy upowszechniania informacji

W roku 2018 przedstawiciele organów Inspekcji angażowali się w wiele inicjatyw i przedsięwzięć, podczas których była możliwość edukowania i informowania społeczeństwa o najważniejszych problemach związanych ze stanem i ochroną środowiska. W szczególności wygłaszali referaty podczas konferencji tematycznych (416 wojewódzkie inspektoraty, 24 GIOŚ) dotyczące m. in. informacji o stanie środowiska, jakości powietrza, gospodarki odpadami komunalnymi, pożarów odpadów, kompetencji inspekcji, przeprowadzonych kontroli, ochrony środowiska przed hałasem, przeciwdziałania poważnym awariom, ochrony wód i gleb przed skażeniem azotanami, gospodarki o obiegu zamkniętym, transgranicznego przemieszczania odpadów, metody oceny wód powierzchniowych i stanu ich czystości, zagrożenia mokradeł leśnych, wzmocnienia systemu oceny jakości powietrza w Polsce w oparciu o doświadczenia norweskie. W ramach projektu POIS.02.04.00-00-0077/17 „Droga do czystego środowiska - program edukacyjno-promocyjny na rzecz wzmocnienia świadomości społecznej korzystania ze środowiska z poszanowaniem ogólnie przyjętych zasad i norm” przeprowadzony został cykl 16 warsztatów dla organów sądowych, organów ścigania i organów kontroli. Projekt ten, finansowany ze środków UE, ma na celu promowanie postaw ekologicznych oraz podnoszenie świadomości środowiskowej w obszarach związanych z działalnością Inspekcji, w szczególności: różnorodności biologicznej poprzez propagowanie krajowych form ochrony przyrody z uwzględnieniem specyfiki regionalnej, kontroli, monitoringu środowiska, gospodarowania odpadami w Polsce oraz przepisów w zakresie ochrony środowiska. Wojewódzkie inspektoraty włączyły się natomiast w działania edukacyjno-promocyjne programu Ministerstwa Środowiska i Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej pn. „Czyste Powietrze”. W ramach tych działań wygłosili prezentacje podczas blisko 250 spotkań z mieszkańcami gmin (w tym m.in. 107 w woj. zachodniopomorskim, 59 w woj. wielkopolskim, 45 w woj. mazowieckim, 28 w woj. małopolskim). Przedstawiciele inspekcji zajmowali się również obsługą edukacyjnych wizyt uczniów i studentów (wykłady, prezentacje, demonstrowanie pracy laboratoriów i stacji automatycznych). Wydano 413 materiałów informacyjno-edukacyjnych. Wśród nich m.in.: tarczę wskaźnikową „ABC SEGREGACJI” i ulotkę „Segreguj odpady” o zagrożeniach dla środowiska i zdrowia ludzi, spowodowanych niewłaściwym zagospodarowaniem odpadów komunalnych, przygotowane przez WIOŚ w Warszawie oraz ulotkę edukacyjną pn.: „Walka z niską emisją w województwie podkarpackim”, wydaną przez WIOŚ w Rzeszowie.

Przykłady materiałów edukacyjnych, wydanych przez WIOŚ w 2018.

- Ponadto przedstawiciele Inspekcji wzięli udział w imprezach masowych m.in. w:
- Międzynarodowych Targach Ochrony Środowiska POL-ECO-SYSTEM 2018 23.10.2018 r., gdzie Główny Inspektor moderował Panel: „Modelowanie jakości powietrza jako narzędzie oceny i wsparcie w poprawie jego stanu”,
 - XXII edycji Międzynarodowego Kongresu Ochrony Środowiska ENVICON, podczas którego eksperci Głównego Inspektoratu wygłosili m.in. prezentacje pt.: „Rola Inspekcji Ochrony Środowiska w budowie efektywnego systemu gospodarki odpadami”, „Kontrola gospodarki odpadami z wykorzystaniem nowych uprawnień i narzędzi.”,
 - Obchodach Światowego Dnia Monitoringu Wód w Opolu.
 - Wydarzeniach, w których prezentowali ekspozycje Inspekcji, m.in. podczas:
 - Konferencji „Środowisko Informacji” w Warszawie, na której udostępniono publikacje Biblioteki Monitoringu Środowiska oraz promowano portal „Jakość powietrza” i aplikację o aktualnym stanie powietrza w Polsce. Ekspert Głównego Inspektoratu wygłosił prezentację pt.: "Rola Państwowego Monitoringu Środowiska w krajowej i europejskiej infrastrukturze informacji przestrzennej”;
 - obchodów 100-Rocznicy Odzyskania Niepodległości (Szczecin);
 - XV Lubelskiego Festiwalu Nauki;
 - Pikniku "Bezpieczna Kąpiel" w Pułtusk.

VII. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

1. Charakterystyka zadań

W 2018 r. współpraca międzynarodowa koncentrowała się na:

- **udziale w pracach instytucji i agend Unii Europejskiej w tym w Europejskiej Agencji Środowiska, Europejskiej Sieci Wdrażania i Egzekucji Prawa Ochrony Środowiska (IMPEL)⁹³, w komitetach, grupach roboczych i programach UE,**
- **wypełnianiu zobowiązań wynikających z konwencji i umów międzynarodowych,**
- **współpracy bilateralnej, w tym z krajami sąsiadującymi z Polską.**

2. Współpraca Inspekcji Ochrony Środowiska z instytucjami i agendami Unii Europejskiej.

2.1 Udział IOŚ w pracach Europejskiej Agencji Środowiska (EEA)

W 2018 r. ulokowany w GIOŚ, zgodnie z ustawą o Inspekcji Ochrony Środowiska, Krajowy Punkt Kontaktowy (KPK) ds. współpracy z EEA w ramach Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska (EIONET) koordynował współpracę Polski z Europejską Agencją Środowiska. Przedstawiciele GIOŚ uczestniczyli także w pracach Zarządu EEA.

Realizacja współpracy z EEA obejmowała m.in. organizację struktury i pracy krajowej EIONET oraz kontrolę jej działań, przekazywanie do Agencji danych i informacji, udział w tworzeniu i opiniowanie działań, projektów i produktów EEA, wymianę doświadczeń z innymi krajami.

Zapewniono bieżące funkcjonowanie sieci EIONET oraz w ramach tzw. lekkiej rewizji sieci opiniowano przedkładane propozycje oraz przedstawiono uwagi do finalnego projektu zmian dotyczących krajowych centrów referencyjnych. Opracowano stanowisko do Dokumentu Programowego EEA 2019-2021 i programu pracy na rok 2019, wskazując w nim także na wyzwania i potrzeby. Opiniowano również propozycje wspólnych, w zakresie kwestii strategicznych, dokumentów i inicjatyw KPK wszystkich krajów. Poprzez stały kontakt elektroniczny na bieżąco zgłaszano EEA uwagi i wnioski odnośnie do zakresu zadań EIONET w 2018 r. i sposobu ich realizacji. Ponadto podczas regularnych spotkań Krajowych Punktów Kontaktowych oraz na posiedzeniu Zarządu uczestniczono w dyskusji oraz podejmowaniu decyzji związanych z działaniami EEA, współpracą i zakresem prac do realizacji na poziomie krajowym. Kontynuowano udział w pracach grupy roboczej wybranych KPK ds. opiniowania narzędzi informacyjnych EEA dla EIONET, w tym m.in. zgłoszono szereg uwag i sugestii do systemu bazodanowego oraz portalu EIONET, co również zaowocowało wprowadzeniem w nim korzystnych zmian. Ponadto zapewniono udział odpowiednich pracowników GIOŚ lub jednostek zewnętrznych w kilkunastu poświęconych realizacji zadań w poszczególnych obszarach tematycznych spotkaniach krajowych centrów

⁹³ European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law (IMPEL)

referencyjnych, gdzie dyskutowano m.in. o sprawozdawczości oraz zakresie raportów EEA. Ponadto uczestniczono w szkole zimowej EEA nt. zintegrowanych ocen stanu środowiska.

W ramach realizacji sprawozdawczości do EEA lub do Komisji Europejskiej poprzez narzędzia EEA, wykorzystując dane Państwowego Monitoringu Środowiska oraz inne opracowania wykonane przez właściwe komórki resortu, w 2018 r. przekazano do Centralnego Repozytorium Danych EEA zbiory dotyczące: jakości powietrza, jakości rzek, jezior i wód podziemnych, hałasu, Krajowego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń, a także organizacji monitoringu do wykorzystania dla ocen emisji zanieczyszczeń do powietrza i stanu środowiska morskiego. W systemie EEA wykonano obowiązkowe testy jakości danych. Ponadto, w zakresie jakości powietrza, oprócz ustalonego raportowania do CDR, z bazy danych GIOŚ przesyłano co godzinę na serwer EEA dane bieżące (on-line) w zakresie stężeń benzenu, CO, NO₂, NO_x, SO₂, ozonu, pyłu PM10 i pyłu PM2,5 z automatycznych stanowisk pomiarowych.

Proces konsultacji na poziomie krajowym zorganizowano dla kilkudziesięciu opracowań EEA. Ponadto dla kilkunastu raportów tematycznych EEA opracowano i przekazano stanowisko. W 2018 r. opracowano finalną wersję profilu krajowego na potrzeby raportu EEA dotyczącego efektywnego gospodarowania zasobami. Zgłaszano także uwagi do koncepcji kolejnego raportu o stanie środowiska Europy i prognozach jego zmian SOER 2020 i prac z nim związanych. Zorganizowano również procesy zbierania przykładów krajowych jako wkładu do analiz EEA. Uczestniczono ponadto w procesie kształtowania wskaźników EEA.

W 2018 r. kontynuowano udział w realizowanym przez Komisję Europejską procesie oceny działań Europejskiej Agencji Środowiska za lata 2012-2016, poprzez m.in. przedstawienie opinii z poziomu Zarządu i Krajowego Punktu Kontaktowego. Ponadto wypełniono roczny kwestionariusz dotyczący organizacji pracy i spotkań KPK oraz dedykowany formularz dla rewizji funkcjonowania Biura i Zarządu EEA, dokonując oceny i zgłaszając uwagi oraz propozycje zmian. Wzięto udział w procesie bilateralnych rozmów między EEA a każdym z KPK, zainicjowanych przez EEA dla efektywnego wdrożenia zmian organizacyjnych w samej Agencji, przedstawiając istotne informacje dotyczące dotychczasowej i oczekiwanej współpracy.

Prowadzono promocję działań EEA i EIONET poprzez m.in. zamieszczanie informacji na stronie GIOŚ oraz dystrybucję raportów EEA. Kontynuowano rozpowszechnianie wyników projektu Corine Land Cover. Wykonano weryfikację tłumaczenia materiałów EEA na język polski, w tym pierwszy etap weryfikacji opracowania „Sygnały EEA 2018”. Zorganizowano praktykę studencką związaną ze współpracą z EEA.

2.2 Udział Inspekcji Ochrony Środowiska w pracach IMPEL

Europejska Sieć Wdrażania i Egzekucji Prawa Ochrony Środowiska – IMPEL działa od 1992 roku. Przedstawiciel Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, z upoważnienia Ministra Środowiska, pełni funkcję Krajowego Koordynatora IMPEL w Polsce.

W 2018 roku przedstawiciele Inspekcji Ochrony Środowiska wzięli udział w wydarzeniach i projektach realizowanych w ramach prac czterech Zespołów Ekspertkich, zajmujących się zagadnieniami dotyczącymi: przemysłu (*Industry and Air ET*), wód i powierzchni ziemi (*Water and Land ET*), odpadów i transgranicznego przemieszczania odpadów (*Waste and TFS ET*), ochrony przyrody (*Nature Protection*) oraz tematów przekrojowych ds. inspekcji środowiskowych (*Cross Cutting ET*). Przedstawiciele IOŚ podczas spotkań przekazywali informacje o pracy inspekcyjnej w Polsce, zapoznawali się z informacjami z innych Państw Członkowskich UE, aktywnie uczestniczyli w wymianie dobrych praktyk i doświadczeń z pracy inspekcyjnej, brali udział w przykładowej kontroli przeprowadzanej przez inspektorów z kilku krajów UE, a także korzystali z wiedzy ekspertów zagranicznych przenosząc ją na grunt krajowy. Uczestniczyli ponadto w tworzeniu międzynarodowych, uniwersalnych przewodników i innych materiałów wspomagających pracę ekspertów z zakresu ochrony środowiska.

W ramach spotkań i warsztatów zajmowano się m.in. następującymi tematami: doświadczenia i dobre praktyki w zakresie regulacji sektora wydobywania ropy i gazu na lądzie, wzmacnianie umiejętności kontrolnych składowisk odpadów, współpraca w zakresie interpretacji i stosowania przepisów dyrektywy o odpadach dotyczących utraty statusu odpadu, współpraca w zakresie ochrony środowiska i ścigania sprawców przestępstw przeciwko środowisku, wdrażanie dyrektywy o emisjach przemysłowych IED, dobre praktyki w zakresie wydawania pozwoleń środowiskowych i inspekcji instalacji IED, wspólne zasady przeprowadzania „renowacji” rzek, osiągnięcie spójności we wdrażaniu i egzekwowaniu przepisów Ramowej Dyrektywy Wodnej, kwestia ochrony przyrody przy udzielaniu pozwoleń oraz działalności inspekcji, a także implementacji art. 6 ust. 3 Dyrektywy Siedliskowej.

Ponadto przedstawiciel Inspekcji został włączony do składu zespołu, który dokonał Przeglądu Partnerskiego (IRI) IMPEL w Słowenii. IRI to dobrowolny system nieformalnych przeglądów organów ochrony środowiska w państwach członkowskich UE w celu zapewnienia wsparcia eksperckiego dla kraju poddawanego przeglądowi w realizacji *zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/331/WE w sprawie minimalnych kryteriów kontroli w zakresie ochrony środowiska (RMCEI)*. Jednocześnie uczestnicy zespołu dokonującego przeglądu IRI mają możliwość poznania rozwiązań stosowanych w kraju objętym przeglądem, w tym zidentyfikowania dobrych rozwiązań i wykorzystania ich we własnych krajach. W 2013 roku taki przegląd odbył się w Inspekcji Ochrony Środowiska w Polsce i od tego czasu polski ekspert jest zapraszany do zespołu dokonującego przeglądu w innych krajach.

W 2018 roku Inspekcja Ochrony Środowiska uczestniczyła w projekcie IMPEL Odpady i TFS pn. Europejskie Akcje Inspekcyjne polegającym na kontrolach międzynarodowego przemieszczania odpadów w określonym przedziale czasowym. Kontrole drogowe oraz w portach morskich, prowadzone wspólnie przez inspektorów WIOŚ, przedstawicieli Straży Granicznej, Krajowej Administracji Celnej oraz Inspekcji transportu Drogowego odbyły się w marcu, w czerwcu oraz w październiku. Podczas wspólnych działań skontrolowano łącznie 1252 ładunki, z czego 75 transportów stanowiło międzynarodowe przemieszczanie odpadów. Podczas kontroli stwierdzono 8 naruszeń przepisów transgranicznego przemieszczania odpadów.

W 2018 r. przedstawiciel GIOŚ brał udział w projekcie IMPEL pt. Landfill & Circular Economy Projekt IMPEL pt. „IMPEL – Landfill Project”. Jego celem jest zgłębienie wiedzy

w zakresie sposobów kontroli składowisk odpadów w różnych Państwach Członkowskich UE oraz wymiana doświadczeń w ramach warsztatów. Zaplanowana na 2018 r. realizacja przedmiotowego projektu objęła, oprócz kontroli składowisk i instalacji MBP, zagadnienia gospodarki o obiegu zamkniętym, w tym w szczególności kwestie: utraty statusu odpadu oraz produktów ubocznych. W trakcie spotkań omówiono stan prawny na poziomie UE oraz w krajach członkowskich; przedmiotem dyskusji były również zagadnienia związane ze stosowaniem przepisów REACH oraz interpretacją przepisów z praktycznego punktu widzenia.

Przedstawiciele GIOŚ uczestniczyli ponadto w dwóch Zgromadzeniach Ogólnych IMPEL, na których zapadają najważniejsze decyzje dotyczące funkcjonowania, finansowania i kierunków dalszych prac sieci IMPEL. Jedno z nich miało charakter nadzwyczajny i zostało zwołane w związku z ogłoszeniem przez KE w styczniu 2018 r. nowej inicjatywy pn. Environmental Compliance and Governance, w której IMPEL ma pełnić kluczową rolę. Projekt skupia się na wybranych obszarach tematycznych (zwalczanie przestępstw przeciwko środowisku, dobre praktyki zapewnienia zgodności z wymogami środowiskowymi na obszarach wiejskich oraz dobre praktyki rozpatrywania skarg), w których przegląd dokonany przez KE wykazał istotne problemy z wdrażaniem unijnych przepisów i potrzebę naprawy tej sytuacji.

2.3 Udział w pracach komitetów i grup roboczych Unii Europejskiej oraz programach Komisji Europejskiej

W 2018 r. przedstawiciele Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska wzięli udział w pracach następujących grup roboczych:

- **Ekspertka Grupa Robocza ds. Seveso**

Przedstawiciel GIOŚ uczestniczył w dniu 7 marca 2018 r. w 6 spotkaniu eksperckiej grupy ds. Seveso. Spotkanie poświęcone było kwestiom związanym z wdrażaniem przepisów dotyczących przeciwdziałaniu poważnym awariom. Udział w ww. spotkaniu dał możliwość zapoznania się ze stanem bieżącym w zakresie przedsięwzięć realizowanych w obszarze przeciwdziałania poważnym awariom w ramach Unii Europejskiej, a także planami na najbliższą przyszłość. W dniu poprzedzającym ww. posiedzenie odbyło się 10 spotkanie Społeczności Użytkowników (Community of Users) poświęcone awariom z udziałem substancji chemicznych, w trakcie którego strona polska przedstawiła wnioski wynikające z zaistniałych na terenie kraju zdarzeń z udziałem substancji niebezpiecznych na przykładzie poważnej awarii przemysłowej w zakładzie chemicznym.

- **Grupa Ekspertka ds. Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń**

Przedstawiciel GIOŚ uczestniczył w dniu 19 grudnia 2018 r. w spotkaniu Grupy Ekspertkiej ds. Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń, której celem jest koordynacja realizacji zadań wynikających z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 stycznia 2006 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń i zmieniającego dyrektywę Rady 91/689/EWG i 96/61/WE, wdrażającego na szczeblu Unii Europejskiej Protokół w sprawie rejestrów uwalniania i transferu zanieczyszczeń. Głównym przedmiotem

spotkania była nowelizacja ww. rozporządzenia, jak również kwestia integracji sprawozdawczości w zakresie dużych źródeł spalania paliw oraz Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń.

▪ **Grupa Robocza Komisji Europejskiej ds. FLEGT/ EUTR oraz Grupa Robocza ds. egzekwowania rozporządzenia dot. obrotu drewnem (EUTR)**

Przedstawiciele GIOŚ w 2018 roku uczestniczyli w 4 spotkaniach Grupy Roboczej Komisji Europejskiej ds. FLEGT/ EUTR oraz w nieformalnych spotkaniach Grupy Roboczej ds. egzekwowania rozporządzenia dotyczących obrotu drewnem (EUTR). W spotkaniach tych udział biorą przedstawiciele organów właściwych w zakresie kontroli obrotu drewnem w państwach członkowskich UE. Podczas ww. spotkań wymieniono doświadczenia z przedstawicielami innych państw członkowskich UE w zakresie prowadzonych kontroli przestrzegania przepisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 995/2010 z dnia 20 października 2010 r. ustanawiającego obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu drewno i produkty z drewna (EUTR) oraz zapoznano się z aktualnym stanem prac KE w zakresie przepisów dotyczących kontroli obrotu drewnem. Dodatkowo podczas nieformalnych spotkań Grupy Roboczej ds. egzekwowania rozporządzenia dotyczących obrotu drewnem (EUTR) omawiane były praktyczne zagadnienia dotyczące kontroli obrotu drewnem.

▪ **Grupy Robocze na potrzeby wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej,**

- W ramach grupy roboczej Ecological Status przy Komisji Europejskiej (w ramach Wspólnej Strategii Wdrażania RDW) pracownik GIOŚ jako przedstawiciel Polski wziął udział w dwóch spotkaniach roboczych. Ponadto kolejni przedstawiciele GIOŚ i instytucji wykonujących zadania dla GIOŚ (Instytut Ochrony Środowiska – PIB) wzięli udział w warsztatach organizowanych przez tę grupę dotyczących metod oceny stanu ekologicznego wód.
- W pracach grupy roboczej Chemikalia (WG Chemicals), działającej przy Komisji Europejskiej (w ramach Wspólnej Strategii Wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej) w 2018 roku odbyły się 3 spotkania, w których uczestniczyli przedstawiciele GIOŚ jako przedstawiciele Polski. Jednocześnie rok 2018 był ostatnim rokiem prac m.in. grup roboczych we Wspólnotowej Strategii Wdrażania RDW w latach 2016-2018. Celami nadrzędnymi prac grupy WG Chemicals w 2018 roku były: finalizacja prac w tworzeniu tzw. drugiej listy obserwacyjnej poprzez Decyzję Wykonawczą Komisji z dnia 5.06.2018 r.; przeanalizowanie programu prac CIS (Wspólnotowej Strategii Wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej) na lata 2019-2021 w kontekście zadań dla grupy WG Chemicals; wdrażanie środowiskowych norm jakości (EQS) dla metali; EBM (effect-based methods) czyli metody oparte na mierzeniu efektu; uczestnictwo w procesie rewizji RDW i dyrektywy powodziowej. Prace przy przeglądzie RDW będą kontynuowane w 2019 roku, a zadaniami grupy WG Chemicals na kolejne 3 lata tj. 2019-21 będą m.in. rewizja listy substancji priorytetowych oraz wkład do kolejnej Decyzji Komisji Europejskiej aktualizującej Listę obserwacyjną (tzw. watch list) dla wód powierzchniowych, w tym wymianę dobrych praktyk w zakresie monitorowania osadów.
- W ramach grupy roboczej „Wody podziemne” (WG Groundwater), działającej przy Komisji Europejskiej (w ramach Wspólnej Strategii Wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej) w 2018 roku odbyły się 2 spotkania, w których uczestniczył pracownik

GIOŚ jako przedstawiciel Polski. Głównym celem działalności grupy w 2018 roku było sfinalizowanie prac nad koncepcją metodyki selekcji/wyboru substancji do listy obserwacyjnej („watch list”) dla wód podziemnych.

- **Grupy robocze ds. wdrażania Ramowej Dyrektywy w sprawie Strategii Morskiej**
 - W ramach Grupy Roboczej ds. Dobrego Stanu (WG GES) koordynowano współpracę ekspertów GIOŚ w zakresie cech 1 (różnorodność biologiczna), 2 (gatunki obce), 5 (eutrofizacja) oraz 8 (substancje niebezpieczne). W ramach prac grup Joint Research Center, eksperci mianowani przez GIOŚ opracowali listę gatunków do oceny cechy 1 i 2 oraz listę substancji szkodliwych, podlegających ocenie w obszarze Morza Bałtyckiego. Ww. listy są referencyjnymi do raportowania aktualizacji wstępnej oceny stanu środowiska wód morskich w regionie Morza Bałtyckiego.
 - W ramach prac grupy technicznej w zakresie danych morskich (TG DATA) kontynuowano opracowanie założeń technicznych do wykonania raportowania z art. 19.3 RDSM (Ramowej Dyrektywy w sprawie Strategii Morskiej), zgodnego ze standardami dyrektywy INSPIRE. Na początku 2018 roku eksperci GIOŚ (z Instytutu Morskiego w Gdańsku oraz Oddziału Morskiego IMGW-PIB w Gdyni) przeprowadzili kolejne testowanie plików raportowych. Uwagi, jakie były zgłaszane ze strony polskiej poprzez GIOŚ, były uwzględniane w opracowywaniu kolejnych wersji formularzy. Zostało zakończone opracowywanie formularzy do generowania plików raportowych w formacie XML. Formularze raportowe zostały wypełnione danymi, metadanymi oraz wartościami granicznymi dobrego stanu, jakie zostały wykorzystane do opracowania aktualizacji wstępnej oceny stanu środowiska wód morskich w pracy realizowanej na zlecenie GIOŚ.
 - Przedstawiciel GIOŚ wziął udział w pierwszym spotkaniu nowoutworzonej grupy pn. Joint meeting on biodiversity assessment and reporting under the Marine Strategy Framework Directive (MSFD) and Habitats and Birds Directives (HBD), której celem jest ujednoczenie wymagań raportowych wynikających z RDSM oraz dyrektyw ptasiej i siedliskowej.
- **Grupa robocza na potrzeby wdrażania Dyrektywy CAFE oraz Komitet ds. Jakości Powietrza**

Przedstawiciele GIOŚ brali udział w pracach Grupy ekspertów ds. Jakości Powietrza, gdzie omawiano wdrażanie prawa UE w zakresie ochrony powietrza w Państwach Członkowskich, monitoringu i ocen jakości powietrza, działań naprawczych, raportowania i prezentacji danych, prace na temat danych o jakości powietrza.
- **Grupa robocza na potrzeby wdrażania dyrektywy ptasiej i siedliskowej**

Przedstawiciele GIOŚ wzięli udział w dwóch spotkaniach Grupy Roboczej ds. Raportowania (Expert Group on Reporting under the Nature Directives), w ramach której opracowywane są wytyczne dotyczące składania raportów z art. 12 dyrektywy ptasiej i art. 17 dyrektywy siedliskowej.
- **Komitet Regulacyjny (Noise Committee) działający w oparciu o art. 13(1) Dyrektywy 2002/49/WE oraz Grupa Ekspertów (Noise Expert Group- NEG),** których posiedzenia miały na celu zapewnienie bieżących informacji na temat aktualnej sytuacji w zakresie polityki dotyczącej hałasu, przyszłych jej zmian oraz wypracowanie wspólnego stanowiska dot. zawartości Załącznika III do Dyrektywy

2002/49/WE, dotyczącego metod oceny szkodliwych skutków hałasu w środowisku. Prace będą kontynuowane w 2019 r.

Ponadto w 2018 r. przedstawiciele Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska wzięli udział w nowej inicjatywie Komisji Europejskiej pn. *Environmental Compliance and Governance (ECG)*, mającej na celu poprawę implementacji prawa UE, w tym implementacji prawa środowiskowego. W ramach powyższej inicjatywy planowane jest m.in. opracowanie wytycznych w zakresie:

- 1) zwalczania przestępstw przeciwko środowisku, ze szczególnym nastawieniem na przestępstwa w zakresie gospodarowania odpadami - działanie ECG nr. 4;
- 2) zgodności z wymogami środowiskowymi na obszarach wiejskich (w zakresie ochrony powierzchni ziemi oraz wód) - działanie ECG nr. 5;
- 3) skutecznych krajowych mechanizmów rozpatrywania skarg oraz skarg, jako źródeł wiedzy dla społeczeństwa w zakresie unijnego prawa ochrony środowiska – działanie ECG nr. 7.

W pracach każdego z powyższych działań brali udział przedstawiciele Inspekcji Ochrony Środowiska. Planowany termin zakończenia opracowywania wytycznych to czerwiec 2019, kiedy zostaną formalnie przyjęte przez Forum ECG, stanowiące grupę sterującą dla tej inicjatywy. Następnie wytyczne zostaną przekazane do stosowania w krajach członkowskich UE.

Jednocześnie, w związku ze spoczywającym na organach Inspekcji Ochrony Środowiska obowiązkiem wykonywania zadań określonych w ustawie z dnia 19 lipca 2016 r. o dostępie do zasobów genetycznych i podziale korzyści z ich wykorzystania (Dz.U. z 2016 r. poz. 1340) oraz wynikających z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 511/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie środków zapewniających zgodność użytkowników w Unii z wymogami wynikającymi z Protokołu z Nagoi dotyczącego dostępu do zasobów genetycznych oraz uczciwego i sprawiedliwego podziału korzyści wynikających z wykorzystania tych zasobów i innych rozporządzeń wykonawczych, przedstawiciel GIOŚ wzięł udział w spotkaniu grupy roboczej, które zorganizowane zostało przez Niemiecką Federalną Agencję ds. Ochrony Przyrody we współpracy z Międzynarodową Akademią ds. Ochrony Przyrody. Spotkanie to odbyło się w dniach 23-26 kwietnia 2018 r. i poświęcone było wymianie doświadczeń poszczególnych państw członkowskich w zakresie kontroli użytkowników zasobów genetycznych oraz omówieniu regulacji prawnych związanym z wdrażaniem postanowień Protokołu z Nagoi w krajach Unii Europejskiej i w innych państwach spoza UE.

- **Europejska sieć krajowych laboratoriów referencyjnych (AQUILA)**

Członkiem AQUILA jest Krajowe Laboratorium Referencyjne i Wzorcujące GIOŚ. W ramach AQUILA omawiane są najnowsze rozwiązania dotyczące technik pomiarów zanieczyszczeń powietrza oraz kształtowana jest polityka UE dotycząca metodyk oceny jakości powietrza.

W dniach 15 stycznia do 15 marca 2018 r. Krajowe Laboratorium Referencyjne i Wzorcujące wzięło udział w międzynarodowych badaniach porównawczych dla krajowych laboratoriów referencyjnych pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5.

W dniach 03-07 czerwca 2018 r. przedstawiciele KLRiW uczestniczyli w międzynarodowych porównaniach międzylaboratoryjnych dla krajowych laboratoriów referencyjnych w zakresie zanieczyszczeń gazowych (SO₂, CO, NO/NO₂, O₃).

Oba powyżej wymienione badania zorganizowane zostały przez JRC Ispra (Wspólnotowe Centrum Badawcze w Isprze, Włochy).

3. Udział Inspekcji w wypełnianiu zadań wynikających dla Polski z konwencji i umów międzynarodowych

W rozdziale tym zostały opisane zadania wykonywane przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska z upoważnienia Ministra Środowiska.

- **Konwencja Bazylejska o kontroli transgranicznego przemieszczania odpadów niebezpiecznych**

W roku 2018 najważniejszym wydarzeniem w pracach Konwencji Bazylejskiej było 11. spotkanie Open-Ended Working Group Konwencji Bazylejskiej. Prace grupy kontaktowej zajmującej się zagadnieniami technicznymi prowadziła przedstawicielka Polski. Grupa zajmowała się uzgodnieniami m.in. w zakresie wytycznych technicznych dotyczących odpadów zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, odpadów zawierających lub zanieczyszczonych substancjami POPs (trwałe zanieczyszczenia organiczne) oraz operacji składowania i spalania odpadów. Pozostali członkowie delegacji brali udział w posiedzeniach plenarnych, spotkaniach grup kontaktowych oraz w codziennych spotkaniach koordynacyjnych regionu Europy Środkowej i Wschodniej oraz Unii Europejskiej. Inspekcja Ochrony Środowiska największą uwagę przywiązywała do prac dotyczących ww. wytycznych w sprawie transgranicznego przemieszczania odpadów sprzętu elektrycznego i elektronicznego, nowelizacji Aneksów do Konwencji Bazylejskiej, zawierających kody oraz operacji zagospodarowywania odpadów, a także propozycji Norwegii w sprawie bardziej rygorystycznego traktowania niektórych rodzajów odpadów tworzyw sztucznych w transgranicznym przemieszczaniu odpadów.

- **Konwencja EKG ONZ w sprawie transgranicznych skutków awarii przemysłowych (Konwencja awaryjna)**

Przedstawiciel GIOŚ wziął udział w X Konferencji Stron Konwencji awaryjnej, w trakcie której współprzewodniczył obradom, a także pełnił funkcję przewodniczącego jednej z sesji seminarium poświęconego metodologiom oceny ryzyka. Ponadto przedstawiciel GIOŚ brał aktywny udział w pracach Biura Konwencji awaryjnej, pełniąc jednocześnie funkcję Zastępcy Przewodniczącego tego Biura, i uczestniczył w spotkaniach tego gremium w dniach 30-31 stycznia, 26-27 czerwca oraz 3 grudnia 2018 r. Ponadto realizując zadania w omawianym obszarze przedstawiciel GIOŚ uczestniczył również w dniu 22 listopada 2018r. w spotkaniu konsultacyjnym punktów kontaktowych ds. informowania o awariach ze skutkami transgranicznymi.

W 2018 r. odbyła się XX narada Polsko-Niemieckiej Grupy Roboczej do spraw realizacji Konwencji awaryjnej, podczas której omówiono zagrożenia awariami przemysłowymi o skutkach transgranicznych na obszarze granicy polsko-niemieckiej, współpracę służb ratowniczych na terenach przygranicznych i wspólne ćwiczenia. Dokonano aktualizacji listy niebezpiecznych działalności z możliwymi skutkami transgranicznymi oraz punktów kontaktowych do celów powiadamiania o awariach

przemysłowych i udzielania wzajemnej pomocy. Wymieniono informacje oraz doświadczenia w zakresie polsko-niemieckich działań prewencyjnych i ratowniczo-gaśniczych realizowanych w latach ubiegłych, jak np. dwustronne ćwiczenia ratownicze, wspólne inspekcje oraz seminaria i konferencje poświęcone tematyce współpracy transgranicznej podczas awarii i katastrof.

XX narada polsko-niemieckiej grupy roboczej do spraw realizacji Konwencji EKG ONZ, Berlin 13-14 listopada 2018 r. (fot. archiwum WIOŚ)

- **Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego (konwencja Helsińska)**

W 2018 roku przedstawiciele GIOŚ uczestniczyli w pracach grup roboczych HELCOM State&Conservation, HELCOM GEAR oraz projektu HELCOM HOLAS II. Eksperti, nominowani przez GIOŚ, uczestniczyli w projektach FISH PRO II (a następnie FISH PRO III), PEG, w pracach grup roboczych IN EUTRO, EN BENTHIC (obecnie IN BENTHIC), EN Noise, EN Group on Marine Litter. Eksperti w zakresie awifauny współpracowali w ramach połączonej grupy HELCOM i OSPAR (konwencja dla Morza Północnego) dla ptaków morskich (JWG Bird – Joint Working Group Bird).

Praca w projekcie HELCOM HOLAS II została zakończona w 2018 roku. Oprócz pracowników GIOŚ, w prace w ramach projektu byli zaangażowani wykonawcy monitoringu Morza Bałtyckiego w zakresie 11 cech dobrego stanu środowiska zgodnie z RDSM. W ramach prac w projekcie została opracowana druga holistyczna ocena stanu środowiska Morza Bałtyckiego „State of the Baltic Sea – Second HELCOM holistic assessment 2011-2016”, do wykonania której zostały wykorzystane zharmonizowane serie danych, ujednolicone dla wszystkich państw-stron HELCOM. Raport dla Morza Bałtyckiego jest dostępny pod adresem internetowym <http://stateofthebalticsea.helcom.fi/>

W ramach prac grupy HELCOM State&Conservation przyjęto uaktualnione metodyki do prowadzenia 4 podprogramów monitoringu (metale ciężkie w osadzie dennym, PFAS w wodzie morskiej, występowanie i rozmieszczenie fok oraz tlenu rozpuszczonego w wodzie morskiej) oraz pracowano nad uaktualnieniem kilkunastu innych przewodników. W oparciu o dotychczas prowadzone prace, wytypowano wstępną listę wskaźników, wykorzystywanych do oceny stanu środowiska wód morskich, w celu

kontynuacji prac nad doprowadzeniem ich do stanu operacyjnego do 2021 roku, tzn. gotowych do wykorzystania w ocenie.

Rozpoczęto prace nad aktualizacją Bałtyckiego Planu Działań (BSAP – Baltic Sea Action Plan) – dokumentu strategicznego, nakreślającego kierunek prac HELCOM.

W dniach 29-31 maja 2018 roku GIOŚ we współpracy z IMGW-PIB zorganizował 8 spotkanie Grupy Ekspertów ds. Monitoringu Substancji Radioaktywnych.

- **Protokół w sprawie rejestrów uwalniania i transferu zanieczyszczeń do Konwencji z Aarhus o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz o dostępie do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska**

Przedstawiciel GIOŚ wziął udział w 6 Spotkaniu Grupy Roboczej Stron Protokołu EKG ONZ w sprawie rejestrów uwalniania i transferu zanieczyszczeń. Na spotkaniu sygnatariusze i strony Protokołu PRTR dokonały m.in. przeglądu implementacji planu pracy dotyczącego Protokołu PRTR, a także osiągnięć i wyzwań wynikających z wdrażania Protokołu PRTR. Ponadto podczas spotkania prowadzone były przygotowania do kolejnego Posiedzenia Stron Protokołu PRTR.

- **Prace grup roboczych OECD**

Przedstawiciel GIOŚ uczestniczył w 28 spotkaniu grupy roboczej ds. awarii chemicznych. W trakcie spotkania zapoznał on się z projektami/działaniami realizowanymi na forum ww. grupy roboczej oraz przedstawił informację nt. wybranych krajowych działań podejmowanych w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom, a także omówił wnioski wynikające z zaistniałych na terenie kraju zdarzeń z udziałem substancji niebezpiecznych na przykładzie poważnej awarii przemysłowej na terenie terminalu gazu.

Ponadto przedstawiciele Inspekcji brali udział w pracach grupy roboczej „Monitoring” (GM) oraz grupy roboczej „Zanieczyszczenia awaryjne” G3 **Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem (MKOOpZ).**

W 2018 r. przedstawiciele Inspekcji kontynuowali prace w ramach grupy roboczej „Monitoring” (GM). W 2018 r. odbyło się 1 spotkanie grupy i jedne warsztaty.

W trakcie spotkania GM przeanalizowano aktualizację „Strategii wspólnego rozwiązywania istotnych problemów gospodarki wodnej na Międzynarodowym Obszarze Dorzecza Odry” w kontekście znaczących zanieczyszczeń wód powierzchniowych; zestawienia listy gatunków obcych w dorzeczu Odry oraz stan prac nad aplikacją „Międzynarodowe punkty pomiarowe – Odra” (IMS-Odra). Ponadto przedstawiono informacje dotyczące 20. Posiedzenia Plenarnego MKOOpZ oraz komisji ds. wód granicznych. Przedstawiciele Inspekcji brali udział w warsztatach MKOOpZ dotyczących oceny stanu ekologicznego na podstawie fitoplanktonu (zaprezentowano metodyki poboru, preparatyki oraz oceny fitoplanktonu w Niemczech, Czechach i w Polsce) oraz warsztatach MKOOpZ dotyczących oceny warunków morfologicznych rzek jak również w warsztatach „GIS”, podczas których m.in. omówiono wykorzystanie produktów open-source, danych Copernicus i danych satelitarnych.

W roku 2018 miały miejsce dwie narady grupy G3, podczas których omówiono dotychczasowe i zaplanowano kolejne ćwiczenia łączności, stanowiące podstawowy element zachowania bezpieczeństwa ekologicznego w zlewni Odry, przedstawiono informacje nt. zdarzeń o znamionach poważnej awarii w dorzeczu Odry. Ponadto kontynuowano prace nad

redakcją Międzynarodowego Planu Awaryjnego dla Odry oraz opracowano plan pracy komisji wraz z przyszłymi zadaniami.

4. Współpraca dwustronna

4.1 Republika Białorusi

W 2018 r. Inspekcja Ochrony Środowiska współpracowała ze stroną białoruską głównie w zakresie ochrony wód.

Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska w Białymstoku i Lublinie współpracowały z Obwodowymi Komitetami Zasobów Naturalnych i Ochrony Środowiska w Grodnie i Brześciu oraz z Grodzieńskim i Brzeskim Obwodowymi Laboratoriami Analitycznymi Urzędu Państwowego „Republikańskie Analityczne Centrum Kontroli w zakresie ochrony środowiska”.

W 2018 roku podczas spotkań dokonano:

- bieżącej wymiany wyników badań rzek po stronie polskiej i białoruskiej wykonywanych przez laboratoria obu stron;
- uzgodnienia wyników badań ze wspólnego poboru prób wody w profilach granicznych;
- analizy ostatecznych wyników i wspólnej oceny jakości wody w odniesieniu do ustalonych normatywów wymaganej, dobrej jakości wody w profilach granicznych;
- omówienia stosowanych metodyk oznaczeń przez laboratoria współpracujących stron (wymiana informacji miała na celu doskonalenie technik pomiarowo - badawczych laboratoriów współpracujących stron);
- wymiany bieżącej informacji o przygranicznych źródłach zanieczyszczeń w zlewniach rzek, stanowiących potencjalne zagrożenie dla stanu środowiska obszaru przygranicznego obu państw.

Dodatkowo przekazano informację o wynikach badań własnych realizowanych na rzece Bug i jej głównych dopływach leżących po stronie polskiej i białoruskiej. Omówiono bieżące sprawy m.in. przedstawiono założenia reorganizacji w świetle nowelizacji ustawy o IOŚ. Wykonując zapisy ustaleń Polsko-Białoruskiej Podkomisji do Spraw Współpracy Przygranicznej dotyczącej włączenia do wykazu obiektów wodnych wymagających wspólnego monitorowania rzeki Łosośnej w profilu granicznym, WIOŚ po swojej stronie monitorował przedmiotową rzekę. Z powodu braku decyzji ze strony Ministerstwa Zasobów Naturalnych i Ochrony Środowiska Republiki Białorusi rzeka ta, w dalszym ciągu, nie jest objęta planem pracy WIOŚ w Białymstoku i OKZNiOŚ w Grodnie i nie prowadzi się wspólnego monitoringu na rzece w ramach współpracy międzynarodowej.

W 2018 r. odbyły się 2 posiedzenia Polsko-Białoruskiej Podkomisji do Spraw Współpracy Przygranicznej (06.06.2018 r. w Rajgrodzie i 30.11.2018 r. w Brześciu). Zgodnie z ustaleniami z tych spotkań realizowane były regularne badania własnych rzek granicznych przez stronę polską i białoruską. Ze strony polskiej badania były prowadzone zgodnie z Programem monitoringu środowiska województwa podlaskiego na lata 2016-2020 oraz harmonogramami wspólnych terminów poborów prób, ustalonymi przez współpracujące instytucje w rocznych planach współpracy. Odbyły się wspólne spotkania na rzekach

granicznych ze wspólnym poborem prób wody w profilach granicznych, na których dokonano wymiany informacji o wynikach badań rzek, pobrano wspólne próby do badań, określono jakość wód w oparciu o ustalone normatywy.

4.2 Republika Czeska

Współpraca z Republiką Czeską prowadzona była przez WIOŚ w Katowicach i w Opolu głównie w obszarach ochrony wód i powietrza.

W 2018 roku przedstawiciele Inspekcji Ochrony Środowiska wzięli udział w naradzie polsko-czeskiej grupy roboczej do spraw ochrony wód granicznych przed zanieczyszczeniem (grupa OPZ). Głównymi tematami narady były:

- ocena jakości wód granicznych w roku 2017,
- inwestycje i przedsięwzięcia zrealizowane w roku 2017, mające wpływ na jakość wód granicznych,
- zadania zrealizowane przez grupę OPZ w roku 2017,
- plan pracy grupy OPZ na rok 2019,
- sprawy wynikające z poprzednich protokołów oraz z prac bieżących.

Ocena wyników badań wód granicznych, badanych w 2017 r. przedstawiona na spotkaniu polskiej części Grupy OPZ w 2018 r. wskazuje na pogorszenie jakości wód Białej Głuchołaskiej w stosunku do 2016 r. – o jedną klasę zwiększyło się zanieczyszczenie wód w zakresie: zawiesina ogólna, ChZT-Cr i ogólny węgiel organiczny (z I klasy na II) oraz brak zmian jakości wód Złotego Potoku.

W ramach współpracy na polsko-czeskich wodach granicznych Laboratorium Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach prowadziło w 2018 roku badania jakości wód granicznych rzeki Olzy i Odry w następujących przekrojach: Olza – powyżej Stonawki; Olza – powyżej Piotrówki; Olza – ujście do Odry; Odra – w Chałupkach; Szotkówka – ujście do Olzy. WIOŚ Wrocław prowadził pobór i analizę prób z Nysy Łużyckiej, Witki i Ścinawki.

W 2018 roku odbyło się trzecie posiedzenie Polsko-Czeskiej Komisji ds. Wód Granicznych z udziałem przedstawicieli Inspekcji Ochrony Środowiska.

Na spotkaniu zreferowano poszczególne zagadnienia istotne z punktu widzenia polsko-czeskich wód granicznych oraz uzgodniono plan pracy na 2019 rok.

WIOŚ w Opolu uczestniczył w 2018 r. w 5 ćwiczeniach łączności na wypadek wystąpienia poważnej awarii.

Ponadto WIOŚ w Opolu w roku 2018 przeprowadził kontrole wraz z poborem prób w zgłoszonych zanieczyszczeniach cieków wodnych: - 13.06.2018 zanieczyszczenie rz. Opawa w m. Bliszczyce (zgłoszenie WCZK Opole); - 28.11.2018 zanieczyszczenie rz. Złoty Potok w m. Złote Hory (zgłoszenie Povodi Odry).

GIOŚ w 2018 roku na bieżąco prowadził współpracę z właściwym organem w Republice Czeskiej w kwestiach związanych z wydawaniem zezwoleń na transgraniczne przemieszczanie odpadów oraz w sprawach dotyczących nielegalnego przemieszczania odpadów.

4.3 Republika Federalna Niemiec

W 2018 r. współpraca z Republiką Federalną Niemiec realizowana była przez WIOŚ we Wrocławiu, Szczecinie i Zielonej Górze głównie w zakresie monitoringu wód oraz jakości powietrza.

Przedstawiciele Inspekcji Ochrony Środowiska wzięli udział w pracach grup roboczych Polsko-Niemieckiej Komisji ds. Wód Granicznych tj. w:

- 37. Naradzie Grupy Roboczej W2 Ochrona wód, podczas której m.in. podsumowano prace nad raportem o jakości wód granicznych w 2017 r., uzgodniono ostateczną wersję Raportu o jakości wód granicznych za rok 2016, przyjęto sprawozdania z prac grup ekspertów ds. wód przybrzeżnych i przejściowych, jakości analiz oraz „Monitoring”. Przyjęto plan pracy na 2019 r.
- spotkaniu Grupy Ekspertów „Monitoring” GR W2, podczas którego omówiono stan realizacji ustaleń z ostatniego spotkania grupy ekspertów w 2017 r. oraz ustalenia Grupy Roboczej W2. Przedstawiono harmonogram prac na 2018 r., omówiono roczny raport o jakości wód granicznych za 2016 r. oraz najważniejsze problemy związane z realizacją monitoringu na wodach granicznych w 2017 r. Ustalono zakres tabel do przekazywania wyników badań (sposób prezentowania wyników zostanie rozszerzony dodatkowo o dwie oceny: polską i niemiecką), terminy przekazywania danych, przyczyny przekazania wyników po zaplanowanym wcześniej terminie, terminy poborów na 2018 r. oraz plan pracy Grupy Roboczej W2 na 2019 rok. Omówiono wątpliwości związane z prezentowaniem dziedziczenia oceny. Omówiono wyniki badań kwasu 2,4-D oraz rtęci; informacje te znajdują się w raporcie za 2016 r. Omówiono stan prac do raportu 3-letniego. Dyskutowano na temat lokalizacji punktów reprezentatywnych (dot. strony niemieckiej). Ustalono formę współpracy z MKOO w ramach weryfikacji substancji priorytetowych;
- spotkaniu Grupy Ekspertów ds. zapewnienia jakości analiz GR W2, podczas którego omówiono wyniki trójstronnych wspólnych badań porównawczych przeprowadzonych wspólnie z czeskimi i niemieckimi laboratoriami działającymi na obszarze dorzecza Łaby - stwierdzono wysoką zgodność wyników wszystkich zbadanych parametrów.

W październiku 2018 r. odbyło się XVIII posiedzenie Polsko-Niemieckiej Rady Ochrony Środowiska. Spotkanie rozpoczęło się podpisaniem Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec w zakresie ocen oddziaływania na środowisko i strategicznych ocen oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym. Rozmawiano nt. przygotowań do 24. Konferencji Stron Ramowej Konwencji w sprawie zmian klimatu COP 24 w Katowicach, współpracy transgranicznej w dziedzinie ochrony środowiska, podsumowania współpracy województw i krajów związkowych, ochrony klimatu (w tym m.in. europejska inicjatywa EUKI, ochrona klimatu UE, długookresowa strategia UE w zakresie ograniczania emisji gazów cieplarnianych), populacji wilka, współpracy w zakresie Polsko-Niemieckiej Rady Programowej w Dolinie Dolnej Odry oraz narodowych strategii klimatycznych (w tym niemiecka komisja węglowa). Rada uzgodniła utworzenie 3 grup roboczych dotyczących tematu wilka, kormorana i bobra, wysoko oceniła dotychczasową regionalną współpracę transgraniczną oraz z zadowoleniem przyjęła kontynuację działalności Rady.

W ramach współpracy z Saksonią odbyło się:

- spotkanie dotyczące jakości powietrza na terenie Saksonii i Dolnego Śląska, działalności kontrolnej oraz metodyk pomiarowych stosowanych w monitoringu powietrza,
- spotkanie mające na celu obopólne zapoznanie się z zakresem działalności Saksońskiego Biura Łącznikowego i WIOŚ.

Ponadto odbyło się spotkanie powiatu Landkreis Spree-Neiße oraz WIOŚ w Zielonej Górze w sprawie ochrony wód gruntowych na terenie polsko-niemieckiego pogranicza. Przedstawiciele powiatu Sprewa-Nysa przedstawili prezentację dotyczącą zanieczyszczeń przedostających się do wód podziemnych z terenu byłego zakładu tekstylnego zlokalizowanego na terenie Forst. Stwierdzono, iż część zanieczyszczeń migruje w kierunku rzeki Nysy Łużyckiej, w związku z tym przedstawiciele powiatu Sprewa-Nysa planują utworzenie trzech dodatkowych punktów monitorujących wody podziemne zlokalizowanych wzdłuż rzeki. Badania planowane są na marzec 2019 r. Przedstawiciele powiatu Sprewa-Nysa zadeklarowali przekazanie wyników z przeprowadzonych pomiarów w maju przyszłego roku, o ile nadal będą stwierdzane przekroczenia. Przedstawiciele WIOŚ w Zielonej Górze zaproponowali przyjęcie rozwiązań stosowanych w Polsce tj. wybudowanie barier studni odpompowujących w kierunku spływu zanieczyszczeń, odpompowywanie zanieczyszczonych wód, ich oczyszczanie i wtórne wprowadzanie do środowiska.

W 2018 r. odbyło się również spotkanie poświęcone omówieniu raportu końcowego dotyczącego monitoringu Nysy Łużyckiej realizowanego po stronie polskiej i niemieckiej w 2017 r. Omówiono stan realizacji i wyniki monitoringu zrealizowanego przez stronę polską oraz osobno przez stronę niemiecką. Ustalono, iż w związku z brakiem poborów wód z Nysy Łużyckiej ubiegły rok należy uznać za rok zerowy. Przedstawiono wyniki badań hydrologicznych, wyniki badań wód pobranych ze studni gospodarczych, omówiono realizację biomonitoringu (ichtiofauna, makrofity, makrozoobentos, fitobentos) oraz jakość wód podziemnych i powierzchniowych. Syntetyczny raport końcowy zostanie przekazany do Komisji ds. Wód Granicznych do końca kwietnia 2019 r. Z prośbą o przekazanie raportu zwróciła się również Grupa W1 i Grupa W2.

W 2018 r. przeprowadzono terenowe badania porównawcze pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 z udziałem niemieckiego laboratorium. W porównaniach uczestniczyły m.in. laboratoria wszystkich Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Środowiska oraz laboratorium Sächsisches Landesamt für Umwelt, Landwirtschaft und Geologie (Saksońskiego Urzędu ds. Środowiska, Rolnictwa i Geologii). W badaniach porównawczych raportowane były stężenia pyłu PM10 i PM2,5 oraz przeprowadzone były analizy metali ciężkich i benzo(a)pirenu w pobranym pyłe zawieszonym.

GIOŚ w 2018 roku na bieżąco prowadził współpracę z właściwymi organami w Niemczech w kwestiach związanych z wydawaniem zezwoleń na transgraniczne przemieszczanie odpadów oraz w sprawach dotyczących nielegalnego przemieszczania odpadów.

4.4 Republika Litewska

W 2018 r. w ramach współpracy WIOŚ w Białymstoku ze stroną litewską m.in.:

- przeprowadzono badania własne rzeki Szeszupy, podczas których pobrano i dokonano analizy chemicznej łącznie 12 próbek wody w granicznym punkcie pomiarowo-kontrolnym w ramach monitoringu badawczego wód granicznych;
- uczestniczono w spotkaniu roboczym po stronie litewskiej (Mariampol 04.09.2018) w celu wspólnego poboru próbek wody z rzeki Szeszupy do porównania międzylaboratoryjnego;
- przeprowadzono badania własne polsko-litewskich jezior granicznych: Gaładuś i Baładź w ramach monitoringu diagnostycznego i monitoringu badawczego wód granicznych, podczas których:
 - pobrano i przeprowadzono analizę chemiczną łącznie 36 próbek wody, w tym 24 próbki do oznaczeń substancji priorytetowych;
 - pobrano i przeprowadzono badania łącznie 17 próbek biologicznych (fitoplankton, fitobentos, makrozoobentos);
 - przeprowadzono łącznie 4 badania i pomiary terenowe (makrofity, elementy hydromorfologiczne);
- uczestniczono w 2 spotkaniach roboczych po stronie polskiej (Sejny 08.05.2018 i 28.08.2018) w celu wspólnego poboru próbek wody z partnerami litewskimi z jezior granicznych.

Przedstawiciele Inspekcji Ochrony Środowiska wzięli udział w VII posiedzeniu Polsko-Litewskiej Komisji do spraw Wód Granicznych (Supraśl 27-28.11.2018).

Podczas posiedzenia zaprezentowano zmiany administracyjne dotyczące gospodarowania wodami w Polsce i Litwie, omówiono główne zadania poszczególnych grup roboczych, przyjęto sprawozdania z działalności grup roboczych oraz zatwierdzono plany współpracy grup roboczych na 2019 r.

Przedstawiciele Inspekcji Ochrony Środowiska wzięli również udział w pracach grup roboczych Polsko-Litewskiej Komisji do spraw Wód Granicznych tj. w:

- VII naradzie Grupy Roboczej nr 3 do spraw ochrony wód granicznych przed zanieczyszczeniem (Augustów 16.10.2018).

Podczas narady porównano polskie i litewskie metody oceny stanu jakości wód powierzchniowych i podziemnych, wymieniono ze stroną litewską informacje o referencyjnych metodach analitycznych wód powierzchniowych i podziemnych, zapoznano się z metodykami oceny stanu wód powierzchniowych, przekazano wyniki dotychczasowych badań rzek granicznych oraz omówiono dalszą współpracę w tej dziedzinie. Zadeklarowano nawiązanie formalnej współpracy polskiego Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego i Litewskiej Służby Hydrometeorologicznej w dziedzinie hydrologii wód granicznych. Aktualnie prace w ramach Grupy Roboczej nr 3 zmierzają do wypracowania nowego modelu wspólnego monitoringu polsko-litewskich wód granicznych.
- VIII naradzie Grupy Roboczej nr 1 ds. planów gospodarowania wodami w dorzeczu (Augustów 22-23.10.2018).

Podczas narady zaprezentowano główne zagadnienia projektów Planów Gospodarowania Wodami w dorzeczu Niemna w strefie pogranicza polsko-litewskiego, wymieniono informacje na temat stanu konsultacji społecznych Planów oraz przygotowano wspólne zapisy do projektów PGW w dorzeczu Niemna dotyczące współpracy dwustronnej.

Ponadto przedstawiciele Inspekcji Ochrony Środowiska wzięli udział w XIII posiedzeniu Grupy Roboczej ds. Współpracy Przygranicznej (Białystok 18.04.2018).

Grupa Robocza działa w ramach Polsko-Litewskiej Komisji Międzyrządowej do spraw Współpracy Transgranicznej. Podczas posiedzenia omówione zostały zagadnienia w zakresie współpracy służb sanitarno-epidemiologicznych i weterynaryjnych, współpracy w dziedzinie ochrony środowiska i zasobów naturalnych, współpracy służb pożarniczych, ratowniczych, zarządzania kryzysowego, służb granicznych i celnych, służb ochrony porządku prawnego, służb policyjnych oraz współpracy w obszarze infrastruktury granicznej.

GIOŚ w 2018 roku na bieżąco prowadził współpracę z właściwym organem w Republice Litewskiej w kwestiach związanych z wydawaniem zezwoleń na transgraniczne przemieszczanie odpadów oraz w sprawach dotyczących nielegalnego przemieszczania odpadów.

4.5 Republika Słowacka

W roku 2017 Małopolski WIOŚ współpracował z Republiką Słowacką w ramach Grupy Roboczej do spraw ochrony wód granicznych przed zanieczyszczeniem (Grupa OPZ) działającej w ramach Polsko-Słowackiej Komisji do spraw Wód Granicznych.

W 2018 r. współpraca ze stroną słowacką obejmowała badania jakości wód cieków granicznych: Poprad (punkt pomiarowo-kontrolny Leluchów i Piwniczna), Dunajec (punkt pomiarowo-kontrolny Czerwony Klasztor) i Czarna Orawa (punkt pomiarowo-kontrolny Jabłonka), które prowadzone były według wcześniej ustalonego harmonogramu zatwierdzonego przez Polsko-Słowacką Komisję do Spraw Ochrony Wód przed Zanieczyszczeniem. Wyniki badań analitycznych uzgodnione były z partnerem słowackim w odstępach półrocznych.

Przedstawiciele Inspekcji Ochrony Środowiska wzięli udział w 26 naradzie Grupy OPZ. Przedmiotem narady było:

- ujednoczenie wyników monitoringu i sporządzenie rocznego sprawozdania o stanie i jakości wód granicznych badanych w roku 2017;
- wymiana informacji o inwestycjach i przedsięwzięciach zrealizowanych w 2017 r. przez obie strony które mogą mieć wpływ na stan i jakość wód granicznych;
- realizacja zadań wynikających z XVII posiedzenia Polsko-Słowackiej Komisji do spraw wód granicznych;
- wymiana informacji o wystąpieniu poważnej awarii/nadzwyczajnych zagrożeń na wodach granicznych w 2017 r.;
- propozycja monitoringu granicznych wód powierzchniowych na 2019 r.;
- wymiana informacji dotyczących monitoringu wód podziemnych w strefie przygranicznej;
- sporządzenie sprawozdania z działalności Grupy OPZ, planu pracy Grupy OPZ oraz materiałów dla Komisji.

Polska część Grupy OPZ opiniowała w 2018 roku dokumenty dotyczące inwestycji na Słowacji m.in. modernizacji oczyszczalni ścieków w dla m. Červený Kláštor i Lechnica, modernizacji i rekonstrukcji obiektu Trestená-Chyžne, CPaCS (przejście graniczne), odprowadzania ścieków z oczyszczalni Lešnica-Infocentrum, lokalizacji parkingu przy cmentarzu zlokalizowanym w sąsiedztwie rzeki Dunajec w m. Czerwony Klasztor.

GIOŚ w 2018 roku na bieżąco prowadził współpracę z właściwym organem w Republice Słowackiej w kwestiach związanych z wydawaniem zezwoleń na transgraniczne przemieszczanie odpadów oraz w sprawach dotyczących nielegalnego przemieszczania odpadów.

4.6 Ukraina

W 2018 r. w ramach współpracy z Inspekcjami Ekologicznymi Obwodów Wołyńskiego i Lwowskiego przedstawiciele Lubelskiego i Podkarpackiego WIOŚ m.in.: prowadzili monitoring jakości wód granicznych, wykonywali wspólne pobory prób w punktach pomiarowo – kontrolnych, dokonywali porównań wartości wskaźników jakości z ustalonymi poziomami rekomendowanymi, wykonali pomiary stężeń zanieczyszczeń powietrza w strefie przygranicznej oraz prowadzili działania kontrolne w ramach transgranicznego przemieszczania odpadów.

Przedstawiciele Inspekcji uczestniczyli w XVII Posiedzeniu Polsko-Ukraińskiej Komisji do spraw Wód Granicznych. Komisja przyjęła sprawozdania czterech grup roboczych działających w jej ramach tj. Ochrony Wód przed Zanieczyszczeniem (OW) - powstałej z połączenia grupy OW oraz grupy ds. Zwalczania Nadzwyczajnych Zanieczyszczeń Wód Granicznych (NZ), Planowania (PL), Ochrony Przeciwpowodziowej, Regulacji i Melioracji (OP), Hydrometeorologii i Hydrogeologii (HH). Omówiono również aktualizację planów pracy poszczególnych grup w 2018 r., a także projekt planów na 2019 r.

Ponadto Podkarpacki WIOŚ wziął udział m.in. w XIV posiedzeniu Polsko-Ukraińskiej Międzyrządowej Rady Koordynacyjnej ds. Współpracy Międzyregionalnej, XI Forum Europa-Ukraina „Stowarzyszenie z Unią Europejską i co dalej?” oraz Forum Regionów Trójmorza

W 2018 r. odbyło się spotkanie Polsko-Ukraińskiej Grupy Roboczej ds. Ochrony Wód przed Zanieczyszczeniem OW, podczas którego omówiono projekt nowego Regulaminu Grupy (po połączeniu z grupą NZ). Grupa zajmowała się przygotowaniem projektu materiałów na XVII Posiedzenie Komisji ds. Wód Granicznych i aktualizacją Planu pracy Grupy OW na 2018r. i przygotowaniem planu pracy tej grupy na 2019 r. Ponadto przygotowano projekt Sprawozdania na XVII Posiedzenie Komisji i projekt sprawozdania z działalności Polsko – Ukraińskiej Grupy Roboczej ds. ochrony wód granicznych przed zanieczyszczeniem za 2017r. Dokonano oceny jakości rzek granicznych: Bug, Wisznia i Szkło za 2017 r. i omówiono przyczyny rozbieżności wyników badań przeprowadzonych w ramach wspólnego poboru na rzece Bug oraz Wiszni i Szkle w 2017 r. Grupa wypracowała sposoby ich uniknięcia w przyszłości. Na podstawie wyników badań uzyskanych z prób wód rzek granicznych podczas wspólnego poboru stwierdzono niewielkie różnice we wskaźnikach zarówno po polskiej jak i ukraińskiej stronie. Rozbieżności dotyczyły takich wskaźników jak zawiesiny ogólne oraz azot amonowy i mogły być spowodowane takimi czynnikami, jak

warunki transportu próbek wody do laboratorium, różne metody pomiaru, jakość odczynników. Wymieniono się doświadczeniami w zakresie transgranicznej kontroli stanu środowiska oraz szybkiego informowania o ewentualnych zagrożeniach. Przedstawiciele obu stron dokonali także wizji lokalnej Oczyszczalni Ścieków we Lwowie.

Posiedzenie Grupy Roboczej ds. Ochrony Wód Granicznych przed Zanieczyszczeniem

Strona polska przekazała stronie ukraińskiej m.in.:

- kwartalne informacje o stanie czystości wód granicznych badanych w 2018 r. oraz po zakończeniu rocznego cyklu pomiarowego ocenę stanu jednolitych części wód w oparciu o klasyfikację elementów biologicznych, fizykochemicznych oraz hydromorfologicznych;
- zaktualizowany wykaz źródeł potencjalnych zanieczyszczeń zlokalizowanych na terenie polskiej części zlewni rzeki Bug oraz zlewni rzek: Strwiąż, Wiar, Wisznia, Szkło, Lubaczówka;
- harmonogram kontroli rzek objętych badaniami monitoringowymi;
- „Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim w 2017 roku”, opracowanie pt. „Stan środowiska województwa podkarpackiego na obszarze przygranicznym z Ukrainą w 2017 r.”, „Raport o stanie środowiska województwa lubelskiego za 2017 r.”.

Od strony ukraińskiej otrzymano:

- wyniki badań jakości wód rzek granicznych Wiszni i Szklä wraz z informacją o stanie czystości tych wód za rok 2017 oraz za pierwszy, drugi i trzeci kwartał 2018 r.,
- wyniki badań jakości wód rzek granicznych Wiszni i Szklä ze wspólnie przeprowadzonego poboru prób wody w dniu 23 października 2018 r.,
- wykaz metody badawczych stosowanych w laboratorium.

Zaktualizowano dane teleadresowe instytucji zajmujących się ochroną środowiska oraz zapobieganiem zdarzeniom o charakterze nadzwyczajnym i usuwaniem ich skutków po obu stornach granicy. Nastąpiła znaczna poprawa w komunikacji ze stroną ukraińską

skutkująca niezwłocznym pozyskiwaniem informacji w sytuacjach nie kwalifikujących się jako nadzwyczajne zagrożenie środowiska, ale wymagających uzyskania szybkiej informacji.

VIII KWESTIE ORGANIZACYJNE, PRAWNE I EKONOMICZNE

1. Omówienie zmian w organizacji Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska i wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska

W ostatnich latach Główny Inspektorat Ochrony Środowiska wielokrotnie sygnalizował, że w celu zwiększenia skuteczności i sprawności realizacji przez Inspekcję Ochrony Środowiska jej ustawowych zadań, konieczne są zmiany uregulowań prawnych określających jej strukturę i zasady działania. Stąd, w pierwszej połowie ubiegłego roku, prowadzone były prace zmierzające do nadania Inspekcji nowej struktury organizacyjnej przy jednoczesnym wyposażeniu jej w dodatkowe uprawnienia i możliwości.

Nowe uregulowania prawne zostały wprowadzone ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw⁹⁴, która weszła w życie, z wyjątkiem niektórych przepisów, z dniem 1 stycznia 2019 r. Głównym celem ustawy jest zagwarantowanie bezpieczeństwa ekologicznego obywateli poprzez zwiększenie efektywności i sprawności realizacji ustawowych zadań Inspekcji, w szczególności działań związanych z monitoringiem (stanowiących jednocześnie wypełnienie zobowiązań unijnych), prowadzeniem kontroli w zakresie korzystania przez przedsiębiorców ze środowiska oraz pracą laboratoriów badawczych.

Do najbardziej istotnych zmian wprowadzonych ustawą o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska należą:

a) umożliwienie prowadzenia na terenie całego kraju kontroli, planowanych z poziomu Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, przez wyspecjalizowane zespoły kontrolne złożone z inspektorów z różnych terytorialnie wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska (wioś) tzw. kontroli krzyżowych. Tego rodzaju rozwiązanie stwarza niezbędne warunki dla efektywnej walki z szarą strefą w obszarze gospodarki odpadami oraz w stosunku do najbardziej uciążliwych podmiotów korzystających ze środowiska. Udział IOŚ w przeciwdziałaniu negatywnym zjawiskom na rynku odpadów jest znaczący i od jej aktywności kontrolnej w dużej mierze zależy stan przestrzegania wymogów ochrony środowiska przez przedsiębiorców z branży odpadowej.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska od 4 sierpnia do 31 grudnia 2018 r. dwukrotnie powołał zespoły kontrolne, które przeprowadziły kontrole 4 zakładów;

b) wprowadzenie dla inspektorów ochrony środowiska możliwości wykonywania kontroli w systemie całodobowym tj. pracy zmianowej, pozwalającej na przeprowadzanie kontroli również w porze nocnej, co jest szczególnie istotne w przypadku nieprzestrzegania przez przedsiębiorców przepisów korzystania ze środowiska, czy wręcz przestępstw lub wykroczeń powodujących występowanie zagrożeń dla życia bądź zdrowia ludzi lub dla środowiska.

Wojewódzcy inspektorzy powołali zespoły interwencyjno-wyjazdowe do szybkiego reagowania lub zapewnili dyżury całodobowe;

c) wzmocnienie kadrowe Inspekcji w celu bardziej skutecznego wykonywania zwiększonej liczby kontroli wynikających m.in. z wpływających do IOŚ interwencji i wniosków, w tym

⁹⁴ Dz. U. poz. 1479

dotyczących szarej strefy w gospodarowaniu odpadami oraz prowadzenia innych działań, w sytuacji powzięcia uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa przeciwko środowisku lub wykroczenia.

Z 600 etatów przyznanych od 2019 r. Inspekcji Ochrony Środowiska 520 otrzymali wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska, a 80 Główny Inspektor Ochrony Środowiska;

d) umożliwienie prowadzenia kontroli interwencyjnych przez inspektorów ochrony środowiska bez wcześniejszego zawiadomienia o zamiarze jej przeprowadzenia (obowiązek powiadamiania z 7- dniowym wyprzedzeniem pozostał dla kontroli planowanych).

Prowadzenie kontroli bez uprzedzania przedsiębiorcy przyczyniło się do wzrosty liczby prowadzonych kontroli interwencyjnych;

e) rozszerzenie uprawnień inspektorów IOŚ podczas wykonywania kontroli, m.in. poprzez możliwość prowadzenia czynności kontrolnych z użyciem bezzałogowych statków powietrznych (dronów), wzmocnienie już istniejącego uprawnienia inspektora do wzywania i przesłuchiwania osób, nakazywania wstrzymania ruchu lub uruchomienia instalacji lub urządzenia, a także możliwości wydawania przez WIOŚ w trakcie kontroli decyzji wstrzymującej działalność stwarzającą zagrożenie zdrowia lub życia ludzi albo zagrożenie zniszczenia środowiska - w rygorze natychmiastowej wykonalności.

Niektóre wioś zakupiły z przyznanej rezerwy celowej drony, noktowizory i inny niezbędny sprzęt do realizacji tych zadań;

f) umożliwienie prowadzenia innych czynności poza trybem kontrolnym, z wykorzystaniem instrumentów prawnych i technicznych na potrzeby postępowania administracyjnego, polegających m.in. na obserwowaniu i rejestrowaniu przy użyciu środków technicznych, w tym bezzałogowych statków powietrznych, obrazu zdarzeń oraz dźwięku towarzyszącego tym zdarzeniom - w sytuacji powzięcia uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa przeciwko środowisku lub wykroczenia.

W okresie 04.08.2018 r. - 31.12.2018 r. wioś przeprowadziły 168 czynności poza trybem kontrolnym;

g) zapewnienie inspektorom IOŚ pomocy innych organów kontroli lub Policji w toku wykonywania czynności kontrolnych. Działania te rozszerzają współpracę z innymi organami kontrolnymi i stanowią uzupełnienie narzędzi służących eliminowaniu szarej strefy.

Zaobserwowano większą pomoc Policji, ITD i KAS w realizacji zadań wioś, co przyczynia się do poprawy efektów działań kontrolnych;

h) wprowadzenie procedury postępowania z zatrzymywanymi pojazdami transportującymi odpady z naruszeniem przepisów i dalszego sposobu postępowania z odpadami;

i) zwiększenie wysokości stawek administracyjnych kar pieniężnych wymierzanych za naruszenia wymagań ochrony środowiska, określonych w przepisach innych ustaw (narzędzie wzmacniające egzekwowanie przestrzegania prawa).

Analiza w tym zakresie będzie możliwa po upływie dłuższego okresu – kiedy decyzje wydawane przez wioś staną się ostateczne;

j) objęcie działaniami edukacyjnymi z zakresu korzystania ze środowiska innych organów i instytucji (np. Krajowej Administracji Skarbowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Straży Granicznej, Policji, Prokuratury, sądownictwa, samorządów) oraz przedsiębiorców, w celu ograniczenia sytuacji naruszeń prawa.

W 2018 r. IOŚ przeprowadziła warsztaty dla organów sądowych, organów ścigania i organów kontroli zorganizowane w ramach projektu POIS.02.04.00-00-0077/17-00 „Droga do

czystego środowiska - program edukacyjno-promocyjny na rzecz wzmocnienia świadomości społecznej korzystania ze środowiska z poszanowaniem ogólnie przyjętych zasad i norm”.

Wzmocnienie działań monitoringowych

Wzmocnienie działań monitoringowych IOŚ i prowadzenie wszystkich zadań z tego zakresu na poziomie Głównego Inspektora Ochrony Środowiska było niezbędne ze względu na zapewnienie elastyczności i efektywności funkcjonowania sieci pomiarowych oraz bazy laboratoryjnej. Jest to szczególnie ważne w przypadku monitoringu powietrza i wód gdzie zarządzanie na poziomie ogólnokrajowym umożliwi optymalizację wykorzystania potencjału kadrowego i sprzętowego, w tym laboratoryjnego. Tak zorganizowany system monitoringu środowiska gwarantuje dostarczenie kompleksowej i rzetelnej informacji dla zarządzających środowiskiem w Polsce, a tym samym przyczynia się do zwiększenia bezpieczeństwa ekologicznego.

Reasumując, ustawa umożliwia utworzenie - jednolitej krajowej sieci monitoringu środowiska, finansowanej z jednego źródła budżetu państwa w ramach jednego dysponenta budżetowego - Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Ustanowienie krajowej sieci monitoringu środowiska, działającej ponadregionalnie, pozwala zoptymalizować koszty systemów pomiarowych, zapewnić ich jednolitość i niezawodne, skuteczne funkcjonowanie.

Utworzenie Centralnego Laboratorium Badawczego

Przekształcenie obecnie istniejących i funkcjonujących w wioś laboratoriów w centralne laboratorium badawcze w strukturze GIOŚ z wyspecjalizowanymi oddziałami regionalnymi, w oparciu o istniejącą infrastrukturę laboratoryjną, pozwala na optymalizację i elastyczność w prowadzeniu badań monitoringowych i wykonywaniu badań na potrzeby kontroli poprzez wykorzystanie aparatury pomiarowo-badawczej i wyspecjalizowanych grup pomiarowych w sposób ponadregionalny. Ponadto, poza już istniejącym Krajowym Laboratorium Referencyjnym ds. jakości powietrza ustawa daje podstawy prawne do utworzenia Krajowego Laboratorium Referencyjnego ds. jakości wód oraz możliwości rozszerzania zakresu działania laboratoriów referencyjnych na inne obszary wykonywania badań.

Efektywność wprowadzonych rozwiązań zależeć będzie od przyjęcia stabilnego mechanizmu finansowego zakładającego dofinansowanie ustawowych zadań IOŚ ze środków NFOŚiGW, pozyskiwanych za pośrednictwem rezerwy celowej. W przypadku Państwowego Monitoringu Środowiska stały mechanizm dofinansowania usprawni realizację zadań badawczo-pomiarowych, których specyfika polega na konieczności ich realizacji w sposób cykliczny, w odpowiednim reżimie czasowym, często od początku stycznia lub w określonych porach okresu wegetacyjnego, co jest niezbędne do wykonania oceny stanu poszczególnych komponentów środowiska.

Ponadto, ustawa przewiduje zwiększenie wydatków budżetu państwa na zatrudnienie w IOŚ dodatkowych inspektorów, którzy będą mogli wykonywać kontrole przez 24 godziny na dobę oraz na wzrost wynagrodzeń dla obecnych pracowników Inspekcji.

Możliwość wykonywania kontroli w ciągu całej doby będzie skutkowało zwiększeniem liczby kontroli, co pozwoli skuteczniej walczyć z szarą strefą, i pośrednio przyczyni się do wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw. Przewiduje się, że zwiększona liczba kontroli przyniesie większe wpływy do budżetu państwa, zarówno z tytułu nakładanych kar pieniężnych, jak i w związku z ograniczeniem działalności w szarej strefie, np. na poprzez zmniejszenie liczby działań związanych z wystawianiem przez przedsiębiorcę

prowadzącego recykling dokumentów potwierdzających odzysk (DPO) i dokumentów potwierdzających recykling (DPR), niepłaceniem podatków VAT, CIT lub opłat i kar środowiskowych.

2. Charakterystyka udziału GIOŚ w pracach legislacyjnych

W ubiegłym roku Główny Inspektor Ochrony Środowiska nadal uczestniczył w tworzeniu i opiniowaniu projektów aktów prawnych oraz innych dokumentów rządowych.

W 2018 r. GIOŚ zaopiniował 762 projekty aktów prawnych, w tym:

1) 233 projekty ustaw, w szczególności:

- projekt ustawy o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw,
- projekt ustawy o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw;
- projekt ustawy o systemach homologacji typu i nadzoru rynku silników spalinowych wewnętrznego spalania przeznaczonych do maszyn mobilnych nieporuszających się po drogach,
- projekt ustawy o zmianie ustawy o nawozach i nawożeniu,
- projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw,
- projekt ustawy o zmianie ustawy Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw;

2) 266 projektów rozporządzeń, w szczególności:

- projekt rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie wizyjnego systemu kontroli miejsca magazynowania lub składowania odpadów,
- projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie przyjęcia Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu,
- projekt rozporządzenia Ministra Energii w sprawie wymagań jakościowych dla paliw stałych,
- projekt rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego,
- projekt rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej w sprawie dopuszczalnych mas substancji zanieczyszczających, które mogą być odprowadzane w ciekach przemysłowych;

3) 162 projekty dokumentów Rady Ministrów – uchwał, zarządzeń, obwieszczeń, stanowisk Rządu;

4) 101 projektów aktów prawnych państw członkowskich UE notyfikowanych do Komisji Europejskiej; dyrektyw, rozporządzeń PE i Rady, wniosków ratyfikacyjnych, instrukcji, sprawozdań KE, komunikatów.

W 2018 r. zakończono prace nad 3 aktami wykonawczymi, które następnie opublikowano w Dzienniku Ustaw:

- rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 22 sierpnia 2018 r. w sprawie wzoru legitymacji służbowej inspektora Inspekcji Ochrony Środowiska⁹⁵;

⁹⁵ Dz. U. poz. 1644

- rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie zasad i sposobu organizacji wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska oraz ich delegatur⁹⁶;
- rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 2018 r. w sprawie nadania statutu Głównemu Inspektoratowi Ochrony Środowiska⁹⁷.

W 2018 r. prowadzono prace nad projektami aktów wykonawczych, tj.:

- 1) projektem rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów w sprawie przeniesienia planowanych dochodów i wydatków budżetowych, w tym wynagrodzeń, na rok 2019, opublikowanym w Dz. U. w 2019 r. poz. 344;
- 2) projektem rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie zakresu i sposobu przeprowadzenia kursu przygotowującego do wykonywania pracy na stanowisku inspektora Inspekcji Ochrony Środowiska oraz warunków zdania egzaminu końcowego.

3. Materiały przedkładane przez GIOŚ Ministrowi Środowiska i innym organom oraz konsultowane z Ministerstwem Środowiska

W 2018 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska przedłożył Ministrowi Środowiska oraz innym organom, krajowym i unijnym następujące opracowania o charakterze informacyjno-sprawozdawczym:

- Informacja o realizacji zadań Inspekcji Ochrony Środowiska w 2017 r.,
- Stan środowiska w Polsce. Raport 2018 (konsultowany z MŚ),
- Sprawozdanie do Komisji Europejskiej w sprawie Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń zawierającego dane za rok 2016,
- Sprawozdanie z przestrzegania przepisów dotyczących substancji kontrolowanych, nowych substancji i pozostałych fluorowanych gazów cieplarnianych w 2017 r.,
- Raport z przeprowadzonej przez Inspekcję Ochrony Środowiska kontroli zawartości siarki w ciężkim oleju opałowym oraz w oleju do silników statków żeglugi śródlądowej w 2017 r.,
- Raport z przeprowadzonego przez Inspekcję Ochrony Środowiska w 2016 r. ogólnokrajowego cyklu kontrolnego przestrzegania przez gminy przepisów ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz kontroli punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych obsługujących mieszkańców gmin, które podlegają kontroli,
- Raport za rok 2017 o funkcjonowaniu gospodarki bateriami i akumulatorami oraz zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami,
- Raport za 2017 r. o funkcjonowaniu systemu gospodarki zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym,
- Raport nt. realizacji przez GIOŚ w 2017 r. zadań związanych z udziałem Polski w Konwencji Bazylejskiej o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych,
- Informacja o raportach i Raporty dla Komisji Europejskiej dotyczące wyników rocznej oceny jakości powietrza i wyników pomiarów za 2017 r., a także informacji o planowanym systemie oceny jakości powietrza na rok 2019 r., przygotowanych zgodnie z art. 6-10 i 12 decyzji 2011/850/UE,

⁹⁶ Dz. U. poz. 2531

⁹⁷ Dz. U. poz. 2530

- Kwestionariusz w związku z obowiązkiem sprawozdawczym Państw Członkowskich zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1013/2006 w sprawie przemieszczania odpadów za rok 2017,
- Electronic Reporting System of the Basel Convention za rok 2017 (dawny kwestionariusz „Transmission of Information”), przygotowany w związku z art. 13 i 16 Konwencji Bazylejskiej o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych z dnia 22 marca 1989 r. za rok 2017,
- Plan kontroli użytkowników, o których mowa w art. 9 ust. 3 lit. a rozporządzenia parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 511/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie środków zapewniających zgodność użytkowników w Unii z wymogami wynikającymi z Protokołu z Nagoi dotyczącego dostępu do zasobów genetycznych oraz uczciwego i sprawiedliwego podziału korzyści wynikających z wykorzystania tych zasobów,
- Sprawozdanie dotyczące przeprowadzonej przez Inspekcję Ochrony Środowiska kontroli producentów i użytkowników produktów zawierających lotne związki organiczne – farby i lakiery przeznaczone do malowania budynków i ich elementów wykończeniowych, wyposażeniowych oraz związanych z budynkami i tymi elementami konstrukcji oraz mieszaniny do odnawiania pojazdów w zakresie spełniania wymagań w roku 2017,
- Raport z kontroli dotyczący przeprowadzenia przez Inspekcję Ochrony Środowiska ogólnokrajowego cyklu kontrolnego przestrzegania przez wytwórców komunalnych osadów ściekowych przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach,
- Raport z przeprowadzonego przez Inspekcję Ochrony Środowiska w 2017 r. cyklu kontrolnego p.n. „Ocena wykonania zadań KPOŚK przez aglomeracje ≥ 2000 RLM na dzień 31 grudnia 2016 r., tj. po roku od upływu terminów określonych w Traktacie Akcesyjnym,
- Raport dotyczący wskaźników średniego narażenia na pył PM_{2,5} dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców i aglomeracji oraz krajowego wskaźnika średniego narażenia dla roku 2017,
- Sprawozdanie ze współpracy z Europejską Agencją Środowiska w 2017 r. (konsultowane z MŚ),
- Raport przyjmowania i załatwiania skarg i wniosków przez Inspekcję Ochrony Środowiska.

Ponadto, Główny Inspektor Ochrony Środowiska i jego przedstawiciele uczestniczyli w posiedzeniach sejmowych i senackich komisji, które dotyczyły zarówno zmiany prawa, jak i działalności Inspekcji Ochrony Środowiska.

Przedstawiciele GIOŚ brali również udział w konferencjach uzgodnieniowych projektów ustaw i rozporządzeń organizowanych przez właściwe dla sprawy ministerstwa.

4. Szkolenia

W 2018 roku Główny Inspektorat Ochrony Środowiska zorganizował następujące szkolenia, warsztaty i narady szkoleniowe dla pracowników wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska:

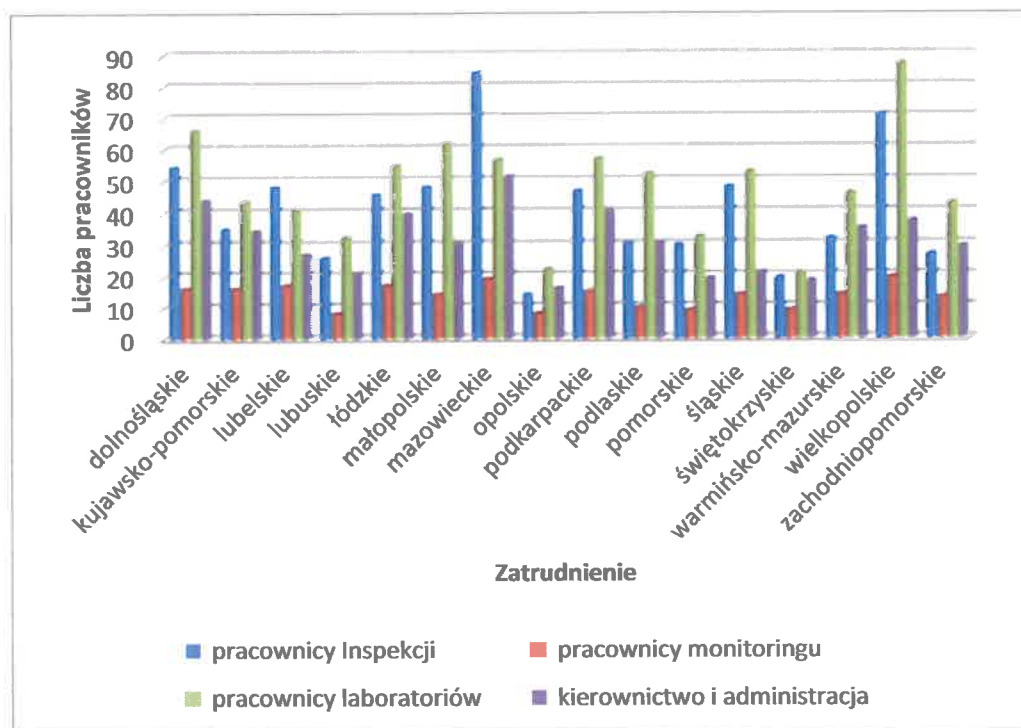
1. Szkolenie w zakresie przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne.
2. Pięć szkoleń dla grupy ekspertów WIOŚ ds. transgranicznego przemieszczania odpadów (w ww. szkoleniach uczestniczyli przedstawiciele Straży Granicznej, Służby Celnej, Inspekcji Transportu Drogowego, Urzędu Transportu Kolejowego, Policji i Prokuratury).

3. Szkolenie „Ocena i interpretacja wyników pomiarów emisji zanieczyszczeń do powietrza z pomiarów okresowych i ciągłych przekazywanych IOŚ przez zobowiązanych do ich wykonywania”.
4. Szkolenie dla pracowników wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska w zakresie pomiarów pól elektromagnetycznych w środowisku.
5. Szkolenie z analiz chromatograficznych oraz interkalibracji porównawczych analiz laboratoryjnych chemicznych elementów jakości wód (szkolenie w ramach POliŚ).
6. Szkolenie dla pracowników WIOŚ – monitoring jakości powietrza – roczne i pięcioletnie oceny jakości powietrza w świetle nowych przepisów prawa.
7. Szkolenie informatyczno-merytoryczne w zakresie obsługi modułu do depozycji w SI JPOAT 2.0.
8. Szkolenie z obsługi systemu informatycznego Jwoda (w ramach projektu POliŚ).
9. Szkolenie z zakresu zastosowania metody obserwacji hydromorfologicznych jezior LHS_PL (w ramach projektu POliŚ).
10. Szkolenie obsługa systemu LIMS dla laboratoriów WIOŚ (w ramach projektu POliŚ).
11. Szkolenie podstawowe z GIS w zakresie monitoringu wód (w ramach projektu POliŚ).
12. Szkolenie zaawansowane z GIS w zakresie monitoringu wód (w ramach projektu POliŚ).
13. Szkolenie dla inspektorów o krótkim stażu.
14. Warsztaty dotyczące zapewnienia jakości badań w monitoringu chemizmu opadów atmosferycznych.
15. Warsztaty wdrożeniowe zaktualizowanych metodyk monitoringu fitobentosu (w ramach projektu POliŚ).
16. Warsztaty w zakresie weryfikacji i klasyfikacji danych pochodzących z monitoringu jezior.
17. Warsztaty z oznaczania fitoplanktonu w wodach przejściowych i przybrzeżnych.
18. Narada szkoleniowa dla pracowników WIOŚ w sprawie ocen jednolitych części wód powierzchniowych.
19. Narada Konsultacyjna Naczelników Wydziałów Inspekcji i Kierowników Działów Inspekcji.
20. Narada dla Administratorów i Koordynatorów Informatycznego Systemu Kontroli.
21. Narada konsultacyjna Naczelników Wydziałów Monitoringu i Kierowników laboratoriów WIOŚ.

W 2018 roku w szkoleniach specjalistycznych uczestniczyło 82 członków korpusu służby cywilnej (wg danych przekazanych do KPRM w rocznym sprawozdaniu Centrum Kompetencji Państwa), głównie z zakresu zagadnień dotyczących ochrony środowiska, kodeksu postępowania administracyjnego, przeciwdziałania korupcji w praktyce w polskiej administracji publicznej, zamówień publicznych, etyki i uczciwości w służbie cywilnej, znajomości języków obcych i umiejętności miękkich tj. zarządzania czasem i emocjami, w tym radzenie sobie ze stresem w miejscu pracy.

5. Zagadnienia kadrowe

Zatrudnienie w Inspekcji Ochrony Środowiska na dzień 31 grudnia 2018 r. wynosiło 2280,2, przy czym w Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska 133,2 etatu, to jest 5,8 % całkowitego zatrudnienia. W porównaniu do 2017 r. w całej Inspekcji nastąpił spadek zatrudnienia o 3,7 etatu tj. o 1,6%.

Struktura zatrudnienia w wojewódzkich inspektoratach ochrony środowiska w 2018 r.

6. Zagadnienia ekonomiczno-finansowe

Budżet Inspekcji Ochrony Środowiska w 2018 r. wynosił łącznie 281,7 mln. zł., w tym:

- środki budżetowe – 185,4 mln zł,
- środki budżetowe z UE 29,3 mln zł,
- środki otrzymane w ramach rezerwy celowej budżetu państwa z funduszy ochrony środowiska 61,1 mln (z NFOŚiGW - 34,7 mln zł, z wojewódzkich funduszy ochrony środowiska 26,4 mln zł),
- wpływy ze świadczonych usług – 5,9 mln zł.

Pozostająca do dyspozycji organów Inspekcji – Głównego Inspektora i wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska - kwota budżetu w 2018 r. zwiększyła się w porównaniu do 2017 r. o 5,2 %.

- Rezerwa celowa budżetu państwa - wpływy ze świadczonych usług
- Rezerwa celowa budżetu państwa - środki z funduszy ochrony środowiska
- Środki budżetowe z UE (MFEOG, POIŚ)
- Środki budżetowe

2015 r. 308,6 mln zł 2016 r. 256,1 mln zł 2017 r. 267,8 mln. zł 2018 r. 281,7 mln. zł

Budżet Inspekcji Ochrony Środowiska w latach 2015– 2018

IX. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Na koniec 2018 r. w ewidencji Inspekcji Ochrony Środowiska było 128 970 zakładów, tj. o 13 060 więcej w porównaniu do 2017 r. Organy Inspekcji Ochrony Środowiska w 2018 r. przeprowadziły łącznie 38 690 kontroli, w tym 13 488 kontroli w terenie oraz 25 202 kontrole dokumentacyjne. Od 2009 r. utrzymuje się tendencja spadkowa dotycząca liczby kontroli zakładów wykonanych w terenie na rzecz wzrostu liczby kontroli dokumentacyjnych. Wynika to z faktu, że coraz większa liczba prowadzących instalacje zobowiązana jest do wykonania badań automonitoringowych, których wyniki podlegają ocenie przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska.

Naruszenia przepisów ochrony środowiska stwierdzono podczas 10 196 kontroli (26,4% wszystkich przeprowadzonych kontroli). Większość stwierdzonych naruszeń to naruszenia formalne bez istotnego wpływu na środowisko, np.: nieodbieranie odpadów komunalnych z określoną częstotliwością, nieutworzenie Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, nieprzekazywanie wyników okresowych pomiarów emisji. Ponadto inspektorzy stwierdzali naruszenia mogące spowodować zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska takie jak np.: przekroczenie maksymalnych dawek azotu określonych w planie nawożenia azotem, przekroczenie stężenia dioksyn i furanów w gazach emitowanych do powietrza z instalacji do termicznego przekształcania odpadów medycznych i weterynaryjnych. Przyczynami stwierdzonych podczas kontroli naruszeń były m.in.: liczne zmiany przepisów prawa, brak pracownika odpowiedzialnego za prowadzenie spraw, w tym dokumentacji, związanych z korzystaniem ze środowiska.

W związku z naruszeniami wymagań ochrony środowiska wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska podjęli 26 032 działania pokontrolne. Wydali m.in.: 5 525 zarządzeń pokontrolnych, nałożyli 2 263 mandaty karne, udzielili 5 186 pouczeń, skierowali 155

wniosków do organów ścigania, 162 do sądów powszechnych, 1 175 do administracji rządowej i 2 854 do administracji samorządowej.

Wojewódzcy inspektorzy wydali także 4 871 decyzji wymierzających kary pieniężne, w tym 3368 decyzje dotyczące nieprzestrzegania ustawy o odpadach i innych przepisów o odpadach.

W 2018 r., do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska wpłynęło 1 015 spraw dotyczących: odwołań od decyzji wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, zażaleń na postanowienia wojewódzkich inspektorów, wniosków o stwierdzenie nieważności decyzji, wniosków o ponowne rozpatrzenie spraw zakończonych decyzją Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, skarg do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie na decyzje lub postanowienia Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, skarg kasacyjnych złożonych do Naczelnego Sądu Administracyjnego od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie oraz zażaleń do Naczelnego Sądu Administracyjnego na postanowienia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydał w 2018r. 275 decyzji administracyjnych w sprawach międzynarodowego przemieszczania odpadów. W porównaniu z rokiem 2017 znacząco wzrosła masa odpadów nielegalnie przywiezionych do Polski z 4 515,37 Mg do 14 336 Mg. Na powyższy wzrost decydujący wpływ miało wykrycie 31 przypadków nielegalnego przywozu odpadów komunalnych, w głównej mierze z Niemiec, o łącznej masie 14 047 Mg. Wzrosła też liczba przypadków nielegalnego przemieszczania odpadów: z 44 w 2017 r. do 55 w 2018 r.

W 2018 r. odnotowano również wzrost przypadków nielegalnego międzynarodowego przemieszczania odpadów w postaci pojazdów. W 2017 r. było to 121 zgłoszeń, w 2018 r. 174.

Przykładem efektywności działań Inspekcji w 2018 r. w zakresie nielegalnego międzynarodowego przemieszczania odpadów jest współpraca z Environment Agency z Wlk. Brytanii, dzięki której strona brytyjska wywozła z Polski ok. 1400 ton odpadów. Współpraca ta jest kontynuowana.

W 2018 roku Inspekcja Ochrony Środowiska kontynuowała realizację zadań Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ). Szczególnie istotne dla zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego obywateli oraz dostarczenia informacji o stanie środowiska dla potrzeb działań naprawczych były zadania związane z realizacją monitoringu jakości powietrza, monitoringu jakości wód, monitoringu hałasu i pól elektromagnetycznych.

W ramach monitoringu jakości powietrza pomiary wykonano metodami aspiracyjnymi na 952 stanowiskach automatycznych i 888 stanowiskach manualnych oraz metodami pasywnymi na 51 stanowiskach. Przeanalizowano wyniki pomiarów uzyskanych w 2017 r. i dokonano oceny jakości powietrza za ten rok. W ocenie uwzględniono zarówno wyniki pomiarów jak i wyniki modelowania matematycznego stężeń zanieczyszczeń. Podobnie jak w latach poprzednich krajowa ocena jakości powietrza potwierdziła problem występowania ponadnormatywnych stężeń pyłu zawieszonego PM10 oraz pyłu zawieszonego PM2,5, a także benzo(a)pirenu, głównie na skutek wysokiego poziomu emisji tych zanieczyszczeń i ich prekursorów z procesów spalania, zwłaszcza w paleniskach domowych i niskosprawnych ciepłowniach lokalnych.

W ramach monitoringu jakości wód powierzchniowych prowadzono badania w 1844 punktach pomiarowo-kontrolnych (ppk) zlokalizowanych na rzekach i zbiornikach

zaporowych, wykonano badania 283 jezior oraz przeprowadzono badania w 19 punktach pomiarowo-kontrolnych zlokalizowanych na wodach przejściowych i przybrzeżnych.

W 2018 r. wykonano ocenę stanu 1159 jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych, z czego 4 jednolite części wód powierzchniowych rzecznych były w stanie dobrym, a 1155 w stanie złym. W przypadku jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych na 860 ocenionych w 2018 roku w stanie dobrym było 126, natomiast w stanie złym 734. Wszystkie jednolite części wód przejściowych i przybrzeżnych zostały sklasyfikowane w stanie złym.

Badania osadów dennych w rzekach i jeziorach wykonano łącznie w 422 punktach. Badania monitoringowe wykazały obecność głównie metali ciężkich (przede wszystkim w osadach Wisły i kilku jej dopływów oraz w osadach dolnej Odry), wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) i polichlorowanych bifenyli (PCB). W ramach drugiego etapu realizacji monitoringu osadów dennych rzek i jezior w 2018 r. zostanie dokonana ocena stanu zanieczyszczenia osadów w oparciu o uzyskane wyniki pomiarów. Działanie to zaplanowane jest na pierwszy kwartał 2019 r.

W 2018 roku został przeprowadzony monitoring operacyjny, w ramach którego pobrano dwukrotnie próbki wody - wiosną z 383 punktów, a jesienią z 382 punktów pomiarowych sieci krajowej. Badania przeprowadzono w punktach pomiarowych zlokalizowanych na terenie 39 jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) uznanych za zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych, ale zostały także uwzględnione punkty z obszaru 6 JCWPd, których stan chemiczny wg danych z 2016 roku był słaby oraz punkty z terenu 3 JCWPd, w których w latach poprzednich stwierdzano wysokie stężenia azotanów. W 2018 roku została opracowana ocena stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych zagrożonych nieosiągnięciem dobrego stanu w oparciu o wyniki badań uzyskane w ramach monitoringu operacyjnego przeprowadzonego w 2017 roku.

W 2018 r. wojewódzkie inspektoraty prowadziły pomiary hałasu przemysłowego i komunikacyjnego od dróg, linii kolejowych, tramwajowych oraz lotnisk (nieobjętych procesem opracowania map akustycznych). Ponadto, na podstawie danych zgromadzonych w bazie EHAŁAS - wojewódzcy inspektorzy wykonali oceny stanu akustycznego w województwach za 2017 rok, a Główny Inspektor Ochrony Środowiska wykonał ocenę klimatu akustycznego za 2017 rok w skali kraju. Z oceny klimatu akustycznego wykonanej za rok 2017 wynika, że największym problemem jest hałas pochodzący od dróg. Przeprowadzone przez Inspekcję badania wskazują, że 2/3 dróg charakteryzuje się emisją powyżej 65 dB w porze dziennej, a blisko 80 % dróg – emisją powyżej 56 dB w porze nocnej. Istotną uciążliwość akustyczną powoduje również hałas przemysłowy pochodzący najczęściej od obiektów prowadzących działalność rozrywkową, gastronomiczną czy kulturalną, obiektów prowadzących działalność handlową oraz zakładów usługowych i produkcyjnych. W 2017 r. hałas kolejowy powodował małą presję na środowisko. Podobnie, z pomiarów wykonanych w ramach ciągłego monitoringu wokół lotnisk wynika, iż ruch lotniczy nie powoduje znacznej uciążliwości na terenach mieszkalnych w odniesieniu do całego roku, niemniej bywają takie okresy w ciągu roku, kiedy uciążliwości te w odniesieniu do jednej doby mogą być znaczne.

W 2018 r. wykonano pomiary poziomów pól elektromagnetycznych (PEM) w środowisku, w czwartym trzyletnim cyklu pomiarowym obejmującym lata 2017–2019. W 2018 r. pomiary PEM w środowisku wykonano łącznie w 720 punktach, po 240 na każdym typie obszarów: centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców powyżej

50 tysięcy, pozostałych miastach, obszarach wiejskich. W 2018 roku program pomiarowy w zakresie PEM został w pełni zrealizowany. Z oceny PEM w środowisku w skali kraju za rok 2017 wykonanej w 2018 r. wynika, że poziom pól elektromagnetycznych w środowisku (tło elektromagnetyczne) na terenie Polski utrzymuje się na niskim poziomie i stanowi zaledwie 5,4 % wartości dopuszczalnej.

W zakresie działań informacyjno – promocyjnych, organy Inspekcji w 2018 r. udzieliły 9624 informacji, w tym 9092 o środowisku na podstawie wniosków, 651 wywiadów i odpowiedzi na pytania w prasie oraz 576 w radio i telewizji. Na bieżąco modernizowały własne serwisy internetowe oraz strony Biuletynu Informacji Publicznej, wychodząc naprzeciw rosnącemu zapotrzebowaniu internautów na informacje. Dużą uwagę przywiązywały także do komunikacji bezpośredniej, podczas której eksperci dzielili się wiedzą i doświadczeniami, a także udostępniali publikacje i materiały informacyjne w tej dziedzinie. W 2018 r. organy Inspekcji wydały w wersji drukowanej lub opublikowały na stronach internetowych 93 publikacje tematyczne, 58 biuletynów, 1867 komunikatów i 413 materiałów edukacyjnych.

* * *

Realizacja zadań ustawowych Inspekcji Ochrony Środowiska była przez ostatnie lata coraz bardziej zagrożona ze względu na brak stabilnego finansowania spowodowany przeprowadzoną w 1998 r. reformą ustrojową państwa, w ramach której, m.in., wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska zostały włączone do administracji zespolonej wojewodów.

Utworzenie w wyniku ww. reformy nowej struktury organizacyjnej spowodowało, że Główny Inspektor Ochrony Środowiska nie miał możliwości zaopiniowania propozycji budżetowych wojewódzkich inspektorów ujętych w budżetach zadaniowych wojewodów. Skutkiem tej sytuacji był częsty brak środków finansowych na zwiększenie zasobów kadrowych Inspekcji jak również znaczna fluktuacja kadr, w tym odpływ specjalistów do sektora prywatnego lub do innych organów administracji, oferujących korzystniejsze finansowo warunki pracy. Ponadto, w przypadku Państwowego Monitoringu Środowiska w ogóle brakowało finansowania budżetowego dla zadań ustawowych.

Wszystkie te okoliczności stanowiły istotne ryzyko dla skutecznej realizacji zadań kontrolnych oraz zapewnienia ciągłości pomiarów i badań, a także utrzymania jakości wyników.

Należy się spodziewać, że omówione w rozdziale VIII zmiany wynikające z ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw pozwolą rozwiązać przynajmniej część z wyżej wymienionych problemów, co bezpośrednio przełoży się na bezpieczeństwo ekologiczne państwa.